

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี
LOCAL POLITICIANS' DESIRABLE LEADERSHIP CHARACTERISTICS IN LINE
WITH SAPPURISADHAMMA OF PEOPLE AT MUANGSAENSUK
MUNICIPALITY, CHONBURI PROVINCE

นายพนธ์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

นายพนธ์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with
Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality,
Chonburi Province

Mr. Nontchanankorn Faithet

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for The Degree of
Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี
LOCAL POLITICIANS' DESIRABLE LEADERSHIP CHARACTERISTICS IN LINE
WITH SAPPURISADHAMMA OF PEOPLE AT MUANGSAENSUK
MUNICIPALITY, CHONBURI PROVINCE

นายพนธ์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

นายพนธ์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with
Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality,
Chonburi Province

Mr. Nontchanankorn Faithet

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for The Degree of
Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บันทึบบรรณิพนธ์ เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ประธานกรรมการ

(รศ.วิชัย ธรรมชอบ)

กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ยุธนา ปราณีต)

กรรมการ

(ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

ผศ.ดร.ยุธนา ปราณีต

ประธานกรรมการ

ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายณนัทชนันท์กรณ์ ฝ้ายเทศ)

ชื่อสารนิพนธ์ : คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย : นายณนทชันทน์กรณ์ ฝ่ายเทศ

ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: ผศ. ดร.ยุทธนา ปราณีต พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

ศ. ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), M.A. (English), M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology).

วันสำเร็จการศึกษา : ๒ มีนาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๖ ประชากรคือประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๖,๒๓๐ คน และสุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๓๙๖ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการพรรณนาแจกแจงความถี่ประกอบตาราง และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ๑) ด้านความสามารถในการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) ๒) ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ๓) ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$) และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$)

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชากรที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี คือการกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรยังไม่ชัดเจนและเหมาะสม ประชาชนมองว่าบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก การแสดงออกทางสีหน้าการแสดงอารมณ์ มีความสำคัญต่อประชาชนในการติดต่อประสานงาน ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมาไม่ครบถ้วน ขาดความชัดเจน การติดต่อประสานงาน เป็นเรื่องที่ยังทำได้ยาก ขาดการประสานงานกับชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นยังขาดการลงคลุกคลีกับประชาชนกับชุมชน เพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริงที่ต้องการการแก้ไข การประสานงานกับชุมชนบางครั้งทำได้ยากเพราะประชาชนไม่มีเวลา แนวทางการแก้ไข ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มความเข้าใจให้กับบุคลากรในองค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสม ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน ปรับปรุงบุคลิกภาพในการแสดงออกทางสีหน้า เพื่อประชาชนสะดวกในการติดต่อ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา พัฒนาการติดต่อประสานงานให้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น ปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ลงพบปะประชาชนเลย คือผู้ล้มเหลวในการปฏิบัติงาน ปัญหาจากการต้องประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงชีพหาเลี้ยงครอบครัว ต้องวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับประชาชน หากไม่พร้อมต้องทำเอกสารชี้แจงให้ชัดเจนกับประชาชนทุกท่าน

ชื่อสารนิพนธ์ : คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย : นายณนทชันทน์กรณ์ ฝ่ายเทศ

ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: ผศ. ดร.ยุทธนา ปราณีต พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

ศ. ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), M.A. (English), M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology).

วันสำเร็จการศึกษา : ๓ มีนาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๖ ประชากรคือประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๖,๒๓๐ คน และสุ่มตัวอย่างจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๓๙๖ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการพรรณนาแจกแจงความถี่ประกอบตาราง และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ๑) ด้านความสามารถในการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) ๒) ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ๓) ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$) และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$)

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชากรที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี คือการกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรยังไม่ชัดเจนและเหมาะสม ประชาชนมองว่าบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก การแสดงออกทางสีหน้าการแสดงอารมณ์ มีความสำคัญต่อประชาชนในการติดต่อประสานงาน ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมาไม่ครบถ้วน ขาดความชัดเจน การติดต่อประสานงาน เป็นเรื่องที่ยังทำได้ยาก ขาดการประสานงานกับชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นยังขาดการลงคลุกคลีกับประชาชนกับชุมชน เพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริงที่ต้องการการแก้ไข การประสานงานกับชุมชนบางครั้งทำได้ยากเพราะประชาชนไม่มีเวลา แนวทางการแก้ไข ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มความเข้าใจให้กับบุคลากรในองค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสม ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน ปรับปรุงบุคลิกภาพในการแสดงออกทางสีหน้า เพื่อประชาชนสะดวกในการติดต่อ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา พัฒนาการติดต่อประสานงานให้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น ปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ลงพบปะประชาชนเลย คือผู้ล้มเหลวในการปฏิบัติงาน ปัญหาจากการต้องประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงชีพหาเลี้ยงครอบครัว ต้องวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับประชาชน หากไม่พร้อมต้องทำเอกสารชี้แจงให้ชัดเจนกับประชาชนทุกท่าน

Research Paper Title : Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province

Researcher : Mr. Nontchanankorn Faithet

Degree : Master of Political Science

Research Paper Supervisory Committee:

: Assist. Prof. Dr. Yutana Praneet,, B.A. (Public Administration),
B.A. (Political Technique and Theory), M.A. (Politics),
Ph.D. (Political Science)

: Prof. Dr. Chamnong Adiwattanasit, B.A. (Buddhism),
M.A.(English), M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology)

Date of Graduation : March 2, 2020

Abstract

Objectives of this research paper were to: 1. Study the Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province 2. Compare the people's opinions on Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province , classified by personal factors and 3. Study problem, obstacles and suggestions for the Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data with questionnaires with reliability values of 0.976 from 396 samples, derived from 36,230 people who were legitimate voters living at Muangsaensuk Municipality area, Chonburi Province using Taro Yamane's formula. The data were analyzed by frequency, percentage, mean standard deviation. Hypothesis were tested with t-test, F-test and one-way ANOVA. The open-ended questionnaires were analyzed by table-frequencies calculation. The qualitative research collected data by in-depth interviewing 8 key informants and analyzed data by descriptive content analysis.

Findings of Research were as follows

1. Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisdhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province was

at high level ($\bar{x} = 4.29$). Considering each aspect, it was found that Administration aspect was at high level ($\bar{x} = 4.69$), Personality aspect was at high level ($\bar{x} = 4.16$), Communication aspect was at high level ($\bar{x} = 4.08$), Community coordination aspect was at high level ($\bar{x} = 4.16$)

2. The comparison results of people's opinions on Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisadhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province were found that people with different age, education level, status, occupation and monthly income had different opinions at statistically significant level at 0.05, accepting the set research hypothesis. The people with different genders did not have different opinions, rejecting the set research hypothesis.

3. Problems and obstacles and recommendations for Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisadhamma of People at Muangsaensuk Municipality, Chonburi Province were that the goal of administration was not in the same direction, definitions of job descriptions were not clear and suitable. People looked at the local leaders' personality were difficult to get in touch. Personnel's face expression was very important when people come to contact. Communication of information on problems was not direct and not clear, lacking of community coordination. Local political leaders still lacked community actual field contact to know the real of local problems to be solved. Sometimes coordination with people was difficult because people did not have time.

Recommendation for solution: Set the goals and operation guideline in the same direction, increase personnel comprehension of duty and responsibility. Personnel's job classification must be clear and suitable. Personality improvement for easy access and facial expression when people come to contact must be improved. Local political leaders must communicate problems directly and clearly and make official contact easier, listen to real problems from local people. Local political leaders must go to meet people at actual locations. It is the way to failure if local political leaders do not go to meet local people at their locations. Local political leaders must promote righteous livelihood, must plan for activities to promote harmony in communities. If not ready, at least the local political leaders must inform people with documents.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ได้แก่ ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณิต และ ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือในการปรับปรุง แก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร,รศ.ดร., คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย, รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ รวมทั้งคณะกรรมการผู้บริหารหลักสูตรทุกๆ ท่านที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนทำให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ สละเวลาเป็นประธานกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ รศ.วิชัย ธรรมชอบ, รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม, ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณิต และ ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ เป็นกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ และเมตตาชี้แนะให้คำแนะนำ และแก้ไขปรับปรุงให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นไปได้ด้วยดี

ขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต รุ่นที่ ๑ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ทุกรูปหรือคน ที่ได้ช่วยเหลือชี้แนะแนวทางในการดำเนินการทำสารนิพนธ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจ และขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่ครูบาอาจารย์ของผู้วิจัย บิดา มารดา พี่ๆ น้องๆ รวมทั้งผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ซึ่งไม่สามารถจะกล่าวนามได้ทั้งหมด ผู้ให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมาตราบปัจจุบัน

นายพนธ์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ณ)
สารบัญแผนภาพ	(ฐ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ท)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์	๘
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	๓๒
๒.๓ หลักสัปปุริสธรรม	๔๔
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๖๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๑
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๗๘
๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๘
๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี	๘๐
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๕
๔.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี	๑๐๘
๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี	๑๑๓
๔.๖ องค์ความรู้	๑๑๗
๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๒๐
๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๒๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๒๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๖
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๓๖
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๓๗
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๓๗
บรรณานุกรม	๑๓๘
ภาคผนวก	๑๔๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๗๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิดความหมายของคุณลักษณะผู้นำ	๑๐
๒.๒	สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำ	๑๔
๒.๓	สรุปแนวคิดประเภทของผู้นำ	๑๗
๒.๔	สรุปแนวคิดทฤษฎีผู้นำ	๑๙
๒.๕	การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ	๒๐
๒.๖	สรุปแนวคิดรูปแบบของภาวะผู้นำ	๓๐
๒.๗	สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	๔๓
๒.๘	สรุปแนวคิดความหมายของหลักธรรมสัปปุริสธรรม	๔๗
๒.๙	สรุปแนวคิดคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗	๕๘
๒.๑๐	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์	๖๔
๒.๑๑	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	๖๗
๒.๑๒	แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ ในกรอบแนวคิดงานวิจัยในส่วนของตัวแปรตาม (Dependent Variables) คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์	๖๘
๓.๑	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓ ตำบล	๗๐
๔.๑	แสดงจำนวน และคำร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๘
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม	๘๐
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน	๘๑
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ	๘๒
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร	๘๓
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงานชุมชน	๘๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๗	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามเพศ	๘๕
๔.๘	การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทาง การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามอายุ	๘๖
๔.๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ	๘๗
๔.๑๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามอายุ	๘๗
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามอายุ	๘๘
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามอายุ	๘๙
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามอายุ	๘๙
๔.๑๔	การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทาง การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๐
๔.๑๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๑
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๒
๔.๑๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๓
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๔
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามระดับ การศึกษา	๙๕
๔.๒๐	การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทาง การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามอาชีพ	๙๖
๔.๒๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ	๙๗
๔.๒๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามอาชีพ	๙๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามอาชีพ	๙๙
๔.๒๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามอาชีพ	๑๐๐
๔.๒๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามอาชีพ	๑๐๑
๔.๒๖	การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๒
๔.๒๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๓
๔.๒๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๔
๔.๒๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๕
๔.๓๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๖
๔.๓๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๑๐๗
๔.๓๒	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๑๐๘
๔.๓๓	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน	๑๐๙
๔.๓๔	ข้อเสนอแนะ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน	๑๐๙
๔.๓๕	ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ	๑๑๐
๔.๓๖	ข้อเสนอแนะแนวทางคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ	๑๑๐
๔.๓๗	ปัญหา อุปสรรค คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร	๑๑๑
๔.๓๘	ข้อเสนอแนะแนวทาง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร	๑๑๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๙	ปัญหา อุปสรรค คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลัก สัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงาน ชุมชน	๑๑๒
๔.๔๐	ข้อเสนอแนะแนวทางที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการ ประสานงานชุมชน	๑๑๒
๔.๔๑	ตารางสรุปการสัมภาษณ์คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์	๑๑๔
๔.๔๒	ตารางสรุปปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึง ประสงค์	๑๑๖
๔.๔๓	ตารางสรุปสิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ พึงประสงค์	๑๑๗
๔.๔๔	ตารางสรุปข้อเสนอแนะ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี	๑๑๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แบบพฤติกรรมของผู้นำที่ดีที่สุดในตาข่ายการจัดการของเบลคและมูตัน	๒๑
๒.๒	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๐
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๒๐
๔.๒	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๒๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙เป็นหลัก ในการอ้างอิง ซึ่งจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ขุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๔๒๙/๓๐๕. หมายความว่า ระบุถึง พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย นวกนิบาตชาดก เล่มที่ ๒๗ ข้อที่ ๔๒๙ หน้าที่ ๓๐๕ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.ชา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	นวกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.เอกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
อง.สตุตก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย^๑ การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกิจการบ้านเมืองที่สามารถพัฒนาต่อไปเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศชาติได้^๒ อีกทั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการฝึกฝนความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยเพราะการเมืองท้องถิ่นนั้นมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ^๓ โดยตัวแสดงทางการเมืองท้องถิ่นที่มีบทบาทหลัก มีทั้งที่อยู่ในภาคการเมืองคือผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ภาคราชการส่วนท้องถิ่น คือพนักงานและหน่วยปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมเช่นผู้นำชุมชนหรือบุคคลที่ได้รับการเคารพยกย่องจากสมาชิกชุมชน

นับตั้งแต่การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยได้เริ่มวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐^๔ จนกระทั่งปัจจุบัน รัฐบาลได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Devolution) ซึ่งเป็นกรรมวิธีของการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครอง (Decentralization) ดังนั้น ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ โดยสมัชชานายชน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามคำสั่งที่ ๒๖๒/๒๕๓๕ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุง

^๑วุฒิสาร ตันไชย, การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓.

^๒เอนก เหล่าธรรมทัศน์, แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๗.

^๓อุดม ทุมโฆษิต, การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่:บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๘๖-๘๗.

^๔ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพินเนศพริ้นติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๓๐.

โครงสร้างอำนาจหน้าที่ การคลังและงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และเป็นสังคมประชาธิปไตยส่วนใหญ่ ซึ่งสิ่งที่มีความสำคัญคือการสนับสนุนของประชาชน เพราะระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ ก็คือการทำที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอความต้องการ ความพึงพอใจ ความเชื่อ ทศนคติ และมีส่วนร่วมในการเลือกสรรตัวแทนของตนเอง เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ บริหารงบประมาณ ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติ และการบริหารท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐบาลนั้น^๕ ย่อมมีการะหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National Security) แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้นๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น

การปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยในสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับการพัฒนาของประเทศได้ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองให้มากที่สุด อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง แต่ทั้งนี้ การที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใดก็ตาม จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนขีดความสามารถทางด้านการบริหารบุคคล การเงิน และการคลังของท้องถิ่นเหล่านั้นประกอบกันด้วย

^๕Jack C. Plano, อ้างใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, "การปกครองท้องถิ่น", พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๖.

การปกครองท้องถิ่น ส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้นำทางการเมือง ซึ่งทำหน้าที่บริหารงานในส่วนงานท้องถิ่นต่าง ๆ เพราะถือเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนกระบวนการต่างๆ ให้ดำเนินต่อไปได้ โดย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปกติแล้วผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีที่มา ๒ ประการ คือ การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยลักษณะอ้อม ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผู้บริหารคือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเทศบาล มีผู้บริหารคือนายกเทศมนตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบล มีผู้บริหารคือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรุงเทพมหานคร มีผู้บริหารคือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในเมืองพัทยา มีผู้บริหารคือนายกเมืองพัทยา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำงานภายใต้การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สภาท้องถิ่น) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่บริหารงานภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด และรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นและประชาชนในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นควรจะต้องมีคุณสมบัติคุณลักษณะ และภาวะผู้นำที่ดี ที่พึงประสงค์เพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาในส่วนของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์เป็นสำคัญ เพื่อศึกษาว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ดีที่เหมาะสม ควรจะต้องประกอบไปด้วยหลักข้อใดบ้าง มีความสามารถทางใดบ้าง ทางผู้วิจัยจึงได้สอดแทรกหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในหัวข้อ สัปปริสธรรม ๗ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของคนดี หรือธรรมของผู้ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนว่ามีความต้องการผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะด้านใดบ้างโดย เพื่อเป็นตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่สอดคล้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^๖ เหตุเพราะการบริหารราชการ หรือการบริหารงาน หากปราศจากหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาจทำให้ความสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ เนื่องด้วยผู้นำที่มีคุณธรรมประจำใจ คือผู้นำที่เหมาะสมแก่การมอบอำนาจในการบริหารกิจการบ้านเมืองแทนประชาชนทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย อันทรงมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เพื่อประโยชน์ในการค้ำคองผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในอนาคตภายภาคหน้าต่อไป

^๖พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, ชำระเพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุติ, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓๒.

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี มีอะไรบ้าง และควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารงาน ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารงาน ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร แบ่งเป็น

๑) ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๖,๒๓๐ คน จำแนกเป็น ชาย ๑๖,๓๗๓ และหญิง ๑๙,๘๕๗^๗

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูปหรือคน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เขตการปกครองเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบไปด้วย ๓ ตำบล คือ ตำบลแสนสุขทั้งตำบล, ตำบลเหมืองบางสวน และตำบลห้วยกะปิ บางสวน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรม ความรู้ ความสามารถ หรือท่าทางการแสดงออกของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถสังเกตได้และมีส่วนทำให้การปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่

^๗เทศบาลเมืองแสนสุข, สถิติประชากร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://saensukcity.go.th/news/population-statistics.html>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วยคุณสมบัติ ๔ ด้านคือ ๑) ด้านความสามารถในการบริหารงาน ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน

ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น (นักการเมืองท้องถิ่น) หมายถึง บุคคลที่เสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น ภายใต้ระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการเมืองท้องถิ่นมีความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่นทั้งการบริหารท้องถิ่น (ฝ่ายบริหาร) และการควบคุมตรวจสอบ (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เป็นต้น

หลักสัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของคนดี ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ประกอบไปด้วยหลักธรรม ๗ ประการ ดังต่อไปนี้

๑) **ธัมมัญญตา** ความรู้จักธรรม รู้หลักการ หรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น ศึกษารู้ว่าหลักธรรมข้อนั้นๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบว่าหลักการปกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าจะต้องกระทำเหตุอันนี้ๆ หรือกระทำตามหลักการข้อนี้ๆ จึงจะทำให้เกิดผลที่ต้องการอันนั้นๆ เป็นต้น

๒) **อัตถัญญตา** ความรู้จักอรรถ รู้จุดหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาสิตข้อนั้นๆ มีความหมายว่าอย่างไร หลักนั้นๆ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ตนกระทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้างดังนี้ เป็นต้น

๓) **อัตถัญญตา** ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรมเป็นต้น บัดนี้ เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

๔) **มัตถัญญตา** ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ศึกษารู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

๕) **กาลัญญตา** ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

๖) **ปริสฺสัญญตา** ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ประพฤติดต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

๗) **บุคคลัญญตา** หรือ บุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอริยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะ

^๕สถาบันพระปกเกล้า, นักการเมืองท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นักการเมืองท้องถิ่น#_ftn1, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒]

ปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

ประชาชน ในที่นี้คือ ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น ๓๙๖ คน

เทศบาลเมืองแสนสุข คือ เทศบาลนครแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยมีเขตการปกครอง ซึ่งประกอบไปด้วย ๓ ตำบล คือ ตำบลแสนสุขทั้งตำบล ตำบลเหมืองบางส่วน และตำบลห้วยกะปิบางส่วน แบ่งออกเป็น ๒๕ ชุมชน รวมจำนวนประชากรชาย/หญิง ๔๖,๓๗๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๑,๖๘๗ ครัวเรือน จำแนกเป็นประชากรชาย ๒๑,๕๘๓ คน และ ประชากรหญิง ๒๔,๗๙๒ คน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ตามความคิดเห็นของประชาชน

๑.๗.๒ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี มีอะไรบ้าง

๑.๗.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพิจารณาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐาน ของการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์
- ๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
- ๒.๓ หลักสัปปุริสธรรม
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ จากเอกสารต่างๆ ของนักวิชาการหลากหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ ๕ ประการ คือ

๑) ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

๒) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

๓) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือก หรือยกให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

๔) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่างคือ สามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

๕) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาท หรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ^๑

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่นำให้กลุ่มดำเนินงานอย่างก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้ อิทธิพลที่มีชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามทิศทางที่ตนต้องการโดยที่ผู้นำยังมีส่วนร่วมสร้างวิสัยทัศน์ สร้าง

^๑ กวี วงศ์พุม, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔-๑๕.

ค่านิยมร่วมของกลุ่มและสมาชิก สร้างความสำคัญกับเป้าหมายของกลุ่ม และความผูกพันที่สมาชิก จะต้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น^๒ อีกทั้งยังหมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่างๆ^๓ ซึ่งเป็นบุคคลที่ยอมรับหรือยกย่องให้เป็นหัวหน้าจากสมาชิกในกลุ่มเนื่องจากลักษณะใดลักษณะหนึ่งอันเกิดจากบุคคลของเขาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งยอมรับในตัวเขา เช่น การเป็นคนกล้า มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลมกว่าคนอื่น แต่ตรงกันข้ามอาจจะไม่มีลักษณะของความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำก็ได้^๔

บุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถที่จะจูงใจชักนำหรือชักนำให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้สำเร็จ^๕ หรือ บุคคลที่ถูกคัดเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้อยู่เหนือกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่และมีคุณสมบัติพิเศษเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม สามารถควบคุมหรือชักนำให้สมาชิกปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามเป้าหมาย^๖ คนที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการยอมรับนับถือให้เป็นหัวหน้า ผู้บังคับบัญชา ผู้ตัดสินใจ ให้คำปรึกษาหรือบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร ชุมชน ประเทศ ฯลฯ^๗ และยังคงหมายถึงบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มให้ทำหน้าที่เป็นทั้งบุคคลผู้ผลักดัน (Mobilizer) ผู้ดลบันดาล (Inspirer) ผู้สร้างพลังร่วม (Synergizer) ผู้สร้างแรงจูงใจกระตุ้น (Motivator) ผู้ก่อให้เกิดพลัง (Energizer) ให้การปฏิบัติงานของสมาชิกเข้าสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ^๘ ซึ่งการที่ผู้นำจะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Leader) ได้นั้นจำเป็นต้องมีทักษะเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดและการตัดสินใจที่ดี สามารถนำความคิดไปสู่การปฏิบัติ สามารถชักจูงใจคนอื่นให้เห็นคุณค่าของความคิด และทำให้มั่นใจว่าความคิดนั้นตอบสนองต่อเป้าหมายของส่วนรวม ไม่ได้เป็นไปเพื่อผู้นำหรือผู้ตาม^๙

^๒มัลลิกา ต้นสอน, **การจัดการยุคใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ท, ๒๕๕๕), หน้า ๑๖๔.

^๓เนตรพัฒนา ยาวีราช, **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**, (กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุป, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

^๔วีเชียร วิทยาอุดม, **พฤติกรรมกรรมการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^๕สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ: ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**, ฉบับที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: วิวัฒน์ เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

^๖ทัศนาศ แสงศักดิ์, **ภาวะผู้นำในการบริหารงาน**, (กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง, ๒๕๕๖), หน้า ๗๑-๗๒.

^๗วิทยากร เชียงกุล, **บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม: รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๑/๒๕๕๒**, (กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวเคชั่น, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^๘ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, **ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๗), หน้า ๓๐.

^๙วีโรจน์ สารรัตน์, **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็น เพื่อการบริหารทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๕๕), หน้า ๙๐.

ผู้นำ คือ บุคคลที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น

๒) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งที่มีบทบาทเหนือคนอื่น ๆ

๓) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

๔) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งซึ่งได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ

๕) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าในหน่วยงาน

ซึ่งผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล^{๑๐}

อีกทั้งผู้นำยังต้องมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามเกณฑ์ต่อไปนี้

๑) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ ผู้นำเทศ ประธาน ฯลฯ โดยเป็นตัวแทนของกลุ่ม

๒) เป็นผู้ได้รับเลือกจากกลุ่ม

๓) เป็นผู้แสดงออกให้เห็นว่ามีอิทธิพลมากที่สุด โดยใช้สังคมมิติ^{๑๑}

จากความหมายผู้นำดังกล่าวสามารถ **สรุปได้ว่า** ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่สามารถมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นที่สามารถชักนำและสร้างความมื่อให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานอย่างเต็มใจตรงตามความต้องการของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือหรือได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำในองค์การ มีทักษะเชิงสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และการตัดสินใจที่ดี สามารถจูงใจผู้ร่วมงานปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในองค์การให้ดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของส่วนรวมไม่ได้เป็นเพื่อผู้นำหรือผู้ตาม

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
กวี วงศ์พุ่ม (๒๕๓๕, หน้า ๑๔-๑๕)	ผู้เป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม ที่นำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เป็น ซึ่งสามารถสอดแทรกอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มไปในทางที่ต้องการ
มัลลิกา ต้นสอน (๒๕๔๕, หน้า ๑๖๔)	บุคคลที่นำให้กลุ่มดำเนินงานอย่างก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้อิทธิพลที่มีชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามทิศทางที่ตนต้องการ
เนตร์พัฒนา ยาวีราช (๒๕๕๒, หน้า ๑)	บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่าง ๆ

^{๑๐} Halpin, Andrew W, *Theory and Research in Administrators*, (New York: Macmillan, 1966), pp. 27-28.

^{๑๑} Fiedler, Fred. E, *A Theory of Leadership Effectiveness*, (New York: McGraw-Hill, 1967), pp. 78-79.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของคุณลักษณะผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
วิเชียร วิทยาอุดม (๒๕๕๐, หน้า ๓)	บุคคลที่ยอมรับหรือยกย่องให้เป็นหัวหน้าจากสมาชิกในกลุ่ม เนื่องจากลักษณะใดลักษณะหนึ่งอันเกิดจากบุคคลของเขาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งยอมรับในตัวเขา
สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (๒๕๔๘, หน้า ๒)	บุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่ม
ทัศนาศ แสงศักดิ์ (๒๕๕๖, หน้า ๗๑-๗๒)	บุคคลที่ถูกคัดเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้อยู่เหนือกลุ่มมีบทบาทหน้าที่และมีคุณสมบัติพิเศษเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม
วิทยากร เชียงกุล (๒๕๕๓, หน้า ๓)	คนที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการยอมรับนับถือให้เป็นหัวหน้า
ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (๒๕๕๗, หน้า ๓๐)	บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มให้ทำหน้าที่เป็นทั้งบุคคลผู้ผลักดัน ดลบันดาล สร้างพลังร่วมแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดพลัง ให้การปฏิบัติงานของสมาชิกเข้าสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ
วิโรจน์ สารรัตนะ (๒๕๕๕, หน้า ๙๐)	มีทักษะเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดและการตัดสินใจที่ดี สามารถนำความคิดไปสู่การปฏิบัติ สามารถชักจูงใจคนอื่นให้เห็นคุณค่าของความคิด
Halpin, Andrew W (1966, pp. 27-28)	บุคคลที่มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานเหนือคนอื่น ๆ และสำคัญในการทำให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมาย ซึ่งได้รับเลือกจากผู้อื่น ให้เป็นหัวหน้า โดยเป็นผู้มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
Fiedler, Fred. E (1967, pp. 78-79)	ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ โดยได้รับเลือกจากกลุ่มว่ามีอิทธิพลมากที่สุด โดยใช้สังคมมิติ

๒.๑.๒ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ

ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารมีหน้าที่วางแผนและจัดระเบียบให้งานดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย แต่ผู้นำมีหน้าที่ทำให้ผู้อื่นตามและการที่คนอื่นตามผู้นำ ก็ไม่มีใครรับรองว่าผู้นำจะไป ในทิศทางที่ถูกต้องเสมอ

บทบาทของผู้นำที่ดีขององค์การควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ผู้นำที่มีตำแหน่งของทุกองค์การ จะต้องเป็นตัวแทนทำกิจกรรมต่าง ๆ คือ เป็นตัวแทนที่ดีขององค์การ เป็นตัวแทนที่จะรวบรวมข้อมูลที่อยู่ภายในองค์การ และให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือน

๒) เป็นนักพูดที่ดี (Spokesperson) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการพูด และนำเสนอ กิจกรรมตลอดจนมีการวางแผน มีความสามารถในด้านต่าง ๆ และมีวิสัยทัศน์ที่ดีกับบุคคล หรือฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายบริหารระดับสูง ลูกค้า บุคคลภายนอก เพื่อนร่วมอาชีพ และชุมชน

๓) เป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) ซึ่งมีคุณสมบัติในการเจรจาต่อรอง คือ สามารถเจรจาต่อรองกับผู้บริหาร หรือผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าขึ้นไป สามารถต่อรองกับหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรและหน่วยงานภายนอก และสามารถต่อรองกับผู้ให้บริการ

๔) เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีเวลาและความสามารถที่จะสอนทีมงาน ดังนั้น ต้องพยายามช่วยทีมงานให้ประสบความสำเร็จ ช่วยให้สมาชิกในทีมงานมีการป้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสมาชิกทีมงานมีขั้นตอนการทำงาน และมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

๕) เป็นผู้สามารถสร้างทีมงานได้ (Team builder) มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ให้การชมเชยแก่ทีมงานที่ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ จัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น การจัดงานเลี้ยง และจัดประชุมเพื่อกระตุ้นสมาชิกเกี่ยวกับความสำเร็จและปัญหา สิ่งเกี่ยวข้องต่าง ๆ

๖) เป็นผู้สามารถแสดงบทบาทการทำงานเป็นทีมได้ (Team player) มีพฤติกรรมที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติ ๓ ประการ คือ การวางตัวเป็นสมาชิกทีมและผู้นำทีมที่เหมาะสม มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กร และแสดงความจริงใจต่อผู้บังคับบัญชา โดยการให้การสนับสนุนแผนการทำงานเป็นทีม และกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

๗) เป็นผู้สามารถแก้ปัญหาด้านเทคนิคได้ (Technical problem solver) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บังคับบัญชาในระดับต้นและระดับกลาง โดยมีกิจกรรม ๒ ประการ คือ ผู้นำควรให้บริการในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้แนะนำด้านเทคนิค และเป็นผู้สร้างผลประโยชน์เกี่ยวกับการทำงานประจำ เช่น การปรับปรุงบำรุงรักษาเครื่องจักรต่าง ๆ

๘) เป็นผู้สามารถประกอบการ (Entrepreneur) เป็นผู้ให้คำแนะนำความคิดริเริ่ม มีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking) และมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงโดยมีบทบาท ๓ ประการ คือ หาวิธีการเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรมีปฏิสัมพันธ์ต่อสมาชิกด้านความจำเป็นความต้องการเปลี่ยนแปลง และสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน^{๑๒}

คนที่เป็ผู้นำที่เข้มแข็ง ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จควรมีลักษณะเป็นผู้นำ ดังนี้

๑) ต้องมีความฉลาด (Intelligence) ผู้นำจะต้องมีระดับความรู้และสติปัญญา โดยเฉลี่ยสูงกว่าบุคคลที่ให้เป็นผู้นำ เพราะผู้นำจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ บุคคลที่ฉลาดเท่านั้นที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้

๒) ต้องมีวุฒิภาวะทางสังคมและใจกว้าง (Social maturity & achievement drive) คือ จะต้องมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างกว้างขวาง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ต้องยอมรับสภาพต่าง ๆ ไม่ว่าแพ้หรือชนะ ไม่ว่าผิดหวังหรือสำเร็จ ผู้นำจะต้องมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่าง ๆ พยายามขจัดความรู้สึกต่อต้านสังคม หรือต่อต้านคนอื่นให้เหลือน้อยที่สุด เป็นคนมีเหตุผลเป็นคนเชื่อมั่นในตนเองและนับถือตนเอง

๓) ต้องมีแรงจูงใจภายใน (Inner motivation) ผู้นำจะต้องมีแรงขับที่จะทำอะไรให้เด่นให้สำเร็จอยู่เรื่อย ๆ เมื่อทำสิ่งหนึ่งสำเร็จก็ต้องการที่จะทำสิ่งอื่นต่อไป เมื่อทำสิ่งใดสำเร็จก็จะ

^{๑๒} รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖-๑๗.

กลายเป็นแรงจูงใจท้าทายให้ทำสิ่งอื่นให้สำเร็จต่อไป ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง เพราะความรับผิดชอบจะเป็นบันไดที่ทำให้เขามีโอกาสประสบความสำเร็จ

๔) **ต้องมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ (Human relations attitudes)** ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องยอมรับอยู่เสมอว่า งานที่สำเร็จนั้นมีคนอื่นช่วยทำ ไม่ใช่เขาทำเอง ดังนั้น เขาจะต้องพัฒนาความเข้าใจและทักษะทางสังคมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้นำจะต้องให้ความนับถือผู้อื่นและจำต้องระลึกอยู่เสมอว่า ความสำเร็จในการเป็นผู้นำนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือกับผู้อื่น และการติดต่อกับบุคคลอื่นในฐานะที่เขาเป็นบุคคล ไม่ใช่ในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเท่านั้น ผู้นำจะต้องยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนอื่น และมีความสนใจร่วมกับผู้อื่น^{๓๓}

ลักษณะผู้นำตามลักษณะที่มาหรือการเกิดของผู้นำ ซึ่งมีส่วนในการผลักดันการแสดงบทบาทของผู้นำ ผู้นำโดยการสร้างตนเอง (The self-constituted leader) เป็นผู้นำที่ผลักดันตัวเองขึ้นสู่ความเป็นผู้นำเนื่องจากมีบุคลิกลักษณะเข้มแข็งและความสำนึกในตนเองอย่างหนักแน่น กับมีกำลังใจแน่วแน่ที่จะกระทำการที่เขาเห็นว่าสำคัญให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งมักมีผู้เข้าใจว่าผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำมาโดยกำเนิด และการที่บุคคลพวกนี้เป็นพวกที่สร้างตนขึ้นเอง จึงมีเจตนาในการแสดงอำนาจอย่างมากมายไม่สิ้นสุด อีกลักษณะคือ ผู้นำซึ่งเลือกสรรโดยหมู่คณะ (the group-selected leader) เป็นผู้นำที่เกิดจากการเลือกคนในหมู่คณะเดียวกัน แล้วเสริมสร้างอิทธิพลของเขาในฐานะผู้นำขึ้น

เพราะในสังคม-การเมืองระบอบประชาธิปไตย การเลือกผู้นำเป็นวิธีการที่มีผลในด้านการจูงใจผู้ที่ถูกทำ เนื่องจากคนเหล่านั้นต่างเชื่อว่า เขาสามารถไว้วางใจการดำเนินนโยบายบริหารของผู้นำได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความต้องการได้ตัวแทนที่จะควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองผู้นำชนิดนี้ จึงอยู่ในสภาพอันมีช่องทางได้รับความสำเร็จมากที่สุด มีโอกาสดีที่สุดในการได้มา และดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติตามของผู้ตาม ซึ่งตราบไต่ที่ผู้นำยังปฏิบัติการใด ๆ อันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างแข็งขันแล้ว ก็เป็นที่แน่นอนได้ว่าจะต้องได้รับเลือกเป็นผู้นำอยู่เสมอ เพราะอำนาจของผู้นำลักษณะนี้จะเป็นการยอมรับด้วยเหตุและผลเป็นพื้นฐานสำคัญ อีกลักษณะคือ ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจเหนือ (the leader appointed from above) เป็นผู้นำซึ่งเข้ามาสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งโดยหัวหน้าระดับเหนือขึ้นไป ในกรณีนี้กลุ่มมิได้เป็นผู้เลือกผู้นำแต่ผู้นำเป็นผู้รวบรวมบุคคลเข้าเป็นกลุ่ม โดยผู้นำจะต้องแสดงให้คนเหล่านั้นเห็นว่า ในการรับใช้หมู่คณะนั้น เขาเหล่านั้นเกิดความปรารถนาในสิ่งที่เป็นการต้องการขององค์การ^{๓๔} อีกทั้งยังสามารถจำแนกประเภทผู้นำทางการเมืองออกเป็น ๕ ประเภท คือ ผู้นำที่มาจากราชวงศ์ (dynastic elite) ผู้นำที่เป็นชนชั้นกลาง (middle class) ผู้นำที่เป็นปัญญาชนปฏิวัติ (revolutionary intellectual) ผู้นำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (colonial administrator) และผู้นำชาตินิยม (national leader)

^{๓๓} กล้วยณี สูงสมบัติ, **เทคนิคการจัดการสมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

^{๓๔} Ordway Tead, **The Art of Leadership**, 7th ed, (New York: McGraw Hill Book, 1934), pp. 20-25.

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้หน้านั้นต้องเป็นตัวแทน เป็นนักพูดที่ดี เป็นนักเจรจาต่อรอง เป็นผู้ฝึกสอน เป็นผู้ที่สามารถสร้างทีมและทำงานเป็นทีมได้ โดยต้องมีความฉลาด ใจกว้าง มีวุฒิภาวะทางสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีแรงจูงใจภายในที่พร้อมจะขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ และมีความรับผิดชอบสูงนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำ

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
รังสรรค์ ประเสริฐศรี (๒๕๔๔, หน้า ๑๖-๑๗)	๑) เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ๒) เป็นนักพูดที่ดี (Spokesperson) ๓) เป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) ๔) เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) ๕) เป็นผู้สามารถสร้างทีมงานได้ (Team builder) ๖) เป็นผู้สามารถแสดงบทบาทการทำงานเป็นทีมได้ (Team player) ๗) เป็นผู้สามารถแก้ปัญหาด้านเทคนิคได้ (Technical problem solver) ๘) เป็นผู้สามารถประกอบการ (Entrepreneur)
กัลยาณี สูงสมบัติ (๒๕๕๐, หน้า ๑๔)	๑) ต้องมีความฉลาด (Intelligence) ๒) ต้องมีวุฒิภาวะทางสังคมและใจกว้าง ๓) ต้องมีแรงจูงใจภายใน (Inner motivation) ๔) ต้องมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์
Ordway Tead (1934, pp. 20-25)	๑) ผู้นำโดยการสร้างตนเอง (The self-constituted leader) ๒) ผู้นำซึ่งเลือกสรรโดยหมู่คณะ (the group-selected leader) ๓) ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจเหนือ

๒.๑.๓ ประเภทของผู้นำ

การจำแนกประเภทผู้นำนั้นทำได้โดยดูจากสภาพทั่วไป ดังนี้

๑) ผู้นำแบบนักบริหาร (Administrator) ทำหน้าที่นำองค์การให้บรรลุเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กรนั้น

๒) ผู้นำแบบข้าราชการ (Bureaucrat) เป็นผู้นำในระบบราชการตามลำดับชั้นลดหลั่นกันลงไป

๓) ผู้นำแบบผู้เชี่ยวชาญ (Expertise) เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา

๔) ผู้นำแบบผู้วางนโยบาย (Policy Maker) เป็นผู้นำที่มักจะอยู่เบื้องหลังมักจะไม่มีความอำนาจ

๕) ผู้นำแบบนักบุญ (Charismatic) เป็นผู้นำที่สามารถโน้มน้าวให้คล้อยตาม

๖) ผู้นำแบบนักอุดมคติ (Ideologist) เป็นผู้นำที่คิดเกี่ยวกับทฤษฎีโดยพยายามที่จะอธิบายแนวความคิดความเชื่อมั่นว่าจะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย

๗) ผู้นำแบบนักการเมือง (Political) เป็นผู้นำทางการเมือง

๘) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือตัวแทนของกลุ่ม^{๑๕}

และยังแบ่งประเภทของผู้นำ แบ่งได้ดังนี้

๑) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ เป็นผู้นำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และมีอำนาจบารมี (Power) เป็นเครื่องมือ มีลักษณะที่เป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) เกิดพลังร่วมของกลุ่มในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อำนาจนี้ได้มาจากกฎหมาย กฎระเบียบ หรือขนบธรรมเนียม ในการปฏิบัติ สามารถจำแนกผู้นำประเภทนี้ออกเป็น ๓ แบบคือ

๑. ผู้นำแบบใช้พระเดช (Legal Leadership) ผู้นำแบบนี้ เป็นผู้นำที่ได้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชาตามกฎหมายมีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ราชการมาหรือเกิดขึ้นจากตัวผู้นำหรือจากบุคลิกภาพของผู้นำเอง ผู้นำแบบนี้ ได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในกระทรวง ทบวง กรม เช่น รัฐมนตรี อธิบดี หัวหน้ากอง และหัวหน้าแผนก เป็นต้น

๒. ผู้นำแบบใช้พระคุณ (Charismatic Leadership) คือ ผู้นำที่ได้อำนาจเกิดขึ้นจากบุคลิกภาพอันเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำนั้นมิใช่อำนาจที่เกิดขึ้นจากตำแหน่งหน้าที่ ความสำเร็จในการครองใจและชนะใจของผู้นำประเภทนี้ ได้มาจากแรงศรัทธาที่ก่อให้เกิดความเคารพนับถือและเป็นพลังที่จะช่วยผลักดันให้ร่วมใจกันปฏิบัติตามคำสั่ง แนะนำด้วยความเต็มใจตัวอย่างเช่น มหาตมะคานธี สามารถเป็นผู้นำครองใจชาวอินเดียนับเป็นจำนวนล้าน ๆ คนได้

๓. ผู้นำแบบพื่อพระ (Symbolic Leadership) คือ ผู้นำที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชา บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติตามเพราะเกิดแรงศรัทธาหรือสัญลักษณ์ในตัวของผู้้นั้นมากกว่า เช่น พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นองค์ประมุขและสัญลักษณ์ของแรงศรัทธาของประชาชนไทยทั้งมวล

๒) ผู้นำตามการใช้อำนาจ ในรูปแบบต่าง ๆ

๑. ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leadership) คือ ผู้นำที่ใช้อำนาจต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการสั่งการแบบเผด็จการโดยรวบอำนาจ ไม่ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตั้งตัวเป็นผู้บังคับการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟังโดยเด็ดขาด ปฏิบัติการแบบนี้เรียกว่า One Man Show อยู่ตลอดเวลาโดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้ปฏิบัติงานเช่น ฮิตเลอร์

๒. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Free-rein Leadership) คือ ผู้นำปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำการใด ๆ ก็ตามได้โดยเสรี ซึ่งการกระทำนี้ ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้ และตนเป็นผู้ดูแลให้กิจการดำเนินไปได้โดยถูกต้องเท่านั้น มีการตรวจตราน้อยมากและไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานใด ๆ ทั้งสิ้นผู้นำแบบนี้เกือบไม่มีลักษณะการเป็นผู้นำเหลืออยู่เลย

๓. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) คือ ผู้นำที่ประมวลเอาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากคณะบุคคลที่อยู่ใต้บังคับบัญชาที่มาร่วมประชุมร่วมกัน หรืออภิปรายแสดงความ

^{๑๕} ธีร สุนทรายุทธ, การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๗-๑๐๘.

คิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำเอาความคิดที่ดีที่สุดมาใช้ ฉะนั้นนโยบายและคำสั่งจึงมีลักษณะเป็นของบุคคลโดยเสียงข้างมาก

๓) ผู้นำตามบทบาทที่แสดงออก จำแนกเป็น ๓ แบบ คือ

๑. ผู้นำแบบบิดา-มารดา หมายถึง ผู้นำที่ปฏิบัติตนเหมือนพ่อ-แม่ คือ ทำตนเป็นพ่อหรือแม่ เห็นผู้อื่นเป็นเด็ก อาจจะแสดงออกมาในบทบาทของพ่อแม่ที่อบอุ่นใจดีให้กำลังใจหรืออาจแสดงออกตรงกันข้ามในลักษณะการตำหนิตะเยียน วิพากษ์วิจารณ์ คัดโทษ แสดงอำนาจ

๒. ผู้นำแบบนักการเมือง หมายถึง ผู้นำแบบที่พยายามสะสมอำนาจและใช้อำนาจโดยอาศัยความรู้และตำแหน่งหน้าที่การงานของคนอื่นมาแอบอ้างเพื่อให้ตนเองได้มีความสำคัญและเข้ากับสถานการณ์นั้น ๆ ได้ ผู้นำแบบนี้เข้าทำนองว่ายืมมือของผู้บังคับบัญชาสั่งการ โดยเสนอขอให้สั่งการเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง

๓. ผู้นำแบบผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้นำที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ Staff ผู้นำแบบนี้มักเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้เฉพาะอย่าง ผู้นำแบบนี้ เกือบจะเรียกว่าไม่ได้เป็นผู้นำตามความหมายทางการบริหาร เช่น คุณหมอพรทิพย์ โรจนสุนันท์ มีความเชี่ยวชาญในการตรวจ DNA อีริก เบิร์น จิตแพทย์ชาวอเมริกัน พิจารณาจากบุคลิกภาพ โดยวิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพของคนว่ามีอยู่ ๓ องค์ประกอบ คือ ภาวะของความเป็นเด็ก ภาวะของการเป็นผู้ใหญ่ และภาวะของความเป็นผู้ปกครอง มองผู้นำได้เป็น ๓ แบบ

๓.๑) ภาวะความเป็นเด็กในรูปแบบผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่มีลักษณะเป็นคนที่มีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว ดื้อรั้น กระตือรือร้น ไม่กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มักเป็นภาวะของผู้นำที่เต็มไปด้วยความคิดแต่ไม่ทำ

๓.๒) ภาวะผู้ใหญ่ในรูปแบบผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่มีการวิเคราะห์ และสนใจข้อมูลเป็นหลัก เป็นคนที่มุ่งความสำเร็จ โดยไม่สนใจความรู้สึกของลูกน้อง อยู่ในโลกแห่งเหตุและผลไม่มีอารมณ์ขันพูดง่าย ๆ ก็คือ เป็นคนที่จริงจังกับทุกเรื่องโดยเฉพาะกับลูกน้อง

๓.๓) ลักษณะภาวะพ่อแม่ในรูปแบบผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่มีลักษณะเป็นคนเด็ดเดี่ยวออกคำสั่งอย่างเดียวไม่ค่อยฟังความเห็นของผู้ตาม เผลอการมักรวบอำนาจเบ็ดเสร็จ มีความลึกลับตีขมลูกน้องเสมอ ถ้าดีจะเป็นห่วงเป็นใย คอยปกป้อง^{๑๖}

และสามารถจำแนกลักษณะผู้นำออกเป็น ๓ ประเภท คือ ประเภทแรก ผู้นำที่มีคุณสมบัติอยู่ภายในตัวเอง (leadership as trait within individual leader) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้นำอันเนื่องมาจากพันธุกรรม หรือติดตัวมาแต่กำเนิด (leaders are born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเขาเอง ประเภทที่สอง ลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม (leadership as a function of the group) ความเป็นผู้นำขึ้นกับโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคลความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดย ผลจากทัศนคติความต้องการของกลุ่ม กลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ แต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำ กลุ่มก็จะขาดการนำ การเป็นผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งในการทำและการบริหาร ประเภทที่ ๓ ผู้นำที่ขึ้นกับสถานการณ์

^{๑๖} กัลยาณี สูงสมบัติ, เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L4/4-1-1.htm>. [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

(leadership as a function of situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้ทำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ วัฒนธรรม-ประเพณีของกลุ่ม องค์การ และสังคมนั้นๆ^{๑๗}

สรุปได้ว่าประเภทของผู้บริหารจำแนกได้ดังนี้ ๑) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ เป็นผู้นำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ใช้พระเดช พระคุณและพ่อพระ ๒) ผู้นำตามการใช้อำนาจแบบเผด็จการเสรีนิยม และประชาธิปไตย ๓) ผู้นำตามบทบาทที่แสดงออกแบบบิดา-มารดา นักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดประเภทของผู้นำ

แนวคิดของ	ประเภทของผู้นำ
ธ สุนทรายุทธ (๒๕๕๑, หน้า ๑๐๗-๑๐๘)	๑) ผู้นำแบบนักบริหาร (Administrator) ๒) ผู้นำแบบข้าราชการ (Bureaucrat) ๓) ผู้นำแบบผู้ชำนาญการ (Expertise) ๔) ผู้นำแบบผู้วางนโยบาย (Policy Maker) ๕) ผู้นำแบบนักบุญ (Charismatic) ๖) ผู้นำแบบนักอุดมคติ (Ideologist) ๗) ผู้นำแบบนักการเมือง (Political) ๘) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic)
กัลยาณี สุงสมบัติ (ออนไลน์)	๑) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ ๒) ผู้นำตามการใช้อำนาจ ในรูปแบบต่างๆ ๓) ผู้นำตามบทบาทที่แสดงออก
Murray G.Ross and Charles E Hendry (1958, pp. 100-107)	๑) ผู้นำที่มีคุณสมบัติอยู่ภายใต้ตัวเอง ๒) ลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม ๓) ผู้นำที่ขึ้นกับสถานการณ์

๒.๑.๔ ทฤษฎีผู้นำ

การบริหารงานของผู้นำตามภาวะผู้นำ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำต้องใช้ทฤษฎีผู้นำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีผู้ได้ศึกษาไว้ดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำมีดังนี้

๑) ทฤษฎีคุณลักษณะทางกายภาพ (The Great Person Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีคุณลักษณะของบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะพิเศษ ซึ่งเกื้อกูลให้ประสบความสำเร็จ เช่น ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักมีร่างกายสูงใหญ่ ร่างกายแข็งแรง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเกิดมาเพื่อนำหรือเป็นผู้นำ เช่น พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander the

^{๑๗} Murray G.Ross and Charles E Hendry, *Reading in Social Psychology*, 3rd ed., (New York: Henry Holt, 1958), pp. 100-107.

Great) ราชนีเอลิซาเบธที่ ๑ (Queen Elizabeth I) ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) คอลิน เพาเวลล์ (Colin Powell) และโรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan)

๒) ทฤษฎีผู้นำตามพฤติกรรม (Leadership Behavioral Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ภาวะผู้นำขึ้นอยู่กับกรกระทำของผู้นำ พฤติกรรมทุกอย่างของผู้นำเป็นบ่อเกิดแห่งภาวะผู้นำ

๓) ทฤษฎีการเป็นผู้นำและผู้ตาม (Leaders and Follower Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ถ้าปราศจากผู้ตาม ผู้นำก็ไม่สามารถจะนำได้

๔) ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change-oriented Leadership Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า การจะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่สามารถมองอนาคตได้อย่างชัดเจน

๕) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ผู้นำที่แท้จริงเป็นผู้ที่สามารถนำได้ในทุก ๆ สถานการณ์เหนือกว่าผู้อื่น^{๑๘}

ทฤษฎีของผู้นำหรือแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ จะมีคล้ายคลึงกับที่กล่าวมาแล้ว มีองค์ประกอบอยู่ ๓ ประการ คือ

๑) ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวของผู้นำแต่ละคน (Leadership As Trait with Individual Leader) โดยเชื่อว่าความเป็นผู้นำติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดโดยพันธุกรรม

๒) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership As a Function of The Group) ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคล แต่ละคนจะนำเอาลักษณะเฉพาะตัว ทักษะ ความต้องการส่วนตัวติดตัวมาด้วยเมื่อเข้าสู่กลุ่มทุกคนจะต้องปรับตัวเพื่อให้แต่ละคนและกลุ่มได้มีวัตถุประสงค์หรือความต้องการสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลตามเป้าหมาย และในขณะเดียวกันจะกลายเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลรวมของทัศนคติความต้องการของกลุ่ม มากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว

๓) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership As a Function of The Situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้นก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีขององค์กรนั้น^{๑๙}

สรุปได้ว่า ผู้นำจะต้องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอย่างน้อย ๓ องค์ประกอบ ที่จะทำให้อำนาจความเป็นผู้นำที่มีคุณภาพได้ คือ ตัวผู้นำ ผู้ตามและสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้นำในบางครั้งก็กลายเป็นผู้ตาม และผู้ตามก็กลับกลายเป็นผู้นำได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการรู้จักปรับตัวและยืดหยุ่น

^{๑๘}Greenberg, Jerald and Baron, Robert A, **Behavior in Organizations: Under Standing and Managing the Human Side of Work**, 8th ed. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 2003), pp. 447-463.

^{๑๙}ชลธนา วรรณศรีพงษ์, คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีพศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี ทราย, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา**, (จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔.

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดทฤษฎีผู้นำ

แนวคิดของ	ทฤษฎีผู้นำ
Greenberg, Jerald and Baron, Robert A, (2003, pp. 447-463)	๑) ทฤษฎีคุณลักษณะทางกายภาพ (The Great Person Theory) ๒) ทฤษฎีผู้นำตามพฤติกรรม (Leadership Behavioral Theory) ๓) ทฤษฎีการเป็นผู้นำและผู้ตาม (Leaders and Follower Theory) ๔) ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change-oriented Leadership Theory) ๕) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory)
ชลธน วรรณศรีพงษ์ (๒๕๕๓, หน้า ๑๔)	๑) ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวของผู้นำแต่ละคน ๒) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม ๓) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์

๒.๑.๕ รูปแบบของภาวะผู้นำ

๑) การศึกษาภาวะผู้นำจากพื้นฐานของการใช้อำนาจหน้าที่ (Leadership Based On The Use of Authority)

การศึกษาพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำ ซึ่งสามารถทำให้แบ่งผู้นำออกได้เป็น ๓ แบบ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader) หมายถึงผู้นำที่เน้นถึงการบังคับบัญชาและการออกคำสั่ง (Commanding And order Giving) เป็นสำคัญ ผู้นำชนิดนี้มักจะทำการตัดสินใจด้วยตนเองเป็นส่วนมาก และจะไม่ค่อยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามากนัก สถานภาพของผู้นำชนิดนี้จะเป็นไปในลักษณะที่ว่าเป็นเจ้านาย (boss) อย่างเด่นชัด ในการบังคับบัญชาหรือควบคุมงานของผู้นำชนิดนี้ ผู้นำดังกล่าวจะกระทำโดยมีการใช้อำนาจเป็นอย่างมากและจะสร้างบรรยากาศของความเกรงกลัวต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเสมอ ทั้งนี้เพราะผู้นำนิยมใช้การให้รางวัลและลงโทษสรุปได้ว่าผู้นำแบบเผด็จการจะมีอำนาจสูงสุดที่ตัวผู้นำ ผู้นำจะสั่งการและตัดสินใจโดยยึดถือความคิดตนเองเป็นใหญ่ นิยมการให้รางวัลและลงโทษ

๑.๒ ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) ผู้นำชนิดนี้จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับผู้นำชนิดแรก ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามากกว่า และจะไม่เน้นถึงการใช้อำนาจหน้าที่ หรือก่อให้เกิดความเกรงกลัวในตัวผู้บังคับบัญชา หากแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีโอกาสแสดงความคิดเห็นและพูดคุยด้วย ในการปฏิบัติงานบริหารของผู้นำชนิดนี้มักจะเป็นไปในทำนองที่ว่า สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงมักให้โอกาสทุกฝ่ายเข้ามาร่วมพิจารณา ซึ่งอาจจะกระทำโดยมีการประชุมหรือจัดตั้งคณะกรรมการ เป็นต้น

๑.๓ ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire or Free-rein Leader) ผู้นำชนิดนี้จะแตกต่างจากผู้นำแบบประชาธิปไตยที่ว่าจะมีการปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีอิสระเต็มที่ หรือปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีอำนาจกระทำการใด ๆ ตามใจชอบได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้จะถูก

มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจอย่างเต็มที่ ผู้ใต้บังคับบัญชาอาจได้รับสิทธิในการจัดทำแผนงานต่าง ๆ ได้ตามใจชอบ^{๒๐}

สรุปได้ว่า ผู้นำแบบนี้จะเป็นเพียงผู้ผ่านเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น ดังนั้นผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่ค่อยให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของผู้นำที่ปฏิบัติตามแบบนี้ ทั้งนี้เพราะการกระทำดังกล่าวย่อมจะเป็นการปิดโอกาสไม่ให้ผู้บริหารมีสิทธิใช้อำนาจ

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๕ การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ

ผู้นำแบบเผด็จการ	การผู้นำแบบประชาธิปไตย	ผู้นำแบบเสรีนิยม
- ผู้นำจะเป็นผู้กำหนดนโยบายทุกอย่าง - เทคนิควิธีทำงานและกิจกรรมจะถูกสั่งการโดยผู้นำ - ผู้นำจะคอยสั่งงานแต่ละอย่างและจะคอยกำกับผู้ทำงานแต่ละคน - ในการติหรือชมงานของกลุ่ม ผู้นำจะใช้วิธีว่ากล่าวตัวบุคคลโดยตรง และจะพยายามวางตัวเป็นทางการ	- นโยบายต่างๆ จะกำหนดขึ้นโดยมีการปรึกษาและตัดสินใจโดยกลุ่ม - กิจกรรมจะถูกกำหนดขึ้นจากการปรึกษาของกลุ่ม โดยผู้นำจะให้แนวทางเลือก - สมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสเลือกผู้ทำงานร่วม และการแบ่งงานภายในกลุ่มจะทำโดยวิธีตกลงกันเอง - ในการติหรือชม ผู้นำจะหลีกเลี่ยงไม่ว่ากล่าวตัวบุคคล	- กลุ่มหรือแต่ละคนจะมีเสรีภาพในการตัดสินใจ - ผู้นำจะจัดหาวัตถุดิบให้และยังจะคอยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อต้องการ - ผู้นำจะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวใด ๆ - ผู้นำจะไม่พยายามพูดถึงกิจกรรมของสมาชิกและ จะไม่พยายามกำกับกลุ่ม แต่อย่างใดเลย

๒) การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ (The Managerial Grid)

Blake & Mouton ได้เป็นผู้คิดตาข่ายการจัดการ (Managerial Grid) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ แต่ได้แยกแยะรายละเอียด และบ่งชี้ให้เห็นถึงแบบพฤติกรรมของผู้นำที่ดีที่สุดในตาข่ายการจัดการ ตาข่ายการจัดการจะประกอบไปด้วยพฤติกรรมผู้นำ ๒ มิติคือ

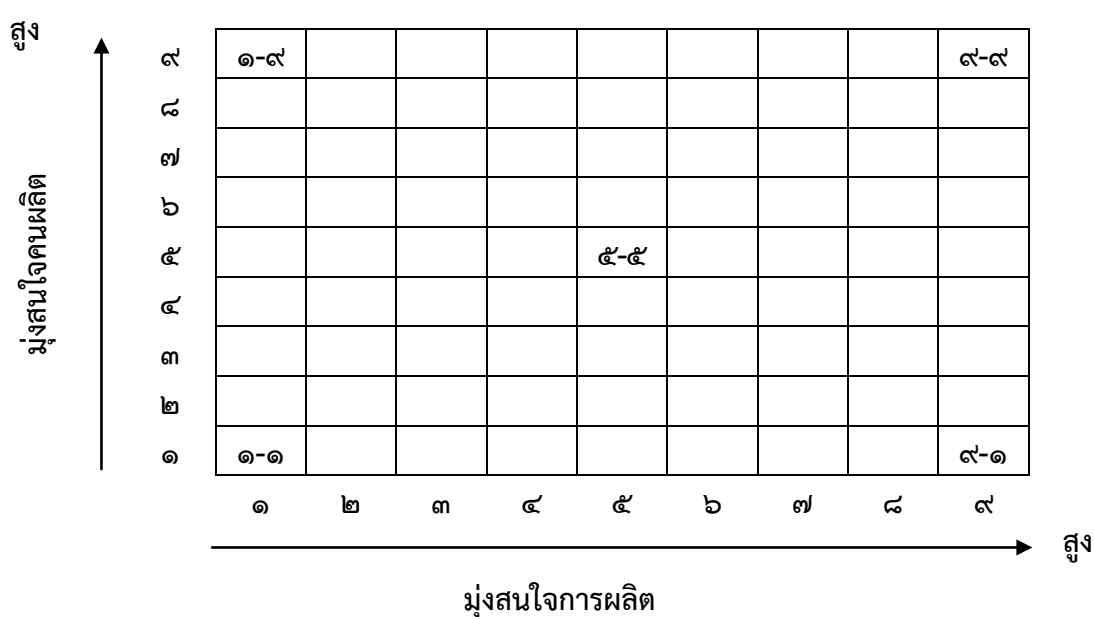
๒.๑) มุ่งสนใจการผลิต (Concern for Production) มีความหมายถึงการที่ผู้นำสนใจในสิ่งต่าง ๆ เช่น คุณภาพของการตัดสินใจเลือกนโยบาย วิธีการและกระบวนการผลิต การให้ทีมงานวิจัยเกี่ยวกับการผลิต คุณภาพของการบริการ งานที่มีประสิทธิภาพ และปริมาณของผลผลิต

^{๒๐} อภิชัย ธินทัต, "การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ", [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/oodapichai/201638>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๒.๒) มุ่งสนใจคนผลิต (Concern for People) คือการที่ผู้นำทำให้ผู้ตามเต็มใจยอมรับในเป้าหมายของงาน ผู้นำยอมรับและยกย่องในเกียรติของลูกน้อง ศรัทธาในความรับผิดชอบระหว่างลูกน้องกับตนเองจัดสภาพการทำงานที่ดีให้ และพยายามสร้างความพอใจในการมีความสัมพันธ์^{๒๑}

ภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ ของเบลคและมูตัน สามารถแสดงได้ตามแผนภาพที่ ๒.๑ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แบบพฤติกรรมของผู้นำที่ดีที่สุดในตาข่ายการจัดการของเบลคและมูตัน

ตามแนวคิดของ Blake and Moutonรูปแบบของผู้นำมี ๕ รูปแบบ ได้แก่

๑) แบบมุ่งงาน (Task-Oriented/Authority Compliance) แบบ ๙,๑ ผู้นำจะมุ่งเอาแต่งานเป็นหลัก (Production Oriented) สนใจคนน้อย มีพฤติกรรมแบบเผด็จการ จะเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และออกคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม เน้นผลผลิต ไม่สนใจสัมพันธ์ภาพของผู้ร่วมงาน ห่วงเหินผู้ร่วมงาน

๒) แบบมุ่งคนสูง (Country Club Management) แบบ ๑,๙ ผู้นำจะเน้นการใช้มนุษยสัมพันธ์และเน้นความพึงพอใจของผู้ตามในการทำงาน ไม่คำนึงถึงผลผลิตขององค์กร ส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวใหญ่ที่มีความสุข นำไปสู่สภาพการณ์สิ่งแวดล้อมและงานที่น่าอยู่จะมุ่งผลงานโดยไม่สร้างความกดดันแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้บริหารมีความเชื่อว่าบุคลากรมีความสุขในการทำงาน การนิเทศในการทำงานควรมีเพียงเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องมีการ

^{๒๑}Dubrin, A.J, **Principles of Leadership**, 6th ed, (Toronto: Houghton Mifflin Company, 2010), p. 115.

ควบคุมในการทำงาน ลักษณะคล้ายการทำงานในครอบครัวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจ ความสนุกสนานในการทำงานของผู้ร่วมงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านต่างๆ

๓) **แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ (Impoverished)** แบบ ๑,๑ ผู้บริหารจะสนใจคนและสนใจงานน้อยมาก ใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อยเพื่อให้งานดำเนินไปตามที่มุ่งหมาย และคงไว้ซึ่งสมาชิกภาพขององค์กร ผู้บริหารมีอำนาจในตนเองต่ำ มีการประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยเพราะขาดภาวะผู้นำและมักจะมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำเป็นส่วนใหญ่

๔) **แบบทางสายกลาง (Middle of The Road Management)** แบบ ๕,๕ ผู้บริหารหวังผลงานเท่ากับขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ใช้ระบบราชการที่มีกฎระเบียบแบบแผน ผลงานได้จากการปฏิบัติตามระเบียบ โดยเน้นขวัญ ความพึงพอใจ หลีกเลี่ยงการใช้กำลังและอำนาจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวังของผู้บริหาร มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการทำงาน หลีกเลี่ยงการทำงานที่เสี่ยงเกินไป มีการประนีประนอมในการจัดการกับความขัดแย้ง ผู้ร่วมงานคาดหวังว่าผลประโยชน์มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานที่ได้กระทำลงไป

๕) **แบบทำงานเป็นทีม (Team Management)** แบบ ๙,๙ ผู้บริหารให้ความสนใจทั้งเรื่องงานและขวัญกำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา คือ ความต้องการขององค์กรและความต้องการของคนทำงานจะไม่ขัดแย้งกัน เน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศในการทำงานสนุกสนาน ผลสำเร็จของงานเกิดจากความรู้สึกร่วมกันของผู้ปฏิบัติในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารกับผู้ตาม เกิดจากความไว้วางใจ เคารพนับถือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารแบบนี้เชื่อว่า ตนเป็นเพียงผู้เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น อำนาจการวินิจฉัยสั่งการและอำนาจการปกครองบังคับบัญชายังอยู่ที่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการยอมรับความสามารถของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

๓) การศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน (Reddin 's the 3-D theory of Leadership)

ทฤษฎี ๓ มิติของ Reddin เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำและแบบของผู้นำทางการบริหารทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีลักษณะความเป็นผู้นำและแบบของผู้นำอยู่ด้วยกันทั้งนั้นจะต่างกันก็เพียงแต่ว่าแบบของผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกันและลักษณะความเป็นผู้นำมีมากน้อยต่างกัน บางคนอาจยึดมั่นแบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งตลอดไปแต่บางคนอาจจะเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามเวลาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ^{๒๒}

Reddin พัฒนารูปแบบตามทฤษฎี ๓ มิติจากการวิจัยที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio University) โดยมีสมมติฐานคล้ายกับแบบพฤติกรรมผู้นำสถานการณ์ของ Fiedler บนพื้นฐานแนวคิดการศึกษาภาวะผู้นำของเรดดินแบ่งออกเป็น ๓ มิติคือ

๑. **มิติมุ่งงานหรือกิจสัมพันธ์ (Task Orientation)** เป็นพฤติกรรมมุ่งให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามปฏิบัติงานอย่างได้ผล โดยผู้นำริเริ่มจัดการและอำนวยความสะดวก

^{๒๒} อภิชัย ธินทัพ, การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/oodapichai/201638>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๒. มิติมุ่งสัมพันธ์ภาพ หรือ มิตรสัมพันธ์ (Relation Orientation) เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นความเห็นอกเห็นใจไว้วางใจ และให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน

๓. มิติมุ่งประสิทธิผล (Effectiveness Orientation) ทฤษฎีนี้ได้รับการค้นคว้าโดยนักจิตวิทยาเพื่อหาหนทางบริหารงานให้ได้ผลมากที่สุดและได้พบว่าหลักสำคัญในการบริหารมีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑) มุ่งแต่งงาน (Task to be done) ผู้นำแบบนี้จะมุ่งแต่ผลงานเป็นประการสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกในด้านจิตใจ

๒) การบริหารงานโดยให้ความสำคัญในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ด้วย (Relationship with other people) ความแตกต่างของผู้นำในการบริหารในการให้ความสำคัญต่องานกับการให้ความสำคัญในเรื่องมนุษยสัมพันธ์จึงมีมากน้อยต่างกัน บางคนอาจให้ความสำคัญต่องานอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงมนุษยสัมพันธ์บางคนอาจจะให้ความสำคัญในเรื่องมนุษยสัมพันธ์มากจนเกินไปจนทำให้ไม่ค่อยได้ผลงานสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและตามทฤษฎีของ Reddin ได้แบ่งลักษณะภาวะผู้นำทางการบริหารงานออกเป็น ๔ ลักษณะ

๑. แบบผู้ผสมผสาน (Integrated) สูงทั้งงานและคนได้อย่างผสมผสาน เป็นผู้ที่สามารถที่จะอิงอำนาจหน้าที่ของตนไว้กับวัตถุประสงค์ นโยบายตลอดจนความมุ่งหมายหรืออุดมคติที่มีอยู่เป็นผู้ที่พยายามจะรวบรวมผู้ปฏิบัติงานกับองค์การให้เข้ากัน ต้องการให้ลูกน้องเข้ามาส่วนร่วมไม่แสดงความแตกต่างในเรื่องอำนาจหน้าที่มากนัก เป็นผู้ที่ชอบการมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือมีการรับผิดชอบร่วมกัน สนใจในเทคนิคการจูงใจลูกน้อง

๒. แบบมิตรสัมพันธ์ (Related) เป็นแบบที่เน้นให้ความสำคัญมากในด้านที่เกี่ยวกับคนแต่เน้นให้ความสำคัญน้อยในด้านที่เกี่ยวกับงาน เชื่อว่าคนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดจะต้องมาก่อนเรื่องงานจะเน้นในเรื่องการพัฒนาบุคคลเป็นสำคัญ เป็นคนแบบกันเองเจี๊ยบๆ ไม่เป็นที่สังเกตของใคร ชอบสนทนาวิสาสะ เห็นอกเห็นใจคน ยอมรับเห็นด้วยกับผู้ร่วมงานมีอัธยาศัยเป็นมิตรชอบสร้างบรรยากาศของความอบอุ่นปลอดภัย มั่นคงในหน่วยงาน

๓. แบบผู้แยกตัว (Separated) ผู้นำแบบนี้ไม่เอาทั้งคนและงานเป็นแบบผู้ที่มีนิสัยระมัดระวัง เป็นผู้ชอบเก็บตัวไม่ชอบเป็นผู้กว้างขวาง จะให้ความสำคัญในด้านตัวคน และตัวงานในระดับต่ำ นักบริหารที่มีลักษณะเช่นนี้จะได้ผลงานน้อย น้อยครั้งที่จะให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ไม่คิดอ่านแบบสร้างสรรค์ ชอบขัดขวางผู้อื่นชอบขัดแย้งกับผู้อื่นหรือทำให้งานยากขึ้นโดยไม่เข้าเรื่องมักจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ไม่ค่อยร่วมมือกับใคร

๔. แบบผู้เสียสละ (Dedicated) เน้นด้านงานสูงมาก ส่วนคนให้ความสำคัญต่ำ จะมีลักษณะของการมุ่งที่จะเอาอะไรก็จะเอาให้ได้ เป็นคนที่ออกจะกล้าทำบางครั้งก็ถึงขั้นก้าวร้าวไปบ้างมีความมั่นใจในตัวเองอยู่มากปกติเป็นชอบริเริ่มงาน มักจะกำหนดงานการให้ลูกน้อง งานจะต้องมาก่อนเรื่องอื่นเสมอ

สำหรับลักษณะผู้นำตามแบบของ Reddin นั้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ได้กล่าวว่าไม่สามารถบอกได้ว่าผู้นำแบบใดดีที่สุด ซึ่งงานวิจัยระยะแรกๆ พบว่าผู้นำแบบผสมผสานเป็นผู้นำที่ดีที่สุด แต่งานวิจัยระยะหลัง ๆ แสดงว่าแบบของการเป็นผู้นำที่ขึ้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของการเป็นผู้นำจากแบบผู้นำพื้นฐานทั้งสี่แบบนี้ถ้าใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมก็จะเกิดแบบผู้นำที่มี

ประสิทธิผลน้อย ๔ แบบ คือ แบบผู้ทนทำ ผู้เอาใจ ผู้คุมงาน และผู้ยอมความ หากใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมก็จะเกิดเป็นแบบผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาก ๔ แบบ คือ แบบผู้คุมกฎ ผู้สอนแนะ ผู้บุกงาน และผู้นำทีมซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อยเป็นประเภทที่ได้ผลงานต่ำ ความก้าวหน้าของงานไม่มีแบ่งได้เป็น ๔ แบบ คือ

๑.๑) ผู้ทนทำหรือผู้นำแบบทิ้งงาน (Deserter) เป็นลักษณะผู้นำที่ไม่มีความสนใจในงานไม่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ขัดขวางผู้อื่น ไม่ยอมรับความผิดพลาดไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกผู้ร่วมงานจะอยู่อย่างโดดเดี่ยว ขาดขวัญกำลังใจและผลสำเร็จของงานไม่บรรลุผลตามที่ตั้งไว้

๑.๒) ผู้เอาใจหรือผู้นำแบบนักบุญ (Missionary) เป็นลักษณะผู้นำที่มุ่งแต่เพียงสัมพันธ์ภาพอันดีเหนือสิ่งอื่นใดมีความเกรงใจต่อทุกคน ไม่กล้าว่ากล่าวตักเตือนผู้ใดไม่ได้แย้งหรือคัดค้านการกระทำใด ๆ แม้จะไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งจะเปลี่ยนใจเสมอเพื่อจะรักษาความสงบเรียบร้อยไว้ให้ได้ ผลของงานมักจะหย่อนประสิทธิภาพ

๑.๓) ผู้คุมงานหรือผู้นำแบบเผด็จการ (Autocrat) ผู้นำแบบนี้ใช้อำนาจในการบริหารงาน เป็นลักษณะผู้นำที่มุ่งงานอย่างเดียว มิได้คำนึงถึงอย่างอื่นไม่วางใจผู้อื่นเชื่อมั่นในตนเองสูง ขาดสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงานมักใช้วิธีการสั่งสอน ผู้ร่วมงานจะตกอยู่ภายใต้ความกลัวตลอดเวลา ไม่กล้าริเริ่มหรือโต้แย้งกับหัวหน้า

๑.๔) ผู้ยอมความหรือผู้นำแบบประนีประนอม (Compromiser) เป็นลักษณะผู้นำที่ยอมรับว่าความสำเร็จของงานและสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญพยายามที่จะให้ได้ทั้งสองอย่าง แต่ขาดความสามารถไม่กล้าตัดสินใจไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เวลาเกิดปัญหาผู้นำแบบนี้ใช้วิธีการประนีประนอมอยู่ตลอดเวลา

๒. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก เป็นประเภทที่ทำงานมีผลงานอยู่ในระดับสูง กิจกรรมงานมีความก้าวหน้าแบ่งได้เป็น ๔ แบบ คือ

๒.๑) ผู้คุมกฎเกณฑ์ (Bureaucrat) เป็นลักษณะผู้นำที่สนใจทั้งคนและงาน ยึดถือกฎระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัดมีความเข้มงวด ลูกน้องมีความพึงพอใจซึ่งเป้าหมายร่วมกันคือความสำเร็จ ผู้นำเช่นนี้พบได้เสมอในระบบราชการทั่วไป

๒.๒) ผู้สอนแนะหรือผู้นำแบบพัฒนา (Developer) เป็นลักษณะผู้นำที่ทำงานร่วมกันผู้อื่นได้ดีมีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น สนใจการพัฒนาตัวบุคคลรู้จักมอบหมายหน้าที่การทำงานให้ผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม ไม่ใช้วิธีการรุนแรงมีความสุภาพมีเมตตา ผู้ร่วมงานมักจะเลื่อมใสวางใจ

๒.๓) ผู้บุกงานหรือผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลปะ (Benevolent Autocrat) เป็นลักษณะผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีจิตใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมุ่งผลงานเป็นหลัก มีศิลปะในการปฏิบัติงานมีทักษะและประสบการณ์ดีงานมีผลผลิตสูง เป็นแบบที่เหมาะสมกับวงการอุตสาหกรรม

๒.๔) ผู้นำทีม (Executive) เป็นลักษณะผู้นำที่มีความกระตือรือร้น รู้จักใช้ความสามารถของผู้ร่วมงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดวางมาตรฐานในการทำงาน มีประสิทธิภาพในการทำงาน เอาใจใส่และรับผิดชอบมีความคิดริเริ่มเปิดเผยยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยใจที่เป็นธรรมให้

กำลังใจผู้ร่วมงานสนใจในวิชาความรู้ใหม่ๆปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา มีผลงานดีกิจการมีความก้าวหน้า เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ร่วมงานและผู้นำ จะเห็นว่า แบบพื้นฐานของผู้นำ ๔ แบบ แต่ละแบบ ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลมากแต่ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม จะกลายเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย^{๒๓}

สรุปได้ว่า ทฤษฎี ๓ มิติของ Reddin เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำและแบบของผู้นำทางการบริหารทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีลักษณะความเป็นผู้นำและแบบของผู้นำอยู่ด้วยกันทั้งนั้นจะต่างกันก็เพียงแต่ว่าแบบของผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกันและลักษณะความเป็นผู้นำมีน้อยต่างกัน บางคนอาจยึดมั่นแบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งตลอดไปแต่บางคนอาจจะเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามเวลาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ แบบของการเป็นผู้นำที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของการเป็นผู้นำจากแบบผู้นำพื้นฐานทั้งสี่แบบนี้ถ้าใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมก็จะเกิดแบบผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย ๔ แบบ คือ แบบผู้ทนทำ ผู้เอาใจ ผู้คุมงาน และผู้ยอมความ หากใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมก็จะเกิดเป็นแบบผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาก ๔ แบบ คือ แบบผู้คุมกฎ ผู้สอนแนะ ผู้บุกงานและผู้นำทีม

๔) แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach)

แนวคิดนี้ได้มุ่งอธิบายบุคลิกลักษณะของผู้นำ โดยเชื่อว่าผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป นักวิชาการกลุ่มแนวคิดนี้จึงมุ่งศึกษาคุณสมบัติที่แตกต่างดังกล่าว จากการศึกษาผู้นำที่มีความโดดเด่นหลายคน สามารถแบ่งคุณสมบัติที่ค้นพบได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) ลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง รูปร่างภายนอก อายุ เป็นต้น ๒) ลักษณะทางความสามารถ เช่น ความเฉลียวฉลาด ความรู้ ความสามารถในการพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น ๓) ลักษณะบุคลิกภาพ เช่น การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ บุคลิกภาพแบบเปิดเผย-เก็บตัว เป็นต้น^{๒๔}

สรุปได้ว่า แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะเชื่อว่า ผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ซึ่งแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) ลักษณะทางกายภาพ ๒) ลักษณะทางความสามารถ ๓) ลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบในประเทศไทยจะมองได้ว่า ผู้นำจะมีคุณลักษณะแตกต่างจากบุคคลธรรมดา เช่น พระมหากษัตริย์ พระสังฆราช หรือผู้บริหารระดับสูง จะมีคุณลักษณะที่เป็นการเฉพาะ แต่หากเป็นการเปรียบเทียบกับแหล่งอื่น อาจจะมีผู้ทักท้วงในเรื่องนี้ซึ่งต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปต่อไป

๕) แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ มีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

๑. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง (Transactional and Transformational Leadership) ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คือ ผู้นำแบบเดิมที่ใช้การแลกเปลี่ยนโดยรางวัลต่างๆ เป็นเครื่องมือในการชักจูงให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ได้รับผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกัน ส่วนผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงนั้น จะใช้ความสามารถเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกทำงานได้บรรลุเหนือกว่าเป้าหมายที่ต้องการ โดยผู้นำจะ

^{๒๓} เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ภาวะผู้นำ, ประมวลสาระชุดวิชาและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ ๕, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๘๒-๘๓.

^{๒๔} Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. *Leadership in Organization, Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology*, Volume 2, (London: Sage, 2001), p. 167.

ถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และกระตุ่นทางด้านความคิดต่างๆให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒. ทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory) เป็นการกล่าวถึงบุคลิกภาพของผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถด้านทักษะการสื่อสาร ความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นไว้วางใจ ความสามารถทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีพลังและมุ่งการปฏิบัติให้บรรลุผล แสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น ชอบที่เสี่ยง สร้างกลยุทธ์ใหม่ๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการโฆษณาตัวเอง และทำให้การขัดแย้งภายในเกิดขึ้นน้อยที่สุด^{๒๕}

สรุปได้ว่า กระแสในปัจจุบันได้มุ่งให้ความสนใจกับ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ได้พยายามอธิบายว่า ผู้นำประสบความสำเร็จในระดับสูงในการจูงใจสมาชิก ความผูกพันต่อองค์กร ความเคารพนับถือ ความไว้วางใจ ความชื่นชมในตัวผู้นำการอุทิศตนในการทำงาน ความจงรักภักดี และการปฏิบัติงานของสมาชิกได้อย่างไร และยังพยายามอธิบายอีกว่า ผู้นำบางคนสามารถนำองค์กรหรือหน่วยงานของตนประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมได้อย่างไร เนื่องจากการดำเนินธุรกิจขององค์กรในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการลงทุนหรือดำเนินธุรกิจข้ามประเทศ ทำให้หลายๆองค์กรมุ่งสร้างผู้นำที่สามารถบริหารจัดการและจัดการคนในประเทศที่ไปลงทุนหรือดำเนินธุรกิจ ประกอบกับแนวคิดที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Cross-Cultural Perspectives) ขึ้น^{๒๖}

๖) แนวคิดทฤษฎีของสต็อกคิลล์ (Stogdill)

คุณลักษณะของผู้นำมีคุณลักษณะดังนี้ ๑) ทางกาย (physical characteristics) ต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์มีชีวิตชีวาและทนทาน ๒) คุณลักษณะทางสติปัญญาและความสามารถ (intelligent and ability) มีความฉลาดรอบรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ กล้าตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๓) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (personality) ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความสามารถในการปรับตัวสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีศิลปะในการทำงาน และ ๔) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (task-related characteristics) เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูงดังนั้นผู้นำที่มีคุณภาพสูงจึงจำเป็นต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณลักษณะ ๔ ประการนี้ เพื่อให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข^{๒๗}

ซึ่ง ยุกัล (Yukl) ได้สรุปการศึกษาของสต็อกคิลล์ (Stogdill) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ (Leader Traits) ไว้ว่า สต็อกคิลล์ (Stogdill) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๐๔-๑๙๔๘ จำนวน ๑๒๔ เรื่อง และสรุปคุณลักษณะของผู้นำที่ทำให้กลุ่มสามารถประสบ

^{๒๕} อ่างแล้ว, หน้า ๕๕.

^{๒๖} House RJ. Delbecq and Taris TW, (1998), อ้างถึงใน Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. Leadership in Organization, **Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology**, Volume 2, (London: Sage, 2001), p. 173.

^{๒๗} Ralph M. Stogdill, **Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research**, (New York: the Free Press, 1981) , pp. 75-76

ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ดังนี้ ได้แก่ ๑) มีความเฉลียวฉลาด (Intelligence) ๒) มีความพร้อม (Alertness to the need others) ๓) มีความเข้าใจในงาน (Understanding of the task) ๔) มีความริเริ่มและความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา (Initiative and persistence in dealing with problems) ๕) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ๖) มีความรับผิดชอบ (Desire to accept responsibility) ๗) มีสามารถในการควบคุม (Occupy a position of dominance and control) การที่ผู้นำจะมีคุณลักษณะอย่างไรรั้นอาจจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้นๆ ด้วย

ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำคนอื่นไม่สามารถจะเป็นได้โดยการอาศัยแต่เพียงการมีคุณลักษณะทางกายและบุคลิกภาพ ของผู้นำเพียงเท่านั้น เพราะคุณลักษณะของผู้นำจะต้องเข้ากันได้กับลักษณะของกิจกรรมและเป้าหมายของผู้ตามด้วย และได้กำหนดลักษณะของผู้นำที่ดีไว้อีก ๖ ประการ คือ

๑. คุณลักษณะด้านกายภาพ หมายถึง การมีรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ สุขภาพ มีกิริยา มารยาทที่ดี มีการแสดงออกและการแต่งกายที่เหมาะสม เพราะลักษณะด้านกายภาพคือสิ่งแรก ที่ทำให้ผู้อื่นมองเห็น จึงมีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่น่าสนใจ แก่ผู้พบเห็น

๒. คุณลักษณะด้านภูมิหลังส่วนบุคคล หมายถึง ประวัติครอบครัว สภาพการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจครอบครัวของผู้นำ เพราะผู้นำที่มีภูมิหลังส่วนบุคคลที่ดี ย่อมมีโอกาสมากกว่าในการพัฒนาทักษะผู้นำของตนเพราะได้รับการสนับสนุนความรู้ ความสามารถ และได้รับโอกาสมากกว่า

๓. คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ คือ การมีความเฉลียวฉลาดฉับไว ทางความคิด มีความรอบรู้มีเหตุผลมีวิสัยทัศน์ ตัดสินใจได้ถูกต้องทันเหตุการณ์ โดยคุณลักษณะผู้นำ จึงมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความคิด การตัดสินใจ ในภาระงานและการบริหารอยู่เสมอ

๔. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คือ แบบแผนพฤติกรรมของผู้นำอันเป็นที่รับรู้ได้โดยทั่วไป เช่น ความกล้าแสดงออก ความกระตือรือร้น และลักษณะภายใน เช่น ความคิด ทศนคติ ความสนใจ ที่ทำให้มีความแตกต่างจากคนอื่น

๕. คุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน คือความสามารถในการจัดการมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีนิสัยรักการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้นำ เช่นนั้นแล้ว ผู้นำต้องมีและใช้คุณลักษณะของตนเพื่อปฏิบัติงานทางการบริหาร และส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สำเร็จร่วมกัน

๖. คุณลักษณะด้านสังคม คือ ผู้นำจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์และมีการมองโลกในแง่ดี มีความสามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือและไว้วางใจ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้นำต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นเสมอ ความสามารถในการบริหารงาน ความตั้งใจ ความร่วมมือ การดูแลเอาใจใส่ ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ตลอดจนการมีส่วนร่วมทั้งสังคม^{๒๘}

^{๒๘}G.A. Yukl, **Leadership in Organization**, 2nd ed. (New Jersey: Prentice Hall, 1989), pp. 173-176.

สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำของสต็อกคิลล์ และ การสรุปของ ยุคส์ ให้ ความสำคัญไปที่การฝึกฝน ลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสัปปุริสธรรมที่นำมาเป็นหลักของการวิจัยในครั้งนี้ เพราะเป็นหลักของสัตบุรุษที่ได้รับการฝึกฝน การพัฒนา และมีการวางตัวที่น่าประทับใจมีเหตุมีผลมีปัญหาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

๗) แนวคิดคุณลักษณะผู้นำของชัยเสฏฐ์ พรหมศรี ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. บุคลิกภาพ การเป็นผู้บริหารขององค์กรจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ แต่งกายดี เหมาะกับกาลเทศะ

๒. การสื่อสาร ต้องมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้หลากหลายภาษา สามารถใช้ภาษาทางเทคโนโลยี (Technology literacy) ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่

๓. พลัง แรงขับและความกระตือรือร้น ที่พร้อมจะทำงานอยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นในการทำงานช่วยให้บรรยากาศการทำงานในองค์กรมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เกียจคร้านและ เบื่อหน่าย

๔. ทศนคติเชิงบวก ไม่จมอยู่กับปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้เกิดความท้อแท้ หดแรงแและสิ้นหวัง การมีทศนคติในเชิงบวกจะทำให้เกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน

๕. ความเห็นอกเห็นใจและ เข้าใจผู้อื่น ผู้บริหารที่ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่สามารถบริหารองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะได้รับความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชานำไปสู่การทุ่มเทกำลังความสามารถในการทำงาน

๖. ภาวะผู้นำ ผู้นำมักจะมีลักษณะผู้นำที่เกิดจากนิสัยและนำมาใช้ได้ในทุกสถานการณ์

๗. อารมณ์ขัน ช่วยลดความตึงเครียดภายในองค์กรและช่วยสร้างความสัมพันธ์กันดีกับบุคคลในองค์กร

๘. เป็นผู้มีความรู้ที่หลากหลายเข้าใจวัฒนธรรม เปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้าง รับชมรับฟัง อ่านสิ่งใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ เข้าใจวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามเพื่อความเข้าใจ อันดีที่จะพัฒนาไปสู่สัมพันธภาพที่รวดเร็ว

๙. มีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้ องค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา แต่ต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสม

๑๐. ศีลธรรมผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กรต้องรักษาศีลธรรมและจริยธรรมให้มาก^{๒๙}

๘) แนวคิดคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำของสมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง ได้ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำทั้งอดีตและปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับ และทำการสังเคราะห์ทฤษฎีผู้นำต่าง ๆ แบ่งออกเป็นลักษณะ 20P ดังนี้

๑. Psychology ผู้นำต้องมีจิตวิทยาในการบริหารคน รู้นิสัยใจคอของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี จำเป็นต้องศึกษานิสัยใจคอของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

^{๒๙} ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, การบริหารจัดการแบบมีอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: บุ๊คแบงค์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๘-๔๒.

๒. Personality การแต่งกายและลักษณะท่าทางของบุคคลบางคน สามารถบ่งบอกความเป็นผู้นำอำนวยการ เพราะดูจากการแต่งกายก็ดี บุคลิกภาพดี การเดินสง่าผ่าเผย การพูดจา ต้องมีหลักเกณฑ์น่าเชื่อถือ การยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เกิด ความประทับใจ บุคลิกภาพจึงเป็นส่วนสำคัญ รวมทั้งการวางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ การงาน มารยาทต่างๆ ที่สอดคล้องและบ่งบอกว่าตนดำรงตำแหน่งผู้นำ

๓. Pioneer เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าได้กล้าเสีย โดยเฉพาะองค์กรใหม่ที่ยังไม่เป็นที่นิยมผู้นำต้องวางแผนกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อให้คนยอมรับศรัทธา จึงจำเป็นต้องอาศัยความมานะอดทน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ถ้าผู้บริหารท้อแท้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหมดกำลังใจ

๔. Poster การประชาสัมพันธ์งาน การทำงานต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ของงาน เพราะแม้จะเป็นงานเล็ก แต่ต้องนำจุดเด่นของงานมาเผยแพร่ จะช่วยให้องค์การของตนเป็นที่รู้จักได้มากขึ้น การประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุด คือ มุขปาฐะ (Mouth to mouth) หรือการประชาสัมพันธ์ปากต่อปาก

๕. Parent ผู้นำต้องปฏิบัติตนเปรียบเสมือนพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ต้องมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง วางตัวเป็นกลาง ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างเสมอหน้า สร้างสังคมให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกันทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองมีความสุขทั่วหน้า

๖. Period ผู้นำต้องเป็นคนตรงเวลาการทำงานตรงเวลา (Just in time) มีความสามารถในการบริหารเวลา (Time management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เห็นว่าเป็นคนรักษาวเวลาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกน้อง

๗. Pacific ผู้นำต้องมีความสุขรอบคอบ ใจเย็น มีกลยุทธ์ที่แบบยืดหยุ่นอดเยี่ยม ทำให้คนอื่น ไม่สามารถทราบจิตใจเราได้ว่า คิดอะไร ทำอะไร การทำงานที่สุขุม รอบคอบทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และควรยึดหลักการป้องกันดีกว่าแก้ไข

๘. Pleasure ผู้นำต้องมีความอารมณ์ขัน แก้ไขสถานการณ์ในช่วงที่ตึงเครียดได้ คนที่มีอารมณ์ขัน ให้ความเป็นกันเองจะช่วยให้ผู้ร่วมงานเกิดความไว้วางใจ ให้ความไว้นื้อเชื่อใจได้ ตลอดจน การทำงานด้วยความสุข ไม่ตึงเครียด

๙. Prudent การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลทำให้เราเป็นผู้ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้นำต้องมีทักษะการคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้าได้ เพราะจะทำให้ความผิดพลาดลดน้อยลง

๑๐. Principle การทำงานของผู้นำ ต้องยึดหลักการเป็นแนวปฏิบัติ รวมทั้งทฤษฎีต่าง ๆ (Theory based management) ที่สามารถอ้างอิงหรือพิสูจน์ได้ อย่าให้นโยบายอยู่เหนือเหตุผล เพราะผู้นำจะไม่ได้การยอมรับจากผู้ร่วมงาน

๑๑. Perfect ผู้นำต้องทำงานด้วยความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยทำงานที่เต็มศักยภาพครบถ้วนถูกต้อง และมีการตรวจสอบประเมินผลงานอย่างต่อเนื่องโดยเน้นที่คุณภาพของงานเป็นหลัก

๑๒. Point การกำหนดวัตถุประสงค์ของงานที่แน่นอนชัดเจน สามารถดำเนินงานไปอย่างมีทิศทาง ถูกต้องและแม่นยำ

๑๓. Plan ผู้นำต้องทำงานด้วยการวางแผนงานอย่างรอบคอบและระลึกลู่อยู่เสมอว่า การทำงานทุกครั้ง ต้องมีการวางแผน เพราะการวางแผนจะทำให้งานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

๑๔. Pay รู้จักการกระจายงาน และกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง มอบรางวัลบุคคลที่ทำงานดีเด่น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจแก่บุคคลที่สร้างสรรค์ผลงานให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป

๑๕. Participation บริหารงานแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานทำให้ทุกคนมองเห็นความสำคัญของงานและพร้อมที่จะช่วยเหลือกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

๑๖. Pundit ต้องมีความรู้เรื่องที่ทําอย่างเข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๑๗. Politic มีความรู้ ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครอง สามารถปรับตัวเข้ากับคนทุกคนได้

๑๘. Poet ต้องมีความสามารถด้านการเขียนหรือการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมความมั่นใจให้กับ ตนเองและเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากคนอื่น

๑๙. Perception มีความสามารถในการหยั่งรู้ คาดการณ์ ตรวจสอบและทบทวนสิ่งที่คาดการณ์ไว้ รู้จักเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น เพื่อประกอบการพิจารณาสถานการณ์และเลือกวิธีการใช้ได้อย่างเหมาะสม

๒๐. Psycho มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ เป็นผู้มีความรักในอาชีพการเป็นผู้นำมีอุดมการณ์และปณิธานไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม การปฏิรูปสังคมโดยใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน รักศักดิ์ศรีในสถาบัน ไม่ถูกดูอาชีวะของตนเอง และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารของตน^{๓๐}

สรุปได้ว่า หลังจากสังเคราะห์คุณลักษณะออกมาได้ 20P ตามดั่งยกไว้ข้างต้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ตัวอย่างข้างต้นเหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดที่ตรงกับหลักสัปปุริสธรรม ที่ผู้นำต้องฝึกฝนตนเองจนเป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้บริษัท และรู้จักบุคคล ทำตนให้เป็นที่ยรักของหมู่ชน ในองค์กรที่ดี ในสังคมที่ดี เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับส่วนรวม เพื่อการพัฒนาและผลสัมฤทธิ์อันสูงสุดของการบริหารองค์กรต่าง ๆ

ตารางที่ ๒.๖ สรุปแนวคิดรูปแบบของภาวะผู้นำ

แนวคิดของ	รูปแบบของภาวะผู้นำ
อภิชัย อินทพั (ออนไลน์)	การศึกษาภาวะผู้นำจากพื้นฐานของการใช้อำนาจหน้าที่ - ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader) - ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) - ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire or Free-rein Leader)
Dubrin, A.J, (2010, p. 115)	การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ (The Managerial Grid) - มุ่งสนใจการผลิต (Concern for Production) - มุ่งสนใจคนผลิต (Concern for People)

^{๓๐} สมชาย เทพแสง และ อรุณ เทพแสง, ผู้นำยุคใหม่ หัวใจของการปฏิรูป, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (นนทบุรี: อัลฟ่า มิเลเนียม, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘-๓๐.

ตารางที่ ๒.๖ สรุปรูปแบบของภาวะผู้นำ (ต่อ)

แนวคิดของ	รูปแบบของภาวะผู้นำ
Blake and Mouton (ออนไลน์)	๑) แบบมุ่งงาน (Task–Oriented/Authority Compliance) ๒) แบบมุ่งคนสูง (Country Club Management) ๓) แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ (Impoverished) ๔) แบบทางสายกลาง (Middle of The Road Management) ๕) แบบทำงานเป็นทีม (Team Management)
Reddin (ออนไลน์)	การศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน ๑. มิติมุ่งงานหรือกิจสัมพันธ์ (Task Orientation) ๒. มิติมุ่งสัมพันธ์ภาพ หรือ มิตรสัมพันธ์ (Relation Orientation) ๓. มิติมุ่งประสิทธิผล (Effectiveness Orientation)
เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (๒๕๓๖, หน้า ๘๒-๘๓)	๑. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย - ผู้ทนทำหรือผู้นำแบบทิ้งงาน (Deserter) - ผู้เอาใจหรือผู้นำแบบนักบุญ (Missionary) - ผู้คุมงานหรือผู้นำแบบเผด็จการ (Autocrat) - ผู้ยอมความหรือผู้นำแบบประนีประนอม (Compromiser) ๒. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก - ผู้คุมกฎเกณฑ์ (Bureaucrat) - ผู้สอนแนะหรือผู้นำแบบพัฒนา (Developer) - ผู้บุกงานหรือผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลปะ (Benevolent Autocrat) - ผู้นำทีม (Executive)
Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. (2001, p. 167)	แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach) ๑) ลักษณะทางกายภาพ ๒) ลักษณะทางความสามารถ ๓) ลักษณะบุคลิกภาพ
House RJ. Delbecq and Taris TW, (2001, p. 173)	แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ - ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง - ทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory)
Ralph M. Stogdill (1981 , pp. 75-76)	แนวคิดทฤษฎีของสต็อกดิลล์ (Stogdill) ๑) ทางกาย (physical characteristics) ๒) คุณลักษณะทางสติปัญญาและความสามารถ (intelligent and ability) ๓) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (personality) ๔) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (task-related characteristics)

ตารางที่ ๒.๖ สรุปรูปแบบของภาวะผู้นำ (ต่อ)

แนวคิดของ	รูปแบบของภาวะผู้นำ
G.A. Yukl (1989, pp. 173–176)	๑. คุณลักษณะด้านกายภาพ ๒. คุณลักษณะด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ๓. คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ ๔. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ๕. คุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ๖. คุณลักษณะด้านสังคม
ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (๒๕๔๘, หน้า ๓๘–๔๒)	๑. บุคลิกภาพ ๒. การสื่อสาร ๓. พลัง แรงขับและความกระตือรือร้น ๔. ทักษะคติเชิงบวก ๕. ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น ๖. ภาวะผู้นำ ๗. อารมณ์ขัน ๘. เป็นผู้มีความรู้ที่หลากหลายเข้าใจวัฒนธรรม ๙. มีความคิดสร้างสรรค์ ๑๐. ศีลธรรม
สมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง (๒๕๔๙, หน้า ๒๘–๓๐)	๑. Psychology ๒. Personality ๓. Pioneer ๔. Poster ๕. Parent ๖. Period ๗. Pacific ๘. Pleasure ๙. Prudent ๑๐. Principle ๑๑. Perfect ๑๒. Point ๑๓. Plan ๑๔. Pay ๑๕. Participation ๑๖. Pundit ๑๗. Politic ๑๘. Poet ๑๙. Perception ๒๐. Psycho

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

๒.๒.๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปกติแล้ว ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีที่มา ๒ ประการ คือ การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม

ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเทศบาลมีผู้บริหารคือ นายกเทศมนตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบลมีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรุงเทพมหานครมีผู้บริหารคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในเมืองพัทยา มีผู้บริหารคือ นายกเมืองพัทยา

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำงานภายใต้การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สภาท้องถิ่น) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่

บริหารงานภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด และรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นและ ประชาชนในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒.๒ บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

ระบบการบริหารเทศบาลของไทยนั้นนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าทั้งฝ่ายบริหารและ ฝ่ายการเมือง ในฐานะที่นายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าของเทศบาลเช่นนี้ ย่อมมีภาระหน้าที่มากมาย ทั้งที่ระบุไว้ในกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของกระทรวงตลอดจนจารีตประเพณีของแต่ละ ท้องถิ่น ซึ่งอาจแยกกล่าวได้ดังนี้

๑) บทบาทหน้าที่ในการบริหารเทศบาล

จากความสำคัญของการกระจายอำนาจทางการบริหารการปกครองที่รัฐบาลกลางดำเนินการเป็นผลทำให้ภารกิจการบริหารราชการแผ่นดินหรือภารกิจการผลิตและส่งมอบสินค้า และบริการสาธารณะตกมาอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนับวันก็ยิ่งจะได้ รับการถ่ายโอนภารกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ สามารถปฏิเสธภารกิจที่สำคัญนี้ได้ เพราะตัวผู้บริหารเองก็ได้อาสาเข้ามาเป็นแกนนำในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพลเมืองในพื้นที่นั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องนี้เป็นความท้าทายสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น อย่างไรก็ตามมีคำกล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งสองสิ่ง ได้แก่ ชัยชนะ (Win) และความพ่ายแพ้ (Lose)” ชัยชนะท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมีไม่เกิดมาโดยใช่เหตุแห่งการเกิด ชัยชนะนั้นเกิดขึ้นการเตรียมตัว เตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นที่จะสามารถนำพาหรือยกระดับขีดความสามารถขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การกำหนดบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นนี้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิด โดยเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomenalism) เป็นการเบื้องต้นของการพัฒนาขอบเขตเนื้อหาสาระหรือกรอบแนวคิด จากนั้นทำการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากวิธีการคิดเชิงเหตุผล การศึกษานำร่อง (Pilot study) และทำการตรวจสอบกรอบแนวคิดการวิจัย ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย^{๓๑} ดังนั้นบทบาทผู้บริหารท้องถิ่น จึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. บทบาทการนำอย่างมีประสิทธิภาพ การนำอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้อง อาศัยภาวะผู้นำซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านการบริหารการพัฒนา และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน และภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร และปัญหา ที่เกิดขึ้นในเขตท้องถิ่นสำหรับกิจกรรมต่างๆ ข้างต้นจะสามารถตอบสนองหรือแก้ไขได้หรือไม่ นั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้ความเป็นผู้นำที่ดีในการจูงใจเพื่อระดมพลัง ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อเนื่องให้แก่ พนักงาน จึงจะสามารถค้นหาหนทาง

^{๓๑} สัญญา เคนาภูมิ, การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการใช้เหตุผล. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑, (เมษายน ๒๕๕๗): ๑-๑๙.

แก้ไข และจัดปัญหาขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้หมด ไปภาวะผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็นดังต่อไปนี้

๑.๑) คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีภาวะผู้นำ มีศิลปะในการครองใจคน สามารถจูงใจคนให้เต็มใจร่วมมือหรือให้การสนับสนุน เป็นนักประสาน ความเข้าใจของทุกฝ่าย สามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคล และประสานประโยชน์ให้ เกิดกับองค์กรได้

(๒) มีเมตตาธรรม ไม่มีอคติ หรือ ฉันทคติ นักบริหารที่เป็นผู้นำขององค์กรยัง ต้องรู้จักสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมต้องรู้จักแสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงานและ ลูกน้องในโอกาส อันสมควร และสิ่งที่สมควรที่จะต้องมียังยิ่งคือ ความรู้จักอดกลั้น และ อดทน ทั้งทางอารมณ์และจิตใจ สุดท้ายคือการรู้จักให้อภัย ถ้าผู้บริหารมีเมตตาธรรมรู้จักให้อภัย จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

(๓) ต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ในการทำงาน ถ้ามีหลักการที่ชัดเจน การทำงานก็จะง่าย สะดวกเร็วขึ้น มีความเป็นธรรม และตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้แม่นยำ

(๔) รอบรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัย เพราะการมีข้อมูลที่ดี ช่วยให้การตัดสินใจถูกแม่นยำขึ้น จึงต้องรู้จัก รู้รอบ รู้กว้าง รู้ไกล กระตือรือร้นอยู่เสมอ เป็น นักอ่าน ขยันใฝ่หาความรู้ ช่างสังเกต รู้จักฟัง

(๕) รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ทันสมัยรู้ว่าขณะนี้ ตนเป็นใคร มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่อย่างไร เพื่อที่จะสวมบทบาท และแสดงบทบาทตาม อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่เข้าไปก้าวก่ายงานในหน้าที่รับ ผิดชอบของคนอื่น

(๖) รู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่นจะช่วยลดความขัดแย้งและขจัด ปัญหาอุปสรรคในการทำงานได้มากขึ้น^{๓๒}

๑.๒) พฤติกรรมของผู้บริหารท้องถิ่น ควรแสดงออกในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็น นักคิด นักวิเคราะห์ นักบริหารที่ดีต้องคิดสร้างสรรค์ให้บังเกิดสิ่งที่เป็นไปได้ และ ต้องมีความ สามารถในการจัดระบบความคิดให้เชื่อมโยง มองถึงองค์รวมของปัญหาทั้งหมด นอกจาก การคิดอย่างมีระบบแล้วยังต้องรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) มีการสร้างวิสัยทัศน์ นักบริหารที่มีความสามารถต้องมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคตออก และคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำ ด้วยสายตาที่กว้างไกล จากประสบการณ์ที่สะสมมานานปี ด้วยการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน มองเห็น ภาพรวมทั้งระบบ ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ ทันสมัย จะช่วยมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคตได้ใกล้เคียง ความเป็นจริงมากขึ้น และสามารถตัดสินใจ ดำเนินการบริหารองค์กรให้เป็นในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้

^{๓๒} พิชญ์ณา พรหมศิลป์ และคณะ, "บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ ๒๑", วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ ม.จ.ร., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๑๕๑.

(๓) เป็นนักประชาธิปไตย นักบริหารต้องใจกว้างพอจะยอมรับความแตกต่างทางความคิด และต้องอยู่ท่ามกลางความแตกต่างให้ได้ พร้อมทั้งต้องพยายามประสานความแตกต่างนั้นให้เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์

(๔) รู้จักควรไม่ควร รู้จักความพอดี เป็นเรื่องยากที่จะ บอกอย่างไรจึงพอดี ขึ้นอยู่กับสติปัญญาวิจรรย์ญาณและประสบการณ์ของแต่ละคน ที่จะเรียน รู้ความพอเหมาะพอดี ต้องรู้จักงาน รู้จักดี รู้จักชั่ว แยกแยะออกได้อย่างชัดเจน^{๓๓}

๑.๓) ทักษะของผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีทักษะหลายด้าน เป็นนักคิด นักวิเคราะห์ มีทักษะในการตัดสินใจ มีการจัดการที่ดี มีทีมงานที่แข็งแกร่ง มีข้อมูลที่ถูกต้อง มากพอและทันสมัย รู้จักรุก ในโอกาสและจังหวะเวลาที่ดีและเหมาะสม รู้จักรอ เมื่อยังไม่ถึง เวลาที่สมควร นอกจากนี้จะต้องมีทักษะในการวางแผน ทั้งแผนแม่บท และแผนกลยุทธ์ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีการกำหนดทิศทางและวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเดินตามแนวทางที่กำหนดไว้ได้โดยสะดวก มีการกำหนดแผนระยะสั้น ระยะยาว สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ใน แต่ละขณะได้อย่างเหมาะสม และมีทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะในการจัดองค์กร ทักษะใน การสร้างทีมงาน รู้จักการพิจารณาบุคคล เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารต้องเชื่อมั่นในความ สามารถของคนอื่นตระหนักในความสามารถของทุกคน ซึ่งมีมนุษย์ทุกคนล้วนมีศักยภาพและความสามารถในทางใดทางหนึ่งเสมอ และเป็นศาสตร์ในการบริหารงานประเภทหนึ่ง^{๓๔}

“การนำพาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จหรือเป็นไปเพื่อความความสันติสุขในองค์กร ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม และการจัดการ เมื่อทั้งสามส่วน ประกอบกันอย่างพร้อมเพรียงองค์กรก็เกิดความสันติสุข สังคมประเทศชาติและโลกก็เกิด สันติสุขตามลำดับ”^{๓๕}

๑.๔) กลยุทธ์ของผู้บริหารท้องถิ่น

กลยุทธ์เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ของงานส่วนเทคนิคจะช่วยประหยัดเวลา และทรัพยากรอื่นๆ มิให้สิ้นเปลือง เทคนิคที่ดีไม่ควร มีความสลับซับซ้อนมากเกินไปสามารถเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้

(๑) กระจายอำนาจเป็น โดยดูจากการกระจายอำนาจหน้าที่ และความรู้ผิดชอบไปสู่มือทำงานเพื่องานจะได้สำเร็จลุล่วง เรียบร้อย รวดเร็ว มอบหมายงานที่มีความสำคัญให้ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อพัฒนาให้เขารู้จักผิดชอบ สูงขึ้น เปิดโอกาสให้เขาเป็นเจ้าของงานและตัดสินใจในงานขึ้น สำคัญๆ ให้ความรู้สึในด้านจิตวิทยา ให้โอกาสและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีความริเริ่ม สร้างสร้างในสิ่งใหม่ๆ และเป็นประโยชน์

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๒.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๓.

^{๓๕} พระมหาดนัย อุปวฑฒโน (ศรีจันทร์) และ อำนาจ บัวศิริ, รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุข: ศึกษากรณีวัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๔๐.

(๒) รู้จักทำงานในเชิงรุก มุ่งผลงานในเนื้องานเป็น หลักมากกว่ารูปแบบหรือพิธีการ เป็นฝ่ายเริ่มต้นกระทำการก่อนในสิ่งที่ถูกต้อง และจำเป็นเพื่อให้ งานสำเร็จ

(๓) โปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นหนึ่งในการบริหารการจัดการที่ดี (Good governance) แสดงถึงความสุจริตใจในการทำงาน ต้องเปิดเผย ชัดเจน ตรงไปตรงมา ตอบ คำถาม ของสังคมได้ สามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นผู้ปกครองหรือผู้บริหารในระดับองค์กร^{๓๖}

๒. บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น หากกล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นมักนึกถึง อบต. เทศบาล อบจ. ไม่ก็นึกถึงนายกเทศบาล สมาชิก อบต. หรือปลัด เจ้าหน้าที่ต่างๆ ขององค์กร ส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดและเข้าถึง ประชาชนได้ง่ายที่สุด ทำให้องค์กรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและดูแลความเป็นอยู่ ของ ประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งภารกิจหลักขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น คือความรับผิดชอบต่อ การ จัดบริการสาธารณะระดับชุมชน และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในภาวะปกติและ ภาวะฉุกเฉินความท้าทายหรืออุปสรรคในการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญและประชาชนอยู่ดีมีสุขนั้น ถือเป็น ภารกิจหลักของทุก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงาน แต่ละแห่งก็จะมียุทธศาสตร์การ พัฒนาในด้านต่างๆ โดยมี เป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ดังกล่าวคือ การพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ ในด้านความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การคมนาคม การให้บริการ และสวัสดิภาพของประชาชน เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เดินหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง เกิดจากความพร้อมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านพื้นที่ ผู้บริหาร บุคลากร และองค์กร ขณะเดียวกันเทคโนโลยี สารสนเทศหรือไอที ได้เข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วน เพราะการมีระบบสารสนเทศพื้นฐานที่ดี ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการ ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวนโยบายที่วางไว้ประสบความสำเร็จ ช่วยให้การทำงานและบริหารงาน ภายในองค์กรทำได้ง่ายราบรื่น ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นได้รับบริการที่ดี ส่งผลให้มีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น การช่วยเหลือประชาชนในภาวะฉุกเฉินนอกเหนือจากการพัฒนาท้องถิ่นและการดูแล ประชาชนในภาวะปกติแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิด และรับรู้เรื่อง ความเป็นอยู่ รวมถึงช่วยเหลือประชาชน ในยามที่เกิดสภาวะฉุกเฉิน เช่น การเกิดอุทกภัย แผ่นดินไหว ภัยธรรมชาติ หรือ เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การให้บริการด้าน สุขภาพที่ต้องทำได้ อย่างรวดเร็วและทันท่วงที การส่งถุงยังชีพหรือของบริจาคต่างๆ ไปให้กับ ผู้ประสบภัย อีกทั้งยังต้อง ตรงกับความต้องการของผู้ประสบภัยอีกด้วย^{๓๗}

๓. บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ บทบาทของผู้นำ เป็นการแสดงออกโดยอิสระที่ มี ผลดีต่อผู้อื่นหรือสังคม เช่น การตัดสินใจ การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พดพิการกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เป็นต้น

^{๓๖} พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ, วารสาร สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๖): ๑๔๓-๑๕๘.

^{๓๗} พิชญ์ญา พรรณศิลป์ และคณะ, "บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ ๒๑", วารสารสันติ ศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๑๕๔.

๓.๑) เป็นผู้ชี้้นำให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม ในสังคมแห่งความรู้มีความต้องการบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถชี้ นำ หรือให้คำปรึกษาในฐานะเป็นผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้นำทางปัญญายอมเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน เรียกว่าระดับมืออาชีพ (Professional) เช่น ครูมืออาชีพ ผู้บริหารมืออาชีพ นักธุรกิจมืออาชีพ เป็นต้น คุณลักษณะมืออาชีพประกอบด้วยความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งเจตคติที่ดี มีคุณ ธรรม จริยธรรม ในวิชาชีพของตนเอง

๓.๒) เป็นผู้จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดีได้ผู้นำจึงต้อง ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้ผู้อื่นเชื่อถือ ศรัทธา ยอมรับในบุคลิกภาพ ความคิดเห็น และยอมรับในพฤติกรรมดังกล่าว เช่น ครู อาจารย์ พระสงฆ์ โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม นายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น การจูงใจไม่ใช่เพียงแต่การพูดเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อและ ปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ผู้นำยังต้องแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เป็นตัวอย่างที่น่าเคารพ ศรัทธา ทำให้ ผู้อื่นรับรู้และปฏิบัติตาม เกิดความเชื่อ ความชอบ และชื่นชม

๓.๓) เป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์กรหรือสังคม ผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ มองไกลในอนาคต และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้องตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและเป็นผู้พัฒนาให้สังคมอยู่ อย่างมีความสุข สร้างความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความคิดเชิงบวก มองโลกในทางดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

๓.๔) บทบาทในเชิงวิชาการ ผู้นำควรต้องมีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการที่เป็นวิชาชีพของตนอย่างลุ่มลึก จนสามารถใช้ใน การให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ความรู้ในสาขาของตนเพื่อการอธิบายเหตุการณ์ และจัดสถานการณ์เพื่อให้เกิดผลดีต่อภารกิจองค์กร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดถึงสามารถให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้สำเร็จในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีผลงานเป็นที่ยอมรับ มีการพัฒนานวัตกรรมเชิงวิชาชีพ และมี ผลงานเผยแพร่

๓.๕) บทบาทในการเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด อารมณ์มั่นคง มีความฉลาด มีอารมณ์ดี และมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ เป็นทีมงานที่เข้มแข็ง มีบุคลิกภาพทั้งภายนอก และภายในงดงาม^{๓๘}

๔. บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความ สำคัญ และจำเป็น ในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศ สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูป การบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็น รากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเองด้วยเหตุ

^{๓๘} บุษงา วชิระศักดิ์มิ่งคล, *ภาวะผู้นำทางวิชาการ*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://office.nu.ac.th/edu_teach/ASS/Download/vchk-B1. [๑๘ เมษายน ๒๕๖๒].

นี้จึงไม่น่าแปลกใจที่รัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบันได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการเมือง การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายประการ ได้แก่

- (๑) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่น
- (๒) การเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร และรายงานผลการดำเนินงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๓) การให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ และ
- (๔) การ ให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับฟังความคิดเห็นจาก ประชาชนก่อนการ ดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งการลงประชามติ ท้องถิ่น^{๓๙}

๕. บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้บริหารงานโดยการกำหนดกลไกอำนาจของภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และกลุ่มคนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกๆ ด้าน อันจะนำไปสู่การพัฒนา ประเทศชาติ ซึ่งการบริหารงานของราชการการเมืองกับข้าราชการทุกคนในสังกัด ได้ทำหน้าที่เป็น แกนนำในการผลักดันแนวคิดและสร้างการยอมรับร่วมกันในทุกๆ ระดับ ด้วยแนวคิดที่ว่าการบริหารงาน ที่ดีของรัฐ เป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยสามารถพิสูจน์ ได้จากตัวชี้วัดหลายประการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้บริการแก่ประชาชน สังคมและองค์กร ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ความสำเร็จในการบริหารงานที่ดีมีศักยภาพประชาชนได้รับ ผลประโยชน์อย่างคุ้มค่าเป็นพลังขับเคลื่อนที่ดี และเป็นเครื่องยืนยันว่าการบริหารงานที่ดีมี ประสิทธิภาพสูงสามารถพัฒนาคน ชุมชน และ สังคมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องตลอดมา โดย อาศัย การบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาล ๖ หลัก ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลัก ความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๕.๑) หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้ ทนสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตาม กฎหมาย และข้อบังคับ เหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรือ อำนาจ ของตัวบุคคลในระดับภาครัฐ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการ บริหารงาน ร่วมกันภายในภาครัฐในระดับองค์การ หมายถึง กฎกติกา ที่ใช้ในการบริหารงาน ภายในรวมถึง ข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กร ดำเนินการงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็น การดำเนินการตามวิธีการปกครอง กล่าวคือ ในการดำเนินการ บริหารงาน โดยมี กฎหมาย ระเบียบ ถือปฏิบัติในการบริหารงานหรือดำเนินการต่างๆ ให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายบริหารคือ ส่วนกลางได้อำนาจมาปฏิบัติตามกฎหมาย การบริหาร จัดการภายใน ได้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ต่างๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงาน

๕.๒) หลักคุณธรรม หมายถึง เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้า หน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้

^{๓๙} อรรถาธิบาย, กักพล, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: จริยสนิเทศการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๖.

ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มี ระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติในระดับภาค รัฐ ผู้แทนประชาชนที่ เข้าไปทำหน้าที่บริการ ราชการเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองและ ฝ่ายประจำและจะต้องปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างเคร่งครัดในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรม แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับ ต้องยึดมั่นใน ความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนา ตนเองโดยเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ

๕.๓) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และ เสนอแนะความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็นการ ใต้สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกิจและ บทบาทหน้าที่ในการให้บริการต่อประชาชนในเขตพื้นที่ ตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้าน การเมือง เศรษฐกิจสังคม และการบริหารงานของรัฐ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตาม ความ เจริญก้าวหน้าของสื่อเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การปฏิรูประบบเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การบริหารงานภาครัฐ ระบบราชการ ต้องมี ความตระหนักใน ภาระหน้าที่และการให้ประชาชนได้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่ ในการตรวจสอบ ติดตามการบริหารงานของภาครัฐ และการเมือง โดยส่งเสริมให้ประชาชนและ กลุ่มคนต่างๆรวมตัว กันจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชน มีสิทธิและความเสมอภาคกันทุกคน สามารถ แสดงความคิดเห็นความ ต้องการ การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้มีส่วน ร่วมอย่างยั่งยืนจัดปัญหา ความยากจนยกระดับคุณภาพชีวิตพี่น้องประชาชนอย่างทั่วถึง

๕.๔) หลักความโปร่งใส หมายถึง เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคน ในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ สะดวกและมีกระบวนการการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนและนโยบาย ที่ส่งเสริมให้ ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถตรวจสอบ โดยหน่วยตรวจสอบ ภายในและผู้ตรวจสอบภายนอก

๕.๕) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกใน ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการ แก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการ กระทำ ของตน มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมมีความมุ่งมั่นหวังและตั้งมั่นยึดถือใน นโยบายที่ได้แถลงไว้ กับประชาชนว่าในการบริหารงานของเทศบาล และในการบริหารงานของ เพื่อผลประโยชน์ของ ประชาชนอย่างสูงสุด

๕.๖) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีชาติ รู้จักการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนในระดับองค์กร ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความ รับผิดชอบทั้งหมด เพื่อ

พิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาครัฐกิจเอกชน หรือภาคประชาชนทำได้มี ประสิทธิภาพสูงกว่าออกไปเลือก นำเทคโนโลยีมาใช้และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของ รัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง^{๔๐}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบการ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่มุ่งมั่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองและการบริหารงานจัดการและพัฒนาความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มี มาตรฐานการครองชีพที่ดี เทียบเท่าสังคมเมือง ให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถคิดริเริ่ม และ ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เป็นรากฐานที่สำคัญของการใช้สิทธิและ เสรีภาพในการปกครองตนเอง และเป็นกลไกสำคัญที่นำมาซึ่งการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และการ ทำงานอย่างมีคุณธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วม สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด และเกิด ประโยชน์สูงสุดทำให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เกิดการกระจายไปทุก ชุมชนทุกหมู่บ้านจึงจะเข้าถึงหลักความคุ้มค่า ในปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวก ในการดำรงชีวิตประจำวันใน ยุคโลกาภิวัตน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. บทบาทอื่นตามสถานการณ์ ผู้นำท้องถิ่นควรเป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมาย เนื่องจาก องค์กรปกครองท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งระบบการปฏิบัติงานยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เช่นเดียวกับหน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค กฎหมายหลายฉบับกำหนดให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นเจ้า พนักงาน เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มีลักษณะเป็นกฎหมายปกครองต่างๆ ซึ่งกำหนดอำนาจทางปกครองให้กับผู้นำท้องถิ่นในการ อนุมัติ อนุญาต ระบุ เปลี่ยนแปลง เพิกถอน อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนตลอดเวลา หากผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายปกครองแล้ว โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด นำไปสู่การร้องเรียนหรือฟ้องคดีทางปกครอง ย่อมมีโอกาสเป็นไปได้สูงมากในที่สุดอาจเกิดผลเสียหาย ต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือตัวผู้บริหารท้องถิ่นอย่างมาก^{๔๑}

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่ง กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยใน ขณะนั้น การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจึงไม่เป็นที่คุ้นเคยนักสำหรับคนไทย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีการประกาศใช้กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ ทำให้เทศบาลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ ทั่วไปที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่นโดยตรง และใช้จริงเป็น ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และเรียกกระบวนการเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่นโดยตรงในเทศบาลว่า เทศบาล

^{๔๐} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี, (กรุงเทพมหานคร: อาทิตย โพรดักส์ กรุ๊ป, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖-๓๕.

^{๔๑} สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา, การบริหารการจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฉาง, ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

ในรูปแบบนายกเทศมนตรี ในขณะที่เทศบาลในรูปแบบเดิม เรียกว่า เทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี ภายหลังต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับ หลายรูปแบบ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมดของไทยใช้ระบบการเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา กฎหมายองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงแล้วทั้งสิ้น

ผู้บริหารท้องถิ่นกับสภาท้องถิ่นแบ่งแยกการปฏิบัติหน้าที่ออกจากกันอย่างชัดเจนในบางเรื่อง กล่าวคือ ผู้บริหาร ท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการยุบสภาท้องถิ่น และสภาท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการลงมติไม่ไว้วางใจ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระในการดำรงตำแหน่งที่แน่นอนชัดเจน และไม่ขึ้นอยู่กับ วาระของสภาท้องถิ่น นอกจากนี้ คณะผู้บริหารท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขาธิการนายกเทศมนตรี) จะเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยมิได้

๑.๑) วางนโยบายในการบริหาร นายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าในการบริหารงานของเทศบาล คณะกรรมการจึงต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงานของเทศบาล เพราะการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลนั้นจำเป็นต้องมีโครงการเป้าหมาย ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการบริหารไว้ด้วย เมื่อ เป็นเช่นนี้ หน้าที่อันสำคัญของนายกเทศมนตรีก็ได้นำนโยบายในการบริหารเทศบาล ส่วนวิธีการในการพิจารณากำหนดนโยบายในการบริหารนั้นอาจได้รับการแนะนำ ข้อคิดเห็นจาก สมาชิกสภาเทศบาลหรือปลัดเทศบาล หรือพนักงานเทศบาลตำแหน่งอื่น ๆ ตลอดจนบุคคลภายนอก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารเทศบาล เมื่อนายกเทศมนตรีได้พิจารณากำหนดนโยบายแล้วก็เสนอ ให้สภาเทศบาลให้ความเห็นชอบ

๑.๒) หน้าที่ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย เมื่อสภาเทศบาลได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เป็นหน้าที่ของนายกเทศมนตรีจะต้องนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติให้บังเกิดผลดีที่สุด และให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งโดยปกติแล้วนายกเทศมนตรีจะเป็นผู้มอบหมายให้พนักงานเทศบาลเป็นผู้นำนโยบายที่ตนวางไว้แล้วไปปฏิบัติตาม การที่นายกเทศมนตรีมีหน้าที่ ควบคุมให้การปฏิบัติงานของเทศบาลเป็นไปตามเป้าหมายแห่งนโยบายนี้ นายกเทศมนตรีจึงต้องมี เจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ มีอำนาจในการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายเจ้าหน้าที่ มีอำนาจในการบังคับบัญชา พนักงานเจ้าหน้าที่ในเทศบาลนั้น ๆ รวมทั้งมีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงนโยบาย หรืออภิปรายตอบข้อ ซักถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามนโยบายนั้น ๆ แก่ฝ่ายสภาเทศบาล เป็นต้น

๑.๓) หน้าที่ในการจัดทำงบประมาณ หน้าที่ในการจัดทำงบประมานนี้นับได้ว่าเป็น หน้าที่อันสำคัญยิ่งของนายกเทศมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการบริหารงานของไทย ทั้งที่ใน การที่นายกเทศมนตรีต้องเป็นผู้นำ ในการบริหารงานของเทศบาล ในการพิจารณาโครงการ นโยบายนั้น ก็ต้องสอดคล้องกับการจัดทำงบประมาณ เพราะว่าแม้มีโครงการหรือนโยบายที่ดีแล้ว แต่ไม่มีเงินในโครงการนั้น ๆ ก็ไม่มีทางจะประสบความสำเร็จได้ ฉะนั้นการกำหนดงบประมาณจึง เป็นเรื่องสำคัญยิ่งของเทศบาล ทั้งนี้เพราะว่างบประมาณนั้นเป็นแผนการจัดสรรเงินที่สำคัญของ เทศบาล โดยรวบรวมรายได้ที่คาดว่าจะได้รับและรายจ่ายที่ประมาณว่าจะใช้จ่าย หรืออีกนัยหนึ่งก็ หมายถึงการกำหนดงานที่จะจัดทำ และวิธีการที่จะใช้จ่ายเงินในงานนั้น ดังนั้น งบประมาณจึงมิใช่มี ความหมาย

เฉพาะแต่การแสดงรายการเงินรับเงินจ่ายที่เท่านั้น แต่ถือว่าเป็นแผนการบริหารงานของ เทศบาลในรอบปีหนึ่ง การบริหารงานเทศบาลจะดีหรือไม่ดี จะมีคุณประโยชน์แก่ท้องถิ่นและ ประชาชนเพียงใด จะมองเห็นได้จากงบประมาณประจำปีของเทศบาล

๒) บทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชน

เนื่องจากนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ดังนั้น นายกเทศมนตรีจะต้องมีความใกล้ชิดกับประชาชน เข้าหาประชาชนในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ การออกเยี่ยมเยียนไปงานรับเชิญในโอกาสต่าง ๆ เพื่อจะได้ทำความรู้จักประชาชนทุกสาขาอาชีพ รู้ทุกข์สุข ความต้องการต่าง ๆ ของประชาชน ตลอดจนจะได้รับทราบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง การเป็นผู้นำในการทำประโยชน์แก่ท้องถิ่น การไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างประชาชนในท้องถิ่น บทบาทของคณะเทศมนตรีในฐานะตัวแทน ของประชาชนจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับปัญหาและความ ต้องการของประชาชน คือเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาควบคุมการปฏิบัติงานของเทศบาล ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเทศบาล แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า บทบาทหลักของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น มี

- ๑) บทบาทในการนำอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยภาวะผู้นำ และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน และภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร ในการจูงใจเพื่อระดมพลัง ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบ ต่อเนื่องให้แก่พนักงาน
- ๒) บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งภารกิจหลักคือความรับผิดชอบ การจัดการบริการสาธารณะระดับชุมชน และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในภาวะปกติ และภาวะฉุกเฉินความท้าทาย หรืออุปสรรคในการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๓) บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ เช่น การตัดสินใจ การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พฤติกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม
- ๔) บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง
- ๕) บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล โดยอาศัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ๖ หลัก ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
- ๖) บทบาทอื่นตามสถานการณ์ ผู้นำท้องถิ่น ควรเป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมาย เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มีลักษณะเป็น กฎหมายปกครองต่างๆ ซึ่งกำหนดอำนาจทางปกครองให้กับผู้นำท้องถิ่นในการ อนุมัติ อนุญาต ระเบียบเปลี่ยนแปลง เพิกถอน อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนตลอดเวลา หากผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายปกครองแล้ว โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดนำไปสู่การร้องเรียนหรือฟ้องคดีทางปกครอง ย่อมมีโอกาสเป็นไปได้สูงมาก ในที่สุดอาจเกิดผลเสียหายต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือตัวผู้บริหารท้องถิ่นอย่างมาก

ตารางที่ ๒.๗ สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
สัญญา เคนาภูมิ (๒๕๕๗, หน้า ๑-๑๙)	๑) กำหนดบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นนี้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิด โดยเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomenalism) ๒) วิธีการคิดเชิงเหตุผล การศึกษานำร่อง (Pilot study) ๓) ตรวจสอบกรอบแนวคิดการวิจัย ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธี
พิชญ์นา พรรณศิลป์ และคณะ (๒๕๕๘, หน้า ๑๕๑)	คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น ๑) มีภาวะผู้นำ ๒) มีเมตตาธรรม ๓) ต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ๔) รอบรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัย ๕) รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ ๖) รู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่น พฤติกรรมของผู้บริหารท้องถิ่น ๑) เป็นนักคิดนักวิเคราะห์ ๒) มีการสร้างวิสัยทัศน์ ๓) เป็นนักประชาธิปไตย ๔) รู้จักควรไม่ควร รู้จักความพอดี บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน รับผิดชอบการจัด บริการสาธารณะระดับชุมชน และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน
พระปลัดสมชาย บโยโค (ดำเนิน) (๒๕๕๘, ๔๐)	กลยุทธ์ของผู้บริหารท้องถิ่น ๑) กระจายอำนาจเป็น ๒) รู้จักทำงานในเชิงรุก ๓) โปร่งใสตรวจสอบได้
บุหงา วชิระศักดิ์มิ่งคล (ออนไลน์)	บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ ๑) เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม ๒) เป็นผู้จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดีได้ ๓) เป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ ๔) บทบาทในเชิงวิชาการ ๕) บทบาทในการเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด อารมณ์มั่นคง
อรทัย กิกผล (๒๕๕๒, หน้า ๕๖)	บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย ๑) มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ๒) เปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) ให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ๔) ให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
สถาบันพัฒนา ข้าราชการพลเรือน (๒๕๕๕, หน้า ๒๖-๓๕)	บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลัก ความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ตารางที่ ๒.๗ สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
สุภัทรมาศ จริยเวชช์ วัฒนา (๒๕๔๖, หน้า ๒๕)	บทบาทอื่นตามสถานการณ์ เป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มี ลักษณะเป็นกฎหมายปกครองต่างๆ

๒.๓ หลักสัปปุริสธรรม

หลักสัปปุริสธรรมนั้นเป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆ กัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม ๗ ประการ ในชีวิตประจำวันนั้น ถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ ๗ ประการนี้ และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็น ผู้ที่พระพุทธเจ้ายกย่องว่าเป็น “สัตบุรุษ” หรือ “คนดีแท้” หรือ “มนุษย์โดยสมบูรณ์” การกระทำหรือพฤติกรรมของเขามีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาดนำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวม ย่อมเอื้ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคมนั้น ดังนั้นก่อนที่จะทำความเข้าใจความหมายและความเป็นมาของหลักสัปปุริสธรรม จึงควรทำความเข้าใจความหมายของสัตบุรุษก่อน เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจในหลักธรรมอื่นๆ ซึ่งแบ่งเป็นข้อย่อยต่างๆดังที่ปรากฏในลักษณะสูตรปาฏิหาริยวรรค ที่ฉินิกาย ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของหลักธรรมสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรมเป็นธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดีหรือคนที่แท้ ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ในการนิยามความหมายของสัปปุริสธรรม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะต่างๆ ไว้ดังนี้

สัปปุริสธรรม ๗ หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี ๗ ประการ คือ ๑) ธัมมัญญูตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓) อตตัญญูตา รู้จักตน ๔) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา ๖) ปริสสัญญูตา รู้จักชุมชน สังคม ๗) ปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล คุณธรรม ๗ ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง ๗ ประการนี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย^{๔๒}

อีกทั้งสัปปุริสธรรม ๗ ยังหมายถึง คุณธรรม ๗ ประการที่บริบูรณ์ในผู้โดยยอมนุบุคคลนั้นให้ เป็นสัปปุริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้น

^{๔๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๖.

สามารถปฏิบัติการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้^{๔๓}

หลักสัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดีบุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปริสธรรม เป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี เพราะเป็นผู้มีเหตุผลมีผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็เพียบพร้อมด้วยความดี คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล แล้วบุคคลนั้นเป็นคนดี คือ สัตบุรุษในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดี เพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุผลมีผลในการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่น จะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น^{๔๔}

ในสัปปริสสูตร อุปปริปัญญาสก มัชฌิมนิกาย ปรากรกพุทธโอวาทเรื่องธรรมของคนดี (สัตบุรุษ) คนที่สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติที่เรียกว่า สัปปริสธรรม ๗ ประการคือ

๑. อัมมัญญาตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น อย่างผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้องรู้หลักรัฐศาสตร์ และรู้กฎกติกาของรัฐ คือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา แล้วก็ยืนอยู่ในหลักการ ตั้งตนอยู่ในหลักการให้ได้ชุมชน สังคม องค์กร หรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกาที่ผู้นำจะต้องรู้ชัด แล้วก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น

๒. อัตถัญญาตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงจุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมาย แม้มีอะไรมากระทบกระทั่ง ก็จะไม่หวั่นไหว อะไรไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้า ไม่เข้าแนวทางก็ไม่มัววุ่นวาย ใครจะพูดว่าค่าเหนื่อยแถมเมื่อไม่ตรงเรื่อง ก็ไม่มัวถือสา ไม่เก็บเป็นอารมณ์ ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เข้าแนวทางสู่จุดหมาย ใจมุ่งสู่เป้าหมาย อย่างชัดเจน และมุ่งมั่นแน่วแน่

๓. อัตตัญญาตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่งๆ ขึ้นไปไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้ไปได้ดียิ่งขึ้นไป

๔. มัตตัญญาตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขตขีดขั้นความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่างๆ ทำนอยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาญา และการเก็บภาษี เป็นต้น ไม่ใช่เอาแต่จะให้ได้อย่างใจ และต้องรู้จักว่าในการกระทำนั้นๆ หรือในเรื่องราวนั้นๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้างทำแค่ไหน องค์กรประกอบของมันจะ

^{๔๓} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี), “สัปปริสธรรม” หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานฉาปนกิจศพนายชัย, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๐๙), หน้า ๑๒.

^{๔๔} พระสามารถ อานนโท, “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓-๓๔.

พอดี ได้สัดส่วนพอเหมาะ การทำการต่างๆ ทุกอย่างต้องพอดีถ้าไม่พอดีก็พลาดความดีจึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้นจะต้องรู้จักประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดี

๕. กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของเวลาว่า เรื่องนี้จะลงมือตอนไหน เวลาไหนจะทำอะไรอย่างไร จึงจะเหมาะ ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดก็ต้องรู้จักกาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่าสังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไรในเวลาข้างหน้าเท่านั้น และเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

๖. ปริสัญญุตตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการโดยเฉพาะถ้าจะช่วยเหลือเขา ก็ต้องรู้ปัญหาความต้องการของเขา แม้แต่ชุมชนย่อยๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเขา เราต้องรู้ความต้องการของเขา เพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้อง หรือแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด

๗. บุคคลัญญตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล ตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไร โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไร มีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไรเพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน

นอกจากนั้นก็รู้ประโยชน์ที่เขาพึงได้ เพราะในการทำงานนั้นไม่ใช่จะเอาเขามาเป็นเพียงเครื่องมือทำงานได้ แต่จะต้องให้คนที่ทำงานทุกคนได้ประโยชน์ ได้พัฒนาตัวเอง ผู้นำควรรู้ว่าเขาควรจะได้ประโยชน์อะไรเพื่อความเจริญงอกงามแห่งชีวิตที่แท้จริงของเขาด้วย ที่กล่าวมานี้ คือ หลักธรรมที่เรียกว่า สปัปฺริสฺสธรรม ประการ^{๔๕} ถ้ามีคุณธรรม ๗ ประการนี้แม้จะไม่มีคุณสมบัติข้ออื่นก็เป็นผู้นำได้เพราะรู้จักประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอที่จะจัดการให้ได้ผลสามารถจัดวางวิธีปฏิบัติการที่เหมาะสมให้บรรลุผลสำเร็จได้

สรุปความได้ว่า สปัปฺริสฺสธรรม คือ คุณธรรมที่สำคัญ สำหรับสปัปฺริสฺสน หรือคนดี และเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำที่สมบูรณ์แบบด้วย คุณธรรมทั้ง ๗ ประการย่อมນำบุคคลนั้นไปสู่ความมีคุณค่าอย่างแท้จริง เรียกได้ว่าเป็นคนสมบูรณ์แบบ^{๔๖}

^{๔๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๖๔.

^{๔๖}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔.

ตารางที่ ๒.๘ สรุปแนวคิดความหมายของหลักธรรมสัปปริสธรรม

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๓๘, หน้า ๒๗๖)	ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี ๗ ประการ คือ ๑) อัมมัญญาตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓) อัตตัญญาตา รู้จักตน ๔) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา ๖) ปริสสัญญาตา รู้จักชุมชน สังคม ๗) ปุคคสสัญญาตา รู้จักบุคคล
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อัมฺรฺฐาณ) (๒๕๐๙, หน้า ๑๒)	คุณธรรม ๗ ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใดย่อมบุคคลนั้นให้เป็นสัปปริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย
พระสามารถ อานนโท (๒๕๔๘, หน้า ๓๓-๓๔)	ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดีบุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปริสธรรม เป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๖๔.	ในสัปปริสสูตร อภิปรายญาสก มัชฌิมนิกาย พุทธโอวาทเรื่อง ธรรมของคนดี(สัตบุรุษ) คนที่สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๔๗, หน้า ๑๔)	คุณธรรมที่สำคัญสำหรับสัปปริสชน หรือคนดี และเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำที่สมบูรณ์แบบด้วย

๒.๓.๒ คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗

ในการศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาให้ทราบถึงองค์ประกอบของหลักสัปปริสธรรม ซึ่งมี ๗ ประการและในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีการอธิบายในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอย่างไร ตลอดจนการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงหลักสัปปริสธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ได้อย่างไร และแยกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านอัมมัญญาตา คือ เป็นผู้นำที่รู้หลักการ รู้หลักความจริง อัมมัญญาตา ความรู้จักธรรม รู้หลักความจริง หลักการ หลักเกณฑ์ กฎธรรมดา กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล กล่าวคือ ผู้นำนั้นจะเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหน้าที่ รู้งาน รู้กฎ กติกาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวว่า อัมมัญญาตา หมายถึง การรู้ธรรม ดังความที่ปรากฏใน อัมมัญญาสูตร^{๔๗} ว่า ภิกษุที่เป็นผู้รู้เหตุ รู้เรื่องนวังสตุศาสน์ คือคำสอนพระศาสดาอันเป็นศาสนธรรม มีองค์ประกอบอยู่ ๙ ประการ หรือที่เรียกว่า รู้ธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก คือ หลักปรียัติธรรมนั่นเอง ซึ่งได้แก่ การรู้เรื่อง

^{๔๗} ๐.สตุตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

พระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม เป็นต้น อันเป็นเหตุแห่งความเจริญ หลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนที่สำคัญ คือ นวังคัสตฤศาสน์ ๙ ประการ ได้แก่

๑. สุตตะ คือ พระสูตรต่างๆ
๒. เคยยะ คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา
๓. เวยยาकरणะ คือ พระอภิธรรมทั้งหมด
๔. คาถา คือ พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา
๕. อุทาน คือ พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัส
๖. อิติวุตตะกะ คือ พระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “สมจริงดังคำที่พระองค์ตรัสไว้”
๗. ชาตก คือ พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า
๘. อัပ္ပุตตรัม คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยปาฏิหาริย์
๙. เวทัลละ คือ พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้ และถามยิ่งขึ้นไป เป็นต้น^{๔๘}

นวังคัสตฤศาสน์นี้ เป็นเหตุแห่งความเจริญในการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่จุดหมายสูงสุดของการศึกษาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ภิกษุผู้รู้ธรรมต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในหลักนวังคัสตฤศาสน์นี้ แล้วจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้รู้ธรรม หรือเหตุแห่งความเจริญการรู้หลักการ ฐานัน รู้กติกาต่างๆ อย่างถูกต้องนี้ ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของคนดีที่ต้องรู้หลักการ และกฎเกณฑ์ของวิธีการทั้งหลายให้ชัดเจนในทางปฏิบัติหน้าที่ และดำเนินกิจการต่างๆ อย่างถูกต้อง จึงสามารถนำพามวลชน และองค์กรไปสู่จุดหมายอย่างถูกต้อง ผู้นำจะต้องมีหลักธัมมัญญุตตา กล่าวคือ จะต้องรู้หลักการ ฐานัน และกฎกติกาอย่างถูกต้อง จึงสามารถวางแผนงาน และนโยบายได้อย่างถูกต้องเพื่อนำพามวลสมาชิกและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้นำหมู่คณะเมื่อเข้าใจหลักการกฎเกณฑ์หรือเป็นผู้รู้เหตุผลเหล่านั้นแล้ว ย่อมจะนำพาผู้อื่นไปในทิศทางที่ดี และประสบกับความสำเร็จ สามารถนำหมู่คณะให้รอดพ้นจากความหายนะต่างๆ ได้ และสามารถนำพาหมู่คณะไปสู่จุดหมายที่ถูกต้องและปลอดภัยได้เสมอ

พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึงเหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญทั้งหลายของภิกษุในพระพุทธศาสนา ทรงยกเป็นอุปมาเปรียบกับภิกษุที่จะเข้าถึงฝั่งพระนิพพาน มีความเจริญในพระธรรมวินัยได้นั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ๑๑ ประการ เช่นเดียวกับนายโคบาลผู้ประสบความสำเร็จต้องรู้จักการบริหารจัดการฝูงโค ดังความที่ปรากฏในโคบาลสูตร^{๔๙} ตอนหนึ่งว่านายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการ เป็นผู้ควรจะครอบครองฝูงโค ควรทำฝูงโคให้เจริญได้ ภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลในโลกนี้เป็นผู้รู้จักอุปถัมภ์ในลักษณะเป็นคอยเลี้ยงดู ข้าง ปิดบังแผล สุมคว้นให้ รู้จักทำ รู้จักให้ โคตม่น้ำ หรือยังรู้จักทางฉลาดในสถานที่โคเที่ยวหากิน รู้จักรีดนมให้เหลือไว้ รู้จักการบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงเป็นผู้นำฝูง ด้วยการบูชาเป็นอดิเรกภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการนี้ เป็น

^{๔๘}ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๕๕-๕๙.

^{๔๙}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔๖/๓๘๘.

ผู้สมควรจะครอบครองฝูงโคควรทำให้ฝูงโคแนวทางของการเป็นผู้นำที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์เพื่อขยายความคุณสมบัติดังนี้

๑) การรู้จักรูป คือ ผู้นำจะต้องรู้จักและเข้าใจผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชาในฐานะของสมาชิกขององค์กร ความรู้นี้นอกจากจะสร้างความสนิทสนมกันแล้ว ยังก่อให้เกิดมิตรไมตรีต่อกัน เข้าใจความต้องการของมวลสมาชิก

๒) ฉลาดในลักษณะ คือ เมื่อผู้นำรู้จักตัวบุคคล ก็จะสามารถพิจารณาเพื่อการจัดสรรตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับบุคคล การทำงานภายใต้การแนะนำอบหมายนั้นก็สัมฤทธิ์ผล

๓) คอยเยี่ยไข้ขา คือ ผู้นำสามารถแสดงศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

๔) คอยปิดบังแผล คือ ผู้นำจะต้องมีความระมัดระวัง สำรวจตรวจตรามิให้เกิดความเสียหายอันเป็นการทำลายชื่อเสียงของสมาชิก ป้องกันมิให้ปรากฏออกมาภายนอก

๕) สุขคว้น คือ ผู้นำจะสามารถแสดงความสามารถของตนเองแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้อง

๖) รู้จักทำ(น้ำ) คือ ผู้นำจะต้องแสวงหาความรู้ รู้จักความคิดในการทำงาน มีคณะทำงานที่ดี มีคณะที่ปรึกษาในกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิก

๗) รู้ว่าโคกินน้ำแล้วหรือยัง คือ ผู้นำจะต้องรู้จักกระบวนการพัฒนา ให้โอกาสแก่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของสมาชิกด้วยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ผักผ่อนทักษะอาชีพ

๘) การรู้จักทาง คือ ผู้นำจะต้องรู้แนวทางในการบริหารจัดการ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักจุดร่วมของชีวิตมนุษย์ โดยนำพาสมาชิกของตนไปสู่จุดหมายของชีวิตร่วมกัน

๙) ฉลาดในสถานที่โคจร คือ ผู้นำจะต้องสามารถประเมินศักยภาพของกลุ่มด้วยการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงานและแนวทางปฏิบัติจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์

๑๐) รัตนมให้เหลือไว้ คือ ผู้นำต้องคำนึงถึงประโยชน์ของมวลสมาชิก รู้จักประสานประโยชน์ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้วยความพอเหมาะพอดีรักษาสมดุลระหว่างการให้การรับ

๑๑) การบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงหรือจำฝูง คือ ผู้นำจะสามารถเสริมภาวะของตนเองให้เด่นชัดด้วยการรู้จักให้บำเหน็จรางวัลแก่ผู้ทำงานดีมีคุณธรรม อันเป็นการสร้างเสริมความเชื่อถือต่อผู้นำและเป็นการกำลังใจ การกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และมวลสมาชิก^{๕๐}

จะเห็นได้ว่าผู้นำจะต้องมีหลักธัมมัญญตา กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้รู้หลักการ รู้งานและกติกายอย่างถูกต้อง จึงจะสามารถวางแผนและนโยบายได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำมามวลสมาชิกและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านธัมมัญญตา เป็นผู้นำที่จะต้องรู้หลักการ ยึดหลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้งานอย่างถูกต้อง แล้วตั้งตนอยู่ในหลักการที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนและถูกต้องตามหลักธัมมัญญตา ผู้นำนั้นก็จะสามารถนำพาหมู่คณะมวลชนหรือสังคมไปสู่ความปลอดภัย ความสงบสุขและเจริญ ก้าวหน้าตามจุดหมายที่วางไว้ได้ สามารถจัดทำนโยบายสอดคล้องกับการ

^{๕๐} สุรศักดิ์ ม่วงทอง, "พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๔๐-๔๑.

บริหารงาน แสดงภาวะผู้นำต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อ สนใจใต้อาถามทุกข์สุข และใช้หลักกัลยาณมิตรเป็นแบบอย่างที่ดี

๒. คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านอัตถิยัญญา คือ เป็นผู้นำที่รู้จักผล รู้เป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติอัตถิยัญญา ความรู้จักอรรถประโยชน์ รู้ความมุ่งหมายประโยชน์ที่ประสงค์ กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักผล ผู้นำต้องรู้จักเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อสามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้นพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า อัตถิยัญญา คือความเป็นผู้รู้หรือรู้ จักจุตุมหาย รู้ประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏใน อัมมัญญสูตร^{๕๑} ว่า ภิกษุที่รู้จักผลว่า ภิกษุในพระพุทธศาสนานี้เป็นผู้มีความรู้เรื่องเนื้อความใจความ ความมุ่งหมาย และประโยชน์ ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงภิกษุที่เป็นผู้รู้จักผลว่า ภิกษุในธรรมวินัยเป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต คือ ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์นั้นนี้ เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้นเลยว่าเป็น ความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ ไม่พึงเรียกเธอว่า เป็นอัตถิยัญญ แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ ฉะนั้น ควรเรียกภิกษุนั้นว่าเป็นอัตถิยัญญา

ดังนั้น การรู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่ง สำหรับบุคคลที่เป็นคนดี หากเป็นผู้รู้ในความมุ่งหมายหรือผลที่ปรากฏเกิดขึ้นในสังคม และวางแผนในการสร้างสรรค์หรือแก้ไขในเหตุการณ์นั้นๆ แล้ว ย่อมจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและเชื่อถือจากบุคคลในสังคม^{๕๒} หากบุคคลใดปฏิบัติตามหลักอัตถิยัญญา ย่อมเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองทุกอย่างทะลุปรุโปร่งสามารถนำพาหมู่คณะหรือมวลชน และองค์กรไปสู่ความเจริญ และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การรู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่งสำหรับบุคคลที่เป็นผู้นำ หากไม่เข้าใจในจุดหมายหรือความมุ่งหมายของการกระทำแล้ว จะถือว่าเป็นผู้นำที่ดีไม่ได้

ผู้นำตามหลักอัตถิยัญญานี้สามารถคาดการณ์และวางแผนในการทำงาน การแก้ไขการพัฒนาตนเองและสังคมได้โดยการใช้หลักการนี้ เช่น เมื่อเวลาที่ประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น พบเห็นบุคคลทำบาปอกุศล หรือกระทำความผิด ความดี ขยันศึกษาเล่าเรียนก็จะสามารถที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่า เหตุอย่างนี้จะต้องส่งผลอย่างนั้นอย่างนี้ เรียกว่า รู้ผลระหว่างเหตุกับผลนี้นับว่าเป็นเรื่องเดียวกัน แต่คนละเงื่อนไขกัน เมื่อกล่าวถึงข้อหนึ่งก็กระเทือนถึงอีกข้อหนึ่ง เหตุกับผลจึงเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน เหตุอย่างไร ผลก็อย่างนั้น

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านอัตถิยัญญา จะต้องเป็นผู้นำที่รู้จักจุดหมาย รู้เป้าหมาย รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน แล้วมุ่งสู่จุดหมาย เป้าหมายนั้นตามหลักอัตถิยัญญาผู้นำนั้นก็จะเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล หรือ ปรัชญา พันธกิจเป้าหมายในการพัฒนาบริหาร จัดให้มีการร่วมมือกับประชาชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน รู้ความมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

^{๕๑} วจ.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

^{๕๒} อ้างแล้ว, หน้า ๖๐.

๓. **ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้ตน** คือ รู้ว่า เรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะเพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นความรู้ที่จะประพฤติและปรับปรุงแก้ไข กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักตน กล่าวคือ รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอว่า ตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของคน ในขณะเดียวกัน ก็พัฒนาจุดอ่อนจุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อยไป ผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้พระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า อัตตัญญูตา หมายถึง การรู้จักตนเกี่ยวกับ ศรัทธา ศีลจาคะ สุตระ ปัญญา เป็นต้น ดังปรากฏใน อัมมัญญสูตร^{๕๓} ว่า "ภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักตน คือ รู้ว่าตนเองนั้นมีศรัทธา ความเชื่อ มีศีล มีระเบียบวินัยมีสุตตะ คือ การศึกษาเล่าเรียน ได้ยิน ได้ฟัง มีจาคะ การสละ แบ่งปัน การปล่อยวาง มีปัญญาความรู้ ความสามารถ อยู่ประมาณเท่าใดบ้าง แล้ววางตนให้เหมาะสมกับฐานะภาวะ ความรู้ความสามารถของตนเอง ไม่ทำให้เกินความรู้ความสามารถของตนเองเรียกว่า ผู้รู้จักตน

การรู้ตนในแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ก็คือ การรู้หลักความเจริญอย่างประเสริฐหลักความเจริญของอารยชนตามคุณธรรมที่เรียกว่า อารยวัฑฒิ ๕ ดังต่อไปนี้

๑) ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความเจริญความดีความงามอันมีเหตุผล

๒) ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต

๓) สุตตะ การเล่าเรียน สดับฟัง ศึกษาหาความรู้

๔) จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ อนุเคราะห์ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบเอาแต่ตัว

๕) ปัญญา ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล คือ รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

จากพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติของคนดี ย่อมสามารถควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของตนเองได้อย่างถูกต้อง ตามหลักความเจริญอย่างประเสริฐหรืออารยวัฑฒิ ๕ กล่าวคือ เป็นผู้รู้ตนเองทั้งในด้านคุณภาพทางความสามารถที่จะประกอบกิจการงานได้อย่างถูกต้อง และด้านคุณภาพจิตใจที่สามารถเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ถูกต้องสมควรแก่การยกย่องของบุคคลทั้งหลาย

คนดีจะต้องรู้ว่าตนมีภาวะอะไรอยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเองให้มีคุณสมบัติ มีความสามารถ

^{๕๓} อก.สตุตทก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

ยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา^{๕๔}

จากตัวอย่างต่างๆ ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา เป็นผู้มีคุณธรรม เป็นผู้ที่รู้จักตนอยู่เสมอว่าเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ สามารถใช้แรงจูงใจ กระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคคลต่างๆ ได้ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เสียสละ มีความรับผิดชอบสูงและมีคุณธรรม แคไหน เพียงไร แล้วต้องประพัตติตนเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงให้สมกับภาวะนั้นๆ และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไปยอมทำให้ผู้นำนั้นสามารถนำพามวลชน หมู่คณะ องค์กร และสังคมไปสู่ความสงบสุข และเจริญก้าวหน้าต่อไป

๔. ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้จักประมาณ ความรู้จักประมาณ หมายถึง ความพอดี กล่าวคือ ต้องรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงานในเรื่องต่างๆ ดังนั้น ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ เช่น ภิกษุรู้จักประมาณและรู้จักบริโภคนิยัตติยสัจกล่าวว่าเป็นผู้รู้จักประมาณ

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าว มัตตัญญูตา หมายถึง รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ ดังปรากฏใน ธัมมัญญสูตร ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักประมาณในการบริโภคนิยัตติย ๔ ในการเลี้ยงชีพ เช่น การรู้จักประมาณในการรับประเคน หรือการใช้อยู่อาศัย การรับอาหารบิณฑบาต และบริโภคนิยัตติยให้อาหารให้พอประมาณแก่อัตตภาพของตนไม่มากไม่น้อยเกินไป การใช้เสนาสนะที่อยู่อาศัยให้พอสมควรเหมาะสมกับสมณะสาธูป ยารักษาโรคและบริวารอื่นๆ ที่ภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้อง ต้องให้รู้จักความพอดีแก่ตนเอง หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับปัจจัย ๔ จึงเรียกเธอว่า เป็นมัตตัญญู^{๕๕}

ดังนั้น การรู้ประมาณ ตามหลักมัตตัญญูตา ย่อมทำให้ผู้ประพัตติปฏิบัติมีความสุขความเจริญพอเหมาะ แก่ฐานะของตน โดยรู้จักความพอดีในการดำเนินชีวิตทุกอย่างได้ถูกต้องเหมาะสมด้วยเหตุนี้ ผู้นำที่ดี ผู้นำที่ดี ตามหลักมัตตัญญูตา ย่อมนำมาซึ่งความเหมาะสมพอสมควรในการดำเนินกิจการงานต่างๆ ทำให้สามารถนำพามวลชน หมู่คณะไปสู่ความสุขสงบปลอดภัย และความเจริญอย่างแท้จริง

ในการใช้สอยปัจจัย ๔ ด้วยการรู้จักประมาณในความเป็นอยู่เช่นที่อยู่อาศัย รู้จักประมาณในการบริโภคนิยัตติย รู้จักประมาณให้เหมาะสมกับรายรับรายจ่ายของตนเอง ไม่ทะเยอทะยานจนเกินฐานะแล้ว ย่อมจะได้รับความสุขและนำความเจริญมาสู่สังคมที่อยู่ของตนเองและรู้จักประมาณอีกประการหนึ่ง คือรู้จักประมาณในการรับและการให้ รู้จักประมาณตนว่า ควรรับอะไรจากใคร เพียงใด ควรให้อะไรแก่ใคร เพียงใด ควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไร ให้พอเหมาะพอดี พอประมาณ

ดังปรากฏใน มหาสุรราชชาดก^{๕๖} เป็นเรื่องที่พระพุทธองค์ตรัสกับภิกษุ และท้าวสักกะกับพญานกแขกเต้า ดังมีใจความว่า ภิกษุรูปหนึ่งได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และพระพุทธองค์ทรงตรัสถามว่า "ดูก่อนภิกษุ เธอไม่ลำบากด้วยบิณฑบาตหรือ? เสนาสนะเป็นที่สบายดีหรือ? ภิกษุรูปนั้นทรงกราบทูลให้ทรงทราบ พระศาสดาครั้งทรงทราบว่าเธอมีเสนาสนะ เป็นที่สบาย จึงตรัสว่าดูก่อนภิกษุ ธรรมดาสมณะเมื่อมีเสนาสนะเป็นที่สบายแล้ว ก็ควรละความโลภอาหารเสีย ยินดีฉันตามที่ได้มานั้น กระทำ

^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๕-๒๖.

^{๕๕} อัง.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

^{๕๖} ขุ.ชา. นวก. (ไทย) ๒๗/๔๒๙/๓๐๕.

สมณธรรมไป โบราณบัณฑิตทั้งหลาย แม้เกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉานก็ย่อมผลแห่งในต้นไม้ที่ตนอยู่อาศัย ยังละความโลภอาหาร มีความสันโดษไม่ทำลายมิตรธรรมไปเสียที่อื่นเหตุไรเธอจึงมาคิดว่าบิณฑบาตน้อยฉันไม่อร่อย และละทิ้งเสนาสนะที่สบายเสีย"

แล้วได้ตรัสอดีตนิทานมาสาธกว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่ป่าไม้มะเดื่อแห่งหนึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา มีนกแขกเต้าหลายแสนตัว ต่อมาในฤดูแล้งผลมะเดื่อหมดลง นกแขกเต้าทั้งหลายได้พากันบินหนีไปหาถิ่น ที่อื่น ยังคงเหลือแต่พญานกแขกเต้าตัวหนึ่งเท่านั้น เป็นผู้มักน้อยสันโดษไม่หนีไปที่อื่น เมื่อผลมะเดื่อหมดก็กินหน่อ ใบ เปลือก และสะเก็ดของต้นมะเดื่อตามลำดับ โดยไม่คิดจะหนีไปไหนเป็นเหตุให้บัลลังก์ของท้าวสักกะแสดงอาการร้อน เพื่อทดสอบจิตใจของพญานกแขกเต้า ท้าวเธอจึงบันดาลให้ต้นมะเดื่อที่นกแขกเต้าอาศัยอยู่นั้นตายและแห้งลงมีลำต้นแตกเป็นช่องน้อยใหญ่ เวลาลมพัดจะมีเสียงดัง มีผงไม้ไหลออกมาตามช่องที่แตกนั้น นกแขกเต้าก็ไม่หนีไปไหนก็ยังกินผงไม้ไหลออกมาตามช่องที่แตกนั้นแหละเป็นอาหาร จนสุดท้ายต้นไม้นั้นเหลือแต่ตอ พญานกแขกเต้าก็ไม่หนีไปไหน ยังคงจับอยู่ที่ตอต้นไม้นั้นท้าวสักกะเมื่อทราบพญานกแขกเต้ามีความมักน้อยสันโดษจริงๆ จึงแปลงร่างเป็นพญาหงส์ มีนางสุชาดาเป็นนางหงส์ติดตามไปด้วย บินไปจับที่ตอมะเดื่อใกล้พญานกแขกเต้านั้น แล้วเจรจาว่า "นกแขกเต้า ผู้มีจะงอยปากสีแดง ท่านควรไปที่อื่นได้แล้ว อย่ามาตายที่ตรงนี้เลย ท่านมาเยื่อใยอะไรกับต้นไม้แห่งนี้ ต้นไม้อื่นมีถมเถไป "พญานกแขกเต้าร้องตอบว่า "ท่านพญาหงส์...ใครเป็นเพื่อนในยามทุกข์ยาก ผู้นั้นเป็นสัตบุรุษ ย่อมไม่ทอดทิ้งเพื่อนผู้มีทรัพย์และไร้ทรัพย์ ต้นไม้นี้เป็นทั้งเพื่อนเป็นทั้งญาติของเรา เราเพียงต้องการมีชีวิตอยู่เท่านั้น จึงไม่อาจทิ้งต้นไม้นี้ไปได้ เพราะเหตุเพียงไม่มีผล นี่ไม่ยุติธรรมเลย"

จากชาดกเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า การที่บุคคลมีความพอใจยินดีในสิ่งที่ตนมีและรู้จักกตัญญูรู้คุณค่าของที่อยู่อาศัย ย่อมเป็นที่ชื่นชมว่าสรรเสริญของนักปราชญ์บัณฑิต ดังนั้น การรู้จักประมาณในความเป็นอยู่เช่นที่อยู่อาศัย รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณให้เหมาะสมกับรายรับรายจ่ายของตนเอง ไม่ทะเยอทะยานจนเกินฐานะแล้ว ย่อมจะได้รับความสุขและนำความเจริญมาสู่สังคมของตนเองและมารู้จักประมาณอีกประการหนึ่ง คือ รู้จักประมาณในการรับและการให้รู้จักประมาณตนว่า ควรรับอะไรจากใครเพียงใด ควรให้อะไรแก่ใครเพียงใดควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไรให้พอเหมาะพอดีให้พอประมาณ และทรงตรัสถึงหลักธรรมที่จะทำให้บุคคลเป็นผู้ที่รู้จักประมาณ นั่นคือ หลักสันโดษ คือ ความยินดีด้วยปัจจัยที่ตนมีตนได้ไม่แสวงหาในสิ่งที่ไม่สมควร มีความขยัน ไม่เกียจคร้าน ความสันโดษนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะคือ^{๕๗}

๑. พอดีกับสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่ (ยถาลาภะ) คือ เอาสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่เป็นเกณฑ์แล้วทำให้พอเหมาะพอดีกับสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่ ให้พอเหมาะพอดีกับความจำเป็นก่อนหลังเพื่อให้เกิดคุณค่าแท้จริง

๒. พอดีกับกำลังความสามารถ (ยถาพละ) คือ เอากำลังความสามารถเป็นเกณฑ์วัดแล้วให้พอเหมาะพอดีกับความสามารถนั้น ไม่ทำให้เกินกำลังความรู้ความสามารถ

๓. พอดีกับฐานะ (ยถาสารูปะ) คือ เอาฐานะหรือความเหมาะสมสมควรเป็นเกณฑ์แล้วทำให้เหมาะสมกับฐานะ

^{๕๗} อ้างแล้ว, หน้า ๖๗.

ลักษณะ ๓ อย่างนี้ ควรใช้ประกอบซึ่งกันและกัน จึงช่วยให้สามารถทำกิจการงานใดๆ ก็ตาม ให้พอเหมาะพอดีอย่างได้ผลเต็มที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น **พอสรุปได้ว่า** ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญูตาเป็นผู้นำจะต้องเป็นผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรมแห่งมัชฌิมาปฏิปทา คือ ดำเนินตามทางสายกลางอันประกอบด้วยมรรคมีองค์ ๘ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันจะทำให้ผู้นำนั้นเป็นผู้รู้จักประมาณมีความพอเหมาะพอดีในการดำเนินกิจการทุกอย่าง รู้จักความพอดี สามารถวางตนวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารงาน ปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่างๆ ตามได้อย่างเหมาะสม บริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการที่จะบริหารงานทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อประโยชน์สุขแห่งมวลชนและหมู่คณะอย่างแท้จริงนอกจากนี้ ความพอเหมาะพอดี ความรู้จักประมาณนั้น ผู้นำนั้นจะสามารถบริหารกิจการทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์อย่างถูกต้อง และสามารถนำพอมวลชนและหมู่คณะไปสู่ความสงบสุข ปลอดภัย และก้าวหน้าตลอดไป

๕. ภาวะผู้นำด้านกาลัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้จักเวลา ความรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ประกอบกิจการงานต่างๆ ทำหน้าที่การทำงานตรงเวลา เป็นเวลา และทันเวลา กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักคุณค่าของกาลเวลา ผู้นำที่ประสบ ความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้อง

ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึง กาลัญญูตา ไว้ว่า การรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังปรากฏใน อัมมัญญสูตร^{๕๘} ว่า

ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้ประกอบไปด้วยความรู้ว่า เวลานี้เป็นเวลาควรศึกษา ควรถาม เวลานี้เป็นเวลาทำความเพียร ควรหลีกเลี่ยงเว้นจากหมู่ คือ รู้จักการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกาลเทศะ ให้เหมาะสมกับสมณะ รู้คุณค่าของเวลาเมื่อภิกษุมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เวลาย่อมจะเป็นผู้มีความเจริญในพระพุทธศาสนา เพราะทำให้ถูกกับกาลเวลาดังนั้น การรู้จักเวลา รู้จักคุณค่าแห่งเวลา รู้จักบริหารเวลาอย่างถูกต้องตามหลักกาลัญญูตา ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นผู้นำที่ดีในการที่จะวางแผนงานในกิจการต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและทันต่อสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ การดำเนินกิจการต่างๆ เมื่อทำให้ถูกต้องเหมาะสม ก็ย่อมส่งผลเสียให้แก่ผู้อื่น ในเรื่องนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับภิกษุที่ละเลยกิจวัตรปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับสมณะ ดังปรากฏในอภการวชิชาดก^{๕๙} ซึ่งมีเนื้อความว่า

ภิกษุชาวพระนครสาวัตถีรูปหนึ่ง บรรพชาในพระศาสนาแล้วไม่เรียนวัตรหรือสิกขา เธอไม่รู้ว่าเวลานี้ควรทำวัตร ควรปรนนิบัติ ควรเล่าเรียน เวลานี้ควรท่อง สวดเสียงดัง ในขณะที่ตื่นขึ้น ทุกๆ ยาม ภิกษุทั้งหลายไม่เป็นอันได้หลับได้นอน ต่างพากันกล่าวโทษของเธอในธรรมสภาพระพุทธองค์ทรงทราบแล้วตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นที่ภิกษุสงฆ์เสียไม่เป็นเวลา แม้ในกาลก่อน ภิกษุรุ่นนี้ได้เกิดเป็นไก่ ก็ส่งเสียงไม่เป็นเวลาเหมือนกับการที่เขาไม่รู้จักกาลเวลาชั้น จึงเป็นเหตุให้ถูกบิณฑกจนถึงสิ้นชีวิต

^{๕๘} อัง. สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

^{๕๙} ขุ.ชา.เอกก. (ไทย) ๒๗/๑๑๙/๔๙.

ในอดีตกาลพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในพระนครพาราณสี และเมื่อพระโพธิสัตว์บังเกิดในสกุลอุทิจจพราหมณ์และเจริญวัยแล้วสำเร็จการศึกษาในศิลปวิทยาทุกอย่างเป็นอาจารย์ทิศาปาโมกข์ บอกศิลปะแก่มาณพประมาณ ๕๐๐ มีโกณฑินอยู่ด้วยคนหนึ่ง ซึ่งทำให้พวกเขาพากันลุ่มตามเสียงขันของมัน ศึกษาศิลปะอยู่และโกณฑินตายเสียจากพวกเขาจึงเที่ยวแสวงหาโกณฑินมาคนหนึ่ง หักพินอยู่ในป่าช้าเห็นโกณฑินนั้นก็จับมาใส่กรงเลี้ยงไว้ โกณฑินนั้นไม่รู้ว่าควรจะขันในเวลาไหน เพราะมันเติบโตในป่าช้า บางคราวก็ขันตึกเกินไปไม่อาจศึกษาได้มาจนพวกกล่าวกันว่า เตี้ยมันขันตึกไป เตี้ยก็ขันหายไป อาศัยโกณฑิน พวกเราเรียนศิลปวิทยาไม่สำเร็จ จึงช่วยกันบิตคอกถึงสิ้นชีวิต แล้วบอกอาจารย์ว่า โกณฑินขันไม่เป็นเวลาพวกผมฆ่ามันเสียแล้ว อาจารย์กล่าวว่า มันถึงความตาย เพราะเจริญเติบโตโดยมิได้รับการสั่งสอนเลย โกณฑินไม่เติบโตอยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้อยู่ในสำนักของอาจารย์ ย่อมไม่รู้จักกาลที่ควรขันและไม่ควรขัน ดังนี้

ชาดกนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การรู้จักเวลาในการทำกิจการใดๆ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งหากว่าบุคคลใดไม่รู้จักประกอบกิจการใดๆ ให้เหมาะสมกับเวลาแล้วย่อมก่อให้เกิดความเสียหายหรือหายนะแก่ตนเอง ดังเช่นที่โกณฑินในชาดกไม่รู้เวลาในการขันที่เหมาะสม จึงทำให้ต้องถูกฆ่าตายในที่สุด ดังนั้นการเป็นผู้นำที่ดีควรจะต้องรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการกระทำกิจการต่างๆ ให้ถูกต้อง มิฉะนั้นแล้วย่อมจะสามารถนำมาซึ่งความเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่นได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น **สรุปได้ว่า** คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านกาลัญญูตา เป็นผู้นำที่จะต้องรู้จักเวลาเหมาะสมในการทำกิจการทุกอย่างอย่างถูกต้อง รู้จักบริหารเวลาให้เหมาะสมรู้จักคุณค่าของเวลา รู้จักการวางแผนการใช้เวลาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างถูกต้อง ผู้นำนั้นก็ย่อมจะสามารถนำพาหมู่คณะมวลชนและสังคมไปสู่ความสงบสุขและก้าวหน้าตามความเหมาะสมแห่งเวลาอันควร

๖. ภาวะผู้นำด้านปรีศัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้ชุมชน ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน รู้กิจวิญญูที่ที่จะประพุดต่อชุมชนนั้น ว่าเมื่อเข้าไปจะประพุดอย่างไร กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักชุมชน รู้สังคม ตั้งแต่ขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร จะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้อง^{๖๐} หรือแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์วัฒนธรรม ประเพณี ของสังคมนั้นๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง จะได้สามารถนำความสุข สันติสุขความก้าวหน้ามาสู่มวลชน หมู่คณะและสังคมได้

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าว ปรีศัญญูตา หมายถึง การรู้จักบริษัท และแนวปฏิบัติของบริษัท ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร ว่า

ภิกษุเป็นผู้รู้จักบริษัท คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักบริษัทหรือรู้จักชุมชนเหล่านี้เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นคหบดี ชนเหล่านี้เป็นสมณะในชุมชนนั้น ควรไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักชุมชนเหล่านั้น และวางตนไม่เหมาะสมกับสังคมหรือชุมชน

^{๖๐} พระพนิต วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์), "การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัพพริสนธรรม", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗.

นั้นแล้ว ไม่ควรเรียกเธอว่าเป็นปรีชาญาณ แต่เพราะภิกษุรู้อย่างนี้ เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นคหบดี เป็นสมณะ ในบริษัทนั้น เราควรเรียกเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนควร นั่งอย่างนี้ควรกล่าวควรสงบอย่างนี้ จึงเรียกเธอว่า เป็นปรีชาญาณในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า การรู้จักว่าชุมชนใดๆ เป็นสังคมประเภทไหน ย่อมทำให้บุคคลนั้นสามารถวางตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในสังคมนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคมนั้นๆ ด้วย ดังนั้น ผู้นำที่รู้จักชุมชนเป็นอย่างดีย่อมสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมในสังคมนั้น อีกทั้งสามารถบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของสังคมนั้นให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ ประเพณี แบบแผน ทำให้เป็นที่เคารพนับถือ ยกย่องของหมู่คณะ หรือมวลชนตลอดจนสามารถนำมาซึ่งความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ ด้วย^{๖๑}

ในการที่คนดีจะรู้จักชุมชนได้ดีอีกประการหนึ่งนั้น ผู้นำจะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของบุคคลในสังคมซึ่งจะปฏิบัติกันได้อย่างถูกต้อง ในข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับสังคาลกบุตรในเรื่อง ทิศทั้ง ๖ ซึ่งมีสาระสำคัญต่อการเป็นคนดีในการบริหารชุมชนที่ควรรู้ ดังต่อไปนี้

๑. ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดามารดา จะต้องดูแลบุตรธิดาของตน มิให้ทำชั่วแนะนำให้เป็นคนดีให้การศึกษา เป็นต้น เมื่อบุตรธิดาได้รับการดูแลเช่นนั้นแล้ว ควรปฏิบัติตนต่อท่านในทางที่ดี เช่น เลี้ยงดูท่านในคราวจำเป็น ดำเนินกิจการ รักษาวงศ์สกุลของท่านมิให้เสื่อมเสีย

๒. ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครู อาจารย์ จะต้องแนะนำศิษย์ด้วยดี ไม่ปิดบังอำพรางยกย่องในหมู่คณะ เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ เป็นต้น เมื่อศิษย์ได้รับการอนุเคราะห์จากครูอาจารย์และพึงตอบแทนท่านด้วยการรับใช้ท่าน เชื่อฟังท่าน เคารพท่าน และตั้งใจศึกษา

๓. ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยา สามี จะต้องปฏิบัติต่อกันดังนี้ ภรรยาจะต้องจัดงานบ้านด้วยดี สงเคราะห์ญาติของสามี ซื่อสัตย์ต่อสามี รักษาทรัพย์ที่สามีด้วยดี เป็นต้น และสามีควรปฏิบัติต่อภรรยาด้วยการยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ ให้เครื่องแต่งตัวแก่ภรรยา

๔. ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรหรือเพื่อนที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ดังนี้ เช่น ด้วยการกล่าวถ้อยคำไพเราะ วางตนเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อน เป็นที่พึ่งของกันและกันได้ ไม่ทิ้งเพื่อนในยามวิบัติ และนับถือวงศ์ตระกูลของเพื่อน

๕. ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนงาน คนรับใช้ หรือผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องปฏิบัติต่อนายจ้างหรือเจ้านาย คือ ลูกทำงานก่อนนายเลิกที่หลังนาย ถือเอาเฉพาะของที่นายให้ทำงานให้ดียิ่งขึ้น ยกย่องนาย เป็นต้น

๖. ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณะ นักบวช ผู้ทรงคุณธรรมอันสูง ควรอนุเคราะห์แก่คฤหัสถ์เช่น ห้ามไม่ให้ทำชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม อธิบายข้อความให้แจ่มชัดและบอกทางสวรรค์ให้คฤหัสถ์ เมื่อได้รับการอนุเคราะห์ ด้วยตอบแทนด้วยการจะพูดจะคิด จะทำต้องประกอบด้วยความเมตตา การต้อนรับด้วยดี และการให้ทานด้วยปัจจัย^{๖๒}

ดังนั้น การที่คนดีสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามหลักทิศทั้ง ๖ ได้อย่างถูกต้องย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้นำนั้นเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลต่างๆ ในสังคมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องจนสามารถทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะได้ ก็สามารถนำมาซึ่งความสันติสุขในสังคมนั้นได้ตลอดไป

^{๖๑} ๐.ส.ต.ต.ก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

^{๖๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๒/๑๔๕.

จากตัวอย่างที่กล่าวมา **สรุปได้ว่า** ภาวะผู้นำด้านปรีชาญาณเป็นผู้ที่ที่จะต้องรู้ชุมชน รู้สังคม อย่างถูกต้องในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านกฎเกณฑ์ ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น สังคม มีมนุษย์สัมพันธ์เป็นนักประสานงานที่ดีกับทุกคน ทุกองค์กร และทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม และ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน ประชาชน อีกทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษา เพื่อที่จะเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้อย่างถูกต้อง สามารถนำความสงบสุข ความก้าวหน้ามาสู่มวลชน หมู่คณะ และสังคมได้

๗. ภาวะผู้นำด้านบุคคลัญญตา คือ รู้จักบุคคล บุคคลัญญตา หรือ บุคคลปรีชาญาณ ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอรรถาธิบาย ความสามารถ และคุณธรรม รู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆ อย่างไรควรคบ ใช้ตำหนิ สรรเสริญแตกต่างกัน กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักบุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ รู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลอย่างไร ดังนั้นคนดีย่อมต้องรู้จักบุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพื่อสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับการงาน ในการบริหารงานทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึง บุคคลปรีชาญาณ คือ การรู้บุคคลและลักษณะความต้องการของบุคคล ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร ว่า

ภิกษุผู้ที่มีความรู้เรื่องบุคคลของภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักบุคคล ๒ จำพวก ได้แก่

๑. รู้ลักษณะบุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิต รู้บุคคลที่มีความต้องการจะพบ บุคคลผู้เป็นพระอริยะ หรือผู้ที่เป็นบัณฑิต เป็นคนดีมีศีลธรรม สนใจในคำสั่งสอน แล้วนำมากระทำตามคำสอนนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

๒. รู้จักลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช่บัณฑิต ไม่ต้องการเห็นบุคคลที่เป็นบัณฑิตหรือพระอริยะ และไม่ต้องการจะฟังธรรมคำแนะนำสั่งสอนจากท่านผู้รู้

ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่าการรู้จักคบบุคคลผู้เป็นบัณฑิตย่อมนำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น แต่หากคบคนพาลย่อมนำไปสู่ความหายนะทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นด้วย ดังนั้นผู้นำที่ดีจึงควรเลือกคบบุคคลที่ดี เพื่อให้สามารถนำความเจริญมาสู่ตนเองและหมู่คณะได้ตลอดไป^{๖๓}

สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านบุคคลปรีชาญาณนั้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้รู้เลือกบุคคล เลือกแต่งตั้ง จัดวางบุคคลได้เหมาะสมกับงาน สามารถปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละบุคคลได้อย่างถูกต้อง ให้โอกาส สนับสนุนผู้ที่มีความรู้ ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม ส่งเสริมเยาวชน ให้ได้มีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติมและให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานทุกๆ ด้าน ในการบริหารกิจการงานทุกด้านก็เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และความก้าวหน้าทั้งแก่ผู้ปฏิบัติ หมู่คณะ และองค์กรตามเป้าหมายที่วางไว้

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถวิเคราะห์ให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรม เท่าที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีจำนวนมากซึ่งล้วนแต่เป็นคุณธรรมสำหรับคนดี และในขณะเดียวกันก็เป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีอีกด้วย ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนดี มีจริยธรรม มีคุณธรรม มาปกครองหมู่คณะ สังคม

^{๖๓} ๐.สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความสงบสุข การพัฒนาหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ ให้มีศักยภาพที่มั่นคงและก้าวหน้าตลอดไปในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

หลักสัปปุริสธรรม เท่าที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีจำนวนมาก ซึ่งล้วนเป็นคุณธรรมสำหรับคนดี ขณะเดียวกันก็เป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำด้วยเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนดีมีจริยธรรม มีคุณธรรม มาปกครองสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความสงบสุข เพื่อพัฒนาศักยภาพของสังคมประเทศชาติไปพร้อมกัน

ตารางที่ ๒.๙ สรุปแนวคิดคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖. สูตร ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา (๒๕๓๘, หน้า ๕๕-๕๙)	ธัมมัญญดา หมายถึง การรู้ธรรม ดังความที่ปรากฏใน ธัมมัญญสูตร นวังสัตตสุตสนี ๙ ประการ ๑. สุตตะ ๒. เคยยะ ๓. เวยยาकरणะ ๔. คาถา ๕. อุทาน ๖. อิติวุตตกะ ๗. ชาดก ๘. อพภูตธรรม และ ๙. เวทลล
ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔๖/๓๘๘. สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๔๐-๔๑)	นายโคบาลผู้ประสบความสำเร็จ ต้องรู้จักการบริหารจัดการฝูงโค ดังความที่ปรากฏในโคบาลสูตร นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการ คือ ๑) การรู้จักรูป ๒) ฉลาดในลักษณะ ๓) คอยเชื้อไขขวาง ๔) คอยปิดบังแผล ๕) สุ่มคว้น ๖) รู้จักท่า(น้ำ)๗) รู้ว่าโคกินน้ำแล้วหรือยัง ๘) การรู้จักทาง ๙) ฉลาดในสถานที่โคจร ๑๐) รีดนมให้เหลือไว้ ๑๑) การบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงหรือจำฝูง
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖. สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๖๐)	อรรถัญญดา คือความเป็นผู้รู้ธรรม รู้จักจุดหมาย รู้ประโยชน์ ดัง พุทธพจน์ที่ปรากฏใน ธัมมัญญสูตร หากเป็นผู้รู้ในความมุ่งหมายหรือผลที่ปรากฏเกิดขึ้นในสังคม และ วางแผนในการสร้างสรรค์หรือแก้ไขในเหตุการณ์นั้นๆ แล้ว ย่อมจะเป็นผู้ที่ ได้รับการยกย่องและเชื่อถือจากบุคคลในสังคม
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๓๙, หน้า ๒๕-๒๖)	อรรถัญญดา หมายถึง การรู้จักตนเกี่ยวกับ ศรัทธา ศีลจาคะ สุตตะ ปัญญา เป็นต้น ดังปรากฏใน ธัมมัญญสูตร ผู้นำที่ดีจะต้องรู้ว่าตนมีภาวะอะไรอยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มี ความพร้อม มีความถนัดสติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.	มัตตัญญดา หมายถึง รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ ดังปรากฏใน ธัมมัญญสูตร

ตารางที่ ๒.๘ สรุปคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
ช.ชา. นวก. (ไทย) ๒๗/๔๒๙/๓๐๕.	รู้จักประมาณในการรับและการให้ รู้จักประมาณตนว่า ควรรับอะไรจากใคร เพียงใด ควรให้อะไรแก่ใคร เพียงใด ควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไร ให้พอเหมาะพอดี พอประมาณดังปรากฏใน มหาสุรราชชาดก
สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๖๗)	๑. พอดีกับสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่ (ยถาลาภะ) ๒. พอดีกับกำลังความสามารถ (ยถาพละ) ๓. พอดีกับฐานะ (ยถาสารูปะ)
อง. สดตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.	กาลัญญุตาคือ การรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังปรากฏใน อัมมัญญสูตร
ช.ชา.เอกก. (ไทย) ๒๗/ ๑๑๙/๔๙.	พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับภิกษุที่ละเลยกิจวัตร ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับสมณะ ดังปรากฏในอภิลักขิตชาดก
พระณัฏ วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์) (๒๕๕๑, หน้า ๒๗)	รู้จักชุมชน รู้กิริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น รู้สังคมตั้งแต่ขอบเขตที่กว้าง ขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร จะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้อง
อง.สดตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.	ผู้นำที่รู้จักชุมชนเป็นอย่างดีย่อมสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมในสังคมนั้น สามารถบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของสังคมนั้นให้ถูกต้อง ทำให้เป็นที่เคารพนับถือ ยกย่องของหมู่คณะ หรือมวลชนตลอดจนสามารถนำมาซึ่งความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้าสู่สังคมนั้นๆ ด้วย
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๒/๑๙๙.	สิงคาลกบุตร เรื่องทิศทั้ง ๖ มีสาระสำคัญต่อการเป็นคนดีในการบริหารชุมชน ๑. ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดามารดา ๒. ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครู อาจารย์ ๓. ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยา สามี ๔. ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรหรือเพื่อนที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ๕. ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนงาน คนรับใช้ หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ๖. ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณะ นักบวช ผู้ทรงคุณธรรมอันสูง
อง.สดตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.	บุคคลัญญุตาคือ บุคคลปโรปรัญญุตาคือ ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอริยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม รู้ว่าควรปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆ อย่างไร

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔.๑ บริบทผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

ราชกิจจานุเบกษา ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒, พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๖๒, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้แก้ไขเพิ่มเติม มีหลักสำคัญ คือ

๑) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓๕/๒ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีตั้งแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

๒) พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๘ สัตต นายกเทศมนตรีมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับตั้งแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

๓) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๘/๒ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับตั้งตั้งแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

ปัจจุบันคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองแสนสุข ประกอบไปด้วย

๑) ณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๒) สวัสดิ์ หอมปลื้ม รองนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ดำรงตำแหน่ง ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๓) วรชาติ ศักดิ์วีระสวัสดิ์ รองนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ดำรงตำแหน่ง ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๔) กิตติไชย คุณปลื้ม รองนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ดำรงตำแหน่ง ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๒.๔.๒ สภาพทั่วไปของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๑) จำนวนประชากร ณ สิ้นเดือน เมษายน ๒๕๖๒ เทศบาลเมืองแสนสุข มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๔๖,๓๗๕ คน แบ่งเป็นชาย ๒๑,๕๘๓ คน หญิง ๒๔,๗๙๒ คน จำนวนบ้าน ๓๗,๑๖๗ หลัง จำนวนครอบครัว ๑๑,๖๘๗ ครอบครัว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น ๓๖,๒๓๐ คน แบ่งเป็นชาย ๑๖,๓๗๓ คน หญิง ๑๙,๘๕๗ คน

๒) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร เทศบาลเมืองแสนสุข เป็นชุมชนทางการศึกษา การท่องเที่ยว และที่พักอาศัย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เศรษฐกิจโดยรวมจึงขึ้นอยู่กับพาณิชยกรรม กิจกรรมด้านการค้า ตั้งอยู่หนาแน่นบริเวณตลาดหนองมนและชายหาด

บางแสน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาบางแสน ประมาณปีละ ๑,๑๐๐,๐๐๐ คน จะใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ ๑,๓๐๐ บาทต่อคน จึงทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่น ๆ ที่เสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ อาชีพประมง ทำสวนมะพร้าว ฟาร์มกุ้ง รับจ้าง และรวมถึงกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบริการด้านการท่องเที่ยว

๓) ด้านการเมืองการบริหาร

การดำเนินกิจการพาณิชย์ เพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการราคาสินค้า เทศบาลฯ จึงได้จัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการขึ้น จำนวน ๑๑ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหาบเร่ กลุ่มห่วยยางกลุ่มเรือสปีดเตอร์ กลุ่มแก้อื้อผ้าใบ กลุ่มแผงลอยอาหาร กลุ่มล้อเลื่อน กลุ่มช่างภาพ กลุ่มไก่อ่าง กลุ่มแผงลอยถนนสุขุมวิทฝั่งตะวันตก กลุ่มแผงลอยถนนสุขุมวิทฝั่งตะวันออก และกลุ่มตลาดหนองมน โดยในแต่ละกลุ่มฯ จะมีตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการ และในรอบ ๑ ปี จะมีการประชุม ๑ ครั้ง เพื่อซักซ้อมความเข้าใจและกำหนดแนวทางในการให้บริการสินค้าต่อนักท่องเที่ยว

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองการบริหาร หลังการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ จนถึงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๙ มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแสนสุข จำนวน ๒ ครั้ง และการเลือกตั้งอื่นๆ ในเขตเทศบาล

๒.๕.๓ การศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่มีในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีนั้น มุ่งศึกษาวิจัยคุณลักษณะผู้นำที่ต้องประยุกต์ความต้องการตามหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งต้องประกอบไปด้วย รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล ซึ่งเป็นแนวทางการพื้นฐานของการเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ที่ต้องมีแนวทางในการบริหารงานตามหลักเหตุหลักผล รู้วิธีการในการบริหารงบประมาณ ระยะเวลา รู้วิธีการในการประสานงานชุมชน และรู้จักว่าการมอบหมายงานให้แต่ละบุคคลเป็นอย่างไร รู้จักว่าบุคคลไหนควรเป็นผู้ประสานงานกับทางคณะผู้บริหาร ซึ่งจะทำให้การบริหารงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น และประสบปัญหาน้อยที่สุด ได้ผลสัมฤทธิ์ที่สมบูรณ์ที่สุด

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการวิจัยใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านความสามารถการบริหารงาน ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ จึงได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

อามาสีนา มะสาเมาะ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา" ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความรับผิดชอบต่อผู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ประชาชนเสนอข้อคิดเห็นในองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน มีนโยบายให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นไปหรือการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน^{๒๔}

ภาณุวัฒน์ เล็งสกุล และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำในท้องถิ่น พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเรียงลำดับ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชน พบว่า อายุ ระดับการศึกษาของประชาชนที่มีต่างกัน มีความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ๓) ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น คือ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีหัวใจพัฒนาและยึดหลักความถูกต้อง มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่นที่แท้จริง รับ

^{๒๔} อามาสีนา มะสาเมาะ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา", สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ๒๕๕๘).

ฟังปัญหาจากลูกบ้านประสานความคิดกับคนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น และต้องส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น^{๖๕}

พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด) ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหาร ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ๓) ด้านการบริการ เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์ ความคิดที่กว้างไกล ด้านความเป็นผู้นำ พุดจริงทำจริง ให้คำมั่นสัญญากับประชาชนเรื่องใด ต้องปฏิบัติให้ได้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เข้าพบหาง่ายไม่ถือตัว ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีรู้ชอบชั่วดี เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน^{๖๖}

พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์) ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี และด้านความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักไม่ยอมรับความคิดเห็นจากประชาชน แนวทางแก้ไข ควรมีการวางตนให้เกิดความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับควมไว้วางใจจากประชาชน^{๖๗}

นันทวัน แสนบัวคำ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพตามลำดับ ๒) ผลการ

^{๖๕} ภาณุวัฒน์ เล็งสกุล และคณะ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา", *บทความงานวิจัย, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙).

^{๖๖} พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด), "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ", *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๖๗} พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์), "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี", *วิทยานิพนธ์ปริญญาสาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาได้แก่ ให้ความเสมอภาคกับประชาชน ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาแก่ประชาชนทั่วไป ฝึกทักษะด้านความคิดให้มีความหลากหลายอยู่ตลอดเวลา เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น^{๖๘}

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์
อามาลีน่า มะสาเมาะ (๒๕๕๘)	๑. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒. ประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ภาณุวัฒน์ เส็งสกุล และคณะ (๒๕๕๙)	๑) ระดับความต้องการของประชาชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนอายุ ระดับการศึกษาของประชาชนที่มีต่างกัน มีความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ๓) ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีหัวใจพัฒนาและยึดหลักความถูกต้อง มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่นที่แท้จริง
พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด) (๒๕๖๑)	๑) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ๓) ด้านการบริการ เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์ ความคิดที่กว้างไกล ด้านความเป็นผู้นำ พุดจริงทำจริง ให้คำมั่นสัญญากับประชาชนเรื่องใด ต้องปฏิบัติให้ได้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เข้าพบทาง่ายไม่ถือตัว ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีรู้ชอบชั่วดี เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน

^{๖๘} นันทวัน แสนบัวคำ, "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์", วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์
พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์) (๒๕๕๖)	๑) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขทศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักไม่ยอมรับความคิดเห็นจากประชาชน แนวทางแก้ไขควรมีการวางตนให้เกิดความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน
นันทวัน แสนบัวคำ (๒๕๕๘)	๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ให้ความเสมอภาคกับประชาชน ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาแก่ประชาชนทั่วไป ฝึกทักษะด้านความคิดให้มีความหลากหลายอยู่ตลอดเวลา เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จึงได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

พิพัฒน์ สงพลอด ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านเว้นจากมุสวาท (ไม่พูดเท็จ) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเว้นจากของเมา (สุราและเมรัย) ด้านเว้นจากปาณาติบาต (ไม่ทำลายชีวิต) ด้านเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร (ไม่ประพฤติผิดในกาม) ส่วนด้านเว้นจากอทินนาทาน (ไม่เอาของที่เขาไม่ได้ให้) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้านเว้นจากปาณาติบาต (ไม่ทำลายชีวิต) ได้แก่ มีการเบียดเบียนสัตว์ในลักษณะต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ ด้านเว้นจากอทินนาทาน (เอาของที่เขาไม่ได้ให้) ได้แก่ มีพฤติกรรมละโมภ โภภมา มักเอาเปรียบประชาชน ไม่มีความยุติธรรม ด้านเว้นจากมุสวาท (ไม่พูดเท็จ) ได้แก่ มีการพูดส่อเสียด พูดให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งกัน และด้านเว้น

จากของเมา (สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท) ได้แก่ การดื่มสุรา การแก้ไขปัญหาควณำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม^{๖๙}

พระไพศาล อากสโร (หมายเหตุ) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ
บทบาททางการเมืองการปกครองกำนัน ผู้ใหญ่ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก" ผลการวิจัยพบว่า
๑) ความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ๔ ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อ
เดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะ ด้านการรักษาความสงบ
เรียบร้อย ให้มีเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นประจำ ด้านการป้องกันภัย ประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนได้รับทราบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทันต่อเหตุการณ์ ด้านการอำนวยความสะดวก ให้ความ
เป็นธรรมแก่ลูกบ้านทุกฝ่ายทุกด้าน ไม่เลือกปฏิบัติ ด้านการประสานงาน ประสานงานกับทุกภาคส่วน
เพื่อหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาควณำการแพร่ระบาดของยาเสพติด^{๗๐}

สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น" จากการวิจัยพบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดี จะต้องประกอบไปด้วย ๑) ผู้บริหาร
ต้องมีวิสัยทัศน์ ๒) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี ๓) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและ
อดทน ๔) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ๕) ผู้บริหารต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
๖) ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี ๗) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ
การเปลี่ยนแปลง ๘) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ๙) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและ
ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ๑๐) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ ๑๑) ผู้บริหาร
ต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากภาวะผู้นำแล้ว ผู้นำต้องบริหารงานภายใต้หลัก
ธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม
หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า^{๗๑}

พระครูวิริกิจโสภณ ได้วิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะ
ผู้นำ โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อยพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ (จกขุม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหาร (วิธโร)

^{๖๙}พิพัฒน์ สงปลอด, "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของ
นักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช", สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๗๐}พระไพศาล อากสโร (หมายเหตุ), "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาททางการเมืองการปกครอง
ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก", สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๑}สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ, "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น"
บทความงานวิจัย, วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๒,
(พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๕).

ส่วนด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสัยสัมปันโน) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำ คือ จัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และเพิ่มประสบการณ์ในการบริหารงานให้แก่ผู้บริหาร อยากให้มีการกระตือรือร้นในการทำงานมากกว่านี้ เอาจริงเอาจังกับการทำงาน และทำงานเพื่อประชาชนจริงๆ^{๗๒}

ชนิดาภา งามตระกูลชล ได้ทำวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ" ผลการวิจัยพบว่า ๑) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วยด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมากตามลำดับ ๒) ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะด้านบุคลิกภาพนายกเทศมนตรีควรมีความหนักแน่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน^{๗๓}

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
พิพัฒน์ สงพลอด (๒๕๖๐)	๑) ประชาชนมีความคิดเห็น โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
พระไพศาล อากสโร (หมายเจริญศรี) (๒๕๕๖)	๑) ความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ๔ ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

^{๗๒}พระครูวิโรจน์โสภณ, "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช", วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๗๓}ชนิดาภา งามตระกูลชล, "ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ", สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ	๑) มีวิสัยทัศน์ ๒) มีบุคลิกภาพที่ดี ๓) มีความมุ่งมั่นในการทำงานและ อดทน ๔) มีคุณธรรมจริยธรรม ๕) ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ๖) มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี ๗) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ๘) มีความสามารถในการสื่อสาร ๙) ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ๑๐) มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ ๑๑) รู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
พระครูวีรกิจโสภณ (๒๕๕๙)	๑) ประชาชนมีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำ โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ใน ระดับมาก ๒) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ชนิดาภา งามตระกูลชล (๒๕๕๘)	๑) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย
ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

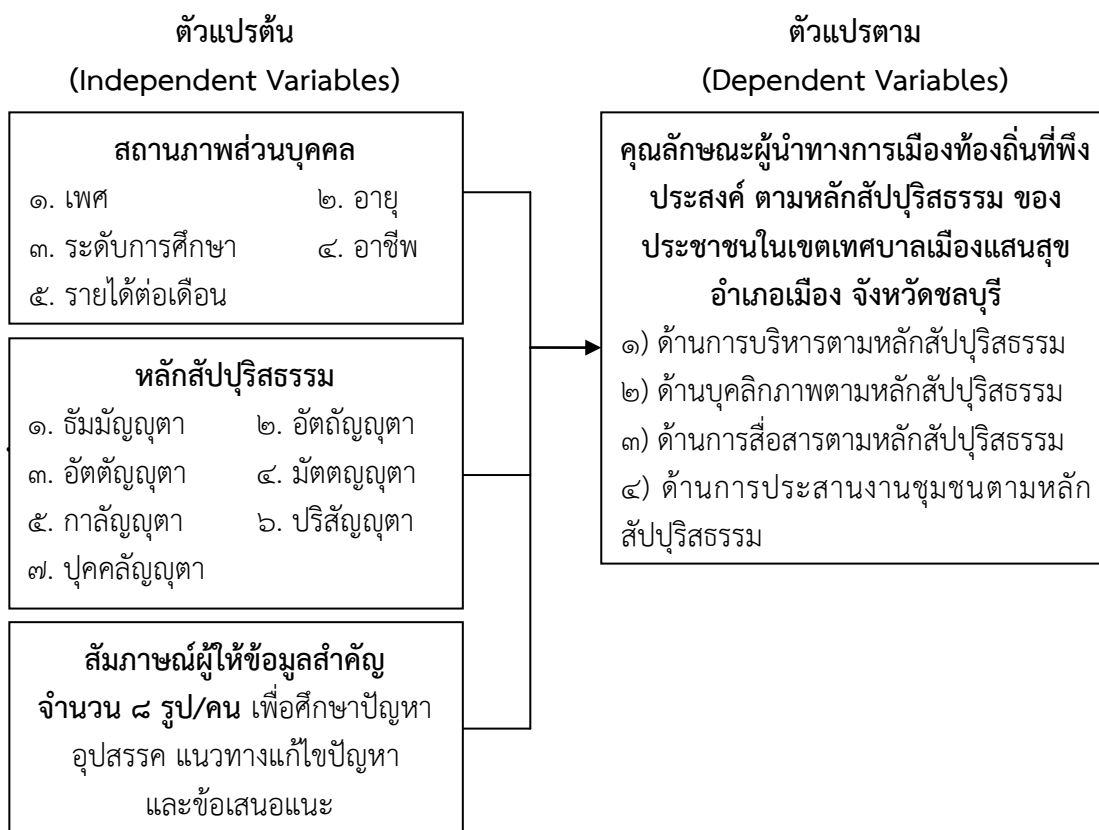
๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน
ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่
พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัด
ชลบุรี ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ
๔) ด้านการประสานงานชุมชน ซึ่งมีการนำแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ มาเพื่อ
ประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในครั้งนี้ ดังแสดงในตารางที่ ๒.๑๒ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๒ แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ ในกรอบแนวคิดในการวิจัยในส่วนของ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

ลำดับที่	เจ้าของแนวคิดทฤษฎี	แนวคิดทฤษฎี
๑.	รังสรรค์ ประเสริฐศรี (หน้า ๑๒)	แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่
๒.	Greenberg, Jerald and Baron, Robert A (หน้า ๑๘)	ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ
๓.	Blake & Mouton (หน้า ๒๑)	ภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ
๔.	เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (หน้า ๒๔)	การศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน
๕.	Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. (หน้า ๒๖)	แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ
๗.	Ralph M. Stogdill (หน้า ๒๖)	แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำของสต็อกดิลล์
๘.	ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (หน้า ๒๘)	แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำของชัยเสฏฐ์
๙.	สมชาย เทพแสง และอรจิรา เทพแสง (หน้า ๒๘)	แนวคิดคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำของสมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง
๑๐.	บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (หน้า ๓๘)	บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

งานวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการอธิบายหลักการและทฤษฎี จากนักวิชาการต่างๆ มาประยุกต์ให้เข้ากับตัวแปรตามให้ครบทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ความสามารถด้านการบริหาร ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน ตามตารางข้างต้น ตามหน้าที่กำหนดไว้แล้ว เป็นการเรียบร้อย ซึ่งสามารถเช็คได้ตามหน้าที่ระบุไว้ ซึ่งแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ ๒.๒ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐาน ของการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์
- ๒.๒ แนวคิด เกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
- ๒.๓ หลักสัปปุริสธรรม
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ จากเอกสารต่างๆ ของนักวิชาการหลากหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ ๕ ประการ คือ

๑) ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

๒) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

๓) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือก หรือยกให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

๔) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่างคือ สามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

๕) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาท หรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ^๑

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่นำให้กลุ่มดำเนินงานอย่างก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้ อิทธิพลที่มีชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามทิศทางที่ตนต้องการโดยที่ผู้นำยังมีส่วนร่วมสร้างวิสัยทัศน์ สร้าง

^๑ กวี วงศ์พุม, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔-๑๕.

ค่านิยมร่วมของกลุ่มและสมาชิก สร้างความสำคัญกับเป้าหมายของกลุ่ม และความผูกพันที่สมาชิก จะต้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น^๒ อีกทั้งยังหมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่างๆ^๓ ซึ่งเป็นบุคคลที่ยอมรับหรือยกย่องให้เป็นหัวหน้าจากสมาชิกในกลุ่มเนื่องจากลักษณะใดลักษณะหนึ่งอันเกิดจากบุคคลของเขาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งยอมรับในตัวเขา เช่น การเป็นคนกล้า มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลมกว่าคนอื่น แต่ตรงกันข้ามอาจจะไม่มีลักษณะของความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำก็ได้^๔

บุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถที่จะจูงใจชักนำหรือชักนำให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้สำเร็จ^๕ หรือ บุคคลที่ถูกคัดเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้อยู่เหนือกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่และมีคุณสมบัติพิเศษเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม สามารถควบคุมหรือชักนำให้สมาชิกปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามเป้าหมาย^๖ คนที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการยอมรับนับถือให้เป็นหัวหน้า ผู้บังคับบัญชา ผู้ตัดสินใจ ให้คำปรึกษาหรือบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร ชุมชน ประเทศ ฯลฯ^๗ และยังคงหมายถึงบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มให้ทำหน้าที่เป็นทั้งบุคคลผู้ผลักดัน (Mobilizer) ผู้ดลบันดาล (Inspirer) ผู้สร้างพลังร่วม (Synergizer) ผู้สร้างแรงจูงใจกระตุ้น (Motivator) ผู้ก่อให้เกิดพลัง (Energizer) ให้การปฏิบัติงานของสมาชิกเข้าสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ^๘ ซึ่งการที่ผู้นำจะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Leader) ได้นั้นจำเป็นต้องมีทักษะเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดและการตัดสินใจที่ดี สามารถนำความคิดไปสู่การปฏิบัติ สามารถชักจูงใจคนอื่นให้เห็นคุณค่าของความคิด และทำให้มั่นใจว่าความคิดนั้นตอบสนองต่อเป้าหมายของส่วนรวม ไม่ได้เป็นไปเพื่อผู้นำหรือผู้ตาม^๙

^๒ มัลลิกา ต้นสอน, **การจัดการยุคใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๕), หน้า ๑๖๔.

^๓ เนตรพัฒนา ยาวีราช, **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**, (กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุป, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

^๔ วิเชียร วิทยาอุดม, **พฤติกรรมกรรมการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^๕ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ: ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**, ฉบับที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: วิวัฒน์ เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

^๖ ทศนา แสงศักดิ์, **ภาวะผู้นำในการบริหารงาน**, (กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.อีฟวิง, ๒๕๕๖), หน้า ๗๑-๗๒.

^๗ วิทยากร เชียงกุล, **บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม: รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๑/๒๕๕๒**, (กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวเคชั่น, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^๘ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, **ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๗), หน้า ๓๐.

^๙ วิโรจน์ สารรัตนะ, **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็น เพื่อการบริหารทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๕๕), หน้า ๙๐.

ผู้นำ คือ บุคคลที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น

๒) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งที่มีบทบาทเหนือคนอื่น ๆ

๓) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

๔) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งซึ่งได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ

๕) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าในหน่วยงาน

ซึ่งผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล^{๑๐}

อีกทั้งผู้นำยังต้องมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามเกณฑ์ต่อไปนี้

๑) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ ผู้นำเทศ ประธาน ฯลฯ โดยเป็นตัวแทนของกลุ่ม

๒) เป็นผู้ได้รับเลือกจากกลุ่ม

๓) เป็นผู้แสดงออกให้เห็นว่ามีอิทธิพลมากที่สุด โดยใช้สังคมมิติ^{๑๑}

จากความหมายผู้นำดังกล่าวสามารถ **สรุปได้ว่า** ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่สามารถมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นที่สามารถชี้นำและสร้างความมื่อให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานอย่างเต็มใจตรงตามความต้องการของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือหรือได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำในองค์การ มีทักษะเชิงสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และการตัดสินใจที่ดี สามารถจูงใจผู้ร่วมงานปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในองค์การให้ดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของส่วนรวมไม่ได้เป็นเพื่อผู้นำหรือผู้ตาม

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
กวี วงศ์พุ่ม (๒๕๓๕, หน้า ๑๔-๑๕)	ผู้เป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม ที่นำกลุ่มหรือพากกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เป็น ซึ่งสามารถสอดแทรกอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มไปในทางที่ต้องการ
มัลลิกา ต้นสอน (๒๕๔๕, หน้า ๑๖๔)	บุคคลที่นำให้กลุ่มดำเนินงานอย่างก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้อิทธิพลที่มีชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติตามทิศทางที่ตนต้องการ
เนตร์พัฒนา ยาวีราช (๒๕๕๒, หน้า ๑)	บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่าง ๆ

^{๑๐} Halpin, Andrew W, *Theory and Research in Administrators*, (New York: Macmillan, 1966), pp. 27-28.

^{๑๑} Fiedler, Fred. E, *A Theory of Leadership Effectiveness*, (New York: McGraw-Hill, 1967), pp. 78-79.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของคุณลักษณะผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
วิเชียร วิทยาอุดม (๒๕๕๐, หน้า ๓)	บุคคลที่ยอมรับหรือยกย่องให้เป็นหัวหน้าจากสมาชิกในกลุ่ม เนื่องจากลักษณะใดลักษณะหนึ่งอันเกิดจากบุคคลของเขาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งยอมรับในตัวเขา
สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (๒๕๔๘, หน้า ๒)	บุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่ม
ทัศนาศ แสงศักดิ์ (๒๕๕๖, หน้า ๗๑-๗๒)	บุคคลที่ถูกคัดเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้อยู่เหนือกลุ่มมีบทบาทหน้าที่และมีคุณสมบัติพิเศษเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม
วิทยากร เชียงกุล (๒๕๕๓, หน้า ๓)	คนที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการยอมรับนับถือให้เป็นหัวหน้า
ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (๒๕๕๗, หน้า ๓๐)	บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มให้ทำหน้าที่เป็นทั้งบุคคลผู้ผลักดัน ดลบันดาล สร้างพลังร่วมแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดพลัง ให้การปฏิบัติงานของสมาชิกเข้าสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ
วิโรจน์ สารรัตน์ (๒๕๕๕, หน้า ๙๐)	มีทักษะเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดและการตัดสินใจที่ดี สามารถนำความคิดไปสู่การปฏิบัติ สามารถชักจูงใจคนอื่นให้เห็นคุณค่าของความคิด
Halpin, Andrew W (1966, pp. 27-28)	บุคคลที่มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานเหนือคนอื่น ๆ และสำคัญในการทำให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมาย ซึ่งได้รับเลือกจากผู้อื่น ให้เป็นหัวหน้า โดยเป็นผู้มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
Fiedler, Fred. E (1967, pp. 78-79)	ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ โดยได้รับเลือกจากกลุ่มว่ามีอิทธิพลมากที่สุด โดยใช้สังคมมิติ

๒.๑.๒ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ

ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารมีหน้าที่วางแผนและจัดระเบียบให้งานดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย แต่ผู้นำมีหน้าที่ทำให้ผู้อื่นตามและการที่คนอื่นตามผู้นำ ก็ไม่มีใครรับรองว่าผู้นำจะไป ในทิศทางที่ถูกต้องเสมอ

บทบาทของผู้นำที่ดีขององค์การควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ผู้นำที่มีตำแหน่งของทุกองค์การ จะต้องเป็นตัวแทนทำกิจกรรมต่าง ๆ คือ เป็นตัวแทนที่ดีขององค์การ เป็นตัวแทนที่จะรวบรวมข้อมูลที่อยู่ภายในองค์การ และให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือน

๒) เป็นนักพูดที่ดี (Spokesperson) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการพูด และนำเสนอ กิจกรรมตลอดจนมีการวางแผน มีความสามารถในด้านต่าง ๆ และมีวิสัยทัศน์ที่ดีกับบุคคล หรือฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายบริหารระดับสูง ลูกค้า บุคคลภายนอก เพื่อนร่วมอาชีพ และชุมชน

๓) เป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) ซึ่งมีคุณสมบัติในการเจรจาต่อรอง คือ สามารถเจรจาต่อรองกับผู้บริหาร หรือผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าขึ้นไป สามารถต่อรองกับหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรและหน่วยงานภายนอก และสามารถต่อรองกับผู้ให้บริการ

๔) เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีเวลาและความสามารถที่จะสอนทีมงาน ดังนั้น ต้องพยายามช่วยทีมงานให้ประสบความสำเร็จ ช่วยให้สมาชิกในทีมงานมีการป้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสมาชิกทีมงานมีขั้นตอนการทำงาน และมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

๕) เป็นผู้สามารถสร้างทีมงานได้ (Team builder) มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ให้การชมเชยแก่ทีมงานที่ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ จัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น การจัดงานเลี้ยง และจัดประชุมเพื่อกระตุ้นสมาชิกเกี่ยวกับความสำเร็จและปัญหา สิ่งเกี่ยวข้องต่าง ๆ

๖) เป็นผู้สามารถแสดงบทบาทการทำงานเป็นทีมได้ (Team player) มีพฤติกรรมที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติ ๓ ประการ คือ การวางตัวเป็นสมาชิกทีมและผู้นำทีมที่เหมาะสม มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กร และแสดงความจริงใจต่อผู้บังคับบัญชา โดยการให้การสนับสนุนแผนการทำงานเป็นทีม และกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

๗) เป็นผู้สามารถแก้ปัญหาด้านเทคนิคได้ (Technical problem solver) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บังคับบัญชาในระดับต้นและระดับกลาง โดยมีกิจกรรม ๒ ประการ คือ ผู้นำควรให้บริการในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้แนะนำด้านเทคนิค และเป็นผู้สร้างผลประโยชน์เกี่ยวกับการทำงานประจำ เช่น การปรับปรุงบำรุงรักษาเครื่องจักรต่าง ๆ

๘) เป็นผู้สามารถประกอบการ (Entrepreneur) เป็นผู้ให้คำแนะนำความคิดริเริ่ม มีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking) และมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงโดยมีบทบาท ๓ ประการ คือ หาวิธีการเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรมีปฏิสัมพันธ์ต่อสมาชิกด้านความจำเป็นความต้องการเปลี่ยนแปลง และสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน^{๑๒}

คนที่เป็ผู้นำที่เข้มแข็ง ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จควรมีลักษณะเป็นผู้นำ ดังนี้

๑) ต้องมีความฉลาด (Intelligence) ผู้นำจะต้องมีระดับความรู้และสติปัญญา โดยเฉลี่ยสูงกว่าบุคคลที่ให้เป็นผู้นำ เพราะผู้นำจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ บุคคลที่ฉลาดเท่านั้นที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้

๒) ต้องมีวุฒิภาวะทางสังคมและใจกว้าง (Social maturity & achievement drive) คือ จะต้องมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างกว้างขวาง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ต้องยอมรับสภาพต่าง ๆ ไม่ว่าแพ้หรือชนะ ไม่ว่าผิดหวังหรือสำเร็จ ผู้นำจะต้องมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่าง ๆ พยายามขจัดความรู้สึกต่อต้านสังคม หรือต่อต้านคนอื่นให้เหลือน้อยที่สุด เป็นคนมีเหตุผลเป็นคนเชื่อมั่นในตนเองและนับถือตนเอง

๓) ต้องมีแรงจูงใจภายใน (Inner motivation) ผู้นำจะต้องมีแรงขับที่จะทำอะไรให้เด่นให้สำเร็จอยู่เรื่อย ๆ เมื่อทำสิ่งหนึ่งสำเร็จก็ต้องการที่จะทำสิ่งอื่นต่อไป เมื่อทำสิ่งใดสำเร็จก็จะ

^{๑๒} รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖-๑๗.

กลายเป็นแรงจูงใจท้าทายให้ทำสิ่งอื่นให้สำเร็จต่อไป ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง เพราะความรับผิดชอบจะเป็นบันไดที่ทำให้เขามีโอกาสประสบความสำเร็จ

๔) ต้องมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ (Human relations attitudes) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องยอมรับอยู่เสมอว่า งานที่สำเร็จนั้นมีคนอื่นช่วยทำ ไม่ใช่เขาทำเอง ดังนั้น เขาจะต้องพัฒนาความเข้าใจและทักษะทางสังคมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้นำจะต้องให้ความนับถือผู้อื่นและจำต้องระลึกอยู่เสมอว่า ความสำเร็จในการเป็นผู้นำนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือกับผู้อื่น และการติดต่อกับบุคคลอื่นในฐานะที่เขาเป็นบุคคล ไม่ใช่ในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเท่านั้น ผู้นำจะต้องยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนอื่น และมีความสนใจร่วมกับผู้อื่น^{๓๓}

ลักษณะผู้นำตามลักษณะที่มาหรือการเกิดของผู้นำ ซึ่งมีส่วนในการผลักดันการแสดงบทบาทของผู้นำ ผู้นำโดยการสร้างตนเอง (The self-constituted leader) เป็นผู้นำที่ผลักดันตัวเองขึ้นสู่ความเป็นผู้นำเนื่องจากมีบุคลิกลักษณะเข้มแข็งและความสำนึกในตนเองอย่างหนักแน่น กับมีกำลังใจแน่วแน่ที่จะกระทำการที่เขาเห็นว่าสำคัญให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งมักมีผู้เข้าใจว่าผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำมาโดยกำเนิด และการที่บุคคลพวกนี้เป็นพวกที่สร้างตนขึ้นเอง จึงมีเจตนาในการแสดงอำนาจอย่างมากมายไม่สิ้นสุด อีกลักษณะคือ ผู้นำซึ่งเลือกสรรโดยหมู่คณะ (the group-selected leader) เป็นผู้นำที่เกิดจากการเลือกคนในหมู่คณะเดียวกัน แล้วเสริมสร้างอิทธิพลของเขาในฐานะผู้นำขึ้น

เพราะในสังคม-การเมืองระบอบประชาธิปไตย การเลือกผู้นำเป็นวิธีการที่มีผลในด้านการจูงใจผู้ที่ถูกทำ เนื่องจากคนเหล่านั้นต่างเชื่อว่า เขาสามารถไว้วางใจการดำเนินนโยบายบริหารของผู้นำได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความต้องการได้ตัวแทนที่จะควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองผู้นำชนิดนี้ จึงอยู่ในสภาพอันมีช่องทางได้รับความสำเร็จมากที่สุด มีโอกาสดีที่สุดในการได้มา และดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติตามของผู้ตาม ซึ่งตราบไต่ที่ผู้นำยังปฏิบัติการใด ๆ อันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างแข็งขันแล้ว ก็เป็นที่แน่นอนได้ว่าจะต้องได้รับเลือกเป็นผู้นำอยู่เสมอ เพราะอำนาจของผู้นำลักษณะนี้จะเป็นการยอมรับด้วยเหตุและผลเป็นพื้นฐานสำคัญ อีกลักษณะคือ ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจเหนือ (the leader appointed from above) เป็นผู้นำซึ่งเข้ามาสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งโดยหัวหน้าระดับเหนือขึ้นไป ในกรณีนี้กลุ่มมิได้เป็นผู้เลือกผู้นำแต่ผู้นำเป็นผู้รวบรวมบุคคลเข้าเป็นกลุ่ม โดยผู้นำจะต้องแสดงให้คนเหล่านั้นเห็นว่า ในการรับใช้หมู่คณะนั้น เขาเหล่านั้นเกิดความปรารถนาในสิ่งที่เป็นการต้องการขององค์การ^{๓๔} อีกทั้งยังสามารถจำแนกประเภทผู้นำทางการเมืองออกเป็น ๕ ประเภท คือ ผู้นำที่มาจากราชวงศ์ (dynastic elite) ผู้นำที่เป็นชนชั้นกลาง (middle class) ผู้นำที่เป็นปัญญาชนปฏิวัติ (revolutionary intellectual) ผู้นำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (colonial administrator) และผู้นำชาตินิยม (national leader)

^{๓๓} กัลยาณี สุธสมบัติ, **เทคนิคการจัดการสมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

^{๓๔} Ordway Tead, **The Art of Leadership**, 7th ed, (New York: McGraw Hill Book, 1934), pp. 20-25.

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้หน้านั้นต้องเป็นตัวแทน เป็นนักพูดที่ดี เป็นนักเจรจาต่อรอง เป็นผู้ฝึกสอน เป็นผู้ที่สามารถสร้างทีมและทำงานเป็นทีมได้ โดยต้องมีความฉลาด ใจกว้าง มีวุฒิภาวะทางสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีแรงจูงใจภายในที่พร้อมจะขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ และมีความรับผิดชอบสูงนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำ

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
รังสรรค์ ประเสริฐศรี (๒๕๔๔, หน้า ๑๖-๑๗)	๑) เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ๒) เป็นนักพูดที่ดี (Spokesperson) ๓) เป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) ๔) เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) ๕) เป็นผู้สามารถสร้างทีมงานได้ (Team builder) ๖) เป็นผู้สามารถแสดงบทบาทการทำงานเป็นทีมได้ (Team player) ๗) เป็นผู้สามารถแก้ปัญหาด้านเทคนิคได้ (Technical problem solver) ๘) เป็นผู้สามารถประกอบการ (Entrepreneur)
กัลยาณี สูงสมบัติ (๒๕๕๐, หน้า ๑๔)	๑) ต้องมีความฉลาด (Intelligence) ๒) ต้องมีวุฒิภาวะทางสังคมและใจกว้าง ๓) ต้องมีแรงจูงใจภายใน (Inner motivation) ๔) ต้องมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์
Ordway Tead (1934, pp. 20-25)	๑) ผู้นำโดยการสร้างตนเอง (The self-constituted leader) ๒) ผู้นำซึ่งเลือกสรรโดยหมู่คณะ (the group-selected leader) ๓) ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจเหนือ

๒.๑.๓ ประเภทของผู้นำ

การจำแนกประเภทผู้นำนั้นทำได้โดยดูจากสภาพทั่วไป ดังนี้

๑) ผู้นำแบบนักบริหาร (Administrator) ทำหน้าที่นำองค์การให้บรรลุเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กรนั้น

๒) ผู้นำแบบข้าราชการ (Bureaucrat) เป็นผู้นำในระบบราชการตามลำดับชั้นลดหลั่นกันลงไป

๓) ผู้นำแบบผู้เชี่ยวชาญ (Expertise) เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา

๔) ผู้นำแบบผู้วางนโยบาย (Policy Maker) เป็นผู้นำที่มักจะอยู่เบื้องหลังมักจะไม่มีความอำนาจ

๕) ผู้นำแบบนักบุญ (Charismatic) เป็นผู้นำที่สามารถโน้มน้าวให้คล้อยตาม

๖) ผู้นำแบบนักอุดมคติ (Ideologist) เป็นผู้นำที่คิดเกี่ยวกับทฤษฎีโดยพยายามที่จะอธิบายแนวความคิดความเชื่อมั่นว่าจะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย

๗) ผู้นำแบบนักการเมือง (Political) เป็นผู้นำทางการเมือง

๘) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือตัวแทนของกลุ่ม^{๑๕}

และยังแบ่งประเภทของผู้นำ แบ่งได้ดังนี้

๑) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ เป็นผู้นำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และมีอำนาจบารมี (Power) เป็นเครื่องมือ มีลักษณะที่เป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) เกิดพลังร่วมของกลุ่มในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อำนาจนี้ได้มาจากกฎหมาย กฎระเบียบ หรือขนบธรรมเนียม ในการปฏิบัติ สามารถจำแนกผู้นำประเภทนี้ออกเป็น ๓ แบบคือ

๑. ผู้นำแบบใช้พระเดช (Legal Leadership) ผู้นำแบบนี้ เป็นผู้นำที่ได้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชาตามกฎหมายมีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ราชการมาหรือเกิดขึ้นจากตัวผู้นำหรือจากบุคลิกภาพของผู้นำเอง ผู้นำแบบนี้ ได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในกระทรวง ทบวง กรม เช่น รัฐมนตรี อธิบดี หัวหน้ากอง และหัวหน้าแผนก เป็นต้น

๒. ผู้นำแบบใช้พระคุณ (Charismatic Leadership) คือ ผู้นำที่ได้อำนาจเกิดขึ้นจากบุคลิกภาพอันเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำนั้นมิใช่อำนาจที่เกิดขึ้นจากตำแหน่งหน้าที่ ความสำเร็จในการครองใจและชนะใจของผู้นำประเภทนี้ ได้มาจากแรงศรัทธาที่ก่อให้เกิดความเคารพนับถือและเป็นพลังที่จะช่วยผลักดันให้ร่วมใจกันปฏิบัติตามคำสั่ง แนะนำด้วยความเต็มใจตัวอย่างเช่น มหาตมะคานธี สามารถเป็นผู้นำครองใจชาวอินเดียนับเป็นจำนวนล้าน ๆ คนได้

๓. ผู้นำแบบพ่อพระ (Symbolic Leadership) คือ ผู้นำที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชา บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติตามเพราะเกิดแรงศรัทธาหรือสัญลักษณ์ในตัวของผู้้นั้นมากกว่า เช่น พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นองค์ประมุขและสัญลักษณ์ของแรงศรัทธาของประชาชนไทยทั้งมวล

๒) ผู้นำตามการใช้อำนาจ ในรูปแบบต่าง ๆ

๑. ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leadership) คือ ผู้นำที่ใช้อำนาจต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการสั่งการแบบเผด็จการโดยรวบอำนาจ ไม่ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตั้งตัวเป็นผู้บังคับการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟังโดยเด็ดขาด ปฏิบัติการแบบนี้เรียกว่า One Man Show อยู่ตลอดเวลาโดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้ปฏิบัติงานเช่น ฮิตเลอร์

๒. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Free-rein Leadership) คือ ผู้นำปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำการใด ๆ ก็ตามได้โดยเสรี ซึ่งการกระทำนี้ ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้ และตนเป็นผู้ดูแลให้กิจการดำเนินไปได้โดยถูกต้องเท่านั้น มีการตรวจตราน้อยมากและไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานใด ๆ ทั้งสิ้นผู้นำแบบนี้เกือบไม่มีลักษณะการเป็นผู้นำเหลืออยู่เลย

๓. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) คือ ผู้นำที่ประมวลเอาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากคณะบุคคลที่อยู่ใต้บังคับบัญชาที่มาร่วมประชุมร่วมกัน หรืออภิปรายแสดงความ

^{๑๕} ธีร สุนทรายุทธ, การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๗-๑๐๘.

คิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำเอาความคิดที่ดีที่สุดมาใช้ ฉะนั้นนโยบายและคำสั่งจึงมีลักษณะเป็นของบุคคลโดยเสียงข้างมาก

๓) ผู้นำตามบทบาทที่แสดงออก จำแนกเป็น ๓ แบบ คือ

๑. ผู้นำแบบบิดา-มารดา หมายถึง ผู้นำที่ปฏิบัติตนเหมือนพ่อ-แม่ คือ ทำตนเป็นพ่อหรือแม่ เห็นผู้อื่นเป็นเด็ก อาจจะแสดงออกมาในบทบาทของพ่อแม่ที่อบอุ่นใจดีให้กำลังใจหรืออาจแสดงออกตรงกันข้ามในลักษณะการตำหนิตีตีดุ วิวาทขวิจารณ์ คัดโทษ แสดงอำนาจ

๒. ผู้นำแบบนักการเมือง หมายถึง ผู้นำแบบที่พยายามสะสมอำนาจและใช้อำนาจโดยอาศัยความรู้และตำแหน่งหน้าที่การงานของคนอื่นมาแอบอ้างเพื่อให้ตนเองได้มีความสำคัญและเข้ากับสถานการณ์นั้น ๆ ได้ ผู้นำแบบนี้เข้าทำนองว่ายืมมือของผู้บังคับบัญชาสั่งการ โดยเสนอขอให้สั่งการเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง

๓. ผู้นำแบบผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้นำที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ Staff ผู้นำแบบนี้มักเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้เฉพาะอย่าง ผู้นำแบบนี้ เกือบจะเรียกว่าไม่ได้เป็นผู้นำตามความหมายทางการบริหาร เช่น คุณหมอพรทิพย์ โรจนสุนันท์ มีความเชี่ยวชาญในการตรวจ DNA อีริก เบิร์น จิตแพทย์ชาวอเมริกัน พิจารณาจากบุคลิกภาพ โดยวิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพของคนว่ามีอยู่ ๓ องค์ประกอบ คือ ภาวะของความเป็นเด็ก ภาวะของการเป็นผู้ใหญ่ และภาวะของความเป็นผู้ปกครอง มองผู้นำได้เป็น ๓ แบบ

๓.๑) ภาวะความเป็นเด็กในรูปแบบผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่มีลักษณะเป็นคนที่มีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว ดื้อรั้น กระตือรือร้น ไม่กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มักเป็นภาวะของผู้นำที่เต็มไปด้วยความคิดแต่ไม่ทำ

๓.๒) ภาวะผู้ใหญ่ในรูปแบบผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่มีการวิเคราะห์ และสนใจข้อมูลเป็นหลัก เป็นคนที่มุ่งความสำเร็จ โดยไม่สนใจความรู้สึกของลูกน้อง อยู่ในโลกแห่งเหตุและผลไม่มีอารมณ์ขันพูดง่าย ๆ ก็คือ เป็นคนที่จริงจังกับทุกเรื่องโดยเฉพาะกับลูกน้อง

๓.๓) ลักษณะภาวะพ่อแม่ในแบบผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่มีลักษณะเป็นคนเด็ดเดี่ยวออกคำสั่งอย่างเดียวไม่ค่อยฟังความเห็นของผู้ตาม เผด็จการมักรวบอำนาจเบ็ดเสร็จ มีความลึกลับตีขมลูกน้องเสมอ ถ้าดีจะเป็นห่วงเป็นใย คอยปกป้อง^{๑๖}

และสามารถจำแนกลักษณะผู้นำออกเป็น ๓ ประเภท คือ ประเภทแรก ผู้นำที่มีคุณสมบัติอยู่ภายในตัวเอง (leadership as trait within individual leader) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้นำอันเนื่องมาจากพันธุกรรม หรือติดตัวมาแต่กำเนิด (leaders are born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเขาเอง ประเภทที่สอง ลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม (leadership as a function of the group) ความเป็นผู้นำขึ้นกับโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคลความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดย ผลจากทัศนคติความต้องการของกลุ่ม กลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ แต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำ กลุ่มก็จะขาดการนำ การเป็นผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งในการทำและการบริหาร ประเภทที่ ๓ ผู้นำที่ขึ้นกับสถานการณ์

^{๑๖} กัลยาณี สูงสมบัติ, เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L4/4-1-1.htm>. [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

(leadership as a function of situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้ทำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ วัฒนธรรม-ประเพณีของกลุ่ม องค์การ และสังคมนั้นๆ^{๑๗}

สรุปได้ว่าประเภทของผู้บริหารจำแนกได้ดังนี้ ๑) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ เป็นผู้นำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ใช้พระเดช พระคุณและพ่อพระ ๒) ผู้นำตามการใช้อำนาจแบบเผด็จการเสรีนิยม และประชาธิปไตย ๓) ผู้นำตามบทบาทที่แสดงออกแบบบิดา-มารดา นักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดประเภทของผู้นำ

แนวคิดของ	ประเภทของผู้นำ
ธ สุนทรายุทธ (๒๕๕๑, หน้า ๑๐๗-๑๐๘)	๑) ผู้นำแบบนักบริหาร (Administrator) ๒) ผู้นำแบบข้าราชการ (Bureaucrat) ๓) ผู้นำแบบผู้ชำนาญการ (Expertise) ๔) ผู้นำแบบผู้วางนโยบาย (Policy Maker) ๕) ผู้นำแบบนักบุญ (Charismatic) ๖) ผู้นำแบบนักอุดมคติ (Ideologist) ๗) ผู้นำแบบนักการเมือง (Political) ๘) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic)
กัลยาณี สุงสมบัติ (ออนไลน์)	๑) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ ๒) ผู้นำตามการใช้อำนาจ ในรูปแบบต่างๆ ๓) ผู้นำตามบทบาทที่แสดงออก
Murray G.Ross and Charles E Hendry (1958, pp. 100-107)	๑) ผู้นำที่มีคุณสมบัติอยู่ภายใต้ตัวเอง ๒) ลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม ๓) ผู้นำที่ขึ้นกับสถานการณ์

๒.๑.๔ ทฤษฎีผู้นำ

การบริหารงานของผู้นำตามภาวะผู้นำ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำต้องใช้ทฤษฎีผู้นำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีผู้ได้ศึกษาไว้ดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำมีดังนี้

๑) ทฤษฎีคุณลักษณะทางกายภาพ (The Great Person Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีคุณลักษณะของบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะพิเศษ ซึ่งเกื้อกูลให้ประสบความสำเร็จ เช่น ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักมีร่างกายสูงใหญ่ ร่างกายแข็งแรง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเกิดมาเพื่อนำหรือเป็นผู้นำ เช่น พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander the

^{๑๗} Murray G.Ross and Charles E Hendry, *Reading in Social Psychology*, 3rd ed., (New York: Henry Holt, 1958), pp. 100-107.

Great) ราชนีเอลิซาเบธที่ ๑ (Queen Elizabeth I) ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) คอลิน เพาเวลล์ (Colin Powell) และโรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan)

๒) ทฤษฎีผู้นำตามพฤติกรรม (Leadership Behavioral Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ภาวะผู้นำขึ้นอยู่กับกรกระทำของผู้นำ พฤติกรรมทุกอย่างของผู้นำเป็นบ่อเกิดแห่งภาวะผู้นำ

๓) ทฤษฎีการเป็นผู้นำและผู้ตาม (Leaders and Follower Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ถ้าปราศจากผู้ตาม ผู้นำก็ไม่สามารถจะนำได้

๔) ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change-oriented Leadership Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า การจะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่สามารถมองอนาคตได้อย่างชัดเจน

๕) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory) หมายถึง ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า ผู้นำที่แท้จริงเป็นผู้ที่สามารถนำได้ในทุก ๆ สถานการณ์เหนือกว่าผู้อื่น^{๑๘}

ทฤษฎีของผู้นำหรือแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ จะมีคล้ายคลึงกับที่กล่าวมาแล้ว มีองค์ประกอบอยู่ ๓ ประการ คือ

๑) ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวของผู้นำแต่ละคน (Leadership As Trait with Individual Leader) โดยเชื่อว่าความเป็นผู้นำติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดโดยพันธุกรรม

๒) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership As a Function of The Group) ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคล แต่ละคนจะนำเอาลักษณะเฉพาะตัว ทักษะ ความต้องการส่วนตัวติดตัวมาด้วยเมื่อเข้าสู่กลุ่มทุกคนจะต้องปรับตัวเพื่อที่แต่ละคนและกลุ่มได้มีวัตถุประสงค์หรือความต้องการสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลตามเป้าหมาย และในขณะเดียวกันจะกลายเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลรวมของทัศนคติความต้องการของกลุ่ม มากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว

๓) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership As a Function of The Situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้นก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีขององค์การนั้น^{๑๙}

สรุปได้ว่า ผู้นำจะต้องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอย่างน้อย ๓ องค์ประกอบ ที่จะทำให้อำนาจความเป็นผู้นำที่มีคุณภาพได้ คือ ตัวผู้นำ ผู้ตามและสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้นำในบางครั้งก็กลายเป็นผู้ตาม และผู้ตามก็กลับกลายเป็นผู้นำได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการรู้จักปรับตัวและยืดหยุ่น

^{๑๘}Greenberg, Jerald and Baron, Robert A, **Behavior in Organizations: Under Standing and Managing the Human Side of Work**, 8th ed. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 2003), pp. 447-463.

^{๑๙}ชลธ นววัฒนศรีพงษ์, คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีพศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี ทราย, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา**, (จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔.

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดทฤษฎีผู้นำ

แนวคิดของ	ทฤษฎีผู้นำ
Greenberg, Jerald and Baron, Robert A, (2003, pp. 447-463)	๑) ทฤษฎีคุณลักษณะทางกายภาพ (The Great Person Theory) ๒) ทฤษฎีผู้นำตามพฤติกรรม (Leadership Behavioral Theory) ๓) ทฤษฎีการเป็นผู้นำและผู้ตาม (Leaders and Follower Theory) ๔) ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change-oriented Leadership Theory) ๕) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theory)
ชลธน วรรณศรีพงษ์ (๒๕๕๓, หน้า ๑๔)	๑) ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวของผู้นำแต่ละคน ๒) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม ๓) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์

๒.๑.๕ รูปแบบของภาวะผู้นำ

๑) การศึกษาภาวะผู้นำจากพื้นฐานของการใช้อำนาจหน้าที่ (Leadership Based On The Use of Authority)

การศึกษาพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำ ซึ่งสามารถทำให้แบ่งผู้นำออกได้เป็น ๓ แบบ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader) หมายถึงผู้นำที่เน้นถึงการบังคับบัญชาและการออกคำสั่ง (Commanding And order Giving) เป็นสำคัญ ผู้นำชนิดนี้มักจะทำการตัดสินใจด้วยตนเองเป็นส่วนมาก และจะไม่ค่อยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามากนัก สถานภาพของผู้นำชนิดนี้จะเป็นไปในลักษณะที่ว่าเป็นเจ้านาย (boss) อย่างเด่นชัด ในการบังคับบัญชาหรือควบคุมงานของผู้นำชนิดนี้ ผู้นำดังกล่าวจะกระทำโดยมีการใช้อำนาจเป็นอย่างมากและจะสร้างบรรยากาศของความเกรงกลัวต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเสมอ ทั้งนี้เพราะผู้นำนิยมใช้การให้รางวัลและลงโทษสรุปได้ว่าผู้นำแบบเผด็จการจะมีอำนาจสูงสุดที่ตัวผู้นำ ผู้นำจะสั่งการและตัดสินใจโดยยึดถือความคิดตนเองเป็นใหญ่ นิยมการให้รางวัลและลงโทษ

๑.๒ ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) ผู้นำชนิดนี้จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับผู้นำชนิดแรก ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามากกว่า และจะไม่เน้นถึงการใช้อำนาจหน้าที่ หรือก่อให้เกิดความเกรงกลัวในตัวผู้บังคับบัญชา หากแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีโอกาสแสดงความคิดเห็นและพูดคุยด้วย ในการปฏิบัติงานบริหารของผู้นำชนิดนี้มักจะเป็นไปในทำนองที่ว่า สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงมักให้โอกาสทุกฝ่ายเข้ามาร่วมพิจารณา ซึ่งอาจจะกระทำโดยมีการประชุมหรือจัดตั้งคณะกรรมการ เป็นต้น

๑.๓ ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire or Free-rein Leader) ผู้นำชนิดนี้จะแตกต่างจากผู้นำแบบประชาธิปไตยที่ว่าจะมีการปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีอิสระเต็มที่ หรือปล่อยให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีอำนาจกระทำการใด ๆ ตามใจชอบได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้จะถูก

มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจอย่างเต็มที่ ผู้ใต้บังคับบัญชาอาจได้รับสิทธิในการจัดทำแผนงานต่าง ๆ ได้ตามใจชอบ^{๒๐}

สรุปได้ว่า ผู้นำแบบนี้จะเป็นเพียงผู้ผ่านเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น ดังนั้นผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่ค่อยให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของผู้นำที่ปฏิบัติตามแบบนี้ ทั้งนี้เพราะการกระทำดังกล่าวย่อมจะเป็นการปิดโอกาสไม่ให้ผู้บริหารมีสิทธิใช้อำนาจ

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๕ การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ

ผู้นำแบบเผด็จการ	การผู้นำแบบประชาธิปไตย	ผู้นำแบบเสรีนิยม
- ผู้นำจะเป็นผู้กำหนดนโยบายทุกอย่าง - เทคนิควิธีทำงานและกิจกรรมจะถูกสั่งการโดยผู้นำ - ผู้นำจะคอยสั่งงานแต่ละอย่างและจะคอยกำกับผู้ทำงานแต่ละคน - ในการติหรือชมงานของกลุ่ม ผู้นำจะใช้วิธีว่ากล่าวตัวบุคคลโดยตรง และจะพยายามวางตัวเป็นทางการ	- นโยบายต่างๆ จะกำหนดขึ้นโดยมีการปรึกษาและตัดสินใจโดยกลุ่ม - กิจกรรมจะถูกกำหนดขึ้นจากการปรึกษาของกลุ่ม โดยผู้นำจะให้แนวทางเลือก - สมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสเลือกผู้ทำงานร่วม และการแบ่งงานภายในกลุ่มจะทำโดยวิธีตกลงกันเอง - ในการติหรือชม ผู้นำจะหลีกเลี่ยงไม่ว่ากล่าวตัวบุคคล	- กลุ่มหรือแต่ละคนจะมีเสรีภาพในการตัดสินใจ - ผู้นำจะจัดหาวัตถุดิบให้และยังจะคอยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อต้องการ - ผู้นำจะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวใด ๆ - ผู้นำจะไม่พยายามพูดถึงกิจกรรมของสมาชิกและ จะไม่พยายามกำกับกลุ่ม แต่อย่างใดเลย

๒) การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ (The Managerial Grid)

Blake & Mouton ได้เป็นผู้คิดตาข่ายการจัดการ (Managerial Grid) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ แต่ได้แยกแยะรายละเอียด และบ่งชี้ให้เห็นถึงแบบพฤติกรรมของผู้นำที่ดีที่สุดในตาข่ายการจัดการ ตาข่ายการจัดการจะประกอบไปด้วยพฤติกรรมผู้นำ ๒ มิติคือ

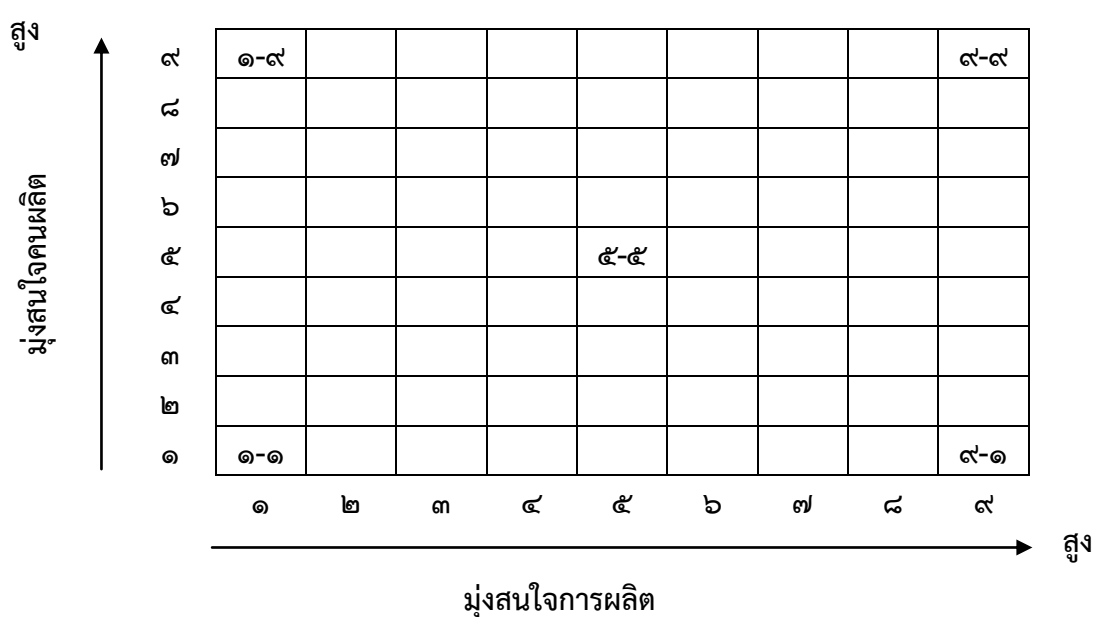
๒.๑) มุ่งสนใจการผลิต (Concern for Production) มีความหมายถึงการที่ผู้นำสนใจในสิ่งต่าง ๆ เช่น คุณภาพของการตัดสินใจเลือกนโยบาย วิธีการและกระบวนการผลิต การให้ทีมงานวิจัยเกี่ยวกับการผลิต คุณภาพของการบริการ งานที่มีประสิทธิภาพ และปริมาณของผลผลิต

^{๒๐} อภิชัย ธินทัต, "การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ", [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/oodapichai/201638>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๒.๒) มุ่งสนใจคนผลิต (Concern for People) คือการที่ผู้นำทำให้ผู้ตามเต็มใจยอมรับในเป้าหมายของงาน ผู้นำยอมรับและยกย่องในเกียรติของลูกน้อง ศรัทธาในความรับผิดชอบระหว่างลูกน้องกับตนเองจัดสภาพการทำงานที่ดีให้ และพยายามสร้างความพอใจในการมีความสัมพันธ์^{๒๑}

ภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ ของเบลคและมูตัน สามารถแสดงได้ตามแผนภาพที่ ๒.๑ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แบบพฤติกรรมของผู้นำที่ดีที่สุดในตาข่ายการจัดการของเบลคและมูตัน

ตามแนวคิดของ Blake and Moutonรูปแบบของผู้นำมี ๕ รูปแบบ ได้แก่

๑) แบบมุ่งงาน (Task-Oriented/Authority Compliance) แบบ ๙,๑ ผู้นำจะมุ่งเอาแต่งานเป็นหลัก (Production Oriented) สนใจคนน้อย มีพฤติกรรมแบบเผด็จการ จะเป็นผู้นำวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และออกคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม เน้นผลผลิต ไม่สนใจสัมพันธ์ภาพของผู้ร่วมงาน ห่วงเหินผู้ร่วมงาน

๒) แบบมุ่งคนสูง (Country Club Management) แบบ ๑,๙ ผู้นำจะเน้นการใช้มนุษยสัมพันธ์และเน้นความพึงพอใจของผู้ตามในการทำงาน ไม่คำนึงถึงผลผลิตขององค์กร ส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวใหญ่ที่มีความสุข นำไปสู่สภาพการณ์สิ่งแวดล้อมและงานที่น่าอยู่จะมุ่งผลงานโดยไม่สร้างความกดดันแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้บริหารมีความเชื่อว่าบุคลากรมีความสุขในการทำงาน การนิเทศในการทำงานควรมีเพียงเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องมีการ

^{๒๑}Dubrin, A.J, **Principles of Leadership**, 6th ed, (Toronto: Houghton Mifflin Company, 2010), p. 115.

ควบคุมในการทำงาน ลักษณะคล้ายการทำงานในครอบครัวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจ ความสนุกสนานในการทำงานของผู้ร่วมงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านต่างๆ

๓) **แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ (Impoverished)** แบบ ๑,๑ ผู้บริหารจะสนใจคนและสนใจงานน้อยมาก ใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อยเพื่อให้งานดำเนินไปตามที่มุ่งหมาย และคงไว้ซึ่งสมาชิกภาพขององค์กร ผู้บริหารมีอำนาจในตนเองต่ำ มีการประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยเพราะขาดภาวะผู้นำและมักจะมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำเป็นส่วนใหญ่

๔) **แบบทางสายกลาง (Middle of The Road Management)** แบบ ๕,๕ ผู้บริหารหวังผลงานเท่ากับขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ใช้ระบบราชการที่มีกฎระเบียบแบบแผน ผลงานได้จากการปฏิบัติตามระเบียบ โดยเน้นขวัญ ความพึงพอใจ หลีกเลี่ยงการใช้กำลังและอำนาจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวังของผู้บริหาร มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการทำงาน หลีกเลี่ยงการทำงานที่เสี่ยงเกินไป มีการประนีประนอมในการจัดการกับความขัดแย้ง ผู้ร่วมงานคาดหวังว่าผลประโยชน์มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานที่ได้กระทำลงไป

๕) **แบบทำงานเป็นทีม (Team Management)** แบบ ๙,๙ ผู้บริหารให้ความสนใจทั้งเรื่องงานและขวัญกำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา คือ ความต้องการขององค์กรและความต้องการของคนทำงานจะไม่ขัดแย้งกัน เน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศในการทำงานสนุกสนาน ผลสำเร็จของงานเกิดจากความรู้สึกร่วมกันของผู้ปฏิบัติในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารกับผู้ตาม เกิดจากความไว้วางใจ เคารพนับถือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารแบบนี้เชื่อว่า ตนเป็นเพียงผู้เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น อำนาจการวินิจฉัยสั่งการและอำนาจการปกครองบังคับบัญชาอยู่ที่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการยอมรับความสามารถของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

๓) การศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน (Reddin 's the 3-D theory of Leadership)

ทฤษฎี ๓ มิติของ Reddin เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำและแบบของผู้นำทางการบริหารทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีลักษณะความเป็นผู้นำและแบบของผู้นำอยู่ด้วยกันทั้งนั้นจะต่างกันก็เพียงแต่ว่าแบบของผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกันและลักษณะความเป็นผู้นำมีมากน้อยต่างกัน บางคนอาจยึดมั่นแบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งตลอดไปแต่บางคนอาจจะเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามเวลาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ^{๒๒}

Reddin พัฒนารูปแบบตามทฤษฎี ๓ มิติจากการวิจัยที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio University) โดยมีสมมติฐานคล้ายกับแบบพฤติกรรมผู้นำสถานการณ์ของ Fiedler บนพื้นฐานแนวคิดการศึกษาภาวะผู้นำของเรดดินแบ่งออกเป็น ๓ มิติคือ

๑. **มิติมุ่งงานหรือกิจสัมพันธ์ (Task Orientation)** เป็นพฤติกรรมมุ่งให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามปฏิบัติงานอย่างได้ผล โดยผู้นำริเริ่มจัดการและอำนวยความสะดวก

^{๒๒} อภิชาติ ธินทัพ, การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/oodapichai/201638>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๒. มิติมุ่งสัมพันธ์ภาพ หรือ มิตรสัมพันธ์ (Relation Orientation) เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นความเห็นอกเห็นใจไว้วางใจ และให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน

๓. มิติมุ่งประสิทธิผล (Effectiveness Orientation) ทฤษฎีนี้ได้รับการค้นคว้าโดยนักจิตวิทยาเพื่อหาหนทางบริหารงานให้ได้ผลมากที่สุดและได้พบว่าหลักสำคัญในการบริหารมีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑) มุ่งแต่งงาน (Task to be done) ผู้นำแบบนี้จะมุ่งแต่ผลงานเป็นประการสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกในด้านจิตใจ

๒) การบริหารงานโดยให้ความสำคัญในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ด้วย (Relationship with other people) ความแตกต่างของผู้นำในการบริหารในการให้ความสำคัญต่องานกับการให้ความสำคัญในเรื่องมนุษยสัมพันธ์จึงมีมากน้อยต่างกัน บางคนอาจให้ความสำคัญต่องานอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงมนุษยสัมพันธ์บางคนอาจจะให้ความสำคัญในเรื่องมนุษยสัมพันธ์มากจนเกินไปจนทำให้ไม่ค่อยได้ผลงานสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและตามทฤษฎีของ Reddin ได้แบ่งลักษณะภาวะผู้นำทางการบริหารงานออกเป็น ๔ ลักษณะ

๑. แบบผู้ผสมผสาน (Integrated) สูงทั้งงานและคนได้อย่างผสมผสาน เป็นผู้ที่สามารถที่จะอิงอำนาจหน้าที่ของตนไว้กับวัตถุประสงค์ นโยบายตลอดจนความมุ่งหมายหรืออุดมคติที่มีอยู่เป็นผู้ที่พยายามจะรวบรวมผู้ปฏิบัติงานกับองค์การให้เข้ากัน ต้องการให้ลูกน้องเข้ามาส่วนร่วมไม่แสดงความแตกต่างในเรื่องอำนาจหน้าที่มากนัก เป็นผู้ที่ชอบการมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือมีการรับผิดชอบร่วมกัน สนใจในเทคนิคการจูงใจลูกน้อง

๒. แบบมิตรสัมพันธ์ (Related) เป็นแบบที่เน้นให้ความสำคัญมากในด้านที่เกี่ยวกับคนแต่เน้นให้ความสำคัญน้อยในด้านที่เกี่ยวกับงาน เชื่อว่าคนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดจะต้องมาก่อนเรื่องงานจะเน้นในเรื่องการพัฒนาบุคคลเป็นสำคัญ เป็นคนแบบกันเองเจี๊ยบๆ ไม่เป็นที่สังเกตของใคร ชอบสนทนาวิสาสะ เห็นอกเห็นใจคน ยอมรับเห็นด้วยกับผู้ร่วมงานมีอัธยาศัยเป็นมิตรชอบสร้างบรรยากาศของความอบอุ่นปลอดภัย มั่นคงในหน่วยงาน

๓. แบบผู้แยกตัว (Separated) ผู้นำแบบนี้ไม่เอาทั้งคนและงานเป็นแบบผู้ที่มีนิสัยระมัดระวัง เป็นผู้ชอบเก็บตัวไม่ชอบเป็นผู้กว้างขวาง จะให้ความสำคัญในด้านตัวคน และตัวงานในระดับต่ำ นักบริหารที่มีลักษณะเช่นนี้จะได้ผลงานน้อย น้อยครั้งที่จะให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ไม่คิดอ่านแบบสร้างสรรค์ ชอบขัดขวางผู้อื่นชอบขัดแย้งกับผู้อื่นหรือทำให้งานยากขึ้นโดยไม่เข้าเรื่องมักจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ไม่ค่อยร่วมมือกับใคร

๔. แบบผู้เสียสละ (Dedicated) เน้นด้านงานสูงมาก ส่วนคนให้ความสำคัญต่ำ จะมีลักษณะของการมุ่งที่จะเอาอะไรก็จะเอาให้ได้ เป็นคนที่ออกจะกล้าทำบางครั้งก็ถึงขั้นก้าวร้าวไปบ้างมีความมั่นใจในตัวเองอยู่มากปกติเป็นชอบริเริ่มงาน มักจะกำหนดงานการให้ลูกน้อง งานจะต้องมาก่อนเรื่องอื่นเสมอ

สำหรับลักษณะผู้นำตามแบบของ Reddin นั้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ได้กล่าวว่าไม่สามารถบอกได้ว่าผู้นำแบบใดดีที่สุด ซึ่งงานวิจัยระยะแรกๆ พบว่าผู้นำแบบผสมผสานเป็นผู้นำที่ดีที่สุด แต่งานวิจัยระยะหลัง ๆ แสดงว่าแบบของการเป็นผู้นำที่ขึ้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของการเป็นผู้นำจากแบบผู้นำพื้นฐานทั้งสี่แบบนี้ถ้าใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมก็จะเกิดแบบผู้นำที่มี

ประสิทธิผลน้อย ๔ แบบ คือ แบบผู้ทนทำ ผู้เอาใจ ผู้คุมงาน และผู้ยอมความ หากใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมก็จะเกิดเป็นแบบผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาก ๔ แบบ คือ แบบผู้คุมกฎ ผู้สอนแนะ ผู้บุกงาน และผู้นำทีมซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อยเป็นประเภทที่ได้ผลงานต่ำ ความก้าวหน้าของงานไม่มีแบ่งได้เป็น ๔ แบบ คือ

๑.๑) ผู้ทนทำหรือผู้นำแบบทิ้งงาน (Deserter) เป็นลักษณะผู้นำที่ไม่มีความสนใจในงานไม่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ขัดขวางผู้อื่น ไม่ยอมรับความผิดพลาดไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกผู้ร่วมงานจะอยู่อย่างโดดเดี่ยว ขาดขวัญกำลังใจและผลสำเร็จของงานไม่บรรลุผลตามที่ตั้งไว้

๑.๒) ผู้เอาใจหรือผู้นำแบบนักบุญ (Missionary) เป็นลักษณะผู้นำที่มุ่งแต่เพียงสัมพันธ์ภาพอันดีเหนือสิ่งอื่นใดมีความเกรงใจต่อทุกคน ไม่กล้าว่ากล่าวตักเตือนผู้ใดไม่ได้แย้งหรือคัดค้านการกระทำใด ๆ แม้จะไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งจะเปลี่ยนใจเสมอเพื่อจะรักษาความสงบเรียบร้อยไว้ให้ได้ ผลของงานมักจะหย่อนประสิทธิภาพ

๑.๓) ผู้คุมงานหรือผู้นำแบบเผด็จการ (Autocrat) ผู้นำแบบนี้ใช้อำนาจในการบริหารงาน เป็นลักษณะผู้นำที่มุ่งงานอย่างเดียว มิได้คำนึงถึงอย่างอื่นไม่วางใจผู้อื่นเชื่อมั่นในตนเองสูง ขาดสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงานมักใช้วิธีการสั่งสอน ผู้ร่วมงานจะตกอยู่ภายใต้ความกลัวตลอดเวลา ไม่กล้าริเริ่มหรือโต้แย้งกับหัวหน้า

๑.๔) ผู้ยอมความหรือผู้นำแบบประนีประนอม (Compromiser) เป็นลักษณะผู้นำที่ยอมรับว่าความสำเร็จของงานและสัมพันธ์ภาพกับผู้ร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญพยายามที่จะให้ได้ทั้งสองอย่าง แต่ขาดความสามารถไม่กล้าตัดสินใจไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เวลาเกิดปัญหาผู้นำแบบนี้ใช้วิธีการประนีประนอมอยู่ตลอดเวลา

๒. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก เป็นประเภทที่ทำงานมีผลงานอยู่ในระดับสูง กิจกรรมงานมีความก้าวหน้าแบ่งได้เป็น ๔ แบบ คือ

๒.๑) ผู้คุมกฎเกณฑ์ (Bureaucrat) เป็นลักษณะผู้นำที่สนใจทั้งคนและงาน ยึดถือกฎระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัดมีความเข้มงวด ลูกน้องมีความพึงพอใจซึ่งเป้าหมายร่วมกันคือความสำเร็จ ผู้นำเช่นนี้พบได้เสมอในระบบราชการทั่วไป

๒.๒) ผู้สอนแนะหรือผู้นำแบบพัฒนา (Developer) เป็นลักษณะผู้นำที่ทำงานร่วมกันผู้อื่นได้ดีมีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น สนใจการพัฒนาตัวบุคคลรู้จักมอบหมายหน้าที่การทำงานให้ผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม ไม่ใช้วิธีการรุนแรงมีความสุภาพมีเมตตา ผู้ร่วมงานมักจะเลื่อมใสวางใจ

๒.๓) ผู้บุกงานหรือผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลปะ (Benevolent Autocrat) เป็นลักษณะผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีจิตใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมุ่งผลงานเป็นหลัก มีศิลปะในการปฏิบัติงานมีทักษะและประสบการณ์ดีงานมีผลผลิตสูง เป็นแบบที่เหมาะสมกับวงการอุตสาหกรรม

๒.๔) ผู้นำทีม (Executive) เป็นลักษณะผู้นำที่มีความกระตือรือร้น รู้จักใช้ความสามารถของผู้ร่วมงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดวางมาตรฐานในการทำงาน มีประสิทธิภาพในการทำงาน เอาใจใส่และรับผิดชอบมีความคิดริเริ่มเปิดเผยยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยใจที่เป็นธรรมให้

กำลังใจผู้ร่วมงานสนใจในวิชาความรู้ใหม่ๆปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา มีผลงานดีกิจการมีความก้าวหน้า เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ร่วมงานและผู้นำ จะเห็นว่า แบบพื้นฐานของผู้นำ ๔ แบบ แต่ละแบบ ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลมากแต่ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม จะกลายเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย^{๒๓}

สรุปได้ว่า ทฤษฎี ๓ มิติของ Reddin เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำและแบบของผู้นำทางการบริหารทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีลักษณะความเป็นผู้นำและแบบของผู้นำอยู่ด้วยกันทั้งนั้นจะต่างกันก็เพียงแต่ว่าแบบของผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกันและลักษณะความเป็นผู้นำมีน้อยต่างกัน บางคนอาจยึดมั่นแบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งตลอดไปแต่บางคนอาจจะเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามเวลาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ แบบของการเป็นผู้นำที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของการเป็นผู้นำจากแบบผู้นำพื้นฐานทั้งสี่แบบนี้ถ้าใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมก็จะเกิดแบบผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย ๔ แบบ คือ แบบผู้ทนทำ ผู้เอาใจ ผู้คุมงาน และผู้ยอมความ หากใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมก็จะเกิดเป็นแบบผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาก ๔ แบบ คือ แบบผู้คุมกฎ ผู้สอนแนะ ผู้บุกงานและผู้นำทีม

๔) แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach)

แนวคิดนี้ได้มุ่งอธิบายบุคลิกลักษณะของผู้นำ โดยเชื่อว่าผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป นักวิชาการกลุ่มแนวคิดนี้จึงมุ่งศึกษาคุณสมบัติที่แตกต่างดังกล่าว จากการศึกษาผู้นำที่มีความโดดเด่นหลายคน สามารถแบ่งคุณสมบัติที่ค้นพบได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) ลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง รูปร่างภายนอก อายุ เป็นต้น ๒) ลักษณะทางความสามารถ เช่น ความเฉลียวฉลาด ความรู้ ความสามารถในการพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น ๓) ลักษณะบุคลิกภาพ เช่น การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ บุคลิกภาพแบบเปิดเผย-เก็บตัว เป็นต้น^{๒๔}

สรุปได้ว่า แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะเชื่อว่า ผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ซึ่งแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) ลักษณะทางกายภาพ ๒) ลักษณะทางความสามารถ ๓) ลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบในประเทศไทยจะมองได้ว่า ผู้นำจะมีคุณลักษณะแตกต่างจากบุคคลธรรมดา เช่น พระมหากษัตริย์ พระสังฆราช หรือผู้บริหารระดับสูง จะมีคุณลักษณะที่เป็นการเฉพาะ แต่หากเป็นการเปรียบเทียบกับแหล่งอื่น อาจจะมีผู้ทักท้วงในเรื่องนี้ซึ่งต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปต่อไป

๕) แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ มีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

๑. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง (Transactional and Transformational Leadership) ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คือ ผู้นำแบบเดิมที่ใช้การแลกเปลี่ยนโดยรางวัลต่างๆ เป็นเครื่องมือในการชักจูงให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ได้รับผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกัน ส่วนผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงนั้น จะใช้ความสามารถเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกทำงานได้บรรลุเหนือกว่าเป้าหมายที่ต้องการ โดยผู้นำจะ

^{๒๓} เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ภาวะผู้นำ, ประมวลสาระชุดวิชาและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ ๕, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๘๒-๘๓.

^{๒๔} Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. *Leadership in Organization, Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology*, Volume 2, (London: Sage, 2001), p. 167.

ถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และกระตุ่นทางด้านความคิดต่างๆให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒. ทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory) เป็นการกล่าวถึงบุคลิกภาพของผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถด้านทักษะการสื่อสาร ความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นไว้วางใจ ความสามารถทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีพลังและมุ่งการปฏิบัติให้บรรลุผล แสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น ชอบที่เสี่ยง สร้างกลยุทธ์ใหม่ๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการโฆษณาตัวเอง และทำให้การขัดแย้งภายในเกิดขึ้นน้อยที่สุด^{๒๕}

สรุปได้ว่า กระแสในปัจจุบันได้มุ่งให้ความสนใจกับ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ได้พยายามอธิบายว่า ผู้นำประสบความสำเร็จในระดับสูงในการจูงใจสมาชิก ความผูกพันต่อองค์กร ความเคารพนับถือ ความไว้วางใจ ความชื่นชมในตัวผู้นำการอุทิศตนในการทำงาน ความจงรักภักดี และการปฏิบัติงานของสมาชิกได้อย่างไร และยังพยายามอธิบายอีกว่า ผู้นำบางคนสามารถนำองค์กรหรือหน่วยงานของตนประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมได้อย่างไร เนื่องจากการดำเนินธุรกิจขององค์กรในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการลงทุนหรือดำเนินธุรกิจข้ามประเทศ ทำให้หลายๆองค์กรมุ่งสร้างผู้นำที่สามารถบริหารจัดการและจัดการคนในประเทศที่ไปลงทุนหรือดำเนินธุรกิจ ประกอบกับแนวคิดที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Cross-Cultural Perspectives) ขึ้น^{๒๖}

๖) แนวคิดทฤษฎีของสต็อกคิลล์ (Stogdill)

คุณลักษณะของผู้นำมีคุณลักษณะดังนี้ ๑) ทางกาย (physical characteristics) ต้องมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์มีชีวิตชีวาและทนทาน ๒) คุณลักษณะทางสติปัญญาและความสามารถ (intelligent and ability) มีความฉลาดรอบรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ กล้าตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๓) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (personality) ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความสามารถในการปรับตัวสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีศิลปะในการทำงาน และ ๔) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (task-related characteristics) เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูงดังนั้นผู้นำที่มีคุณภาพสูงจึงจำเป็นต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณลักษณะ ๔ ประการนี้ เพื่อให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข^{๒๗}

ซึ่ง ยุกัล (Yukl) ได้สรุปการศึกษาของสต็อกคิลล์ (Stogdill) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ (Leader Traits) ไว้ว่า สต็อกคิลล์ (Stogdill) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๐๔-๑๙๔๘ จำนวน ๑๒๔ เรื่อง และสรุปคุณลักษณะของผู้นำที่ทำให้กลุ่มสามารถประสบ

^{๒๕} อ่างแล้ว, หน้า ๕๕.

^{๒๖} House RJ. Delbecq and Taris TW, (1998), อ้างถึงใน Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. Leadership in Organization, **Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology**, Volume 2, (London: Sage, 2001), p. 173.

^{๒๗} Ralph M. Stogdill, **Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research**, (New York: the Free Press, 1981) , pp. 75-76

ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ดังนี้ ได้แก่ ๑) มีความเฉลียวฉลาด (Intelligence) ๒) มีความพร้อม (Alertness to the need others) ๓) มีความเข้าใจในงาน (Understanding of the task) ๔) มีความริเริ่มและความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา (Initiative and persistence in dealing with problems) ๕) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ๖) มีความรับผิดชอบ (Desire to accept responsibility) ๗) มีสามารถในการควบคุม (Occupy a position of dominance and control) การที่ผู้นำจะมีคุณลักษณะอย่างไรวินิจฉัยจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้นๆ ด้วย

ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำคนอื่นไม่สามารถจะเป็นได้โดยการอาศัยแต่เพียงการมีคุณลักษณะทางกายและบุคลิกภาพ ของผู้นำเพียงเท่านั้น เพราะคุณลักษณะของผู้นำจะต้องเข้ากันได้กับลักษณะของกิจกรรมและเป้าหมายของผู้ตามด้วย และได้กำหนดลักษณะของผู้นำที่ดีไว้อีก ๖ ประการ คือ

๑. คุณลักษณะด้านกายภาพ หมายถึง การมีรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ สุขภาพ มีกิริยา มารยาทที่ดี มีการแสดงออกและการแต่งกายที่เหมาะสม เพราะลักษณะด้านกายภาพคือสิ่งแรก ที่ทำให้ผู้อื่นมองเห็น จึงมีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่น่าสนใจ แก่ผู้พบเห็น

๒. คุณลักษณะด้านภูมิหลังส่วนบุคคล หมายถึง ประวัติครอบครัว สภาพการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจครอบครัวของผู้นำ เพราะผู้นำที่มีภูมิหลังส่วนบุคคลที่ดี ย่อมมีโอกาสมากกว่าในการพัฒนาทักษะผู้นำของตนเพราะได้รับการสนับสนุนความรู้ ความสามารถ และได้รับโอกาสมากกว่า

๓. คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ คือ การมีความเฉลียวฉลาดฉับไว ทางความคิด มีความรอบรู้มีเหตุผลมีวิสัยทัศน์ ตัดสินใจได้ถูกต้องทันเหตุการณ์ โดยคุณลักษณะผู้นำ จึงมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความคิด การตัดสินใจ ในภาระงานและการบริหารอยู่เสมอ

๔. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คือ แบบแผนพฤติกรรมของผู้นำอันเป็นที่รับรู้ได้โดยทั่วไป เช่น ความกล้าแสดงออก ความกระตือรือร้น และลักษณะภายใน เช่น ความคิด ทศนคติ ความสนใจ ที่ทำให้มีความแตกต่างจากคนอื่น

๕. คุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน คือความสามารถในการจัดการมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีนิสัยรักการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้นำ เช่นนั้นแล้ว ผู้นำต้องมีและใช้คุณลักษณะของตนเพื่อปฏิบัติงานทางการบริหาร และส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สำเร็จร่วมกัน

๖. คุณลักษณะด้านสังคม คือ ผู้นำจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์และมีการมองโลกในแง่ดี มีความสามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือและไว้วางใจ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้นำต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นเสมอ ความสามารถในการบริหารงาน ความตั้งใจ ความร่วมมือ การดูแลเอาใจใส่ ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ตลอดจนการมีส่วนร่วมทั้งสังคม^{๒๘}

^{๒๘}G.A. Yukl, *Leadership in Organization*, 2nd ed. (New Jersey: Prentice Hall, 1989), pp. 173-176.

สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำของสต็อกคิลล์ และ การสรุปของ ยุคส์ ให้ ความสำคัญไปที่การฝึกฝน ลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสัปปุริสธรรมที่นำมาเป็นหลักของการวิจัยในครั้งนี้ เพราะเป็นหลักของสัตบุรุษที่ได้รับการฝึกฝน การพัฒนา และมีการวางตัวที่น่าประทับใจมีเหตุมีผลมีปัญหาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

๗) แนวคิดคุณลักษณะผู้นำของชัยเสฏฐ์ พรหมศรี ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. บุคลิกภาพ การเป็นผู้บริหารขององค์กรจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ แต่งกายดี เหมาะกับกาลเทศะ

๒. การสื่อสาร ต้องมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้หลากหลายภาษา สามารถใช้ภาษาทางเทคโนโลยี (Technology literacy) ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่

๓. พลัง แรงขับและความกระตือรือร้น ที่พร้อมจะทำงานอยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นในการทำงานช่วยให้บรรยากาศการทำงานในองค์กรมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เกียจคร้านและ เบื่อหน่าย

๔. ทศนคติเชิงบวก ไม่จมอยู่กับปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้เกิดความท้อแท้ หดแรงแและสิ้นหวัง การมีทศนคติในเชิงบวกจะทำให้เกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน

๕. ความเห็นอกเห็นใจและ เข้าใจผู้อื่น ผู้บริหารที่ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่สามารถบริหารองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะได้รับความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชานำไปสู่การทุ่มเทกำลังความสามารถในการทำงาน

๖. ภาวะผู้นำ ผู้นำมักจะมีลักษณะผู้นำที่เกิดจากนิสัยและนำมาใช้ได้ในทุกสถานการณ์

๗. อารมณ์ขัน ช่วยลดความตึงเครียดภายในองค์กรและช่วยสร้างความสัมพันธ์กันดีกับบุคคลในองค์กร

๘. เป็นผู้มีความรู้ที่หลากหลายเข้าใจวัฒนธรรม เปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้าง รับชมรับฟัง อ่านสิ่งใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ เข้าใจวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามเพื่อความเข้าใจ อันดีที่จะพัฒนาไปสู่สัมพันธภาพที่รวดเร็ว

๙. มีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้ องค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา แต่ต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสม

๑๐. ศีลธรรมผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กรต้องรักษาศีลธรรมและจริยธรรมให้มาก^{๒๙}

๘) แนวคิดคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำของสมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง ได้ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำทั้งอดีตและปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับ และทำการสังเคราะห์ทฤษฎีผู้นำต่าง ๆ แบ่งออกเป็นลักษณะ 20P ดังนี้

๑. Psychology ผู้นำต้องมีจิตวิทยาในการบริหารคน รู้นิสัยใจคอของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี จำเป็นต้องศึกษานิสัยใจคอของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

^{๒๙} ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, การบริหารจัดการแบบมีอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: บิ๊กแบงค์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๘-๔๒.

๒. Personality การแต่งกายและลักษณะท่าทางของบุคคลบางคน สามารถบ่งบอกความเป็นผู้นำอำนวยการ เพราะดูจากการแต่งกายก็ดี บุคลิกภาพดี การเดินสง่าผ่าเผย การพูดจา ต้องมีหลักเกณฑ์น่าเชื่อถือ การยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เกิด ความประทับใจ บุคลิกภาพจึงเป็นส่วนสำคัญ รวมทั้งการวางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ การงาน มารยาทต่างๆ ที่สอดคล้องและบ่งบอกว่าตนดำรงตำแหน่งผู้นำ

๓. Pioneer เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าได้กล้าเสีย โดยเฉพาะองค์กรใหม่ที่ยังไม่เป็นที่นิยมผู้นำต้องวางแผนกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อให้คนยอมรับศรัทธา จึงจำเป็นต้องอาศัยความมานะอดทน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ถ้าผู้บริหารท้อแท้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหมดกำลังใจ

๔. Poster การประชาสัมพันธ์งาน การทำงานต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ของงาน เพราะแม้จะเป็นงานเล็ก แต่ต้องนำจุดเด่นของงานมาเผยแพร่ จะช่วยทำให้องค์การของตนเป็นที่รู้จักได้มากขึ้น การประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุด คือ มุขปาฐะ (Mouth to mouth) หรือการประชาสัมพันธ์ปากต่อปาก

๕. Parent ผู้นำต้องปฏิบัติตนเปรียบเสมือนพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ต้องมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง วางตัวเป็นกลาง ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างเสมอหน้า สร้างสังคมให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกันทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองมีความสุขทั่วหน้า

๖. Period ผู้นำต้องเป็นคนตรงเวลาการทำงานตรงเวลา (Just in time) มีความสามารถในการบริหารเวลา (Time management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เห็นว่าเป็นคนรักษาวเวลาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกน้อง

๗. Pacific ผู้นำต้องมีความสุขรอบคอบ ใจเย็น มีกลยุทธ์ที่แบบยืดหยุ่นอดเยี่ยม ทำให้คนอื่น ไม่สามารถทราบจิตใจเราได้ว่า คิดอะไร ทำอะไร การทำงานที่สุขุม รอบคอบทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และควรยึดหลักการป้องกันดีกว่าแก้ไข

๘. Pleasure ผู้นำต้องมามีอารมณ์ขัน แก่ไขสถานการณ์ในช่วงที่ตึงเครียดได้ คนที่มีอารมณ์ขัน ให้ความเป็นกันเองจะช่วยให้ผู้ร่วมงานเกิดความไว้วางใจ ให้ความไว้นื้อเชื่อใจได้ ตลอดจน การทำงานด้วยความสุข ไม่ตึงเครียด

๙. Prudent การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลทำให้เราเป็นผู้ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้นำต้องมีทักษะการคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้าได้ เพราะจะทำให้ความผิดพลาดลดน้อยลง

๑๐. Principle การทำงานของผู้นำ ต้องยึดหลักการเป็นแนวปฏิบัติ รวมทั้งทฤษฎีต่าง ๆ (Theory based management) ที่สามารถอ้างอิงหรือพิสูจน์ได้ อย่าให้นโยบายอยู่เหนือเหตุผล เพราะผู้นำจะไม่ได้การยอมรับจากผู้ร่วมงาน

๑๑. Perfect ผู้นำต้องทำงานด้วยความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยทำงานที่เต็มศักยภาพครบถ้วนถูกต้อง และมีการตรวจสอบประเมินผลงานอย่างต่อเนื่องโดยเน้นที่คุณภาพของงานเป็นหลัก

๑๒. Point การกำหนดวัตถุประสงค์ของงานที่แน่นอนชัดเจน สามารถดำเนินงานไปอย่างมีทิศทาง ถูกต้องและแม่นยำ

๑๓. Plan ผู้นำต้องทำงานด้วยการวางแผนงานอย่างรอบคอบและระลึกลู่อยู่เสมอว่า การทำงานทุกครั้ง ต้องมีการวางแผน เพราะการวางแผนจะทำให้งานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

๑๔. Pay รู้จักการกระจายงาน และกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง มอบรางวัลบุคคลที่ทำงานดีเด่น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจแก่บุคคลที่สร้างสรรค์ผลงานให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป

๑๕. Participation บริหารงานแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานทำให้ทุกคนมองเห็นความสำคัญของงานและพร้อมที่จะช่วยเหลือกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

๑๖. Pundit ต้องมีความรู้เรื่องที่ทำงานอย่างเข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๑๗. Politic มีความรู้ ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครอง สามารถปรับตัวเข้ากับคนทุกคนได้

๑๘. Poet ต้องมีความสามารถด้านการเขียนหรือการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมความมั่นใจให้กับ ตนเองและเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากคนอื่น

๑๙. Perception มีความสามารถในการหยั่งรู้ คาดการณ์ ตรวจสอบและทบทวนสิ่งที่คาดการณ์ไว้ รู้จักเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น เพื่อประกอบการพิจารณาสถานการณ์และเลือกวิธีการใช้ได้อย่างเหมาะสม

๒๐. Psycho มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ เป็นผู้มีความรักในอาชีพการเป็นผู้นำมีอุดมการณ์และปณิธานไปใช้ในการแก้ไขปัญหาดังคม การปฏิรูปสังคมโดยใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน รักศักดิ์ศรีในสถาบัน ไม่ถูกดูอาชีวะของตนเอง และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารของตน^{๓๐}

สรุปได้ว่า หลังจากสังเคราะห์คุณลักษณะออกมาได้ 20P ตามดั่งยกไว้ข้างต้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ตัวอย่างข้างต้นเหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดที่ตรงกับหลักสัปปุริสธรรม ที่ผู้นำต้องฝึกฝนตนเองจนเป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้บริษัท และรู้จักบุคคล ทำตนให้เป็นที่รักของหมู่ชน ในองค์กรก็ดี ในสังคมก็ดี เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับส่วนรวม เพื่อการพัฒนาและผลสัมฤทธิ์อันสูงสุดของการบริหารองค์กรต่าง ๆ

ตารางที่ ๒.๖ สรุปแนวคิดรูปแบบของภาวะผู้นำ

แนวคิดของ	รูปแบบของภาวะผู้นำ
อภิชัย อินทพั (ออนไลน์)	การศึกษาภาวะผู้นำจากพื้นฐานของการใช้อำนาจหน้าที่ - ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leader) - ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) - ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire or Free-rein Leader)
Dubrin, A.J, (2010, p. 115)	การศึกษาภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ (The Managerial Grid) - มุ่งสนใจการผลิต (Concern for Production) - มุ่งสนใจคนผลิต (Concern for People)

^{๓๐} สมชาย เทพแสง และ อรุณ เทพแสง, ผู้นำยุคใหม่ หัวใจของการปฏิรูป, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (นนทบุรี: อัลฟ่า มิเลเนียม, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘-๓๐.

ตารางที่ ๒.๖ สรุปรูปแบบของภาวะผู้นำ (ต่อ)

แนวคิดของ	รูปแบบของภาวะผู้นำ
Blake and Mouton (ออนไลน์)	๑) แบบมุ่งงาน (Task–Oriented/Authority Compliance) ๒) แบบมุ่งคนสูง (Country Club Management) ๓) แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ (Impoverished) ๔) แบบทางสายกลาง (Middle of The Road Management) ๕) แบบทำงานเป็นทีม (Team Management)
Reddin (ออนไลน์)	การศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน ๑. มิติมุ่งงานหรือกิจสัมพันธ์ (Task Orientation) ๒. มิติมุ่งสัมพันธ์ภาพ หรือ มิตรสัมพันธ์ (Relation Orientation) ๓. มิติมุ่งประสิทธิผล (Effectiveness Orientation)
เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (๒๕๓๖, หน้า ๘๒-๘๓)	๑. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย - ผู้ทนทำหรือผู้นำแบบทิ้งงาน (Deserter) - ผู้เอาใจหรือผู้นำแบบนักบุญ (Missionary) - ผู้คุมงานหรือผู้นำแบบเผด็จการ (Autocrat) - ผู้ยอมความหรือผู้นำแบบประนีประนอม (Compromiser) ๒. ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก - ผู้คุมกฎเกณฑ์ (Bureaucrat) - ผู้สอนแนะหรือผู้นำแบบพัฒนา (Developer) - ผู้บุกงานหรือผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีศิลปะ (Benevolent Autocrat) - ผู้นำทีม (Executive)
Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. (2001, p. 167)	แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach) ๑) ลักษณะทางกายภาพ ๒) ลักษณะทางความสามารถ ๓) ลักษณะบุคลิกภาพ
House RJ. Delbecq and Taris TW, (2001, p. 173)	แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ - ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง - ทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory)
Ralph M. Stogdill (1981 , pp. 75-76)	แนวคิดทฤษฎีของสต็อกดิลล์ (Stogdill) ๑) ทางกาย (physical characteristics) ๒) คุณลักษณะทางสติปัญญาและความสามารถ (intelligent and ability) ๓) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (personality) ๔) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (task-related characteristics)

ตารางที่ ๒.๖ สรุปรูปแบบของภาวะผู้นำ (ต่อ)

แนวคิดของ	รูปแบบของภาวะผู้นำ
G.A. Yukl (1989, pp. 173–176)	๑. คุณลักษณะด้านกายภาพ ๒. คุณลักษณะด้านภูมิหลังส่วนบุคคล ๓. คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ ๔. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ๕. คุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ๖. คุณลักษณะด้านสังคม
ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (๒๕๔๘, หน้า ๓๘–๔๒)	๑. บุคลิกภาพ ๒. การสื่อสาร ๓. พลัง แรงขับและความกระตือรือร้น ๔. ทักษะคติเชิงบวก ๕. ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น ๖. ภาวะผู้นำ ๗. อารมณ์ขัน ๘. เป็นผู้มีความรู้ที่หลากหลายเข้าใจวัฒนธรรม ๙. มีความคิดสร้างสรรค์ ๑๐. ศีลธรรม
สมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง (๒๕๔๙, หน้า ๒๘–๓๐)	๑. Psychology ๒. Personality ๓. Pioneer ๔. Poster ๕. Parent ๖. Period ๗. Pacific ๘. Pleasure ๙. Prudent ๑๐. Principle ๑๑. Perfect ๑๒. Point ๑๓. Plan ๑๔. Pay ๑๕. Participation ๑๖. Pundit ๑๗. Politic ๑๘. Poet ๑๙. Perception ๒๐. Psycho

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

๒.๒.๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปกติแล้ว ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีที่มา ๒ ประการ คือ การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อม

ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเทศบาลมีผู้บริหารคือ นายกเทศมนตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบลมีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรุงเทพมหานครมีผู้บริหารคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในเมืองพัทยา มีผู้บริหารคือ นายกเมืองพัทยา

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำงานภายใต้การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สภาท้องถิ่น) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่

บริหารงานภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด และรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นและ ประชาชนในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒.๒ บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

ระบบการบริหารเทศบาลของไทยนั้นนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าทั้งฝ่ายบริหารและ ฝ่ายการเมือง ในฐานะที่นายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าของเทศบาลเช่นนี้ ย่อมมีภาระหน้าที่มากมาย ทั้งที่ระบุไว้ในกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของกระทรวงตลอดจนจารีตประเพณีของแต่ละ ท้องถิ่น ซึ่งอาจแยกกล่าวได้ดังนี้

๑) บทบาทหน้าที่ในการบริหารเทศบาล

จากความสำคัญของการกระจายอำนาจทางการบริหารการปกครองที่รัฐบาลกลางดำเนินการเป็นผลทำให้ภารกิจการบริหารราชการแผ่นดินหรือภารกิจการผลิตและส่งมอบสินค้า และบริการสาธารณะตกมาอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนับวันก็ยิ่งจะได้ รับการถ่ายโอนภารกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ สามารถปฏิเสธภารกิจที่สำคัญนี้ได้ เพราะตัวผู้บริหารเองก็ได้อาสาเข้ามาเป็นแกนนำในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพลเมืองในพื้นที่นั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องนี้เป็นความท้าทายสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น อย่างไรก็ตามมีคำกล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งสองสิ่ง ได้แก่ ชัยชนะ (Win) และความพ่ายแพ้ (Lose)” ชัยชนะท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมีไม่เกิดมาโดยใช่เหตุแห่งการเกิด ชัยชนะนั้นเกิดขึ้นการเตรียมตัว เตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นที่จะสามารถนำพาหรือยกระดับขีดความสามารถขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การกำหนดบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นนี้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิด โดยเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomenalism) เป็นการเบื้องต้นของการพัฒนาขอบเขตเนื้อหาสาระหรือกรอบแนวคิด จากนั้นทำการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากวิธีการคิดเชิงเหตุผล การศึกษานำร่อง (Pilot study) และทำการตรวจสอบกรอบแนวคิดการวิจัย ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย^{๓๑} ดังนั้นบทบาทผู้บริหารท้องถิ่น จึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. บทบาทการนำอย่างมีประสิทธิภาพ การนำอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้อง อาศัยภาวะผู้นำซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านการบริหารการพัฒนา และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน และภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร และปัญหา ที่เกิดขึ้นในเขตท้องถิ่นสำหรับกิจกรรมต่างๆ ข้างต้นจะสามารถตอบสนองหรือแก้ไขได้หรือไม่ นั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้ความเป็นผู้นำที่ดีในการจูงใจเพื่อระดมพลัง ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อเนื่องให้แก่ พนักงาน จึงจะสามารถค้นหาหนทาง

^{๓๑} สัญญา เคนาภูมิ, การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการใช้เหตุผล. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑, (เมษายน ๒๕๕๗): ๑-๑๙.

แก้ไข และจัดปัญหาขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้หมด ไปภาวะผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็นดังต่อไปนี้

๑.๑) คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีภาวะผู้นำ มีศิลปะในการครองใจคน สามารถจูงใจคนให้เต็มใจร่วมมือหรือให้การสนับสนุน เป็นนักประสาน ความเข้าใจของทุกฝ่าย สามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคล และประสานประโยชน์ให้ เกิดกับองค์กรได้

(๒) มีเมตตาธรรม ไม่มีอคติ หรือ ฉันทคติ นักบริหารที่เป็นผู้นำขององค์กรยัง ต้องรู้จักสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมต้องรู้จักแสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงานและ ลูกน้องในโอกาส อันสมควร และสิ่งที่สมควรที่จะต้องมียังยิ่งคือ ความรู้จักอดกลั้น และ อดทน ทั้งทางอารมณ์และจิตใจ สุดท้ายคือการรู้จักให้อภัย ถ้าผู้บริหารมีเมตตาธรรมรู้จักให้อภัย จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

(๓) ต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ในการทำงาน ถ้ามีหลักการที่ชัดเจน การทำงานก็จะง่าย สะดวกเร็วขึ้น มีความเป็นธรรม และตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้แม่นยำ

(๔) รอบรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัย เพราะการมีข้อมูลที่ดี ช่วยให้การตัดสินใจถูกแม่นยำขึ้น จึงต้องรู้จัก รู้รอบ รู้กว้าง รู้ไกล กระตือรือร้นอยู่เสมอ เป็น นักอ่าน ขยันใฝ่หาความรู้ ช่างสังเกต รู้จักฟัง

(๕) รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ทันสมัยรู้ว่าขณะนี้ ตนเป็นใคร มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่อย่างไร เพื่อที่จะสวมบทบาท และแสดงบทบาทตาม อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่เข้าไปก้าวก่ายงานในหน้าที่รับ ผิดชอบของคนอื่น

(๖) รู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่นจะช่วยลดความขัดแย้งและขจัด ปัญหาอุปสรรคในการทำงานได้มากขึ้น^{๓๒}

๑.๒) พฤติกรรมของผู้บริหารท้องถิ่น ควรแสดงออกในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็น นักคิด นักวิเคราะห์ นักบริหารที่ดีต้องคิดสร้างสรรค์ให้บังเกิดสิ่งที่เป็นไปได้ และ ต้องมีความ สามารถในการจัดระบบความคิดให้เชื่อมโยง มองถึงองค์รวมของปัญหาทั้งหมด นอกจาก การคิดอย่างมีระบบแล้วยังต้องรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) มีการสร้างวิสัยทัศน์ นักบริหารที่มีความสามารถต้องมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคตออก และคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำ ด้วยสายตาที่กว้างไกล จากประสบการณ์ที่สะสมมานานปี ด้วยการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน มองเห็น ภาพรวมทั้งระบบ ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ ทันสมัย จะช่วยมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคตได้ใกล้เคียง ความเป็นจริงมากขึ้น และสามารถตัดสินใจ ดำเนินการบริหารองค์กรให้เป็นในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้

^{๓๒} พิชญ์ณา พรหมศิลป์ และคณะ, "บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ ๒๑", วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ ม.จ.ร., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๑๕๑.

(๓) เป็นนักประชาธิปไตย นักบริหารต้องใจกว้างพอจะยอมรับความแตกต่างทางความคิด และต้องอยู่ท่ามกลางความแตกต่างให้ได้ พร้อมทั้งต้องพยายามประสานความแตกต่างนั้นให้เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์

(๔) รู้จักควรไม่ควร รู้จักความพอดี เป็นเรื่องยากที่จะ บอกอย่างไรจึงพอดี ขึ้นอยู่กับสติปัญญาวิจรรย์ญาณและประสบการณ์ของแต่ละคน ที่จะเรียน รู้ความพอเหมาะพอดี ต้องรู้จักงาน รู้จักดี รู้จักชั่ว แยกแยะออกได้อย่างชัดเจน^{๓๓}

๑.๓) ทักษะของผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีทักษะหลายด้าน เป็นนักคิด นักวิเคราะห์ มีทักษะในการตัดสินใจ มีการจัดการที่ดี มีทีมงานที่แข็งแกร่ง มีข้อมูลที่ถูกต้อง มากพอและทันสมัย รู้จักรุก ในโอกาสและจังหวะเวลาที่ดีและเหมาะสม รู้จักรอ เมื่อยังไม่ถึง เวลาที่สมควร นอกจากนี้จะต้องมีทักษะในการวางแผน ทั้งแผนแม่บท และแผนกลยุทธ์ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีการกำหนดทิศทางและวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเดินตามแนวทางที่กำหนดไว้ได้โดยสะดวก มีการกำหนดแผนระยะสั้น ระยะยาว สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ใน แต่ละขณะได้อย่างเหมาะสม และมีทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะในการจัดองค์กร ทักษะใน การสร้างทีมงาน รู้จักการพิจารณาบุคคล เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารต้องเชื่อมั่นในความ สามารถของคนอื่นตระหนักในความสามารถของทุกคน ซึ่งมีมนุษย์ทุกคนล้วนมีศักยภาพและความสามารถในทางใดทางหนึ่งเสมอ และเป็นศาสตร์ในการบริหารงานประเภทหนึ่ง^{๓๔}

“การนำพาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จหรือเป็นไปเพื่อความความสันติสุขในองค์กร ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม และการจัดการ เมื่อทั้งสามส่วน ประกอบกันอย่างพร้อมเพรียงองค์กรก็เกิดความสันติสุข สังคมประเทศชาติและโลกก็เกิด สันติสุขตามลำดับ”^{๓๕}

๑.๔) กลยุทธ์ของผู้บริหารท้องถิ่น

กลยุทธ์เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ของงานส่วนเทคนิคจะช่วยประหยัดเวลา และทรัพยากรอื่นๆ มิให้สิ้นเปลือง เทคนิคที่ดีไม่ควร มีความสลับซับซ้อนมากเกินไป สามารถเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้

(๑) กระจายอำนาจเป็น โดยดูจากการกระจายอำนาจหน้าที่ และความรู้ผิดชอบไปสู่มือทำงานเพื่องานจะได้สำเร็จลุล่วง เรียบร้อย รวดเร็ว มอบหมายงานที่มีความสำคัญให้ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อพัฒนาให้เขารู้จักผิดชอบ สูงขึ้น เปิดโอกาสให้เขาเป็นเจ้าของงานและตัดสินใจในงานขึ้น สำคัญๆ ให้ความรู้สึในด้านจิตวิทยา ให้โอกาสและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีความริเริ่ม สร้างสร้างในสิ่งใหม่ๆ และเป็นประโยชน์

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๒.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๓.

^{๓๕} พระมหาดนัย อุปวฑฒโน (ศรีจันทร์) และ อำนาจ บัวศิริ, รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุข: ศึกษากรณีวัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๔๐.

(๒) รู้จักทำงานในเชิงรุก มุ่งผลงานในเนื้องานเป็น หลักมากกว่ารูปแบบหรือพิธีการ เป็นฝ่ายเริ่มต้นกระทำการก่อนในสิ่งที่ถูกต้อง และจำเป็นเพื่อให้ งานสำเร็จ

(๓) โปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นหนึ่งในการบริหารการจัดการที่ดี (Good governance) แสดงถึงความสุจริตใจในการทำงาน ต้องเปิดเผย ชัดเจน ตรงไปตรงมา ตอบ คำถามของสังคมได้ สามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นผู้ปกครองหรือผู้บริหารในระดับองค์กร^{๓๖}

๒. บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น หากกล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นมักนึกถึง อบต. เทศบาล อบจ. ไม่ก็นึกถึงนายกเทศบาล สมาชิก อบต. หรือปลัด เจ้าหน้าที่ต่างๆ ขององค์กร ส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดและเข้าถึงประชาชนได้ง่ายที่สุด ทำให้องค์กรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและดูแลความเป็นอยู่ ของประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งภารกิจหลักขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น คือความรับผิดชอบต่อ การจัดบริการสาธารณะระดับชุมชน และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในภาวะปกติและ ภาวะฉุกเฉินความท้าทายหรืออุปสรรคในการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญและประชาชนอยู่ดีมีสุขนั้น ถือเป็น ภารกิจหลักของทุก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงาน แต่ละแห่งก็จะมียุทธศาสตร์การ พัฒนาในด้านต่างๆ โดยมี เป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ดังกล่าวคือ การพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ ในด้านความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การคมนาคม การให้บริการ และสวัสดิภาพของประชาชน เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เดินหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง เกิดจากความพร้อมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านพื้นที่ ผู้บริหาร บุคลากร และองค์กร ขณะเดียวกันเทคโนโลยี สารสนเทศหรือไอที ได้เข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วน เพราะการมีระบบสารสนเทศพื้นฐานที่ดี ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการ ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวนโยบายที่วางไว้ประสบความสำเร็จ ช่วยให้งานและบริหารงาน ภายในองค์กรทำได้ง่ายราบรื่น ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นได้รับบริการที่ดี ส่งผลให้มีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น การช่วยเหลือประชาชนในภาวะฉุกเฉินนอกเหนือจากการพัฒนาท้องถิ่นและการดูแล ประชาชนในภาวะปกติแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิด และรับรู้เรื่อง ความเป็นอยู่ รวมถึงช่วยเหลือประชาชน ในยามที่เกิดสภาวะฉุกเฉิน เช่น การเกิดอุทกภัย แผ่นดินไหว ภัยธรรมชาติ หรือ เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การให้บริการด้าน สุขภาพที่ต้องทำได้ อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง การส่งถุงยังชีพหรือของบริจาคต่างๆ ไปให้กับ ผู้ประสบภัย อีกทั้งยังต้อง ตรงกับความต้องการของผู้ประสบภัยอีกด้วย^{๓๗}

๓. บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ บทบาทของผู้นำ เป็นการแสดงออกโดยอิสระที่ มี ผลดีต่อผู้อื่นหรือสังคม เช่น การตัดสินใจ การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พฤติกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เป็นต้น

^{๓๖} พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ, วารสาร สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๖): ๑๔๓-๑๕๘.

^{๓๗} พิษณุณา พรหมศิลป์ และคณะ, "บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ ๒๑", วารสารสันติ ศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๑๕๔.

๓.๑) เป็นผู้ชี้้นำให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม ในสังคมแห่งความรู้มีความต้องการบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถชี้ นำ หรือให้คำปรึกษาในฐานะเป็นผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้นำทางปัญญายอมเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน เรียกว่าระดับมืออาชีพ (Professional) เช่น ครูมืออาชีพ ผู้บริหารมืออาชีพ นักธุรกิจมืออาชีพ เป็นต้น คุณลักษณะมืออาชีพประกอบด้วยความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งเจตคติที่ดี มีคุณ ธรรม จริยธรรม ในวิชาชีพของตนเอง

๓.๒) เป็นผู้จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดีได้ผู้นำจึงต้อง ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้ผู้อื่นเชื่อถือ ศรัทธา ยอมรับในบุคลิกภาพ ความคิดเห็น และยอมรับในพฤติกรรมดังกล่าว เช่น ครู อาจารย์ พระสงฆ์ โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม นายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น การจูงใจไม่ใช่เพียงแต่การพูดเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อและ ปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ผู้นำยังต้องแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เป็นตัวอย่างที่น่าเคารพ ศรัทธา ทำให้ ผู้อื่นรับรู้และปฏิบัติตาม เกิดความเชื่อ ความชอบ และชื่นชม

๓.๓) เป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์กรหรือสังคม ผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ มองไกลในอนาคต และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้องตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและเป็นผู้พัฒนาให้สังคมอยู่ อย่างมีความสุข สร้างความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความคิดเชิงบวก มองโลกในทางดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

๓.๔) บทบาทในเชิงวิชาการ ผู้นำควรต้องมีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการที่เป็นวิชาชีพของตนอย่างลุ่มลึก จนสามารถใช้ใน การให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ความรู้ในสาขาของตนเพื่อการอธิบายเหตุการณ์ และจัดสถานการณ์เพื่อให้เกิดผลดีต่อภารกิจองค์กร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดถึงสามารถให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้สำเร็จในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีผลงานเป็นที่ยอมรับ มีการพัฒนานวัตกรรมเชิงวิชาชีพ และมี ผลงานเผยแพร่

๓.๕) บทบาทในการเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด อารมณ์มั่นคง มีความฉลาด มีอารมณ์ดี และมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ เป็นทีมงานที่เข้มแข็ง มีบุคลิกภาพทั้งภายนอก และภายในงดงาม^{๓๘}

๔. บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความ สำคัญ และจำเป็น ในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศ สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูป การบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็น รากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเองด้วยเหตุ

^{๓๘} บุษงา วชิระศักดิ์มิ่งคล, *ภาวะผู้นำทางวิชาการ*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://office.nu.ac.th/edu_teach/ASS/Download/vchk-B1. [๑๘ เมษายน ๒๕๖๒].

นี้จึงไม่น่าแปลกใจที่รัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบันได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการเมือง การบริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหลายประการ ได้แก่

- (๑) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่น
- (๒) การเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร และรายงานผลการดำเนินขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๓) การให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ และ
- (๔) การ ให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับฟังความคิดเห็นจาก ประชาชนก่อนการ ดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งการลงประชามติ ท้องถิ่น^{๓๙}

๕. บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้บริหารงานโดยการกำหนดกลไกอำนาจของภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และกลุ่มคนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกๆ ด้าน อันจะนำไปสู่การพัฒนา ประเทศชาติ ซึ่งการบริหารงานของราชการการเมืองกับข้าราชการทุกคนในสังกัด ได้ทำหน้าที่เป็น แกนนำในการผลักดันแนวคิดและสร้างการยอมรับร่วมกันในทุกๆระดับ ด้วยแนวคิดที่ว่าการบริหารงาน ที่ดีของรัฐ เป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยสามารถพิสูจน์ ได้จากตัวชี้วัดหลายประการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้บริการแก่ประชาชน สังคมและองค์กร ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ความสำเร็จในการบริหารงานที่ดีมีศักยภาพประชาชนได้รับ ผลประโยชน์อย่างคุ้มค่าเป็นพลังขับเคลื่อนที่ดี และเป็นเครื่องยืนยันว่าการบริหารงานที่ดีมี ประสิทธิภาพสูงสามารถพัฒนาคน ชุมชน และ สังคมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องตลอดมา โดย อาศัย การบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาล ๖ หลัก ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลัก ความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๕.๑) หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้ ทนสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตาม กฎหมาย และข้อบังคับ เหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรือ อำนาจ ของตัวบุคคลในระดับภาครัฐ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการ บริหารงาน ร่วมกันภายในภาครัฐในระดับองค์การ หมายถึง กฎกติกา ที่ใช้ในการบริหารงาน ภายในรวมถึง ข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กร ดำเนินการงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็น การดำเนินการตามวิธีการปกครอง กล่าวคือ ในการดำเนินการ บริหารงาน โดยมี กฎหมาย ระเบียบ ถือปฏิบัติในการบริหารงานหรือดำเนินการต่างๆ ให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายบริหารคือ ส่วนกลางได้อำนาจมาปฏิบัติตามกฎหมาย การบริหาร จัดการภายใน ได้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ต่างๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงาน

๕.๒) หลักคุณธรรม หมายถึง เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้า หน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้

^{๓๙} อรรถาธิบาย, กักพล, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพ มหานคร: จริยสนิพวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๖.

ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มี ระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติในระดับภาค รัฐ ผู้แทนประชาชนที่ เข้าไปทำหน้าที่บริการ ราชการเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองและ ฝ่ายประจำและจะต้องปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างเคร่งครัดในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรม แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับ ต้องยึดมั่นใน ความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนา ตนเองโดยเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ

๕.๓) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และ เสนอแนะความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็นการ ใต้สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกิจและ บทบาทหน้าที่ในการให้บริการต่อประชาชนในเขตพื้นที่ ตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้าน การเมือง เศรษฐกิจสังคม และการบริหารงานของรัฐ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตาม ความ เจริญก้าวหน้าของสื่อเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การปฏิรูประบบเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การบริหารงานภาครัฐ ระบบราชการ ต้องมี ความตระหนักใน ภาระหน้าที่และการให้ประชาชนได้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่ ในการตรวจสอบ ติดตามการบริหารงานของภาครัฐ และการเมือง โดยส่งเสริมให้ประชาชนและ กลุ่มคนต่างๆรวมตัว กันจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชน มีสิทธิและความเสมอภาคกันทุกคน สามารถ แสดงความคิดเห็นความ ต้องการ การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้มีส่วน ร่วมอย่างยั่งยืนจัดปัญหา ความยากจนยกระดับคุณภาพชีวิตพี่น้องประชาชนอย่างทั่วถึง

๕.๔) หลักความโปร่งใส หมายถึง เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคน ในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ สะดวกและมีกระบวนการการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนและนโยบาย ที่ส่งเสริมให้ ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถตรวจสอบ โดยหน่วยตรวจสอบ ภายในและผู้ตรวจสอบภายนอก

๕.๕) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกใน ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการ แก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการ กระทำ ของตน มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมมีความมุ่งมั่นหวังและตั้งมั่นยึดถือใน นโยบายที่ได้แถลงไว้ กับประชาชนว่าในการบริหารงานของเทศบาล และในการบริหารงานของ เพื่อผลประโยชน์ของ ประชาชนอย่างสูงสุด

๕.๖) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีชาติ รู้จักการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนในระดับองค์กร ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความ รับผิดชอบทั้งหมด เพื่อ

พิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาครัฐกิจเอกชน หรือภาคประชาชนทำได้มี ประสิทธิภาพสูงกว่าออกไปเลือก นำเทคโนโลยีมาใช้และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของ รัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง^{๔๐}

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบการ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่มุ่งมั่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองและการบริหารงานจัดการและพัฒนาความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มี มาตรฐานการครองชีพที่ดี เทียบเท่าสังคมเมือง ให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถคิดริเริ่ม และ ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เป็นรากฐานที่สำคัญของการใช้สิทธิและ เสรีภาพในการปกครองตนเอง และเป็นกลไกสำคัญที่นำมาซึ่งการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และการ ทำงานอย่างมีคุณธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วม สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด และเกิด ประโยชน์สูงสุดทำให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เกิดการกระจายไปทุก ชุมชนทุกหมู่บ้านจึงจะเข้าถึงหลักความคุ้มค่า ในปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวก ในการดำรงชีวิตประจำวันใน ยุคโลกาภิวัตน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. บทบาทอื่นตามสถานการณ์ ผู้นำท้องถิ่นควรเป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมาย เนื่องจาก องค์กรปกครองท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งระบบการปฏิบัติงานยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เช่นเดียวกับหน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค กฎหมายหลายฉบับกำหนดให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นเจ้า พนักงาน เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มีลักษณะเป็นกฎหมายปกครองต่างๆ ซึ่งกำหนดอำนาจทางปกครองให้กับผู้นำท้องถิ่นในการ อนุมัติ อนุญาต ระวัง เปลี่ยนแปลง เพิกถอน อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนตลอดเวลา หากผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายปกครองแล้ว โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด นำไปสู่การร้องเรียนหรือฟ้องคดีทางปกครอง ย่อมมีโอกาสเป็นไปได้สูงมากในที่สุดอาจเกิดผลเสียหาย ต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือตัวผู้บริหารท้องถิ่นอย่างมาก^{๔๑}

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่ง กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยใน ขณะนั้น การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจึงไม่เป็นที่คุ้นเคยนักสำหรับคนไทย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีการประกาศใช้กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ ทำให้เทศบาลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ ทั่วไปที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่นโดยตรง และใช้จริงเป็น ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และเรียกกระบวนการเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่นโดยตรงในเทศบาลว่า เทศบาล

^{๔๐} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี, (กรุงเทพมหานคร: อาทิตย โพรดักส์ กรุ๊ป, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖-๓๕.

^{๔๑} สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา, การบริหารการจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฉาง, ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

ในรูปแบบนายกเทศมนตรี ในขณะที่เทศบาลในรูปแบบเดิม เรียกว่า เทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี ภายหลังต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับ หลายรูปแบบ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมดของไทยใช้ระบบการเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา กฎหมายองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงแล้วทั้งสิ้น

ผู้บริหารท้องถิ่นกับสภาท้องถิ่นแบ่งแยกการปฏิบัติหน้าที่ออกจากกันอย่างชัดเจนในบางเรื่อง กล่าวคือ ผู้บริหาร ท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการยุบสภาท้องถิ่น และสภาท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการลงมติไม่ไว้วางใจ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระในการดำรงตำแหน่งที่แน่นอนชัดเจน และไม่ขึ้นอยู่กับ วาระของสภาท้องถิ่น นอกจากนี้ คณะผู้บริหารท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขาธิการนายกเทศมนตรี) จะเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยมิได้

๑.๑) วางนโยบายในการบริหาร นายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าในการบริหารงานของเทศบาล คณะกรรมการจึงต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงานของเทศบาล เพราะการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลนั้นจำเป็นต้องมีโครงการเป้าหมาย ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการบริหารไว้ด้วย เมื่อ เป็นเช่นนี้ หน้าที่อันสำคัญของนายกเทศมนตรีก็ได้นำนโยบายในการบริหารเทศบาล ส่วนวิธีการในการพิจารณากำหนดนโยบายในการบริหารนั้นอาจได้รับการแนะนำ ข้อคิดเห็นจาก สมาชิกสภาเทศบาลหรือปลัดเทศบาล หรือพนักงานเทศบาลตำแหน่งอื่น ๆ ตลอดจนบุคคลภายนอก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารเทศบาล เมื่อนายกเทศมนตรีได้พิจารณากำหนดนโยบายแล้วก็เสนอ ให้สภาเทศบาลให้ความเห็นชอบ

๑.๒) หน้าที่ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย เมื่อสภาเทศบาลได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เป็นหน้าที่ของนายกเทศมนตรีจะต้องนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติให้บังเกิดผลดีที่สุด และให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งโดยปกติแล้วนายกเทศมนตรีจะเป็นผู้มอบหมายให้พนักงานเทศบาลเป็นผู้นำนโยบายที่ตนวางไว้แล้วไปปฏิบัติตาม การที่นายกเทศมนตรีมีหน้าที่ ควบคุมให้การปฏิบัติงานของเทศบาลเป็นไปตามเป้าหมายแห่งนโยบายนี้ นายกเทศมนตรีจึงต้องมี เจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ มีอำนาจในการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายเจ้าหน้าที่ มีอำนาจในการบังคับบัญชา พนักงานเจ้าหน้าที่ในเทศบาลนั้น ๆ รวมทั้งมีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงนโยบาย หรืออภิปรายตอบข้อ ซักถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามนโยบายนั้น ๆ แก่ฝ่ายสภาเทศบาล เป็นต้น

๑.๓) หน้าที่ในการจัดทำงบประมาณ หน้าที่ในการจัดทำงบประมาณนี้นับได้ว่าเป็น หน้าที่อันสำคัญยิ่งของนายกเทศมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการบริหารงานของไทย ทั้งที่ใน การที่นายกเทศมนตรีต้องเป็นผู้นำ ในการบริหารงานของเทศบาล ในการพิจารณาโครงการ นโยบายนั้น ก็ต้องสอดคล้องกับการจัดทำงบประมาณ เพราะว่าแม้มีโครงการหรือนโยบายที่ดีแล้ว แต่ไม่มีเงินในโครงการนั้น ๆ ก็ไม่มีทางจะประสบความสำเร็จได้ ฉะนั้นการกำหนดงบประมาณจึง เป็นเรื่องสำคัญยิ่งของเทศบาล ทั้งนี้เพราะว่างบประมาณนั้นเป็นแผนการจัดสรรเงินที่สำคัญของ เทศบาล โดยรวบรวมรายได้ที่คาดว่าจะได้รับและรายจ่ายที่ประมาณว่าจะใช้จ่าย หรืออีกนัยหนึ่งก็ หมายถึงการกำหนดงานที่จะจัดทำ และวิธีการที่จะใช้จ่ายเงินในงานนั้น ดังนั้น งบประมาณจึงมิใช่มี ความหมาย

เฉพาะแต่การแสดงรายการเงินรับเงินจ่ายที่เท่านั้น แต่ถือว่าเป็นแผนการบริหารงานของ เทศบาลในรอบปีหนึ่ง การบริหารงานเทศบาลจะดีหรือไม่ดี จะมีคุณประโยชน์แก่ท้องถิ่นและ ประชาชนเพียงใด จะมองเห็นได้จากงบประมาณประจำปีของเทศบาล

๒) บทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชน

เนื่องจากนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ดังนั้น นายกเทศมนตรีจะต้องมีความใกล้ชิดกับประชาชน เข้าหาประชาชนในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ การออกเยี่ยมเยียนไปงานรับเชิญในโอกาสต่าง ๆ เพื่อจะได้ทำความรู้จักประชาชนทุกสาขาอาชีพ รู้ทุกข์สุข ความต้องการต่าง ๆ ของประชาชน ตลอดจนจะได้รับทราบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง การเป็นผู้นำในการทำประโยชน์แก่ท้องถิ่น การไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่างประชาชนในท้องถิ่น บทบาทของคณะเทศมนตรีในฐานะตัวแทน ของประชาชนจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับปัญหาและความ ต้องการของประชาชน คือเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาควบคุมการปฏิบัติงานของเทศบาล ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเทศบาล แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า บทบาทหลักของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น มี

- ๑) บทบาทในการนำอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยภาวะผู้นำ และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน และภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร ในการจูงใจเพื่อระดมพลัง ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบ ต่อเนื่องให้แก่พนักงาน
- ๒) บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งภารกิจหลักคือความรับผิดชอบ การจัดการบริการสาธารณะระดับชุมชน และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในภาวะปกติ และภาวะฉุกเฉินความท้าทาย หรืออุปสรรคในการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๓) บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ เช่น การตัดสินใจ การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พฤติกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม
- ๔) บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง
- ๕) บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล โดยอาศัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ๖ หลัก ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
- ๖) บทบาทอื่นตามสถานการณ์ ผู้นำท้องถิ่น ควรเป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมาย เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มีลักษณะเป็น กฎหมายปกครองต่างๆ ซึ่งกำหนดอำนาจทางปกครองให้กับผู้นำท้องถิ่นในการ อนุมัติ อนุญาต ระเบียบเปลี่ยนแปลง เพิกถอน อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนตลอดเวลา หากผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายปกครองแล้ว โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดนำไปสู่การร้องเรียนหรือฟ้องคดีทางปกครอง ย่อมมีโอกาสเป็นไปได้สูงมาก ในที่สุดอาจเกิดผลเสียหายต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือตัวผู้บริหารท้องถิ่นอย่างมาก

ตารางที่ ๒.๗ สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
สัญญา เคนาภูมิ (๒๕๕๗, หน้า ๑-๑๙)	๑) กำหนดบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นนี้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิด โดยเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomenalism) ๒) วิธีการคิดเชิงเหตุผล การศึกษานำร่อง (Pilot study) ๓) ตรวจสอบกรอบแนวคิดการวิจัย ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธี
พิชญ์นา พรรณศิลป์ และคณะ (๒๕๕๘, หน้า ๑๕๑)	คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น ๑) มีภาวะผู้นำ ๒) มีเมตตาธรรม ๓) ต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ๔) รอบรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัย ๕) รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ ๖) รู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่น พฤติกรรมของผู้บริหารท้องถิ่น ๑) เป็นนักคิดนักวิเคราะห์ ๒) มีการสร้างวิสัยทัศน์ ๓) เป็นนักประชาธิปไตย ๔) รู้จักควรไม่ควร รู้จักความพอดี บทบาทการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน รับผิดชอบการจัด บริการสาธารณะระดับชุมชน และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน
พระปลัดสมชาย บโยโค (ดำเนิน) (๒๕๕๘, ๔๐)	กลยุทธ์ของผู้บริหารท้องถิ่น ๑) กระจายอำนาจเป็น ๒) รู้จักทำงานในเชิงรุก ๓) โปร่งใสตรวจสอบได้
บุหงา วชิระศักดิ์มิ่งคล (ออนไลน์)	บทบาทของนักบริหารมืออาชีพ ๑) เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม ๒) เป็นผู้จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดีได้ ๓) เป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ ๔) บทบาทในเชิงวิชาการ ๕) บทบาทในการเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด อารมณ์มั่นคง
อรทัย กิกผล (๒๕๕๒, หน้า ๕๖)	บทบาทเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย ๑) มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ๒) เปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) ให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ๔) ให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
สถาบันพัฒนา ข้าราชการพลเรือน (๒๕๕๕, หน้า ๒๖-๓๕)	บทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลัก ความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่า

ตารางที่ ๒.๗ สรุปแนวคิดบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
สุภัทรมาศ จริยเวชช์ วัฒนา (๒๕๔๖, หน้า ๒๕)	บทบาทอื่นตามสถานการณ์ เป็นผู้มีความรู้ในด้านกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มี ลักษณะเป็นกฎหมายปกครองต่างๆ

๒.๓ หลักสัปปุริสธรรม

หลักสัปปุริสธรรมนั้นเป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆ กัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม ๗ ประการ ในชีวิตประจำวันนั้น ถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ ๗ ประการนี้ และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็น ผู้ที่พระพุทธเจ้ายกย่องว่าเป็น “สัตบุรุษ” หรือ “คนดีแท้” หรือ “มนุษย์โดยสมบูรณ์” การกระทำหรือพฤติกรรมของเขามีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาดนำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวม ย่อมเอื้ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคมนั้น ดังนั้นก่อนที่จะทำความเข้าใจความหมายและความเป็นมาของหลักสัปปุริสธรรม จึงควรทำความเข้าใจความหมายของสัตบุรุษก่อน เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจในหลักธรรมอื่นๆ ซึ่งแบ่งเป็นข้อย่อยต่างๆดังที่ปรากฏในลักษณะสูตรปาฏิหาริยวรรค ที่ฉินิกาย ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของหลักธรรมสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรมเป็นธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดีหรือคนที่แท้ ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ในการนิยามความหมายของสัปปุริสธรรม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะต่างๆ ไว้ดังนี้

สัปปุริสธรรม ๗ หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี ๗ ประการ คือ ๑) ธัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓) อัตตัญญตา รู้จักตน ๔) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญตา รู้จักกาลเวลา ๖) ปริสฺสัญญตา รู้จักชุมชน สังคม ๗) ปุคฺคสฺสัญญตา รู้จักบุคคล คุณธรรม ๗ ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง ๗ ประการนี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย^{๔๒}

อีกทั้งสัปปุริสธรรม ๗ ยังหมายถึง คุณธรรม ๗ ประการที่บริบูรณ์ในผู้โดยย่อบุคคลนั้นให้ เป็นสัปปุริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้น

^{๔๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๖.

สามารถปฏิบัติการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้^{๔๓}

หลักสัปปริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดีบุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปริสธรรม เป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี เพราะเป็นผู้มีเหตุผลมีผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็เพียบพร้อมด้วยความดี คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล แล้วบุคคลนั้นเป็นคนดี คือ สัตบุรุษในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดี เพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุผลมีผลในการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่น จะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น^{๔๔}

ในสัปปริสสูตร อุปปริปัญญาสก มัชฌิมนิกาย ปรากกพุทธโอวาทเรื่องธรรมของคนดี (สัตบุรุษ) คนที่สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติที่เรียกว่า สัปปริสธรรม ๗ ประการคือ

๑. ัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น อย่างผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้องรู้หลักรัฐศาสตร์ และรู้กฎกติกาของรัฐ คือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา แล้วก็ยืนอยู่ในหลักการ ตั้งตนอยู่ในหลักการให้ได้ชุมชน สังคม องค์กร หรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกาที่ผู้นำจะต้องรู้ชัด แล้วก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น

๒. อัตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงจุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมาย แม้มีอะไรมากระทบกระทั่ง ก็จะไม่หวั่นไหวอะไรไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้า ไม่เข้าแนวทางก็ไม่มั่ววนวาย ใครจะพูดว่าค่าเหนื่อยแถมเมื่อไม่ตรงเรื่อง ก็ไม่มัวถ้อสา ไม่เก็บเป็นอารมณ์ ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เข้าแนวทางสู่จุดหมาย ใจมุ่งสู่เป้าหมาย อย่างชัดเจน และมุ่งมั่นแน่วแน่

๓. อัตตัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่งๆ ขึ้นไปไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้ไปได้ดียิ่งขึ้นไป

๔. มัตตัญญตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขตขีดขั้นความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่างๆ ทำนอยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาญา และการเก็บภาษี เป็นต้น ไม่ใช่เอาแต่จะให้ได้อย่างใจ และต้องรู้จักว่าในการกระทำนั้นๆ หรือในเรื่องราวนั้นๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้างทำแค่ไหน องค์กรประกอบของมันจะ

^{๔๓} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี), “สัปปริสธรรม” หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานฉาปนกิจศพนายชัย, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๐๙), หน้า ๑๒.

^{๔๔} พระสามารถ อานนโท, “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓-๓๔.

พอดี ได้สัดส่วนพอเหมาะ การทำการต่างๆ ทุกอย่างต้องพอดีถ้าไม่พอดีก็พลาดความดีจึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้นจะต้องรู้จักประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดี

๕. กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของเวลาว่า เรื่องนี้จะลงมือตอนไหน เวลาไหนจะทำอะไรอย่างไร จึงจะเหมาะ ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดก็ต้องรู้จักกาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่าสังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไรในเวลาข้างหน้าเท่านั้น และเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

๖. ปริสัญญุตตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการโดยเฉพาะถ้าจะช่วยเหลือเขา ก็ต้องรู้ปัญหา รู้ความต้องการของเขา แม้แต่ชุมชนย่อยๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเขา เราต้องรู้ความต้องการของเขา เพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้อง หรือแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด

๗. บุคคลัญญตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล ตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไร โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไร มีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไรเพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน

นอกจากนั้นก็รู้ประโยชน์ที่เขาพึงได้ เพราะในการทำงานนั้นไม่ใช่จะเอาเขามาเป็นเพียงเครื่องมือทำงานได้ แต่จะต้องให้คนที่ทำงานทุกคนได้ประโยชน์ ได้พัฒนาตัวเอง ผู้นำควรรู้ว่าเขาควรจะได้ประโยชน์อะไรเพื่อความเจริญของงานแห่งชีวิตที่แท้จริงของเขาด้วย ที่กล่าวมานี้ คือ หลักธรรมที่เรียกว่า สปัปฺริสฺสธรรม ประการ^{๔๕} ถ้ามีคุณธรรม ๗ ประการนี้แม้จะไม่มีคุณสมบัติข้ออื่นก็เป็นผู้นำได้เพราะรู้จักประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอที่จะจัดการให้ได้ผลสามารถจัดวางวิธีปฏิบัติการที่เหมาะสมให้บรรลุผลสำเร็จได้

สรุปความได้ว่า สปัปฺริสฺสธรรม คือ คุณธรรมที่สำคัญ สำหรับสปัปฺริสฺสน หรือคนดี และเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำที่สมบูรณ์แบบด้วย คุณธรรมทั้ง ๗ ประการย่อมນำบุคคลนั้นไปสู่ความมีคุณค่าอย่างแท้จริง เรียกได้ว่าเป็นคนสมบูรณ์แบบ^{๔๖}

^{๔๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๖๔.

^{๔๖}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔.

ตารางที่ ๒.๘ สรุปแนวคิดความหมายของหลักธรรมสัปปริสธรรม

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๓๘, หน้า ๒๗๖)	ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี ๗ ประการ คือ ๑) อัมมัญญาตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล ๓) อิตถัญญาตา รู้จักตน ๔) มัตถัญญาตา รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา ๖) ปริสสัญญาตา รู้จักชุมชน สังคม ๗) ปุคคสสัญญาตา รู้จักบุคคล
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อัมฺรฺฐาณ) (๒๕๐๙, หน้า ๑๒)	คุณธรรม ๗ ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใดย่อมบุคคลนั้นให้เป็นสัปปริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย
พระสามารถ อานนโท (๒๕๔๘, หน้า ๓๓-๓๔)	ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดีบุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปริสธรรม เป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๖๔.	ในสัปปริสสูตร อภิปริญาณาสก มัชฌิมนิกาย พุทธโอวาทเรื่อง ธรรมของคนดี(สัตบุรุษ) คนที่สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๔๗, หน้า ๑๔)	คุณธรรมที่สำคัญสำหรับสัปปริสชน หรือคนดี และเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำที่สมบูรณ์แบบด้วย

๒.๓.๒ คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗

ในการศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาให้ทราบถึงองค์ประกอบของหลักสัปปริสธรรม ซึ่งมี ๗ ประการและในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีการอธิบายในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอย่างไร ตลอดจนการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงหลักสัปปริสธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ได้อย่างไร และแยกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านอัมมัญญาตา คือ เป็นผู้นำที่รู้หลักการ รู้หลักความจริง อัมมัญญาตา ความรู้จักธรรม รู้หลักความจริง หลักการ หลักเกณฑ์ กฎธรรมดา กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล กล่าวคือ ผู้นำนั้นจะเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหน้าที่ รู้งาน รู้กฎ กติกาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เหล่านี้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวว่า อัมมัญญาตา หมายถึง การรู้ธรรม ดังความที่ปรากฏใน อัมมัญญาสูตร^{๔๗} ว่า ภิกษุที่เป็นผู้รู้เหตุ รู้เรื่องนวังสตุศาสน์ คือคำสอนพระศาสดาอันเป็นศาสนธรรม มีองค์ประกอบอยู่ ๙ ประการ หรือที่เรียกว่า รู้ธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก คือ หลักปรียัติธรรมนั่นเอง ซึ่งได้แก่ การรู้เรื่อง

^{๔๗} ๐.สตุตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

พระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม เป็นต้น อันเป็นเหตุแห่งความเจริญ หลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนที่สำคัญ คือ นวังคัสตฤศาสน์ ๙ ประการ ได้แก่

๑. สุตตะ คือ พระสูตรต่างๆ
๒. เคยยะ คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา
๓. เวยยาकरणะ คือ พระอภิธรรมทั้งหมด
๔. คาถา คือ พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา
๕. อุทาน คือ พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัส
๖. อิติวุตตะกะ คือ พระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “สมจริงดังคำที่พระองค์ตรัสไว้”
๗. ชาดก คือ พระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า
๘. อัปภูตธรรม คือ พระสูตรที่ประกอบด้วยปาฏิหาริย์
๙. เวทัลลสะ คือ พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้ และถามยิ่งขึ้นไป เป็นต้น^{๔๘}

นวังคัสตฤศาสน์นี้ เป็นเหตุแห่งความเจริญในการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่จุดหมายสูงสุดของการศึกษาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ภิกษุผู้รู้ธรรมต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในหลักนวังคัสตฤศาสน์นี้ แล้วจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้รู้ธรรม หรือเหตุแห่งความเจริญการรู้หลักการ ฐานัน รู้กติกาต่างๆ อย่างถูกต้องนี้ ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของคนดีที่ต้องรู้หลักการ และกฎเกณฑ์ของวิธีการทั้งหลายให้ชัดเจนในทางปฏิบัติหน้าที่ และดำเนินกิจการต่างๆ อย่างถูกต้อง จึงสามารถนำพามวลชน และองค์กรไปสู่จุดหมายอย่างถูกต้อง ผู้นำจะต้องมีหลักธัมมัญญุตตา กล่าวคือ จะต้องรู้หลักการ ฐานัน และกฎกติกาอย่างถูกต้อง จึงสามารถวางแผนงาน และนโยบายได้อย่างถูกต้องเพื่อนำพามวลสมาชิกและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้นำหมู่คณะเมื่อเข้าใจหลักการกฎเกณฑ์หรือเป็นผู้รู้เหตุผลเหล่านั้นแล้ว ย่อมจะนำพาผู้อื่นไปในทิศทางที่ดี และประสบกับความสำเร็จ สามารถนำหมู่คณะให้รอดพ้นจากความหายนะต่างๆ ได้ และสามารถนำพาหมู่คณะไปสู่จุดหมายที่ถูกต้องและปลอดภัยได้เสมอ

พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึงเหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญทั้งหลายของภิกษุในพระพุทธศาสนา ทรงยกเป็นอุปมาเปรียบกับภิกษุที่จะเข้าถึงฝั่งพระนิพพาน มีความเจริญในพระธรรมวินัยได้นั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ๑๑ ประการ เช่นเดียวกับนายโคบาลผู้ประสบความสำเร็จต้องรู้จักการบริหารจัดการฝูงโค ดังความที่ปรากฏในโคบาลสูตร^{๔๙} ตอนหนึ่งว่านายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการ เป็นผู้ควรจะครอบครองฝูงโค ควรทำฝูงโคให้เจริญได้ ภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลในโลกนี้เป็นผู้รู้จักอุปถัมภ์ในลักษณะเป็นคอยเลี้ยงดู ข้าง ปิดบังแผล สุมควั่นให้ รู้จักทำ รู้จักให้ โคตม่น้ำ หรือยังรู้จักทางฉลาดในสถานที่โคเที่ยวหากิน รู้จักรีดนมให้เหลือไว้ รู้จักการบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงเป็นผู้นำฝูง ด้วยการบูชาเป็นอดิเรกภิกษุทั้งหลาย นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการนี้ เป็น

^{๔๘}ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๕๕-๕๙.

^{๔๙}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔๖/๓๘๘.

ผู้สมควรจะครอบครองฝูงโคควรทำให้ฝูงโคแนวทางของการเป็นผู้นำที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์เพื่อขยายความคุณสมบัติดังนี้

๑) การรู้จักรูป คือ ผู้นำจะต้องรู้จักและเข้าใจผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชาในฐานะของสมาชิกขององค์กร ความรู้นี้นอกจากจะสร้างความสนิทสนมกันแล้ว ยังก่อให้เกิดมิตรไมตรีต่อกัน เข้าใจความต้องการของมวลสมาชิก

๒) ฉลาดในลักษณะ คือ เมื่อผู้นำรู้จักตัวบุคคล ก็จะสามารถพิจารณาเพื่อการจัดสรรตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับบุคคล การทำงานภายใต้การแนะนำอบหมายนั้นก็สัมฤทธิ์ผล

๓) คอยเยี่ยไข้ขา คือ ผู้นำสามารถแสดงศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

๔) คอยปิดบังแผล คือ ผู้นำจะต้องมีความระมัดระวัง สำรวจตรวจตรามิให้เกิดความเสียหายอันเป็นการทำลายชื่อเสียงของสมาชิก ป้องกันมิให้ปรากฏออกมาภายนอก

๕) สุขคว้น คือ ผู้นำจะสามารถแสดงความสามารถของตนเองแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้อง

๖) รู้จักทำ(น้ำ) คือ ผู้นำจะต้องแสวงหาความรู้ รู้จักความคิดในการทำงาน มีคณะทำงานที่ดี มีคณะที่ปรึกษาในกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิก

๗) รู้ว่าโคกินน้ำแล้วหรือยัง คือ ผู้นำจะต้องรู้จักกระบวนการพัฒนา ให้โอกาสแก่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของสมาชิกด้วยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ผักผ่อนทักษะอาชีพ

๘) การรู้จักทาง คือ ผู้นำจะต้องรู้แนวทางในการบริหารจัดการ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักจุดร่วมของชีวิตมนุษย์ โดยนำพาสมาชิกของตนไปสู่จุดหมายของชีวิตร่วมกัน

๙) ฉลาดในสถานที่โคจร คือ ผู้นำจะต้องสามารถประเมินศักยภาพของกลุ่มด้วยการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงานและแนวทางปฏิบัติจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์

๑๐) รัตนมให้เหลือไว้ คือ ผู้นำต้องคำนึงถึงประโยชน์ของมวลสมาชิก รู้จักประสานประโยชน์ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้วยความพอเหมาะพอดีรักษาสมดุลระหว่างการให้การรับ

๑๑) การบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงหรือจำฝูง คือ ผู้นำจะสามารถเสริมภาวะของตนเองให้เด่นชัดด้วยการรู้จักให้บำเหน็จรางวัลแก่ผู้ทำงานดีมีคุณธรรม อันเป็นการสร้างเสริมความเชื่อถือต่อผู้นำและเป็นการกำลังใจ การกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และมวลสมาชิก^{๕๐}

จะเห็นได้ว่าผู้นำจะต้องมีหลักธัมมัญญตา กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้รู้หลักการ รู้งานและกตีกาอย่างถูกต้อง จึงจะสามารถวางแผนและนโยบายได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำมามวลสมาชิกและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านธัมมัญญตา เป็นผู้นำที่จะต้องรู้หลักการ ยึดหลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้งานอย่างถูกต้อง แล้วตั้งตนอยู่ในหลักการที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนและถูกต้องตามหลักธัมมัญญตา ผู้นำนั้นก็จะสามารถนำพาหมู่คณะมวลชนหรือสังคมไปสู่ความปลอดภัย ความสงบสุขและเจริญ ก้าวหน้าตามจุดหมายที่วางไว้ได้ สามารถจัดทำนโยบายสอดคล้องกับการ

^{๕๐} สุรศักดิ์ ม่วงทอง, "พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๔๐-๔๑.

บริหารงาน แสดงภาวะผู้นำต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อ สนใจใต้อาามทุกข์สุข และใช้หลัก
กัลยาณมิตรเป็นแบบอย่างที่ดี

๒. คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านอัตถิยญตา คือ เป็นผู้นำที่รู้จักผล รู้เป้าหมายของ
หลักการที่ตนปฏิบัติอัตถิยญตา ความรู้จักอรรถประโยชน์ รู้ความมุ่งหมายประโยชน์ที่ประสงค์ กล่าว
ว่าเป็นผู้รู้จักผล ผู้นำต้องรู้จักเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การว่าจะไปทาง
ไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อสามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้นพระพุทธศาสนาได้
กล่าวว่า อัตถิยญตา คือความเป็นผู้รู้หรือรู้ จักจุดหมาย รู้ประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏใน อัมมัญญ
สูตร^{๕๑} ว่า ภิกษุที่รู้จักผลว่า ภิกษุในพระพุทธศาสนานี้เป็นผู้มีความรู้เรื่องเนื้อความใจความ ความมุ่ง
หมาย และประโยชน์ ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงภิกษุที่เป็นผู้รู้จักผลว่า ภิกษุในธรรมวินัยเป็นผู้รู้
ความหมายแห่งภาษิต คือ ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์นั้นนี้ เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมาย
แห่งภาษิตนี้ หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้นเลยว่าเป็น ความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมาย
แห่งภาษิตนี้ ไม่พึงเรียกเธอว่า เป็นอัตถิยญตา แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า
นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ นี่เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ ฉะนั้น ควรเรียกภิกษุนั้นว่าเป็น
อัตถิยญตา

ดังนั้น การรู้จุดหมายหรือเป้าหมายนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่ง สำหรับบุคคลที่
เป็นคนดี หากเป็นผู้รู้ในความมุ่งหมายหรือผลที่ปรากฏเกิดขึ้นในสังคม และวางแผนในการสร้างสรรค์
หรือแก้ไขในเหตุการณ์นั้นๆ แล้ว ย่อมจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและเชื่อถือจากบุคคลในสังคม^{๕๒}
หากบุคคลใดปฏิบัติตามหลักอัตถิยญตา ย่อมเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองทุกอย่างทะลุปรุโปร่ง
สามารถนำพาหมู่คณะหรือมวลชน และองค์กรไปสู่ความเจริญ และประสบความสำเร็จตาม
วัตถุประสงค์ การรู้จุดหมายหรือเป้าหมายนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่งสำหรับบุคคลที่เป็น
ผู้นำ หากไม่เข้าใจในจุดหมายหรือความมุ่งหมายของการกระทำแล้ว จะถือว่าเป็นผู้นำที่ไม่ได้

ผู้นำตามหลักอัตถิยญตานี้สามารถคาดการณ์และวางแผนในการทำงาน การแก้ไขการ
พัฒนาตนเองและสังคมได้โดยการใช้หลักการนี้ เช่น เมื่อเวลาที่ประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ อย่างใด
อย่างหนึ่ง เช่น พบเห็นบุคคลทำบาปอกุศล หรือกระทำความผิด ชัยนศึกษาเล่าเรียนก็จะสามารถที่
จะคาดผลล่วงหน้าได้ว่า เหตุอย่างนี้จะต้องส่งผลอย่างนั้นอย่างนี้ เรียกว่า รู้ผลระหว่างเหตุกับผลนี้
นับว่าเป็นเรื่องเดียวกัน แต่คนละเงื่อนไข เมื่อกล่าวถึงข้อหนึ่งก็กระเทือนถึงอีกข้อหนึ่ง เหตุกับผลจึง
เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน เหตุอย่างไร ผลก็อย่างนั้น

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านอัตถิยญตา จะต้องเป็นผู้นำที่รู้จุดหมาย รู้เป้าหมาย รู้จักผลที่จะ
เกิดขึ้นอย่างชัดเจน แล้วมุ่งสู่จุดหมาย เป้าหมายนั้นตามหลักอัตถิยญตาผู้นำนั้นก็จะเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์
กว้างไกล หรือ ปรัชญา พันธกิจเป้าหมายในการพัฒนาบริหาร จัดให้มีการร่วมมือกับประชาชน เพื่อ
พัฒนาผู้เรียนและชุมชน รู้ความมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์
องค์การว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมาย
ที่กำหนดไว้

^{๕๑} วจ.สวดตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

^{๕๒} อ้างแล้ว, หน้า ๖๐.

๓. **ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้ตน** คือ รู้ว่า เรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะเพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นความรู้ที่จะประพฤติและปรับปรุงแก้ไข กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักตน กล่าวคือ รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอว่า ตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของคน ในขณะเดียวกัน ก็พัฒนาจุดอ่อนจุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน ในขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรื่อยไป ผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้พระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า อัตตัญญูตา หมายถึง การรู้จักตนเกี่ยวกับ ศรัทธา ศีลจาคะ สุตระ ปัญญา เป็นต้น ดังปรากฏใน อัมมมัญญสูตร^{๕๓} ว่า "ภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักตน คือ รู้ว่าตนเองนั้นมีศรัทธา ความเชื่อ มีศีล มีระเบียบวินัยมีสุตตะ คือ การศึกษาเล่าเรียน ได้ยิน ได้ฟัง มีจาคะ การสละ แบ่งปัน การปล่อยวาง มีปัญญารู้ ความสามารถ อยู่ประมาณเท่าใดบ้าง แล้ววางตนให้เหมาะสมกับฐานะภาวะ ความรู้ความสามารถของตนเอง ไม่ทำให้เกินความรู้ความสามารถของตนเองเรียกว่า ผู้รู้จักตน

การรู้ตนในแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ก็คือ การรู้หลักความเจริญอย่างประเสริฐหลักความเจริญของอารยชนตามคุณธรรมที่เรียกว่า อารยวัฑฒิ ๕ ดังต่อไปนี้

๑) ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความเจริญความดีความงามอันมีเหตุผล

๒) ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต

๓) สุตตะ การเล่าเรียน สดับฟัง ศึกษาหาความรู้

๔) จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ อนุเคราะห์ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบเอาแต่ตัว

๕) ปัญญา ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล คือ รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

จากพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติของคนดี ย่อมสามารถควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของตนเองได้อย่างถูกต้อง ตามหลักความเจริญอย่างประเสริฐหรืออารยวัฑฒิ ๕ กล่าวคือ เป็นผู้รู้ตนเองทั้งในด้านคุณภาพทางความสามารถที่จะประกอบกิจการงานได้อย่างถูกต้อง และด้านคุณภาพจิตใจที่สามารถเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ถูกต้องสมควรแก่การยกย่องของบุคคลทั้งหลาย

คนดีจะต้องรู้ว่าตนมีภาวะอะไรอยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเองให้มีคุณสมบัติ มีความสามารถ

^{๕๓} อก.สตุตทก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

ยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา^{๕๔}

จากตัวอย่างต่างๆ ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา เป็นผู้มีคุณธรรม เป็นผู้ที่รู้จักตนอยู่เสมอว่าเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ สามารถใช้แรงจูงใจ กระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคคลต่างๆ ได้ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เสียสละ มีความรับผิดชอบสูงและมีคุณธรรม แคไหน เพียงไร แล้วต้องประพัตติตนเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงให้สมกับภาวะนั้นๆ และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไปยอมทำให้ผู้นำนั้นสามารถนำพามวลชน หมู่คณะ องค์กร และสังคมไปสู่ความสงบสุข และเจริญก้าวหน้าต่อไป

๔. ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้จักประมาณ ความรู้จักประมาณ หมายถึง ความพอดี กล่าวคือ ต้องรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงานในเรื่องต่างๆ ดังนั้น ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ เช่น ภิกษุรู้จักประมาณและรู้จักบริโภคนิยัตติยสัจกล่าวว่าเป็นผู้รู้จักประมาณ

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าว มัตตัญญูตา หมายถึง รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ ดังปรากฏใน ธัมมัญญสูตร ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักประมาณในการบริโภคนิยัตติย ๔ ในการเลี้ยงชีพ เช่น การรู้จักประมาณในการรับประเคน หรือการใช้อยู่อาศัย การรับอาหารบิณฑบาต และบริโภคนิยัตติยให้อาหารให้พอประมาณแก่อัตตภาพของตนไม่มากไม่น้อยเกินไป การใช้เสนาสนะที่อยู่อาศัยให้พอสมควรเหมาะสมกับสมณะสาธูป ยารักษาโรคและบริวารอื่นๆ ที่ภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้อง ต้องให้รู้จักความพอดีแก่ตนเอง หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับปัจจัย ๔ จึงเรียกเธอว่า เป็นมัตตัญญู^{๕๕}

ดังนั้น การรู้ประมาณ ตามหลักมัตตัญญูตา ย่อมทำให้ผู้ประพัตติปฏิบัติมีความสุขความเจริญพอเหมาะ แก่ฐานะของตน โดยรู้จักความพอดีในการดำเนินชีวิตทุกอย่างได้ถูกต้องเหมาะสมด้วยเหตุนี้ ผู้นำที่ดี ผู้นำที่ดี ตามหลักมัตตัญญูตา ย่อมนำมาซึ่งความเหมาะสมพอสมควรในการดำเนินกิจการงานต่างๆ ทำให้สามารถนำพามวลชน หมู่คณะไปสู่ความสุขสงบปลอดภัย และความเจริญอย่างแท้จริง

ในการใช้สอยปัจจัย ๔ ด้วยการรู้จักประมาณในความเป็นอยู่เช่นที่อยู่อาศัย รู้จักประมาณในการบริโภคนิยัตติย รู้จักประมาณให้เหมาะสมกับรายรับรายจ่ายของตนเอง ไม่ทะเยอทะยานจนเกินฐานะแล้ว ย่อมจะได้รับความสุขและนำความเจริญมาสู่สังคมที่อยู่ของตนเองและรู้จักประมาณอีกประการหนึ่ง คือรู้จักประมาณในการรับและการให้ รู้จักประมาณตนว่า ควรรับอะไรจากใคร เพียงใด ควรให้อะไรแก่ใคร เพียงใด ควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไร ให้พอเหมาะพอดี พอประมาณ

ดังปรากฏใน มหาสุวราชชาดก^{๕๖} เป็นเรื่องที่พระพุทธองค์ตรัสกับภิกษุ และท้าวสักกะกับพญานกแขกเต้า ดังมีใจความว่า ภิกษุรูปหนึ่งได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และพระพุทธองค์ทรงตรัสถามว่า "ดูก่อนภิกษุ เธอไม่ลำบากด้วยบิณฑบาตหรือ? เสนาสนะเป็นที่สบายดีหรือ? ภิกษุรูปนั้นทรงกราบทูลให้ทรงทราบ พระศาสดาครั้งทรงทราบว่าเธอมีเสนาสนะ เป็นที่สบาย จึงตรัสว่าดูก่อนภิกษุ ธรรมดาสมณะเมื่อมีเสนาสนะเป็นที่สบายแล้ว ก็ควรละความโลภอาหารเสีย ยินดีฉันตามที่ได้มานั้น กระทำ

^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๕-๒๖.

^{๕๕} อัง.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.

^{๕๖} ขุ.ชา. นวก. (ไทย) ๒๗/๔๒๙/๓๐๕.

สมณธรรมไป โบราณบัณฑิตทั้งหลาย แม้เกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉานก็ย่อมผลแห่งในต้นไม้ที่ตนอยู่อาศัย ยังละความโลภอาหาร มีความสันโดษไม่ทำลายมิตรธรรมไปเสียที่อื่นเหตุไรเธอจึงมาคิดว่าบิณฑบาตน้อยฉันไม่อร่อย และละทิ้งเสนาสนะที่สบายเสีย"

แล้วได้ตรัสอดีตนิทานมาสาธกว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่ป่าไม้มะเดื่อแห่งหนึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา มีนกแขกเต้าหลายแสนตัว ต่อมาในฤดูแล้งผลมะเดื่อหมดลง นกแขกเต้าทั้งหลายได้พากันบินหนีไปหาถิ่น ที่อื่น ยังคงเหลือแต่พญานกแขกเต้าตัวหนึ่งเท่านั้น เป็นผู้มักน้อยสันโดษไม่หนีไปที่อื่น เมื่อผลมะเดื่อหมดก็กินหน่อ ใบ เปลือก และสะเก็ดของต้นมะเดื่อตามลำดับ โดยไม่คิดจะหนีไปไหนเป็นเหตุให้บัลลังก์ของท้าวสักกะแสดงอาการร้อน เพื่อทดสอบจิตใจของพญานกแขกเต้า ท้าวเธอจึงบันดาลให้ต้นมะเดื่อที่นกแขกเต้าอาศัยอยู่นั้นตายและแห้งลงมีลำต้นแตกเป็นช่องน้อยใหญ่ เวลาลมพัดจะมีเสียงดัง มีผงไม้ไหลออกมาตามช่องที่แตกนั้น นกแขกเต้าก็ไม่หนีไปไหนก็ยังกินผงไม้ไหลออกมาตามช่องที่แตกนั้นแหละเป็นอาหาร จนสุดท้ายต้นไม้นั้นเหลือแต่ตอ พญานกแขกเต้าก็ไม่หนีไปไหน ยังคงจับอยู่ที่ตอต้นไม้นั้นท้าวสักกะเมื่อทราบข่าวพญานกแขกเต้ามีความมักน้อยสันโดษจริงๆ จึงแปลงร่างเป็นพญาหงส์ มีนางสุชาดาเป็นนางหงส์ติดตามไปด้วย บินไปจับที่ตอมะเดื่อใกล้พญานกแขกเต้านั้น แล้วเจรจาว่า "นกแขกเต้า ผู้มีจะงอยปากสีแดง ท่านควรไปที่อื่นได้แล้ว อย่ามาตายที่ตรงนี้เลย ท่านมาเยื่อใยอะไรกับต้นไม้นี้ ต้นไม้อื่นมีถมเถไป "พญานกแขกเต้าร้องตอบว่า "ท่านพญาหงส์...ใครเป็นเพื่อนในยามทุกข์ยาก ผู้นั้นเป็นสัตบุรุษ ย่อมไม่ทอดทิ้งเพื่อนผู้มีทรัพย์และไร้ทรัพย์ ต้นไม้นี้เป็นทั้งเพื่อนเป็นทั้งญาติของเรา เราเพียงต้องการมีชีวิตอยู่เท่านั้น จึงไม่อาจทิ้งต้นไม้นี้ไปได้ เพราะเหตุเพียงไม่มีผล นี่ไม่ยุติธรรมเลย"

จากชาดกเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า การที่บุคคลมีความพอใจยินดีในสิ่งที่ตนมีและรู้จักกตัญญูรู้คุณค่าของที่อยู่อาศัย ย่อมเป็นที่ชื่นชมว่าสรรเสริญของนักปราชญ์บัณฑิต ดังนั้น การรู้จักประมาณในความเป็นอยู่เช่นที่อยู่อาศัย รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร รู้จักประมาณให้เหมาะสมกับรายรับรายจ่ายของตนเอง ไม่ทะเยอทะยานจนเกินฐานะแล้ว ย่อมจะได้รับความสุขและนำความเจริญมาสู่สังคมของตนเองและมารู้จักประมาณอีกประการหนึ่ง คือ รู้จักประมาณในการรับและการให้รู้จักประมาณตนว่า ควรรับอะไรจากใครเพียงใด ควรให้อะไรแก่ใครเพียงใดควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไรให้พอเหมาะพอดีให้พอประมาณ และทรงตรัสถึงหลักธรรมที่จะทำให้บุคคลเป็นผู้ที่รู้จักประมาณ นั่นคือ หลักสันโดษ คือ ความยินดีด้วยปัจจัยที่ตนมีตนได้ไม่แสวงหาในสิ่งที่ไม่สมควร มีความขยัน ไม่เกียจคร้าน ความสันโดษนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะคือ^{๕๗}

๑. พอดีกับสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่ (ยถาลาภะ) คือ เอาสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่เป็นเกณฑ์แล้วทำให้พอเหมาะพอดีกับสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่ ให้พอเหมาะพอดีกับความจำเป็นก่อนหลังเพื่อให้เกิดคุณค่าแท้จริง

๒. พอดีกับกำลังความสามารถ (ยถาพละ) คือ เอากำลังความสามารถเป็นเกณฑ์วัดแล้วให้พอเหมาะพอดีกับความสามารถนั้น ไม่ทำให้เกินกำลังความรู้ความสามารถ

๓. พอดีกับฐานะ (ยถาสารูปะ) คือ เอาฐานะหรือความเหมาะสมสมควรเป็นเกณฑ์แล้วทำให้เหมาะสมกับฐานะ

^{๕๗} อ้างแล้ว, หน้า ๖๗.

ลักษณะ ๓ อย่างนี้ ควรใช้ประกอบซึ่งกันและกัน จึงช่วยให้สามารถทำกิจการงานใดๆ ก็ตาม ให้พอเหมาะพอดีอย่างได้ผลเต็มที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น **พอสรุปได้ว่า** ภาวะผู้นำด้านมัตตัญญูตาเป็นผู้นำจะต้องเป็นผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรมแห่งมัชฌิมาปฏิปทา คือ ดำเนินตามทางสายกลางอันประกอบด้วยมรรคมีองค์ ๘ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันจะทำให้ผู้นำนั้นเป็นผู้รู้จักประมาณมีความพอเหมาะพอดีในการดำเนินกิจการทุกอย่าง รู้จักความพอดี สามารถวางตนวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารงาน ปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่างๆ ตามได้อย่างเหมาะสม บริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการที่จะบริหารงานทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อประโยชน์สุขแห่งมวลชนและหมู่คณะอย่างแท้จริงนอกจากนี้ ความพอเหมาะพอดี ความรู้จักประมาณนั้น ผู้นำนั้นจะสามารถบริหารกิจการทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์อย่างถูกต้อง และสามารถนำพอมวลชนและหมู่คณะไปสู่ความสงบสุข ปลอดภัย และก้าวหน้าตลอดไป

๕. ภาวะผู้นำด้านกาลัญญูตา คือ เป็นผู้นำที่รู้จักเวลา ความรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ประกอบกิจการงานต่างๆ ทำหน้าที่การทำงานตรงเวลา เป็นเวลา และทันเวลา กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักคุณค่าของกาลเวลา ผู้นำที่ประสบ ความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้อง

ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึง กาลัญญูตา ไว้ว่า การรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังปรากฏใน อัมมัญญสูตร^{๕๘} ว่า

ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้ประกอบไปด้วยความรู้ว่า เวลานี้เป็นเวลาควรศึกษา ควรถาม เวลานี้เป็นเวลาทำความเพียร ควรหลีกเลี่ยงเว้นจากหมู่ คือ รู้จักการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกาลเทศะ ให้เหมาะสมกับสมณะ รู้คุณค่าของเวลาเมื่อภิกษุมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เวลาอย่างจะเป็นผู้มี ความเจริญในพระพุทธศาสนา เพราะทำให้ถูกกับกาลเวลาดังนั้น การรู้จักเวลา รู้จักคุณค่าแห่งเวลา รู้จักบริหารเวลาอย่างถูกต้องตามหลักกาลัญญูตา ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นผู้นำที่ดีในการที่จะวางแผนงานในกิจการต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและทันต่อสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ การดำเนินกิจการต่างๆ เมื่อทำให้ถูกต้องเหมาะสม ก็ย่อมส่งผลเสียให้แก่ผู้อื่น ในเรื่องนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับภิกษุที่ละเลยกิจวัตรปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับสมณะ ดังปรากฏในอภาลารวชาดก^{๕๙} ซึ่งมีเนื้อความว่า

ภิกษุชาวพระนครสาวัตถีรูปหนึ่ง บรรพชาในพระศาสนาแล้วไม่เรียนวัตรหรือสิกขา เธอไม่รู้ว่าเวลานี้ควรทำวัตร ควรปรนนิบัติ ควรเล่าเรียน เวลานี้ควรท่อง สวดเสียงดัง ในขณะที่ตื่นขึ้น ทุกๆ ยาม ภิกษุทั้งหลายไม่เป็นอันได้หลับได้นอน ต่างพากันกล่าวโทษของเธอในธรรมสภาพระพุทธองค์ทรงทราบแล้วตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นที่ภิกษุสงฆ์เสียไม่เป็นเวลา แม้ในกาลก่อน ภิกษุรุ่นนี้ได้เกิดเป็นไก่ ก็ส่งเสียงไม่เป็นเวลาเหมือนกับการที่เขาไม่รู้จักกาลเวลาชั้น จึงเป็นเหตุให้ถูกบิณฑกจนถึงสิ้นชีวิต

^{๕๘} อัง. สตตก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

^{๕๙} ขุ.ชา.เอกก. (ไทย) ๒๗/๑๑๙/๔๙.

ในอดีตกาลพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในพระนครพาราณสี และเมื่อพระโพธิสัตว์บังเกิดในสกุลอุทิจจพราหมณ์และเจริญวัยแล้วสำเร็จการศึกษาในศิลปวิทยาทุกอย่างเป็นอาจารย์ทิศาปาโมกข์ บอกศิลปะแก่มาณพประมาณ ๕๐๐ มีโกณฑินอยู่ด้วยคนหนึ่ง ซึ่งทำให้พวกเขาพากันลุ่มตามเสียงขันของมัน ศึกษาศิลปะอยู่และโกณฑินตายเสียจากพวกเขาจึงเที่ยวแสวงหาโกณฑินมาคนหนึ่ง หักพินอยู่ในป่าช้าเห็นโกณฑินนั้นก็จับมาใส่กรงเลี้ยงไว้ โกณฑินนั้นไม่รู้ว่าควรจะขันในเวลาไหน เพราะมันเติบโตในป่าช้า บางคราวก็ขันตึกเกินไปไม่อาจศึกษาได้มาจนพวกกล่าวกันว่า เตี้ยมันขันตึกไป เตี้ยก็ขันหายไป อาศัยโกณฑิน พวกเราเรียนศิลปวิทยาไม่สำเร็จ จึงช่วยกันบิตคอกถึงสิ้นชีวิต แล้วบอกอาจารย์ว่า โกณฑินขันไม่เป็นเวลาพวกผมฆ่ามันเสียแล้ว อาจารย์กล่าวว่า มันถึงความตาย เพราะเจริญเติบโตโดยมิได้รับการสั่งสอนเลย โกณฑินไม่เติบโตอยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้อยู่ในสำนักของอาจารย์ ย่อมไม่รู้จักกาลที่ควรขันและไม่ควรขัน ดังนี้

ชาตคนนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การรู้จักเวลาในการทำกิจการใดๆ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งหากว่าบุคคลใดไม่รู้จักประกอบกิจการใดๆ ให้เหมาะสมกับเวลาแล้วย่อมก่อให้เกิดความเสียหายหรือหายนะแก่ตนเอง ดังเช่นที่โกณฑินในชาตไม่รู้เวลาในการขันที่เหมาะสม จึงทำให้ต้องถูกฆ่าตายในที่สุด ดังนั้นการเป็นผู้นำที่ดีควรจะต้องรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการกระทำกิจการต่างๆ ให้ถูกต้อง มิฉะนั้นแล้วย่อมจะสามารถนำมาซึ่งความเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่นได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น **สรุปได้ว่า** คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านกาลัญญุตาคือ เป็นผู้นำที่จะต้องรู้จักเวลาเหมาะสมในการทำกิจการทุกอย่างอย่างถูกต้อง รู้จักบริหารเวลาให้เหมาะสมรู้จักคุณค่าของเวลา รู้จักการวางแผนการใช้เวลาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างถูกต้อง ผู้นำนั้นก็ย่อมจะสามารถนำพาหมู่คณะมวลชนและสังคมไปสู่ความสงบสุขและก้าวหน้าตามความเหมาะสมแห่งเวลาอันควร

๖. ภาวะผู้นำด้านปรีชาญาณ คือ เป็นผู้นำที่รู้ชุมชน ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน รู้กิจวิญญูที่จะประพจน์ต่อชุมชนนั้น ว่าเมื่อเข้าไปจะประพจน์อย่างไร กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักชุมชน รู้สังคม ตั้งแต่ขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร จะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้อง^{๖๐} หรือแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์วัฒนธรรม ประเพณี ของสังคมนั้นๆ เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง จะได้สามารถนำความสุขสันติสุขความก้าวหน้ามาสู่มวลชน หมู่คณะและสังคมได้

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าว ปรีชาญาณ หมายถึง การรู้จักบริษัท และแนวปฏิบัติของบริษัท ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร ว่า

ภิกษุเป็นผู้รู้จักบริษัท คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักบริษัทหรือรู้จักชุมชนเหล่านี้เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นคหบดี ชนเหล่านี้เป็นสมณะในชุมชนนั้น ควรไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักชุมชนเหล่านั้น และวางตนไม่เหมาะสมกับสังคมหรือชุมชน

^{๖๐} พระภันดร วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์), "การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัพพริสนธรรม", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗.

นั้นแล้ว ไม่ควรเรียกเธอว่าเป็นปรีชาญาณ แต่เพราะภิกษุรู้อย่างนี้ เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นคหบดี เป็นสมณะ ในบริษัทนั้น เราควรเรียกเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนควร นั่งอย่างนี้ควรกล่าวควรสงบอย่างนี้ จึงเรียกเธอว่า เป็นปรีชาญาณในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า การรู้จักว่าชุมชนใดๆ เป็นสังคมประเภทไหน ย่อมทำให้บุคคลนั้นสามารถวางตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในสังคมนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคมนั้นๆ ด้วย ดังนั้น ผู้นำที่รู้จักชุมชนเป็นอย่างดีย่อมสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมในสังคมนั้น อีกทั้งสามารถบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของสังคมนั้นให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ ประเพณี แบบแผน ทำให้เป็นที่เคารพนับถือ ยกย่องของหมู่คณะ หรือมวลชนตลอดจนสามารถนำมาซึ่งความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ ด้วย^{๖๑}

ในการที่คนดีจะรู้จักชุมชนได้ดีอีกประการหนึ่งนั้น ผู้นำจะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของบุคคลในสังคมซึ่งจะปฏิบัติกันได้อย่างถูกต้อง ในข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับสังคาลกบุตรในเรื่อง ทิศทั้ง ๖ ซึ่งมีสาระสำคัญต่อการเป็นคนดีในการบริหารชุมชนที่ควรรู้ ดังต่อไปนี้

๑. ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดามารดา จะต้องดูแลบุตรธิดาของตน มิให้ทำชั่วแนะนำให้เป็นคนดีให้การศึกษา เป็นต้น เมื่อบุตรธิดาได้รับการดูแลเช่นนั้นแล้ว ควรปฏิบัติตนต่อท่านในทางที่ดี เช่น เลี้ยงดูท่านในคราวจำเป็น ดำเนินกิจการ รักษาวงศ์สกุลของท่านมิให้เสื่อมเสีย

๒. ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครู อาจารย์ จะต้องแนะนำศิษย์ด้วยดี ไม่ปิดบังอำพรางยกย่องในหมู่คณะ เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ เป็นต้น เมื่อศิษย์ได้รับการอนุเคราะห์จากครูอาจารย์และพึงตอบแทนท่านด้วยการรับใช้ท่าน เชื่อฟังท่าน เคารพท่าน และตั้งใจศึกษา

๓. ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยา สามี จะต้องปฏิบัติต่อกันดังนี้ ภรรยาจะต้องจัดงานบ้านด้วยดี สงเคราะห์ญาติของสามี ซื่อสัตย์ต่อสามี รักษาทรัพย์ที่สามีด้วยดี เป็นต้น และสามีควรปฏิบัติต่อภรรยาด้วยการยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ ให้เครื่องแต่งตัวแก่ภรรยา

๔. ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรหรือเพื่อนที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ดังนี้ เช่น ด้วยการกล่าวถ้อยคำไพเราะ วางตนเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อน เป็นที่พึ่งของกันและกันได้ ไม่ทิ้งเพื่อนในยามวิบัติ และนับถือวงศ์ตระกูลของเพื่อน

๕. ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนงาน คนรับใช้ หรือผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องปฏิบัติต่อนายจ้างหรือเจ้านาย คือ ลูกทำงานก่อนนายเลิกที่หลังนาย ถือเอาเฉพาะของที่นายให้ทำงานให้ดียิ่งขึ้น ยกย่องนาย เป็นต้น

๖. ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณะ นักบวช ผู้ทรงคุณธรรมอันสูง ควรอนุเคราะห์แก่คฤหัสถ์เช่น ห้ามไม่ให้ทำชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม อธิบายข้อความให้แจ่มชัดและบอกทางสวรรค์ให้คฤหัสถ์ เมื่อได้รับการอนุเคราะห์ ด้วยตอบแทนด้วยการจะพูดจะคิด จะทำต้องประกอบด้วยความเมตตา การต้อนรับด้วยดี และการให้ทานด้วยปัจจัย^{๖๒}

ดังนั้น การที่คนดีสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามหลักทิศทั้ง ๖ ได้อย่างถูกต้องย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้นำนั้นเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลต่างๆ ในสังคมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องจนสามารถทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะได้ ก็สามารถนำมาซึ่งความสันติสุขในสังคมนั้นได้ตลอดไป

^{๖๑} ๐.ส.ต.ต.ก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

^{๖๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๒/๑๔๕.

จากตัวอย่างที่กล่าวมา **สรุปได้ว่า** ภาวะผู้นำด้านปรีชาญาณเป็นผู้ที่ที่จะต้องรู้ชุมชน รู้สังคม อย่างถูกต้องในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านกฎเกณฑ์ ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น สังคม มีมนุษย์สัมพันธ์เป็นนักประสานงานที่ดีกับทุกคน ทุกองค์กร และทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม และ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน ประชาชน อีกทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษา เพื่อที่จะเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้อย่างถูกต้อง สามารถนำความสงบสุข ความก้าวหน้ามาสู่มวลชน หมู่คณะ และสังคมได้

๗. ภาวะผู้นำด้านบุคคลัญญตา คือ รู้จักบุคคล บุคคลัญญตา หรือ บุคคลปรีชาญาณ ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอรรถาธิบาย ความสามารถ และคุณธรรม รู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆ อย่างไรควรคบ ใช้ตำหนิ สรรเสริญแตกต่างกัน กล่าวว่าเป็นผู้รู้จักบุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ รู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลอย่างไร ดังนั้นคนดีย่อมต้องรู้จักบุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพื่อสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับการงาน ในการบริหารงานทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึง บุคคลปรีชาญาณ คือ การรู้บุคคลและลักษณะความต้องการของบุคคล ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร ว่า

ภิกษุผู้ที่มีความรู้เรื่องบุคคลของภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักบุคคล ๒ จำพวก ได้แก่

๑. รู้ลักษณะบุคคลผู้ที่เป็นบัณฑิต รู้บุคคลที่มีความต้องการจะพบ บุคคลผู้เป็นพระอริยะ หรือผู้ที่เป็นบัณฑิต เป็นคนดีมีศีลธรรม สนใจในคำสั่งสอน แล้วนำมากระทำตามคำสอนนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

๒. รู้จักลักษณะของบุคคลที่ไม่ใช่บัณฑิต ไม่ต้องการเห็นบุคคลที่เป็นบัณฑิตหรือพระอริยะ และไม่ต้องการจะฟังธรรมคำแนะนำสั่งสอนจากท่านผู้รู้

ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่าการรู้จักคบบุคคลผู้เป็นบัณฑิตย่อมนำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น แต่หากคบคนพาลย่อมนำไปสู่ความหายนะทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นด้วย ดังนั้นผู้นำที่ดีจึงควรเลือกคบบุคคลที่ดี เพื่อให้สามารถนำความเจริญมาสู่ตนเองและหมู่คณะได้ตลอดไป^{๖๓}

สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ด้านบุคคลปรีชาญาณนั้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้รู้จักบุคคล เลือกแต่งตั้ง จัดวางบุคคลได้เหมาะสมกับงาน สามารถปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละบุคคลได้อย่างถูกต้อง ให้โอกาส สนับสนุนผู้ที่มีความรู้ ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม ส่งเสริมเยาวชน ให้ได้มีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติมและให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานทุกๆ ด้าน ในการบริหารกิจการงานทุกด้านก็เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และความก้าวหน้าทั้งแก่ผู้ปฏิบัติ หมู่คณะ และองค์กรตามเป้าหมายที่วางไว้

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถวิเคราะห์ให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรม เท่าที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีจำนวนมากซึ่งล้วนแต่เป็นคุณธรรมสำหรับคนดี และในขณะเดียวกันก็เป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีอีกด้วย ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนดี มีจริยธรรม มีคุณธรรม มาปกครองหมู่คณะ สังคม

^{๖๓} ๐.ส.ต.ด.ก. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.

และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความสงบสุข การพัฒนาหมู่บ้าน สังคมและประเทศชาติ ให้มีศักยภาพที่มั่นคงและก้าวหน้าตลอดไปในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

หลักสัปปุริสธรรม เท่าที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีจำนวนมาก ซึ่งล้วนเป็นคุณธรรมสำหรับคนดี ขณะเดียวกันก็เป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำด้วยเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมผู้นำที่เป็นคนดีมีจริยธรรม มีคุณธรรม มาปกครองสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความสงบสุข เพื่อพัฒนาศักยภาพของสังคมประเทศชาติไปพร้อมกัน

ตารางที่ ๒.๙ สรุปแนวคิดคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖. สูตร ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา (๒๕๓๘, หน้า ๕๕-๕๙)	ธัมมัญญดา หมายถึง การรู้ธรรม ดังความที่ปรากฏใน ธัมมัญญ นวังสัตถุศาสน์ ๙ ประการ ๑. สุตตะ ๒. เคยยะ ๓. เวยยาकरणะ ๔. คาถา ๕. อุทาน ๖. อิติวุตตกะ ๗. ชาดก ๘. อพภูตธรรม และ ๙. เวทล ละ
ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔๖/๓๘๘. สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๔๐-๔๑)	นายโคบาลผู้ประสบความสำเร็จ ต้องรู้จักการบริหารจัดการฝูงโค ดังความที่ปรากฏในโคบาลสูตร นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการ คือ ๑) การรู้จักรูป ๒) ฉลาดในลักษณะ ๓) คอยเชื้อไขขวาง ๔) คอยปิดบังแผล ๕) สุ่มคว้น ๖) รู้จักท่า(น้ำ)๗) รู้ว่าโคกินน้ำแล้วหรือยัง ๘) การรู้จักทาง ๙) ฉลาดใน สถานที่โคจร ๑๐) รีดนมให้เหลือไว้ ๑๑) การบูชาโคที่เป็นพ่อฝูงหรือจำฝูง
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖. สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๖๐)	อรรถัญญดา คือความเป็นผู้รู้ธรรม รู้จักจุดหมาย รู้ประโยชน์ ดัง พุทธพจน์ที่ปรากฏใน ธัมมัญญสูตร หากเป็นผู้รู้ในความมุ่งหมายหรือผลที่ปรากฏเกิดขึ้นในสังคม และ วางแผนในการสร้างสรรค์หรือแก้ไขในเหตุการณ์นั้นๆ แล้ว ย่อมจะเป็นผู้ที่ ได้รับการยกย่องและเชื่อถือจากบุคคลในสังคม
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๓๙, หน้า ๒๕-๒๖)	อรรถัญญดา หมายถึง การรู้จักตนเกี่ยวกับ ศรัทธา ศีลจาคะ สุตตะ ปัญญา เป็นต้น ดังปรากฏใน ธัมมัญญสูตร ผู้นำที่ดีจะต้องรู้ว่าตนมีภาวะอะไรอยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มี ความพร้อม มีความถนัดสติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ
อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๖.	มัตตัญญดา หมายถึง รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ ดังปรากฏใน ธัมมัญญสูตร

ตารางที่ ๒.๘ สรุปคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลักทั้งหมด
ช.ชา. นวก. (ไทย) ๒๗/๔๒๙/๓๐๕.	รู้จักประมาณในการรับและการให้ รู้จักประมาณตนว่า ควรรับอะไรจากใคร เพียงใด ควรให้อะไรแก่ใคร เพียงใด ควรวางตัวอย่างไร ควรปฏิบัติอย่างไร ให้พอเหมาะพอดี พอประมาณดังปรากฏใน มหาสุรราชชาดก
สุรศักดิ์ ม่วงทอง (๒๕๔๓, หน้า ๖๗)	๑. พอดีกับสิ่งที่ได้มาหรือมีอยู่ (ยถาลาภะ) ๒. พอดีกับกำลังความสามารถ (ยถาพละ) ๓. พอดีกับฐานะ (ยถาสารูปะ)
อง. สดตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.	กาลัญญута คือ การรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังปรากฏใน อัมมัญญสูตร
ช.ชา.เอกก. (ไทย) ๒๗/ ๑๑๙/๔๙.	พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับภิกษุที่ละเลยกิจวัตร ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับสมณะ ดังปรากฏในอภิลักขิตชาดก
พระณัด วฑฒโน (บุตรสวัสดี) (๒๕๕๑, หน้า ๒๗)	รู้จักชุมชน รู้กิริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น รู้สังคมตั้งแต่ขอบเขตที่กว้าง ขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร จะได้สามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้อง
อง.สดตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.	ผู้นำที่รู้จักชุมชนเป็นอย่างดีย่อมสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมในสังคมนั้น สามารถบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของสังคมนั้นให้ถูกต้อง ทำให้เป็นที่เคารพนับถือ ยกย่องของหมู่คณะ หรือมวลชนตลอดจนสามารถนำมาซึ่งความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้าสู่สังคมนั้นๆ ด้วย
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๒/๑๙๙.	สิงคาลกบุตร เรื่องทศทั้ง ๖ มีสาระสำคัญต่อการเป็นคนดีในการบริหารชุมชน ๑. ทศเบื่องหน้า ได้แก่ บิดามารดา ๒. ทศเบื่องขวา ได้แก่ ครู อาจารย์ ๓. ทศเบื่องหลัง ได้แก่ ภรรยา สามี ๔. ทศเบื่องซ้าย ได้แก่ มิตรหรือเพื่อนที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ๕. ทศเบื่องล่าง ได้แก่ คนงาน คนรับใช้ หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ๖. ทศเบื่องบน ได้แก่ สมณะ นักบวช ผู้ทรงคุณธรรมอันสูง
อง.สดตท. (ไทย) ๒๓/๖๕/๑๔๕.	บุคคลัญญута หรือ บุคคลปโรปรัญญута ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอริยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม รู้ว่าควรปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆ อย่างไร

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔.๑ บริบทผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

ราชกิจจานุเบกษา ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒, พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๖๒, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้แก้ไขเพิ่มเติม มีหลักสำคัญ คือ

๑) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓๕/๒ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีตั้งแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

๒) พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๘ สัตต นายกเทศมนตรีมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

๓) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๘/๒ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับตั้งแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

ปัจจุบันคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองแสนสุข ประกอบไปด้วย

๑) ณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๒) สวัสดิ์ หอมปลื้ม รองนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ดำรงตำแหน่ง ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๓) วรชาติ ศักดิ์วีระสวัสดิ์ รองนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ดำรงตำแหน่ง ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๔) กิตติไชย คุณปลื้ม รองนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ดำรงตำแหน่ง ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗-ปัจจุบัน

๒.๔.๒ สภาพทั่วไปของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๑) จำนวนประชากร ณ สิ้นเดือน เมษายน ๒๕๖๒ เทศบาลเมืองแสนสุข มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๔๖,๓๗๕ คน แบ่งเป็นชาย ๒๑,๕๘๓ คน หญิง ๒๔,๗๙๒ คน จำนวนบ้าน ๓๗,๑๖๗ หลัง จำนวนครอบครัว ๑๑,๖๘๗ ครอบครัว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น ๓๖,๒๓๐ คน แบ่งเป็นชาย ๑๖,๓๗๓ คน หญิง ๑๙,๘๕๗ คน

๒) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร เทศบาลเมืองแสนสุข เป็นชุมชนทางการศึกษา การท่องเที่ยว และที่พักอาศัย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เศรษฐกิจโดยรวมจึงขึ้นอยู่กับพาณิชยกรรม กิจกรรมด้านการค้า ตั้งอยู่หนาแน่นบริเวณตลาดหนองมนและชายหาด

บางแสน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาบางแสน ประมาณปีละ ๑,๑๐๐,๐๐๐ คน จะใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ ๑,๓๐๐ บาทต่อคน จึงทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่น ๆ ที่เสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ อาชีพประมง ทำสวนมะพร้าว ฟาร์มกุ้ง รับจ้าง และรวมถึงกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบริการด้านการท่องเที่ยว

๓) ด้านการเมืองการบริหาร

การดำเนินกิจการพาณิชย์ เพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการต่อนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการราคาสินค้า เทศบาลฯ จึงได้จัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการขึ้น จำนวน ๑๑ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหาบเร่ กลุ่มห่วยยางกลุ่มเรือสปีดเตอร์ กลุ่มแก้อื้อผ้าใบ กลุ่มแผงลอยอาหาร กลุ่มล้อเลื่อน กลุ่มช่างภาพ กลุ่มไก่อ่าง กลุ่มแผงลอยถนนสุขุมวิทฝั่งตะวันตก กลุ่มแผงลอยถนนสุขุมวิทฝั่งตะวันออก และกลุ่มตลาดหนองมน โดยในแต่ละกลุ่มฯ จะมีตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการ และในรอบ ๑ ปี จะมีการประชุม ๑ ครั้ง เพื่อซักซ้อมความเข้าใจและกำหนดแนวทางในการให้บริการสินค้าต่อนักท่องเที่ยว

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองการบริหาร หลังการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ จนถึงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๙ มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแสนสุข จำนวน ๒ ครั้ง และการเลือกตั้งอื่นๆ ในเขตเทศบาล

๒.๕.๓ การศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่มีในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีนั้น มุ่งศึกษาวิจัยคุณลักษณะผู้นำที่ต้องประยุกต์ความต้องการตามหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งต้องประกอบไปด้วย รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล ซึ่งเป็นแนวทางการพื้นฐานของการเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ที่ต้องมีแนวทางในการบริหารงานตามหลักเหตุหลักผล รู้วิธีการในการบริหารงบประมาณ ระยะเวลา รู้วิธีการในการประสานงานชุมชน และรู้จักว่าการมอบหมายงานให้แต่ละบุคคลเป็นอย่างไร รู้จักว่าบุคคลไหนควรเป็นผู้ประสานงานกับทางคณะผู้บริหาร ซึ่งจะทำให้การบริหารงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น และประสบปัญหาน้อยที่สุด ได้ผลสัมฤทธิ์ที่สมบูรณ์ที่สุด

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการวิจัยใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านความสามารถการบริหารงาน ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ จึงได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

อามาสีนา มะสาเมาะ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา" ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความรับผิดชอบต่อผู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ประชาชนเสนอข้อคิดเห็นในองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน มีนโยบายให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นไปหรือการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน^{๒๔}

ภาณุวัฒน์ เล็งสกุล และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำในท้องถิ่น พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเรียงลำดับ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชน พบว่า อายุ ระดับการศึกษาของประชาชนที่มีต่างกัน มีความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ๓) ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น คือ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีหัวใจพัฒนาและยึดหลักความถูกต้อง มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่นที่แท้จริง รับ

^{๒๔} อามาสีนา มะสาเมาะ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา", สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ๒๕๕๘).

ฟังปัญหาจากลูกบ้านประสานความคิดกับคนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น และต้องส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น^{๖๕}

พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด) ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหาร ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ๓) ด้านการบริการ เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์ ความคิดที่กว้างไกล ด้านความเป็นผู้นำ พุดจริงทำจริง ให้คำมั่นสัญญากับประชาชนเรื่องใด ต้องปฏิบัติให้ได้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เข้าพบหาง่ายไม่ถือตัว ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีรู้ชอบชั่วดี เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน^{๖๖}

พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์) ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี และด้านความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักไม่ยอมรับความคิดเห็นจากประชาชน แนวทางแก้ไข ควรมีการวางตนให้เกิดความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน^{๖๗}

นันทวัน แสนบัวคำ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพตามลำดับ ๒) ผลการ

^{๖๕} ภาณุวัฒน์ เล็งสกุล และคณะ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา", *บทความงานวิจัย, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙).

^{๖๖} พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด), "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ", *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๖๗} พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์), "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี", *วิทยานิพนธ์ปริญญาสาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาได้แก่ ให้ความเสมอภาคกับประชาชน ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาประชาชนทั่วไป ฝึกทักษะด้านความคิดให้มีความหลากหลายอยู่ตลอดเวลา เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น^{๖๘}

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์
อามาลีน่า มะสาเมาะ (๒๕๕๘)	๑. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒. ประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ภาณุวัฒน์ เส็งสกุล และคณะ (๒๕๕๙)	๑) ระดับความต้องการของประชาชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนอายุ ระดับการศึกษาของประชาชนที่มีต่างกัน มีความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ๓) ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีหัวใจพัฒนาและยึดหลักความถูกต้อง มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่นที่แท้จริง
พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด) (๒๕๖๑)	๑) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ๓) ด้านการบริการ เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์ ความคิดที่กว้างไกล ด้านความเป็นผู้นำ พุดจริงทำจริง ให้คำมั่นสัญญาประชาชนเรื่องใด ต้องปฏิบัติให้ได้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เข้าพบหาอย่างไม่ถือตัว ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีรู้ชอบชั่วดี เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน

^{๖๘} นันทวัน แสนบัวคำ, "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์", วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์
พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์) (๒๕๕๖)	๑) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขทศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักไม่ยอมรับความคิดเห็นจากประชาชน แนวทางแก้ไขควรมีการวางตนให้เกิดความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน
นันทวัน แสนบัวคำ (๒๕๕๘)	๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ให้ความเสมอภาคกับประชาชน ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาแก่ประชาชนทั่วไป ฝึกทักษะด้านความคิดให้มีความหลากหลายอยู่ตลอดเวลา เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จึงได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

พิพัฒน์ สงพลอด ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านเว้นจากมุสวาท (ไม่พูดเท็จ) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเว้นจากของเมา (สุราและเมรัย) ด้านเว้นจากปาณาติบาต (ไม่ทำลายชีวิต) ด้านเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร (ไม่ประพฤติผิดในกาม) ส่วนด้านเว้นจากอหิงสา (ไม่เอาของที่เขาไม่ได้ให้) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้านเว้นจากปาณาติบาต (ไม่ทำลายชีวิต) ได้แก่ มีการเบียดเบียนสัตว์ในลักษณะต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ ด้านเว้นจากอหิงสา (เอาของที่เขาไม่ได้ให้) ได้แก่ มีพฤติกรรมละโมภ โภภมา มักเอาเปรียบประชาชน ไม่มีความยุติธรรม ด้านเว้นจากมุสวาท (ไม่พูดเท็จ) ได้แก่ มีการพูดส่อเสียด พูดให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งกัน และด้านเว้น

จากของเมา (สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท) ได้แก่ การดื่มสุรา การแก้ไขปัญหาควณำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม^{๖๙}

พระไพศาล อากสโร (หมายเหตุ) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ
บทบาททางการเมืองการปกครองกำนัน ผู้ใหญ่ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก" ผลการวิจัยพบว่า
๑) ความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ๔ ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อ
เดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะ ด้านการรักษาความสงบ
เรียบร้อย ให้มีเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นประจำ ด้านการป้องกันภัย ประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนได้รับทราบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทันต่อเหตุการณ์ ด้านการอำนวยความสะดวก ให้ความ
เป็นธรรมแก่ลูกบ้านทุกฝ่ายทุกด้าน ไม่เลือกปฏิบัติ ด้านการประสานงาน ประสานงานกับทุกภาคส่วน
เพื่อหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาควณำการแพร่ระบาดของยาเสพติด^{๗๐}

สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น" จากการวิจัยพบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดี จะต้องประกอบไปด้วย ๑) ผู้บริหาร
ต้องมีวิสัยทัศน์ ๒) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี ๓) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและ
อดทน ๔) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ๕) ผู้บริหารต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
๖) ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี ๗) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ
การเปลี่ยนแปลง ๘) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ๙) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและ
ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ๑๐) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ ๑๑) ผู้บริหาร
ต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากภาวะผู้นำแล้ว ผู้นำต้องบริหารงานภายใต้หลัก
ธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม
หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า^{๗๑}

พระครูวิริกิจโสภณ ได้วิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะ
ผู้นำ โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อยพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ (จกขุม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหาร (วิธูโร)

^{๖๙}พิพัฒน์ สงปลอด, "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของ
นักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช", สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๗๐}พระไพศาล อากสโร (หมายเหตุ), "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาททางการเมืองการปกครอง
ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก", สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๗๑}สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ, "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น"
บทความงานวิจัย, วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๒,
(พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๕).

ส่วนด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสัยสัมปันโน) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำ คือ จัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และเพิ่มประสบการณ์ในการบริหารงานให้แก่ผู้บริหาร อยากให้มีการกระตือรือร้นในการทำงานมากกว่านี้ เอาจริงเอาจังกับการทำงาน และทำงานเพื่อประชาชนจริงๆ^{๗๒}

ชนิดาภา งามตระกูลชล ได้ทำวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ" ผลการวิจัยพบว่า ๑) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วยด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมากตามลำดับ ๒) ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะด้านบุคลิกภาพนายกเทศมนตรีควรมีความหนักแน่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน^{๗๓}

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
พิพัฒน์ สงพลอด (๒๕๖๐)	๑) ประชาชนมีความคิดเห็น โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
พระไพศาล อากสโร (หมายเจริญศรี) (๒๕๕๖)	๑) ความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ๔ ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

^{๗๒}พระครูวิโรจโสภณ, "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช", วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๗๓}ชนิดาภา งามตระกูลชล, "ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ", สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น (ต่อ)

นักวิชาการแหล่งข้อมูล	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ	๑) มีวิสัยทัศน์ ๒) มีบุคลิกภาพที่ดี ๓) มีความมุ่งมั่นในการทำงานและ อดทน ๔) มีคุณธรรมจริยธรรม ๕) ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ๖) มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี ๗) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ๘) มีความสามารถในการสื่อสาร ๙) ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ๑๐) มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ ๑๑) รู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
พระครูวีรกิจโสภณ (๒๕๕๙)	๑) ประชาชนมีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำ โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ใน ระดับมาก ๒) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๕
ชนิดาภา งามตระกูลชล (๒๕๕๘)	๑) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย
ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

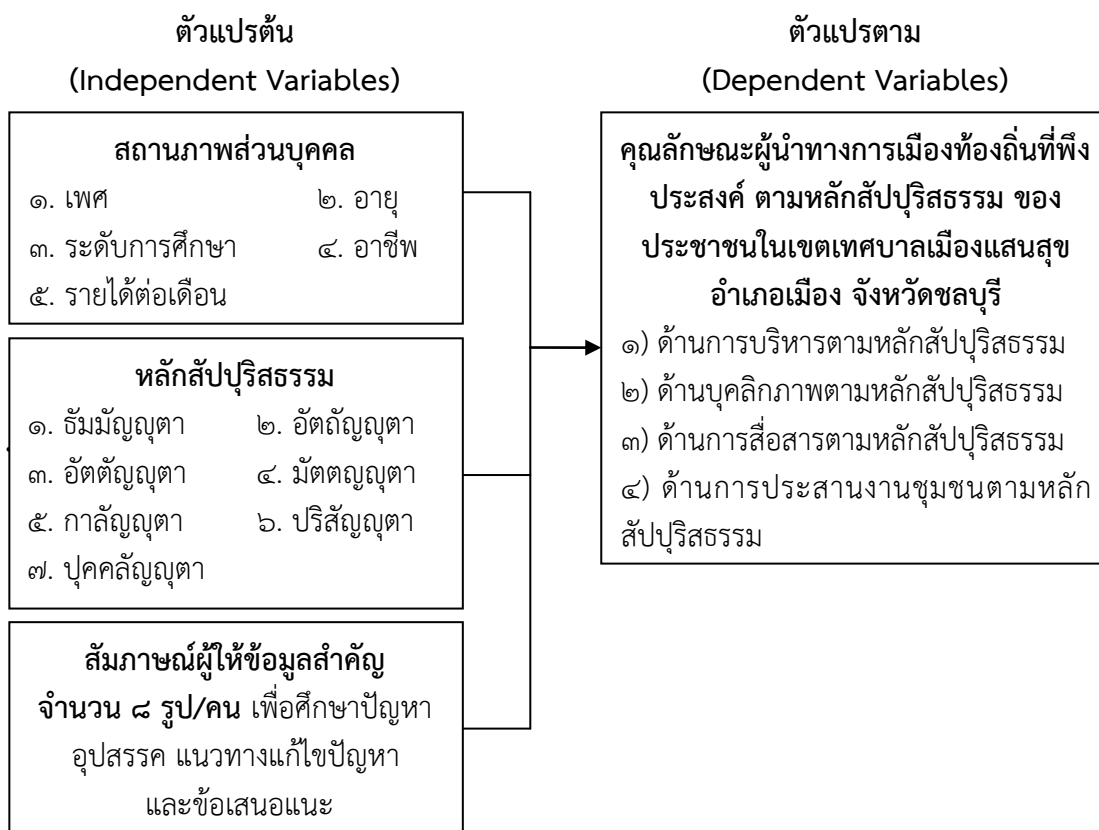
๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน
ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่
พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัด
ชลบุรี ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ
๔) ด้านการประสานงานชุมชน ซึ่งมีการนำแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ มาเพื่อ
ประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในครั้งนี้ ดังแสดงในตารางที่ ๒.๑๒ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑๒ แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ ในกรอบแนวคิดในการวิจัยในส่วนของ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

ลำดับที่	เจ้าของแนวคิดทฤษฎี	แนวคิดทฤษฎี
๑.	รังสรรค์ ประเสริฐศรี (หน้า ๑๒)	แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่
๒.	Greenberg, Jerald and Baron, Robert A (หน้า ๑๘)	ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ
๓.	Blake & Mouton (หน้า ๒๑)	ภาวะผู้นำตามแนวตาข่ายการจัดการ
๔.	เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (หน้า ๒๔)	การศึกษาภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน
๕.	Den Hartog, D.N., & Koopman, P.L. (หน้า ๒๖)	แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ
๗.	Ralph M. Stogdill (หน้า ๒๖)	แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำของสต็อกดิลล์
๘.	ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (หน้า ๒๘)	แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำของชัยเสฏฐ์
๙.	สมชาย เทพแสง และอรจิรา เทพแสง (หน้า ๒๘)	แนวคิดคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำของสมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง
๑๐.	บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (หน้า ๓๘)	บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

งานวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการอธิบายหลักการและทฤษฎี จากนักวิชาการต่างๆ มาประยุกต์ให้เข้ากับตัวแปรตามให้ครบทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ความสามารถด้านการบริหาร ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน ตามตารางข้างต้น ตามหน้าที่กำหนดไว้แล้ว เป็นการเรียบร้อย ซึ่งสามารถเช็คได้ตามหน้าที่ระบุไว้ ซึ่งแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ ๒.๒ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ใน ๗ ด้าน คือ ๑) ด้านธัมมัญญา (รู้หลักการ) ๒) ด้านอรรถัญญา (รู้จุดหมาย) ๓) ด้านอัตตัญญา (รู้ตน) ๔) ด้านมัตตัญญา (รู้ประมาณ) ๕) ด้านกาลัญญา (รู้กาล) ๖) ด้านปริสัญญญา (รู้ชุมชน) ๗) ด้านปุคคลัญญา (รู้บุคคล) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๖,๒๓๐ คน จำแนกเป็น ชาย ๑๖,๓๗๓ และหญิง ๑๙,๘๕๗^๑

^๑เทศบาลเมืองแสนสุข, สถิติประชากร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://saensukcity.go.th/news/population-statistics.html>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๙๖ คน ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน^๒ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ ดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน ขนาดของประชากร
 e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ตามสูตรแทนค่า

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$n = \frac{36,230}{1+36,230(0.05)^2}$$

$$n = 396$$

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ประสานงานกับนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุข เพื่อขอความอนุเคราะห์ประสานงาน ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต ทั้ง ๓ ตำบล จำนวนทั้งสิ้น ๓๙๖ คน เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจึงนำมาตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป แสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓ ตำบล

อำเภอ	ประชากรทั้งหมด (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
๑. ตำบลแสนสุขทั้งตำบล	๑๓,๓๔๑	๑๔๖
๒. ตำบลเหมืองบางส่วน	๑๓,๔๘๐	๑๔๗
๓. ตำบลห้วยกะปิบางส่วน	๙,๔๐๙	๑๐๓
รวมทั้งสิ้น	๓๖,๒๓๐	๓๙๖

^๒สุรพล สุยะพรหม, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๓-๑๐๗.

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูปหรือคน คือ

๑. พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ	เจ้าคณะอำเภอเมืองชลบุรี
๒. นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม	นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข
๓. นายกมลนัธ เจนวาณิชยานนท์	ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข
๔. นางโสภา จันทรัมย์	ประธานชุมชนฉิมฉิม
๕. นางผ่องศรี ขาวเหลือง	ประธานชุมชนวัดกลางดอน
๖. นางสมทรง แสงจันทร์	ประธานชุมชนหาดวนภะ
๗. นายสุนทร สิริภักดิ์	ประธานชุมชนบางเป้ง
๘. นายไพฑูรย์ สุชีล	ประธานชุมชนวัดแสนสุข

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อวัด “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี”

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๕. นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๖. ปรับปรุงแก้ไข

๗. จัดพิมพ์แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน โดยเกณฑ์การวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับ ของ ลิกอร์ท^๓

๕	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
๔	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
๓	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
๒	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
๑	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๓ การทดสอบเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดและมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร โดยการทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎก ข้อมูลทฤษฎีภูมิเชิงวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แนวคิดและทฤษฎี

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ที่เป็นตัวชี้วัดคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๓) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประมวลผล เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัยทั้งหมด

^๓บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สวัสดิการศึกษาน, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๑.

๔) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอรับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน ๕ ท่าน คือ

(๑) รศ.ประณต นันทียะกุล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒) รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๓) รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๔) รศ.ดร.พรรษา พุฒยงกูร อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๕) อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) Index Of Concurrence^๔ โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน ๓ ระดับ คือ

+๑ = สอดคล้อง ๐ = ไม่แน่ใจ -๑ = ไม่สอดคล้อง

โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$\sum R = \text{ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$IOC = \text{ค่าดัชนีความสอดคล้องหรือความตรงเชิงเนื้อหา}$$

ค่าดัชนีความสอดคล้องหรือความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าเท่ากับ ๐.๕ หรือมากกว่า หมายความว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนค่าดัชนีความสอดคล้องหรือความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าน้อยกว่า ๐.๕ หมายความว่า ข้อคำถามนั้นต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหรือตัดทิ้งไป เพราะถือว่าเป็นข้อคำถามที่ขาดความตรงตามเนื้อหาหรือมีความตรงตามเนื้อหาต่ำเกินไป

โดยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเกิดความเที่ยงตรงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น จากการทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งผ่านความเห็นชอบจากที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้

^๔ รัตน์ บัวสนธิ์, การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงปริมาณ, (กรุงเทพมหานคร: คอมแพคทพริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

๓.๓.๔ นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ (แอลฟา) ของครอนบาค (Cronbach)^๕ กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๐ คน โดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์ จึงได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นเท่ากับ .๙๗๖ ซึ่งนับว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นสูง

๓.๓.๕ นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการดังนี้

๓.๔.๑ ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุข เพื่อขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ผู้ศึกษา ได้ทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี เพื่อขอแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์

๓.๔.๒ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๖ ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดเป็นจำนวน ๓๙๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓.๔.๓ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก แก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำชุมชนที่สามารถให้คำตอบในด้านคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำนวน ๘ รูปหรือคน

๓.๔.๔ นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมดจำนวน ๓๙๖ ชุด นำมาวิเคราะห์ประมวลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และคำนวณค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๔.๕ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์โดยการแปลความหมายของคะแนนที่เป็นตัวเลข ให้อยู่ในลักษณะของการอธิบาย ดังนี้

๔.๕๑-๕.๐๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๓.๕๑-๔.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก

๒.๕๑-๓.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง

๑.๕๑-๒.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นน้อย

๑.๐๐-๑.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

^๕ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิ่งจำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

^๖ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สวัสดิการ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

๓.๔.๖ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงประเด็นให้เป็นไปตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๓.๕.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๕.๒ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๕.๓ ทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบ (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว และการทดสอบ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามี ความแตกต่างจึงทำการการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

๓.๕.๔ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี” ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๖ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น ๖ ตอน ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ปัญหา คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๙๖)		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน รูป/คน	ร้อยละ
๑. เพศ		
หญิง	๒๔๗	๖๒.๔๐
ชาย	๑๔๙	๓๗.๖๐
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน รูป/คน	ร้อยละ
๒. อายุ			
	๒๐-๓๐ ปี	๑๑๖	๒๙.๓
	๓๑-๔๐ ปี	๑๑๕	๒๙.๐
	๔๑-๕๐ ปี	๗๙	๑๙.๙
	๕๑-๖๐ ปี	๗๔	๑๘.๗
	๖๑ ปีขึ้นไป	๑๒	๓.๐
	รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
๓. ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	๔	๑.๐
	มัธยมศึกษา	๔๓	๑๐.๙
	อนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบ	๑๔๐	๓๕.๔
อื่นๆ)	ปริญญาตรี	๑๘๑	๔๕.๗
	สูงกว่าปริญญาตรี	๒๘	๗.๑
	รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
๔. อาชีพ			
	ค้าขาย	๘๘	๒๒.๒
	รับจ้างทั่วไป	๓๕	๘.๘
	พนักงานบริษัท	๑๐๔	๒๖.๓
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๔๖	๑๑.๖
	เกษตรกร/ประมง	๑๖	๔.๐
	ธุรกิจส่วนตัว	๕๘	๑๔.๖
	รับราชการ	๓๕	๘.๘
	อื่นๆ (ระบุ).....	๑๔	๓.๕
	รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
๕. รายได้ต่อเดือน			
	ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๘	๒.๐
	๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๒๐	๕.๑
	๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๙๓	๒๓.๕
	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๑๓๗	๓๔.๖
	๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๘๑	๒๐.๕
	๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๕๗	๑๔.๔
	รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔๐ ส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ ส่วนมากมีอาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน ๑๐๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗ ตามลำดับ

๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารงาน ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

(n = ๓๙๖)

โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านการบริหารงาน	๔.๒๙	๐.๓๒	มาก
๒. ด้านบุคลิกภาพ	๔.๑๖	๐.๓๕	มาก
๓. ด้านการสื่อสาร	๔.๐๘	๐.๔๐	มาก
๔. ด้านการประสานงานชุมชน	๔.๐๑	๐.๔๒	มาก
ภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน	๔.๑๓	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือด้านการบริหารงาน คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ และที่น้อยที่สุดคือด้านการประสานงานชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี **ด้านการบริหารงาน**

(n = ๓๙๖)

ด้านการบริหารงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีหลักการในการบริหารมีเหตุผลในการบริหารงานราชการ	๔.๖๙	๐.๕๖	มากที่สุด
๒. มีจุดหมายในการบริหารงานให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด	๔.๔๙	๐.๕๘	มาก
๓. มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมในการบริหารงานท้องถิ่น	๔.๓๒	๐.๕๓	มาก
๔. มีความสามารถในการบริหารงบประมาณโดยโปร่งใส	๔.๖๗	๐.๖๐	มากที่สุด
๕. มีความสามารถในการบริหารเวลา และระยะเวลาที่ต้องดำเนินงานต่างๆ	๓.๙๗	๐.๕๔	มาก
๖. รู้จักการบริหารงานในชุมชนว่าต้องประสานงานอย่างไร	๓.๙๔	๐.๖๓	มาก
๗. มีการวางแผนบริหารงานบุคคล รู้ความสามารถของบุคคล และสั่งงานที่เหมาะสมที่ได้รับมอบหมาย	๓.๙๒	๐.๖๒	มาก
ภาพรวม	๔.๒๙	๐.๓๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีหลักการในการบริหารมีเหตุผลในการบริหารงานราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๙ รองลงมาได้แก่ มีความสามารถในการบริหารงบประมาณโดยโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๗ และน้อยที่สุดคือ มีการวางแผนบริหารงานบุคคล รู้ความสามารถของบุคคล และสั่งงานที่เหมาะสมที่ได้รับมอบหมาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทาง
การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาล
เมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี **ด้านบุคลิกภาพ**

(n = ๓๙๖)

ด้านบุคลิกภาพ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์	๔.๖๐	๐.๕๘	มากที่สุด
๒. มีการแต่งกายเหมาะสม รู้กาลเทศะ	๓.๙๐	๐.๕๐	มาก
๓. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	๔.๑๕	๐.๕๓	มาก
๔. มีความกล้าแสดงออกตามเหตุอันควร เวลาใดควรแสดง ออกในรูปแบบใด	๓.๘๑	๐.๖๔	มาก
๕. เป็นผู้ตรงต่อเวลา และให้ความสำคัญต่อการตรงต่อเวลา	๔.๑๙	๐.๖๐	มาก
๖. เป็นผู้ที่มีบุคลิกเข้าถึงง่าย มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนใน พื้นที่	๔.๒๒	๐.๕๙	มาก
๗. มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความร่วมมือของคน ในชุมชนได้	๔.๒๔	๐.๖๔	มาก
ภาพรวม	๔.๑๖	๐.๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึง
ประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้าน
บุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ ๔.๖๐ รองลงมาได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนได้ มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ และน้อยที่สุดคือ มีความกล้าแสดงออกตามเหตุอันควร เวลาใดควรแสดง ออก
ในรูปแบบใด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทาง
การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาล
เมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี **ด้านการสื่อสาร**

(n = ๓๙๖)

ด้านการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นประโยชน์กับผู้อื่น	๔.๔๔	๐.๖๑	มากที่สุด
๒. มีความเข้าใจหลักแห่งการสื่อสาร รู้ความหมายในสิ่งที่ต้องการสื่อกับประชาชน	๓.๘๔	๐.๖๘	มาก
๓. เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้รับสาร เป็นผู้รับฟังประชาชน หรือผู้ส่งสาร ที่ดี เมื่ออยู่ในระหว่างรับสาร และผู้ส่งสารที่ดี เมื่อต้องเป็นผู้ส่งสาร	๔.๓๑	๐.๕๘	มาก
๔. เป็นผู้รู้ประมาณในการพูด พูดแต่สิ่งที่ดี สิ่งที่เกิดประโยชน์กับองค์กร ไม่พูดเพื่อเจ้อ หรือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์	๔.๒๙	๐.๕๒	มาก
๕. เป็นผู้มีการเทศะ รู้ว่าเวลาไหนควรพูด ควรแจ้ง ควรบอก และรู้ว่าเวลาไหนไม่ควรพูดสิ่งใด	๔.๑๘	๐.๔๓	มาก
๖. รู้วิธีสื่อสารกับชุมชน และวางตัวให้เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้นๆ	๓.๗๘	๐.๗๑	มาก
๗. รู้วิธีสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ รู้ว่าใครควรสื่อสารด้วยวิธีไหน มีศาสตร์แห่งการเป็นผู้สื่อสารที่ดี และมีอหยาศัยที่ดีในการสื่อสาร	๓.๗๒	๐.๗๕	มาก
ภาพรวม	๔.๐๘	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นประโยชน์กับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ รองลงมาได้แก่ เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้รับสาร เป็นผู้รับฟังประชาชน หรือผู้ส่งสาร ที่ดี เมื่ออยู่ในระหว่างรับสาร และผู้ส่งสารที่ดี เมื่อต้องเป็นผู้ส่งสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ และน้อยที่สุดคือ รู้วิธีสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ รู้ว่าใครควรสื่อสารด้วยวิธีไหน มีศาสตร์แห่งการเป็นผู้สื่อสารที่ดี และมีอหยาศัยที่ดีในการสื่อสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทาง
การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาล
เมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงานชุมชน

(n = ๓๙๖)

ด้านการประสานงานชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. เป็นผู้รู้หลักการในการประสานงานกับชุมชนเป็นอย่างดี	๓.๙๒	๐.๗๙	มาก
๒. เป็นผู้มีการพิจารณาต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับการประสานงาน กับชุมชน	๓.๘๒	๐.๗๒	มาก
๓. เป็นผู้รู้หน้าที่ของตนเอง ในการประสานงานชุมชน	๔.๒๗	๐.๗๒	มาก
๔. เป็นผู้รู้ประมาณในการประสานงานกับชุมชน ไม่พรั้งเพรื่อ จนทำให้เกิดความรำคาญ	๔.๑๗	๐.๕๑	มาก
๕. เป็นผู้รู้กาลเทศะ รู้ช่วงเวลาในการประสานงานชุมชน ว่า ช่วงไหนควร และช่วงไหนไม่ควร	๓.๗๑	๐.๖๗	มาก
๖. เป็นผู้รู้หน้าที่ในการประสานงานชุมชน และรู้บริบทชุมชน นั้น ๆ ว่าการเข้าไปหาต้องปฏิบัติอย่างไร	๓.๘๙	๐.๗๐	มาก
๗. เป็นผู้รู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ว่าต้องติดต่อ ประสานงานกับใครจึงจะประสบความสำเร็จมากที่สุด และมี อัยยาศัยต่อคนในชุมชนทุกระดับชั้น	๔.๒๗	๐.๖๕	มาก
ภาพรวม	๔.๐๑	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึง
ประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการ
ประสานงานชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ เป็นผู้รู้หน้าที่ของตนเอง ในการประสานงานชุมชน และ
เป็นผู้รู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ว่าต้องติดต่อประสานงานกับใครจึงจะประสบความสำเร็จมาก
ที่สุด และมีอัยยาศัยต่อคนในชุมชนทุกระดับชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ ทั้งสองข้อ รองลงมาได้แก่
เป็นผู้รู้ประมาณในการประสานงานกับชุมชน ไม่พรั้งเพรื่อจนทำให้เกิดความรำคาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
๔.๑๗ และน้อยที่สุดคือ เป็นผู้รู้กาลเทศะ รู้ช่วงเวลาในการประสานงานชุมชน ว่าช่วงไหนควร และ
ช่วงไหนไม่ควร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ในด้านการบริหารงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสื่อสาร และ ด้านการประสานงานชุมชน แตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ ๑ – ๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามเพศ

(n = ๓๙๖)

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำ ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์	เพศ				t	Sig.
	หญิง		ชาย			
	(๒๔๗)		(๑๔๙)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการบริหารงาน	๔.๒๕	๐.๓๒	๔.๓๔	๐.๓๒	-๒.๗๗	๐.๕๔
๒. ด้านบุคลิกภาพ	๔.๑๖	๐.๓๘	๔.๑๖	๐.๓๑	-๐.๒๕	๐.๘๙
๓. ด้านการสื่อสาร	๔.๐๕	๐.๓๙	๔.๑๔	๐.๔๑	-๒.๒๐	๐.๖๕
๔. ด้านการประสานงานชุมชน	๓.๙๗	๐.๔๐	๔.๐๖	๐.๔๔	-๒.๐๖	๐.๑๓
ภาพรวม	๔.๑๑	๐.๒๙	๔.๑๘	๐.๓๐	-๒.๓๐	๐.๗๗

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม ด้วยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าโดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๘ การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

ความคิดเห็นที่มีต่อ คุณลักษณะผู้นำทาง การเมืองท้องถิ่นที่พึง ประสงค์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๕	๔	๐.๕๔	๕.๕๑**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๘.๑๔	๓๙๑	๐.๑๐		
	รวม	๔๐.๒๙	๓๙๕			
๒. ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๐	๔	๐.๙๐	๗.๗๑**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๖๒	๓๙๑	๐.๑๒		
	รวม	๔๙.๒๒	๓๙๕			
๓. ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๔.๔๕	๔	๑.๑๑	๗.๔๒**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๘.๖๘	๓๙๑	๐.๑๕		
	รวม	๖๓.๑๓	๓๙๕			
๔. ด้านการประสานงาน ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๙๒	๔	๐.๙๘	๕.๘๐**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๑๕	๓๙๑	๐.๑๗		
	รวม	๗๐.๐๗	๓๙๕			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๑	๔	๐.๗๕	๙.๒๙**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๑.๖๙	๓๙๑	๐.๐๘		
	รวม	๓๔.๗๐	๓๙๕			

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน ต้องทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อไป

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม, ด้านการบริหารงาน, ด้านบุคลิกภาพ, ด้านการสื่อสาร และด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามอายุ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๙-๔.๑๓ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		๒๐-๓๐	๓๑-๔๐	๔๑-๕๐	๕๑-๖๐	๖๑
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปีขึ้นไป
		๔.๐๔	๔.๑๒	๔.๑๖	๔.๒๑	๔.๕๐
๒๐-๓๐ ปี	๔.๐๔	-	-๐.๐๘*	-๐.๑๒*	-๐.๑๗*	-๐.๔๖*
๓๑-๔๐ ปี	๔.๑๒	-	-	-๐.๐๔*	-๐.๐๙*	-๐.๓๘*
๔๑-๕๐ ปี	๔.๑๖	-	-	-	-๐.๐๕*	-๐.๓๔*
๕๑-๖๐ ปี	๔.๒๑	-	-	-	-	-๐.๒๙*
๖๑ ปีขึ้นไป	๔.๕๐	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๘ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี , ๔๑-๕๐ ปี , ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป และประชาชนที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		๒๐-๓๐	๓๑-๔๐	๔๑-๕๐	๕๑-๖๐	๖๑
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปีขึ้นไป
		๔.๒๐	๔.๓๐	๔.๓๐	๔.๓๔	๔.๕๗
๒๐-๓๐ ปี	๔.๒๐	-	-๐.๑๐*	-๐.๑๐*	-๐.๑๔*	-๐.๓๗*
๓๑-๔๐ ปี	๔.๓๐	-	-	๐.๐๐	-๐.๐๔*	-๐.๒๗*
๔๑-๕๐ ปี	๔.๓๐	-	-	-	-๐.๐๔*	-๐.๒๗*
๕๑-๖๐ ปี	๔.๓๔	-	-	-	-	-๐.๒๓*
๖๑ ปีขึ้นไป	๔.๕๗	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๗ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี , ๔๑-๕๐ ปี , ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี , ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑-๖๐ ปี	๖๑ ปีขึ้นไป
		๔.๐๓	๔.๑๔	๔.๒๔	๔.๒๖	๔.๓๓
๒๐-๓๐ ปี	๔.๐๓	-	-๐.๑๑*	-๐.๒๑*	-๐.๒๓*	-๐.๓๐*
๓๑-๔๐ ปี	๔.๑๔	-	-	-๐.๑๐*	-๐.๑๒*	-๐.๑๙
๔๑-๕๐ ปี	๔.๒๔	-	-	-	-๐.๐๓	-๐.๐๙
๕๑-๖๐ ปี	๔.๒๖	-	-	-	-	-๐.๐๗
๖๑ ปีขึ้นไป	๔.๓๓	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๖ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี , ๔๑-๕๐ ปี , ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑-๖๐ ปี นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		๒๐-๓๐	๓๑-๔๐	๔๑-๕๐	๕๑-๖๐	๖๑
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปีขึ้นไป
		๓.๙๙	๔.๐๖	๔.๑๑	๔.๑๕	๔.๕๗
๒๐-๓๐ ปี	๓.๙๙	-	-๐.๐๗	-๐.๑๒ *	-๐.๑๖ *	-๐.๕๘ *
๓๑-๔๐ ปี	๔.๐๖	-	-	-๐.๐๕	-๐.๐๙	-๐.๕๑ *
๔๑-๕๐ ปี	๔.๑๑	-	-	-	-๐.๐๔	-๐.๔๖ *
๕๑-๖๐ ปี	๔.๑๕	-	-	-	-	-๐.๔๒ *
๖๑ ปีขึ้นไป	๔.๕๗	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๖ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี , ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี , ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามอายุ

(n = ๓๙๖)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		๒๐-๓๐	๓๑-๔๐	๔๑-๕๐	๕๑-๖๐	๖๑
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปีขึ้นไป
		๓.๙๖	๓.๙๘	๓.๙๙	๔.๐๗	๔.๕๒
๒๐-๓๐ ปี	๓.๙๖	-	-๐.๐๒	-๐.๐๓	-๐.๑๑	-๐.๕๖ *
๓๑-๔๐ ปี	๓.๙๘	-	-	-๐.๐๑	-๐.๐๙	-๐.๕๔ *
๔๑-๕๐ ปี	๓.๙๙	-	-	-	-๐.๐๙	-๐.๕๓ *
๕๑-๖๐ ปี	๔.๐๗	-	-	-	-	-๐.๔๕ *
๖๑ ปีขึ้นไป	๔.๕๒	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๔ การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา (n = ๓๙๖)

ความคิดเห็นที่มีต่อ คุณลักษณะผู้นำทาง การเมืองท้องถิ่นที่พึง ประสงค์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๗	๔	๐.๓๔	๓.๔๔**	๐.๐๑
	ภายในกลุ่ม	๓๘.๙๒	๓๙๑	๐.๑๐		
	รวม	๔๐.๒๙	๓๙๕			
๒. ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๔	๔	๐.๖๙	๕.๗๗**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๔๘	๓๙๑	๐.๑๒		
	รวม	๔๙.๒๒	๓๙๕			
๓. ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	๕.๕๐	๔	๑.๓๗	๙.๓๒**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๖๔	๓๙๑	๐.๑๕		
	รวม	๖๓.๑๓	๓๙๕			
๔. ด้านการประสานงาน ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๑	๔	๑.๑๓	๖.๗๓**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๕๖	๓๙๑	๐.๑๗		
	รวม	๗๐.๐๗	๓๙๕			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๘	๔	๐.๖๔	๗.๘๔**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๒.๑๒	๓๙๑	๐.๐๘		
	รวม	๓๔.๗๐	๓๙๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน ต้องทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อไป

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม, ด้านการบริหารงาน, ด้านบุคลิกภาพ, ด้านการสื่อสาร และด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๕-๔.๑๙ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๖)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	อนุปริญญา า (ปวช/ ปวส/เทียบ อื่นๆ)	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๔.๒๙	๔.๓๕	๔.๐๙	๔.๑๐	๔.๑๘
ประถมศึกษา	๔.๒๙	-	-๐.๐๖	๐.๒๐	๐.๑๙	๐.๑๑
มัธยมศึกษา	๔.๓๕	-	-	๐.๒๖*	๐.๒๕*	๐.๑๗*
อนุปริญญา (ปวช/ ปวส/เทียบอื่นๆ)	๔.๐๙	-	-	-	-๐.๐๑	-๐.๐๙
ปริญญาตรี	๔.๑๐	-	-	-	-	-๐.๐๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๑๘	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับ อนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) ปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๖)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	อนุปริญา อ (ปวช/ ปวส/เทียบ อื่นๆ)		สูงกว่า ปริญญาตรี
				ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	
		๔.๕๗	๔.๔๓	๔.๒๘	๔.๒๖	๔.๒๒
ประถมศึกษา	๔.๕๗	-	๐.๑๔	๐.๒๙	๐.๓๑	๐.๓๕*
มัธยมศึกษา	๔.๔๓	-	-	๐.๑๕*	๐.๑๗*	๐.๒๑*
อนุปริญญา (ปวช/ ปวส/เทียบอื่นๆ)	๔.๒๘	-	-	-	๐.๐๒	๐.๐๖
ปริญญาตรี	๔.๒๖	-	-	-	-	๐.๐๔
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๒๒	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับ สูงกว่าปริญญาตรี ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับ อนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๖)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	อนุปริญา า (ปวช/ ปวส/เทียบ อื่นๆ)	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๔.๒๙	๔.๓๕	๔.๑๖	๔.๑๐	๔.๒๙
ประถมศึกษา	๔.๒๙	-	-๐.๐๖	๐.๑๓	๐.๑๙*	๐.๐๐
มัธยมศึกษา	๔.๓๕	-	-	๐.๑๙*	๐.๒๕*	๐.๐๖
อนุปริญา (ปวช/ ปวส/เทียบอื่นๆ)	๔.๑๖	-	-	-	๐.๐๖	-๐.๑๓
ปริญญาตรี	๔.๑๐	-	-	-	-	-๐.๑๙*
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๒๙	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) และปริญญาตรี ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๖)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	อนุปริญา า (ปวช/ ปวส/เทียบ อื่นๆ)	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๔.๔๓	๔.๓๖	๔.๐๒	๔.๐๓	๔.๒๔
ประถมศึกษา	๔.๔๓	-	๐.๐๗	๐.๔๑ [*]	๐.๔๐ [*]	๐.๑๙
มัธยมศึกษา	๔.๓๖	-	-	๐.๓๔ [*]	๐.๓๓	๐.๑๒
อนุปริญญา (ปวช/ ปวส/เทียบอื่นๆ)	๔.๐๒	-	-	-	-๐.๐๑	-๐.๒๒ [*]
ปริญญาตรี	๔.๐๓	-	-	-	-	-๐.๒๑ [*]
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๒๔	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๖ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) และปริญญาตรี ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าความคิดเห็นมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) และปริญญาตรี ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) และปริญญาตรี มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๖)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	อนุปริญญา า (ปวช/ ปวส/เทียบ อื่นๆ)	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๘๖	๔.๒๘	๓.๙๒	๔.๐๓	๓.๙๖
ประถมศึกษา	๓.๘๖	-	-๐.๔๒	-๐.๐๖	-๐.๑๗	-๐.๑๐
มัธยมศึกษา	๔.๒๘	-	-	๐.๓๖*	๐.๒๕*	๐.๓๒*
อนุปริญญา (ปวช/ ปวส/เทียบอื่นๆ)	๓.๙๒	-	-	-	-๐.๑๑*	-๐.๐๔
ปริญญาตรี	๔.๐๓	-	-	-	-	๐.๐๗
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๙๖	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงานชุมชน มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๐ การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทาง
การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

ค่าความแปรปรวน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๔	๗	๐.๔๕	๔.๖๙**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๗.๑๔	๓๘๘	๐.๑๐		
	รวม	๔๐.๒๘	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๙	๗	๐.๕๔	๔.๖๓**	๐.๐๐
๒. ด้านบุคลิกภาพ	ภายในกลุ่ม	๔๕.๔๓	๓๘๘	๐.๑๒		
	รวม	๔๙.๒๒	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๖.๘๘	๗	๐.๙๘	๖.๗๘**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๒๕	๓๘๘	๐.๑๔		
๓. ด้านการสื่อสาร	รวม	๖๓.๑๓	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๓	๗	๐.๔๙	๒.๘๕**	๐.๐๑
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๖๕	๓๘๘	๐.๑๗		
	รวม	๗๐.๐๗	๓๙๕			
๔. ด้านการประสานงานชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๐	๗	๐.๔๖	๕.๖๔**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๑.๕๐	๓๘๘	๐.๐๘		
	รวม	๓๔.๗๐	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๐	๗	๐.๔๖	๕.๖๔**	๐.๐๐
ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	๓๑.๕๐	๓๘๘	๐.๐๘		
	รวม	๓๔.๗๐	๓๙๕			

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน ต้องทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อไป

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม, ด้านการบริหารงาน, ด้านบุคลิกภาพ, ด้านการสื่อสาร และด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามอาชีพ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๒๑-๔.๒๕ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ							
		ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	พนักงานบริษัท	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร/ประมง	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ	อื่นๆ (ระบุ)...
		๔.๐๙	๔.๓๓	๔.๐๘	๔.๑๔	๔.๓๙	๔.๑๔	๔.๑๒	๔.๐๐
ค้าขาย	๔.๐๙	-	-๐.๒๔*	๐.๐๑	-๐.๐๕*	-๐.๓๐*	-๐.๐๕*	-๐.๐๓*	๐.๐๙*
รับจ้างทั่วไป	๔.๓๓	-	-	๐.๒๕*	๐.๑๙*	-๐.๐๖	๐.๑๙	๐.๒๑	๐.๓๓
พนักงานบริษัท	๔.๐๘	-	-	-	-๐.๐๖	-๐.๓๑*	-๐.๐๖	-๐.๐๔	๐.๐๘
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๔.๑๔	-	-	-	-	-๐.๒๕*	๐.๐๐	๐.๐๒	๐.๑๔
เกษตรกร/ประมง	๔.๓๙	-	-	-	-	-	๐.๒๕*	๐.๒๗*	๐.๓๙*
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๑๔	-	-	-	-	-	-	๐.๐๒	๐.๑๔
รับราชการ	๔.๑๒	-	-	-	-	-	-	-	๐.๑๒
อื่นๆ (ระบุ).....	๔.๐๐	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๑๒ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าความคิดเห็นมากกว่า พนักงานบริษัท พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท และพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่า ประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ							
		ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	พนักงานบริษัท	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร/ประมง	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ	อื่นๆ (ระบุ)...
		๔.๒๐	๔.๔๖	๔.๒๖	๔.๓๗	๔.๕๓	๔.๒๖	๔.๒๓	๔.๓๔
ค้าขาย	๔.๒๐	-	-๐.๒๖ *	-๐.๐๖	-๐.๑๗ *	-๐.๓๓ *	-๐.๐๖ *	-๐.๐๓ *	-๐.๑๔
รับจ้างทั่วไป	๔.๔๖	-	-	๐.๒๐	๐.๐๗	-๐.๐๗	๐.๒๐	๐.๒๓	๐.๑๒
พนักงานบริษัท	๔.๒๖	-	-	-	-๐.๑๑ *	-๐.๒๗ *	๐.๐๐	๐.๐๓	-๐.๐๘
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๔.๓๗	-	-	-	-	-๐.๑๖	๐.๑๑	๐.๑๔	๐.๐๓
เกษตรกร/ประมง	๔.๕๓	-	-	-	-	-	๐.๒๗ *	๐.๓๐ *	๐.๑๙
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๒๖	-	-	-	-	-	-	๐.๐๓	-๐.๐๘
รับราชการ	๔.๒๓	-	-	-	-	-	-	-	-๐.๑๑
อื่นๆ (ระบุ).....	๔.๓๔	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๑๐ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป พนักงานรัฐวิสาหกิจ และเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท ธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีค่าความคิดเห็น น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ และเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ							
		ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	พนักงานบริษัท	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร/ประมง	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ	อื่นๆ (ระบุ)...
		๔.๑๗	๔.๓๘	๔.๑๓	๔.๑๑	๔.๓๖	๔.๑๑	๔.๑๙	๓.๘๘
ค้าขาย	๔.๑๗	-	-๐.๒๑*	๐.๐๔	๐.๐๖	-๐.๑๙*	๐.๐๖	-๐.๐๒	๐.๒๙*
รับจ้างทั่วไป	๔.๓๘	-	-	๐.๒๕*	๐.๒๗*	๐.๐๒	๐.๒๗*	๐.๑๙*	๐.๕๐*
พนักงานบริษัท	๔.๑๓	-	-	-	๐.๐๒	-๐.๒๓*	๐.๐๒	-๐.๐๖	๐.๒๕*
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๔.๑๑	-	-	-	-	-๐.๒๕*	๐.๐๐	-๐.๐๘	๐.๒๓*
เกษตรกร/ประมง	๔.๓๖	-	-	-	-	-	๐.๒๕*	๐.๑๗	๐.๔๘*
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๑๑	-	-	-	-	-	-	-๐.๐๘	๐.๒๓*
รับราชการ	๔.๑๙	-	-	-	-	-	-	-	๐.๓๑*
อื่นๆ (ระบุ).....	๓.๘๘	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๑๖ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เกษตรกร/ประมง และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท และพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าความคิดเห็น น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง และมีค่าความคิดเห็นมากกว่า อื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพ อื่นๆ (ระบุ)... นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ							
		ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	พนักงานบริษัท	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร/ประมง	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ	อื่นๆ (ระบุ)...
		๔.๐๗	๔.๓๗	๓.๙๗	๔.๐๑	๔.๓๘	๔.๑๓	๔.๑๑	๓.๘๗
ค้าขาย	๔.๐๗	-	-๐.๓๐ *	๐.๑๐	๐.๐๖	-๐.๓๑ *	-๐.๐๖	-๐.๐๔	๐.๒๐
รับจ้างทั่วไป	๔.๓๗	-	-	๐.๔๐ *	๐.๓๖ *	-๐.๐๑	๐.๒๔ *	๐.๒๖ *	๐.๕๐ *
พนักงานบริษัท	๓.๙๗	-	-	-	-๐.๐๔	-๐.๔๑ *	-๐.๑๖ *	-๐.๑๔	๐.๑๐
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๔.๐๑	-	-	-	-	-๐.๓๗ *	-๐.๑๒	-๐.๑๐	๐.๑๔
เกษตรกร/ประมง	๔.๓๘	-	-	-	-	-	๐.๒๕ *	๐.๒๗ *	๐.๕๑ *
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๑๓	-	-	-	-	-	-	๐.๐๒	๐.๒๖ *
รับราชการ	๔.๑๑	-	-	-	-	-	-	-	๐.๒๔ *
อื่นๆ (ระบุ).....	๓.๘๗	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๑๕ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าความคิดเห็น มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีค่าความคิดเห็น น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมงและธุรกิจส่วนตัว ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่าอาชีพเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ (ระบุ)... นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๖)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ							
		ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	พนักงานบริษัท	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร/ประมง	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ	อื่นๆ (ระบุ)...
		๓.๙๓	๔.๑๓	๓.๙๖	๔.๐๙	๔.๓๐	๔.๐๖	๓.๙๕	๓.๙๑
ค้าขาย	๓.๙๓	-	-๐.๒๐ *	-๐.๐๓	-๐.๑๖ *	-๐.๓๗ *	-๐.๑๓	-๐.๐๒	๐.๐๒
รับจ้างทั่วไป	๔.๑๓	-	-	๐.๑๗ *	๐.๐๔	-๐.๑๗	๐.๐๗	๐.๑๘	๐.๒๒
พนักงานบริษัท	๓.๙๖	-	-	-	-๐.๑๓	-๐.๓๔ *	-๐.๑๐	๐.๐๑	๐.๐๕
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๔.๐๙	-	-	-	-	-๐.๒๑	๐.๐๓	๐.๑๔	๐.๑๘
เกษตรกร/ประมง	๔.๓๐	-	-	-	-	-	๐.๒๔ *	๐.๓๕ *	๐.๓๙ *
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๐๖	-	-	-	-	-	-	๐.๑๑	๐.๑๕
รับราชการ	๓.๙๕	-	-	-	-	-	-	-	๐.๐๔
อื่นๆ (ระบุ).....	๓.๙๑	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๘ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงานชุมชน น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป พนักงานรัฐวิสาหกิจและเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าความคิดเห็น มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีค่าความคิดเห็น น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง มีค่าความคิดเห็นมากกว่าอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๖ การแสดงค่าความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทาง
การเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน
(n = ๓๙๖)

ค่าความแปรปรวน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๖	๕	๐.๒๗	๒.๗๒*	๐.๐๒
	ภายในกลุ่ม	๓๘.๙๓	๓๙๐	๐.๑๐		
	รวม	๔๐.๒๙	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๓	๕	๐.๓๗	๓.๐๑**	๐.๐๑
๒. ด้านบุคลิกภาพ	ภายในกลุ่ม	๔๗.๓๙	๓๙๐	๐.๑๒		
	รวม	๔๙.๒๒	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๑.๙๙	๕	๐.๔๐	๒.๕๔*	๐.๐๓
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๑๔	๓๙๐	๐.๑๖		
๓. ด้านการสื่อสาร	รวม	๖๓.๑๓	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๕.๕๖	๕	๑.๐๙	๖.๕๙**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๔.๖๑	๓๙๐	๐.๑๗		
	รวม	๗๐.๐๗	๓๙๕			
๔. ด้านการประสานงานชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๒	๕	๐.๓๐	๓.๕๗**	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓.๑๘	๓๙๐	๐.๐๘		
	รวม	๓๔.๗๐	๓๙๕			
	ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๒	๕	๐.๓๐	๓.๕๗**	๐.๐๐
ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	๓๓.๑๘	๓๙๐	๐.๐๘		
	รวม	๓๔.๗๐	๓๙๕			

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน ต้องทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อไป

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม, ด้านการบริหารงาน, ด้านบุคลิกภาพ, ด้านการสื่อสาร และด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๒๗-๔.๓๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = ๓๙๖)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน					
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป
		๓.๙๘	๔.๒๗	๔.๑๖	๔.๑๗	๔.๐๗	๔.๐๕
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓.๙๘	-	-๐.๒๙ *	-๐.๑๘	-๐.๑๙	-๐.๐๙	-๐.๐๗
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๔.๒๗	-	-	๐.๑๑	๐.๑๐	๐.๒๐ *	๐.๒๒ *
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔.๑๖	-	-	-	-๐.๐๑	๐.๐๙ *	๐.๑๑ *
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔.๑๗	-	-	-	-	๐.๑๐ *	๐.๑๒ *
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๔.๐๗	-	-	-	-	-	๐.๐๒
๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๔.๐๕	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๗ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท, ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการบริหารงาน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = ๓๙๖)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน					
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป
		๔.๐๗	๔.๓๗	๔.๓๖	๔.๒๙	๔.๒๕	๔.๒๓
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๔.๐๗	-	-๐.๓๐ *	-๐.๒๙ *	-๐.๒๒	-๐.๑๗	-๐.๑๕
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๔.๓๗	-	-	๐.๐๑	๐.๐๘	๐.๑๓	๐.๑๕
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔.๓๖	-	-	-	๐.๐๗	๐.๑๑ *	๐.๑๓ *
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔.๒๙	-	-	-	-	๐.๐๔	๐.๐๖
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๔.๒๕	-	-	-	-	-	๐.๐๒
๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๔.๒๓	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท และ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = ๓๙๖)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน					
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป
		๔.๑๔	๔.๓๔	๔.๑๑	๔.๑๙	๔.๑๙	๔.๐๕
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๔.๑๔	-	-๐.๒๐	๐.๐๓	-๐.๐๕	-๐.๐๕	๐.๐๙
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๔.๓๔	-	-	๐.๒๓ *	๐.๑๕	๐.๑๕	๐.๒๙ *
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔.๑๑	-	-	-	-๐.๐๘	-๐.๐๘	๐.๐๖
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔.๑๙	-	-	-	-	๐.๐๐	๐.๑๔ *
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๔.๑๙	-	-	-	-	-	๐.๑๔ *
๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๔.๐๕	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๔ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท และ ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท มีค่าความคิดเห็น มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการสื่อสาร จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = ๓๙๖)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน					
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป
		๔.๑๔	๔.๑๔	๔.๐๘	๔.๑๖	๔.๐๐	๓.๙๘
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๔.๑๔	-	๐.๐๐	๐.๐๖	-๐.๐๒	๐.๑๔	๐.๑๖
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๔.๑๔	-	-	๐.๐๖	-๐.๐๒	๐.๑๔	๐.๑๖
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔.๐๘	-	-	-	-๐.๐๘	๐.๐๘	๐.๑๐
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔.๑๖	-	-	-	-	๐.๑๖*	๐.๑๘*
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๔.๐๐	-	-	-	-	-	๐.๐๒
๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๓.๙๘	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ด้านการประสานงานชุมชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = ๓๙๖)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	รายได้ต่อเดือน					
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป
		๓.๕๗	๔.๒๓	๔.๑๐	๔.๐๕	๓.๘๖	๓.๙๕
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓.๕๗	-	-๐.๖๖ *	-๐.๕๓ *	-๐.๔๘ *	-๐.๒๙	-๐.๓๘ *
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๔.๒๓	-	-	๐.๑๓	๐.๑๘	๐.๓๗ *	๐.๒๘ *
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๔.๑๐	-	-	-	๐.๐๕	๐.๒๔ *	๐.๑๕ *
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๔.๐๕	-	-	-	-	๐.๑๙ *	๐.๑๐
๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท	๓.๘๖	-	-	-	-	-	-๐.๐๙
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๓.๙๕	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงานชุมชน น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท, ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท, ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท และ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า F	ค่า t	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
ที่ ๑	เพศ	คุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์	-	-๒.๓๐	๐.๗๗	-	✓
ที่ ๒	อายุ	คุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์	๙.๒๙	-	๐.๐๐	✓	-
ที่ ๓	ระดับการศึกษา	คุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์	๗.๘๔	-	๐.๐๐	✓	-
ที่ ๔	อาชีพ	คุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์	๕.๖๔	-	๐.๐๐	✓	-
ที่ ๕	รายได้ต่อเดือน	คุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่นที่พึงประสงค์	๓.๕๗	-	๐.๐๐	✓	-

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน มีค่านัยสำคัญทางสถิติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดง ความถี่ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓๓ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน

ข้อที่	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
๑.	การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	๘
๒.	การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรยังไม่ชัดเจนและเหมาะสม	๗
๓.	ระบบอุปถัมภ์ ทำให้การกำหนดนโยบาย และการสั่งการมีปัญหา	๖
๔.	ระเบียบราชการ ทำให้งานด้านการบริหารเกิดความล่าช้า	๒
๕.	ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติงานตามกฎหมายระเบียบ ทำให้ไม่มีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน	๑

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ การกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรยังไม่ชัดเจนและเหมาะสม จำนวน ๗ ครั้ง และน้อยที่สุดผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติงานตามกฎหมายระเบียบ ทำให้ไม่มีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน จำนวน ๑ ครั้ง

ตารางที่ ๔.๓๔ ข้อเสนอแนะ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการบริหารงาน

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑.	ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	๘
๒.	ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสม	๗
๓.	ควรยกเลิกการบริหารงาน โดยอิงระบบอุปถัมภ์ เพราะจะก่อให้เกิดช่องทางการทุจริตคอร์รัปชัน และไม่เป็นธรรมต่อบุคคลทั่วไป	๖
๔.	ควรปรับปรุงระบบราชการให้มีความรวดเร็ว และทันสมัย	๒
๕.	ควรปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น	๑

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสม จำนวน ๗ ครั้ง และน้อยที่สุดคือ ควรปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น จำนวน ๑ ครั้ง

ตารางที่ ๔.๓๕ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ

ข้อที่	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
๑.	ประชาชนมองว่าบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก	๘
๒.	การแสดงออกทางสีหน้า มีความสำคัญต่อประชาชนในการติดต่อประสานงาน	๗
๓.	บุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองมีกว้างอำนาจกับประชาชน	๖
๔.	บุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองบางท่านไม่น่าเชื่อถือ	๒
๕.	ผู้นำทางการเมืองบางท่านดูแล้วไม่ค่อยกระตือรือร้นกับการทำงาน	๑

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ ประชาชนมองว่าบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ การแสดงออกทางสีหน้า มีความสำคัญต่อประชาชนในการติดต่อประสานงาน จำนวน ๗ ครั้ง และสุดท้าย ผู้นำทางการเมืองบางท่านดูแล้วไม่ค่อยกระตือรือร้นกับการทำงาน จำนวน ๑ ครั้ง

ตารางที่ ๔.๓๖ ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้าน บุคลิกภาพ

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑.	ควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน	๘
๒.	ควรปรับปรุงบุคลิกภาพในการแสดงออกทางสีหน้า เพื่อประชาชนสะดวกในการติดต่อประสานงาน หรือแสดงความคิดเห็น	๗
๓.	สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดี และช่วยแก้ปัญหาของประชาชน	๖
๔.	ควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้มีความน่าเชื่อถือ สง่างาม และเหมาะสมกับกาลเทศะ	๒
๕.	ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นคนต้นตัวอย่างเสมอ พร้อมรับฟังปัญหาจากประชาชนอยู่เสมอ	๑

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพในการแสดงออกทางสีหน้า เพื่อประชาชนสะดวกในการติดต่อประสานงาน หรือแสดงความคิดเห็น จำนวน ๗ ครั้ง และน้อยที่สุดคือ ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นคนต้นตัวอย่างเสมอ พร้อมรับฟังปัญหาจากประชาชนอยู่เสมอ จำนวน ๑ ครั้ง

ตารางที่ ๔.๓๗ ปัญหา อุปสรรค คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลัก
สัปปริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร

ข้อที่	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
๑.	ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา	๘
๒.	การติดต่อประสานงานกับทางผู้นำทางการเมือง เป็นเรื่องที่ยังทำได้ยาก	๗
๓.	การสื่อสารไม่ครบถ้วน ขาดความชัดเจน	๖
๔.	บางครั้งการแสดงพฤติกรรมการสื่อสารไม่สร้างสรรค์	๒
๕.	มีการสื่อสารทางเดียว และขาดการมีส่วนร่วม	๑

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ การติดต่อประสานงานกับทางผู้นำทางการเมือง เป็นเรื่องที่ยังทำได้ยาก จำนวน ๗ ครั้ง และสุดท้าย มีการสื่อสารทางเดียว และขาดการมีส่วนร่วม จำนวน ๑ ครั้ง

ตารางที่ ๔.๓๘ ข้อเสนอแนะแนวทาง เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์
ตามหลักสัปปริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการสื่อสาร

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑.	ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา	๘
๒.	ควรพัฒนาการติดต่อประสานงานให้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น	๗
๓.	ควรสื่อสารให้ครบถ้วน ชัดเจน และตรงประเด็น เพื่อการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง	๖
๔.	ควรพัฒนาการสื่อสารให้สร้างสรรค์ ให้เกียรติเคารพศักดิ์ศรีผู้ที่สื่อสารด้วย	๒
๕.	ควรพัฒนาการสื่อสารให้มีการปฏิสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน กับทั้งประชาชน ทั้งองค์กร และมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน	๑

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ ควรพัฒนาการติดต่อประสานงานให้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น จำนวน ๗ ครั้ง และสุดท้าย ควรพัฒนาการสื่อสารให้มีการปฏิสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน กับทั้งประชาชน ทั้งองค์กร และมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน จำนวน ๑ ครั้ง

**ตารางที่ ๔.๓๙ ปัญหา อุปสรรค คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลัก
สัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสานงานชุมชน**

ข้อที่	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
๑.	ขาดการประสานงานกับชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง	๘
๒.	การประสานงานกับชุมชน บางครั้งทำได้ยากเพราะประชาชนไม่ค่อยมีเวลา	๗
๓.	การประสานงานกับชุมชน ต้องรอรระยะเวลาในการออกพบปะกับประชาชน	๖
๔.	ประชาชนทั่วไปเข้าไปติดต่อกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นลำบาก ต้องผ่านผู้นำชุมชนเพียงอย่างเดียว	๒
๕.	โครงการของทางราชการมักมาขอความร่วมมือกับประชาชน แต่ประชาชนไม่ค่อยมีโอกาสได้ร้องขออะไรจากทางราชการ	๑

จากตารางที่ ๔.๓๙ พบว่า ขาดการประสานงานกับชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ การประสานงานกับชุมชน บางครั้งทำได้ยากเพราะประชาชนไม่ค่อยมีเวลา จำนวน ๗ ครั้ง น้อยที่สุดคือ โครงการของทางราชการมักมาขอความร่วมมือกับประชาชน แต่ประชาชนไม่ค่อยมีโอกาสได้ร้องขออะไรจากทางราชการ จำนวน ๑ ครั้ง

**ตารางที่ ๔.๔๐ ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์
ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ด้านการประสาน
งานชุมชน**

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑.	ควรปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน	๘
๒.	ควรวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับประชาชน หากไม่พร้อม ต้องทำเอกสารชี้แจงให้ชัดเจนกับประชาชนทุกท่าน	๗
๓.	ควรปรับปรุงนโยบาย เพื่อออกพบปะประชาชนอยู่เสมอ	๖
๔.	ควรแก้ไขวิธีการและขั้นตอนการประสานงาน ให้อิสระกับทางประชาชนไม่ จำเป็นต้องผ่านผู้นำชุมชน จะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชน	๒
๕.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียกร้องสิ่งที่ต้องการ หรือแจ้งปัญหาที่ต้องการ ให้แก้ไขได้อย่างสะดวกสบาย และปลอดภัย	๑

จากตารางที่ ๔.๔๐ พบว่า ควรปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน จำนวน ๘ ครั้ง รองลงมาคือ ควรวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับประชาชน หากไม่พร้อมต้องทำเอกสารชี้แจงให้ชัดเจนกับประชาชนทุกท่าน จำนวน ๗ ครั้ง และน้อยที่สุดคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียกร้องสิ่งที่ต้องการ หรือแจ้งปัญหาที่ต้องการให้แก้ไขได้อย่างสะดวกสบาย และปลอดภัย จำนวน ๑ ครั้ง

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๔.๕.๑ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑) คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

๑. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ คือผู้ที่มีความพร้อมปฏิบัติงาน ใช้หลักธรรมนำจิตใจมองโลกตามธรรม สิ่งใดที่จะก่อให้เกิดผลเสียกับประชาชนในชุมชน ก็จะต้องไม่ปฏิบัติเช่นนั้น การนำหลักธรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น สัปปุริสธรรม ที่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านทรงตรัสไว้หลักสังคหวัตถุ หลักพรหมวิหาร หลักอปปริหานิยธรรม เป็นต้น^๑

๒. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ต้องพร้อมในการวางนโยบาย กำหนดระเบียบข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และกระจายอำนาจสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา และรับฟังความคิดเห็นอยู่เสมอ^๒

๓. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ต้องเป็นผู้นำที่สามารถรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และพร้อมแก้ไขสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีการร้องขอจากประชาชนที่กำลังเดือดร้อนได้อยู่เสมอ^๓

๔. ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่พึงประสงค์หากเป็นคนในพื้นที่ซึ่งเคยคลุกคลีและรับทราบปัญหาจากประชาชนอยู่แล้ว ย่อมมีความเหมาะสมมากกว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มาจากนอกพื้นที่^๔

๕. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนคือผู้ที่มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่ปล่อยให้ประชาชนต้องประสบปัญหาเพียงฝ่ายเดียว^๕

๖. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ คือผู้ที่พร้อมปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีสุขภาพแข็งแรง เพราะการทำงานเพื่อประชาชนจำเป็นต้องมีความเสียสละ และทำงานอยู่เสมอ ทำให้ต้องรักษาสุขภาพของตนเองให้ดี ไม่เจ็บป่วยไข้ เพราะจะทำให้การทำงานเพื่อประชาชนขาดช่วงขาดตอนได้^๖

๗. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ คือผู้ที่ใส่ใจในการปกครอง ใช้การกระทำในการปกครอง มากกว่าคำพูด คำสั่ง คำขอ รวมทั้งประสานงานกับทั้งชุมชน ทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความสามารถในการทำให้ทั้งภาครัฐและประชาชนทำงานร่วมกันได้^๗

๘. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ คือ ผู้ที่ต้องฟังมากกว่าพูด ต้องหาวิธีการในการเข้าหาผู้ใต้บังคับบัญชา ซื่อใจคนด้วยการประสานงาน ทำให้เห็นทำให้ดู คลุกคลี ในวิถีชีวิตของประชาชน เข้าใจสภาพพื้นที่ ความเป็นอยู่ และสิ่งที่ประชาชนต้องการ เติมนสิ่งที่ขาด และไม่ขัดกับ

^๑สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ, เจ้าคณะชลบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๒สัมภาษณ์ นายไพศาล สีนาคล้วน, ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๓สัมภาษณ์ นางผ่องศรี ชาวเหลือง, ประธานชุมชนวัดกลางดอน, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๔สัมภาษณ์ นายสุนทร สิริภักดิ์, ประธานชุมชนบางเป้ง, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๕สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ สุขีชล, ประธานชุมชนวัดแสนสุข, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๖สัมภาษณ์ นางโสภา จันทร์คัม, ประธานชุมชนมณีแก้ว, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๗สัมภาษณ์ นางสมทรง แสงจันทร์, ประธานชุมชนหาดวอนนภา, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

ระเบียบข้อบังคับของราชการ ปราบในสิ่งที่ไม่ถูกต้องอาศัยการเป็นผู้นำทางการเมืองชี้แจง แก้ไขใน
 ปัญหาสังคมปัญหาชุมชน ปัญหาเยาวชน ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้มแข็งมีกำลัง และพิสูจน์ให้
 ประชาชนรู้ว่า ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ข้างเดียวกับประชาชน และพร้อมช่วยเหลือในสิ่งต่างๆ
 ได้

ตารางที่ ๔.๔๑ ตารางสรุปการสัมภาษณ์คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

ผู้ให้สัมภาษณ์	คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์
พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ต้องพร้อมปฏิบัติงาน ใช้หลักธรรมนำจิตมองโลกตามธรรม นำ หลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้
ไพศาล สีนาคล้วน (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ต้องพร้อมในการวางนโยบาย กำหนดระเบียบข้อบังคับ ข้อ ปฏิบัติ และกระจายอำนาจสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา และรับฟังความคิดเห็น อยู่เสมอ
ผ่องศรี ขาวเหลือง (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	สามารถรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และพร้อมแก้ไขสิ่งที่ เกิดขึ้นเมื่อมีการร้องขอจากประชาชนที่กำลังเดือดร้อนได้
สุนทร สิริภักดิ์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	คนในพื้นที่ซึ่งเคยคลุกคลีและรับทราบปัญหาจากประชาชนอยู่ แล้วย่อมมีความเหมาะสมมากกว่า
ไพฑูรย์ สุชีชล (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ผู้ที่มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่ ปล่อยให้ประชาชนต้องประสบปัญหาเพียงฝ่ายเดียว
โสภา จันทรัมย์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ผู้ที่พร้อมปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีสุขภาพแข็งแรง มีความเสียสละ
สมทรง แสงจันทร์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	มีความสามารถในการทำให้ทั้งภาครัฐและประชาชนทำงาน ร่วมกันได้
ณรงค์ชัย คุณปลื้ม (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ฟังมากกว่าพูด ต้องหาวิธีการในการเข้าหาผู้ใต้บังคับบัญชา ซื่อ ใจคนด้วยการประสานงาน

๒) ปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

๑. ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ต้องยอมรับว่า ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นปัจจุบัน เป็น
 บุคคลที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เพราะมีการพัฒนาเมืองแสนสุขอย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดปัญหาใดๆ
 ขึ้น มีนโยบายที่จับต้องได้ และเห็นภาพจริงจากการพัฒนา และประสานงานกับชุมชนต่างๆ ได้โดยไม่
 เกิดปัญหาใดๆ ขึ้น^๔

๒. ปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ แตกต่าง
 กันแต่ละพื้นที่ เพราะผู้นำในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน บางแห่งอาจจะไม่เป็นประชาธิปไตย การทำงาน

^๔สัมภาษณ์ นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม, นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^๕สัมภาษณ์ นางผ่องศรี ขาวเหลือง, ประธานชุมชนวัดกลางดอน, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

ก็ไม่ได้มีการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงาน ของประชาชน โอกาสในการรับฟังความคิดเห็น สิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อเลือกแนวทางการกำหนดนโยบาย ในการดำเนินการที่เหมาะสมก็จะแตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชน ส่วนในชุมชนเมืองแสนสุข ไม่มีปัญหาอะไร เพราะท่านนายกเทศมนตรี มีความเหมาะสมแล้วทุกประการ^{๑๐}

๓. ปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ จะเกิดขึ้น ถ้าหากผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ไม่มีวิสัยทัศน์ และเป็นคนพื้นที่ที่ไม่รับทราบวิธีการการแก้ปัญหาและวิธีการในการติดต่อประสานงานกับชุมชน หากไม่มีวิสัยทัศน์ ไม่ทราบปัญหาก็แก้ไขปัญหาลำบาก จะทำให้เกิดปัญหาในชุมชนได้^{๑๑}

๔. ปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุขไม่มีปัญหาใดๆ เพราะมั่นใจในการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่นคนปัจจุบัน ที่เป็นผู้อยู่ในพื้นที่นี้มาก่อน ทำให้ทราบปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มาตั้งแต่สมัยก่อนๆ ทำให้ประชาชนมั่นใจในผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นจากพรรคการเมืองดังกล่าวนี้ว่าพร้อมทำงานเพื่อประชาชนชาวเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีอย่างแท้จริง^{๑๒}

๕. ปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ในภาพรวม ณ ปัจจุบัน ไม่เห็นปัญหา เพราะระบบจัดการในปัจจุบัน ก็ถือว่าดีอยู่แล้ว คุณลักษณะก็เหมาะสม เพราะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งเข้ากับประชาชนในท้องถิ่นได้ดี และทำงานมานาน ทั้งครอบครัว ทำให้รู้วิธีการเข้าหาและพบปะกับผู้คนในชุมชน เมื่อสั่งการหรือต้องการความร่วมมือก็ทำได้ง่ายและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้ได้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ก็มีความพร้อมในการช่วยเหลืองานให้ประสบความสำเร็จไปได้ จึงมองไม่เห็นถึงปัญหาในปัจจุบันนี้ แต่ถ้าหากในอนาคตมีผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นคนใหม่เข้ามา และไม่ใช้คนคุ้นเคยของชุมชน ก็ต้องปรับตัวเข้าหากันให้ได้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป^{๑๓}

๖. ปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ถ้าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มุ่งเน้นการเสาะแสวงหาทรัพย์ เพื่อตัวเอง และครอบครัว โดยปราศจากคุณธรรมประจำใจ ทำอะไรต้องมองส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ส่วนตัวเป็นตัวเอง ผู้นำต้องเป็นตัวของตัวเอง หนักแน่น เป็นคนหูตึงสักหน่อย อย่าหูเบามาก อย่าเชื่อคนประจบประแจง พิจารณาหาเหตุผลสอบสวนเพื่อให้หาเหตุผลว่าความจริงเป็นอย่างไร ถ้ามีใครมาพูดอะไรให้ฟังแล้วเชื่อเลย ก็จะทำให้คนถูกกลายเป็นคนผิด ผู้นำต้องเป็นคนมีเหตุผล^{๑๔}

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายไพศาล สีนาคล้วน, ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ สุชีล, ประธานชุมชนวัดแสนสุข, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายสุนทร สิริภักดิ์, ประธานชุมชนบางเป้ง, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางสาวสมทรง แสงจันทร์, ประธานชุมชนหาดวอนนภา, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ, เจ้าคณะชลบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๔๒ ตารางสรุปปัญหา และอุปสรรค ของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

ผู้ให้สัมภาษณ์	ปัญหา และอุปสรรค
ผ่องศรี ขาวเหลือง (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ไม่พบปัญหาใดๆ กับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองมีความเหมาะสมอยู่แล้ว
ไพศาล สีนาคล้วน (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ เพราะผู้นำในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ชุมชน ส่วนในชุมชนเมืองแสนสุข ไม่มีปัญหาอะไร
ไพฑูรย์ สุชีชล (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	เกิดขึ้นถ้าหากผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ไม่มีวิสัยทัศน์ และเป็นคนพื้นที่ที่ไม่รับทราบวิธีการการแก้ปัญหาและวิธีการในการติดต่อประสานงานกับชุมชน
สุนทร สิริภักดิ์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	มั่นใจในการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่นคนปัจจุบัน ที่เป็นผู้อยู่ในพื้นที่นี้มาก่อน ทำให้ทราบปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มาตั้งแต่สมัยก่อนๆ
สมทรง แสงจันทร์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ณ ปัจจุบัน ไม่เห็นปัญหา เพราะระบบจัดการในปัจจุบัน ก็ถือว่าดีอยู่แล้ว คุณลักษณะก็เหมาะสม
พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ผู้นำต้องเป็นตัวของตัวเอง หนักแน่น เป็นคนหูตึงสักหน่อย อย่าหุบปาก

๓) สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

๑. สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ หลักๆ จะเกิดจากปัจจัยภายนอก มากกว่าปัจจัยภายใน คือไม่ได้เกิดจากตัวผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นเอง แต่เกิดจากคนรอบข้าง หรือคนใกล้ชิดเสียมากกว่า หรือเกิดจากนโยบายของทางราชการที่ทำให้ไม่สามารถยืดหยุ่น หรือเร่งรัดให้กระบวนการสำเร็จได้โดยเร็ว หรือการวางนโยบายแผนระยะยาว ทำให้ต้องคำนึงถึงและระมัดระวังในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผลกระทบหลักที่อาจทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับตัวผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นและจะถูกมองว่า ไม่มีคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้^{๑๕}

๒. สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ เกิดจากประชาชนในชุมชนเอง ไม่มีความพร้อม เช่น เมื่อต้องการให้เข้าร่วมประชุม หรือประชาพิจารณ์ ก็อาจจะไม่ว่าง จะว่างเฉพาะผู้ที่มาเข้าร่วมเป็นประจำ หรือการขอความร่วมมือ ให้ช่วยรักษาความสะอาดในพื้นที่ ก็อาจจะไม่ได้ให้ความร่วมมือในส่วนนี้เท่าที่ควร ทำให้เป็นผลกระทบหลักต่อการบริหารงาน การประสานงานชุมชนด้วยนั่นเอง^{๑๖}

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายไพศาล สีนาคล้วน, ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางสมทรง แสงจันทร์, ประธานชุมชนหาดวอนนภา, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๓. สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ส่วนใหญ่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ปัญหาด้านการประสานงาน ปัญหาด้านการจัดการเบ็ดเสร็จ โดยไม่ให้โอกาสประชาชน หรือผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ และสั่งการโดยผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว สุดท้ายก็จะมีปัญหากระทบตามมาได้ในอนาคต^{๑๗}

๔. สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข การไม่ให้ความร่วมมือของคนในชุมชน ลักษณะการจัดการที่ไม่เป็นประชาธิปไตย การที่ประชาชนในชุมชนไม่ยอมรับ และซื้อใจคนในพื้นที่ไม่ได้ ส่วนนี้เป็นผลกระทบหลักทั้งสิ้น^{๑๘}

๕. สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ มาจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ไม่ลุล่วงไม่สำเร็จ แก้ปัญหาในชุมชนไม่ได้ ประชาชนไม่มีความเชื่อถือในความรู้ความสามารถ มีความล่าช้าในการแก้ปัญหาให้ชุมชน เป็นผู้นำที่หวังกอบโกยไม่มองว่าประชาชนเป็นพวกเดียวกัน อยู่ฝั่งตรงข้ามกับประชาชนตลอด ทำให้ถูกมองว่าไม่เห็นหัวประชาชน^{๑๙}

๖. สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ไม่สามารถอธิบายได้ เพราะคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ คือความต้องการของประชาชน เท่าที่สอบถามเรื่อง การบริหารงาน บุคลิกภาพ การสื่อสาร หรือการประสานงานชุมชน การจะเข้ามาทำหน้าที่ระดับดังกล่าว ส่วนใหญ่ไม่ค่อยขาดในสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว เพราะว่าได้ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่แทนเขา แสดงว่าคุณลักษณะเหล่านี้ น่าจะไม่มีอะไรมากระทบ ถ้าจะมีผลกระทบน่าจะมาจากตัวผู้นำเอง ไม่ทำเหมือนที่ตนเองสัญญาไว้ หรือไม่มีความเสียสละต่อชุมชนมากกว่า^{๒๐}

ตารางที่ ๔.๔๓ ตารางสรุปสิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

ผู้ให้สัมภาษณ์	สิ่งที่เป็นผลกระทบหลัก
ไพศาล สีนาคล้วน (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	เกิดจากปัจจัยภายนอก มากกว่าปัจจัยภายใน
สมทรง แสงจันทร์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ประชาชนในชุมชนเอง ไม่มีความพร้อม
ณรงค์ชัย คุณปลื้ม (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	มาจากปัจจัยส่วนบุคคล

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม, นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ สุชีชล, ประธานชุมชนวัดแสนสุข, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายสุนทร สิริภักคันธ์, ประธานชุมชนบางเป้ง, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางผ่องศรี ขาวเหลือง, ประธานชุมชนวัดกลางดอน, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๔๓ ตารางสรุปสิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	สิ่งที่เป็นผลกระทบหลัก
ไพฑูรย์ สุขีชล (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข การไม่ให้ความร่วมมือของคนในชุมชนซื้อใจคนในพื้นที่ไม่ได้
สุนทร สิริภักคันธ์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	การปฏิบัติงานตามหน้าที่ไม่ลุล่วงไม่สำเร็จ แก้ปัญหาในชุมชนไม่ได้ ประชาชนไม่มีความเชื่อถือ
ผ่องศรี ขาวเหลือง (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	มาจากตัวผู้นำเอง ไม่ทำเหมือนที่ตนเองสัญญาไว้ หรือไม่มี ความเสียสละต่อชุมชน

๔) ข้อเสนอแนะ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๑. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องเป็นที่พึ่งให้กับประชาชน ตั้งอยู่ในหลักคุณธรรม จริยธรรม มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ประโยชน์ส่วนตนเป็นรอง เป็นผู้มีความเสียสละ เพราะต้องทำงานเพื่อประชาชนโดยแท้จริง สามารถแก้ปัญหาให้กับประชาชนได้ ไม่วางธุระเสีย และมองว่าไม่มีความจำเป็น ทุกปัญหาในชุมชน คือปัญหาของตัวผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นด้วย และควรเป็นผู้หนักแน่น มีวิจรรย์ญาณ ได้รับข่าวสารใดมาต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเสียก่อน ค่อยปักใจเชื่อ ไม่เช่นนั้นจะเกิดผลกระทบในภายหลังได้^{๒๑}

๒. ประชาชนก็ต้องเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริต ไม่เปิดช่องทางในการเอื้อประโยชน์และนำประโยชน์เข้าสู่กระเป๋าทนเอง เป็นอีกกำลังหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นได้^{๒๒}

๓. ผู้นำต้องเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนในชุมชนให้ได้ ต้องวางตัวให้เหมาะสม เป็นกันเอง แต่ไม่ได้คลุกคลีจนมองว่าช่วยได้ทุกเรื่อง การเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น อาจจะไม่สามารถแก้ไขได้ทุกเรื่อง แต่ต้องแก้ไขให้ได้มากที่สุด ช่วยเหลือได้ทุกเรื่องแต่ต้องไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เช่น การฝากเด็กเข้าเรียน การขอให้ช่วยในกิจการต่างๆ ซึ่งจะกลายเป็นการขอความอุปถัมภ์ และเกิดผลเสียตามมากับตัวผู้นำได้ การเข้าไปคลุกคลีกับชุมชน รับฟังรับรู้ปัญหา แล้วนำมาจัดทำนโยบายเสนอต่อส่วนกลางเพื่อขอการเยียวยา และแก้ไขปัญหาเป็นหน้าที่หลักในการบริหารจัดการ สาธารณูปการ ต่างๆ ที่จำเป็น และขาดแคลนต้องทำให้ครบถ้วน การจัดระเบียบให้ชุมชน หรือในเขตมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยไม่กระทบกระทั่งกับชาวบ้านในชุมชน ก็เป็นหน้าที่สำคัญที่ต้องทำเช่นกัน ดังนั้นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำท้องถิ่นคือ เป็นผู้เสียสละ พร้อมแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับประชาชน มีวิสัยทัศน์ และไม่กระทบกระทั่งกับชุมชน หรือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปกครองของตนเอง^{๒๓}

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ, เจ้าคณะชลบุรี, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายไพศาล สีนาคล้วน, ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม, นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๔. ถ้าให้เสนอแนะ ก็ต้องเสนอแนะตามหลักสัปปุริสธรรมที่อธิบายมาในข้างต้นที่ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล เพราะใครก็ต้องการผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ตามคุณลักษณะข้างต้นนี้ทั้งนั้น และที่สำคัญต้องเป็นผู้ไม่โกงกิน ไม่หาประโยชน์ใส่ตัว และทำประโยชน์ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ^{๒๔}

๕. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ถ้าเกี่ยวกับการเมือง ยังไงก็ต้องมองว่าต้องเป็นประชาธิปไตย รับฟังเสียงของผู้อื่น ไม่ถือตัวเองเป็นใหญ่ แล้วไม่ฟังเสียงของผู้อื่นคนอื่นคนใด เพราะการเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชน คือคนที่มาทำหน้าที่บริหารงบประมาณ แก้ไขปัญหา และสร้างความอยู่ดีกินดีให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ถ้าเป็นประชาธิปไตย ก็จะได้รับทราบปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันได้โดยง่าย^{๒๕}

๖. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องเป็นคนพื้นที่ เพราะถ้าคนนอกพื้นที่เข้ามาเป็น ก็ต้องมาเสียเวลาปรับตัวรับรู้ข้อมูลกันใหม่ เสียเวลาในการบริหารงาน แก้ไขปัญหา ถ้าคนในพื้นที่จะได้ดำเนินการแก้ไขได้รวดเร็วกว่า ประชาชนก็กล้าที่จะแจ้งข่าวเมื่อมีปัญหา เพราะอาศัยความคุ้นเคย และประชาชนก็ให้ความร่วมมือกับผู้นำที่เป็นคนพื้นที่มากกว่า ประสานงานกับผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ก็สะดวกกว่าไปด้วยนั่นเอง^{๒๖}

ตารางที่ ๔.๔๔ ตารางสรุปข้อเสนอแนะ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อเสนอแนะ
พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ต้องเป็นที่พึงให้กับประชาชน ตั้งอยู่ในหลักคุณธรรม จริยธรรม มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ประโยชน์ส่วนตนเป็นรอง
ไพศาล สีนาคล้วน (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ประชาชนก็ต้องเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือผู้นำทางการเมือง ท้องถิ่น ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริต
ณรงค์ชัย คุณปลื้ม (สัมภาษณ์ ๗ ก.พ. ๖๓)	ผู้เสียสละ พร้อมแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับประชาชน มีวิสัยทัศน์ และไม่กระทบกระทั่งกับชุมชน
ผ่องศรี ขาวเหลือง (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	เป็นผู้ไม่โกงกิน ไม่หาประโยชน์ใส่ตัว และทำประโยชน์ให้กับคน ในท้องถิ่นนั้นๆ
สมทรง แสงจันทร์ (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	เป็นประชาธิปไตย รับฟังเสียงของผู้อื่น ไม่ถือตัวเองเป็นใหญ่ แล้วไม่ฟังเสียงของผู้อื่นคนอื่นคนใด
โสภา จันทรศรีมี (สัมภาษณ์ ๓ ก.พ. ๖๓)	ต้องเป็นคนพื้นที่จะได้ดำเนินการแก้ไขได้รวดเร็วกว่าประชาชน ก็กล้าที่จะแจ้งข่าวเมื่อมีปัญหา เพราะอาศัยความคุ้นเคย

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางผ่องศรี ขาวเหลือง, ประธานชุมชนวัดกลางดอน, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

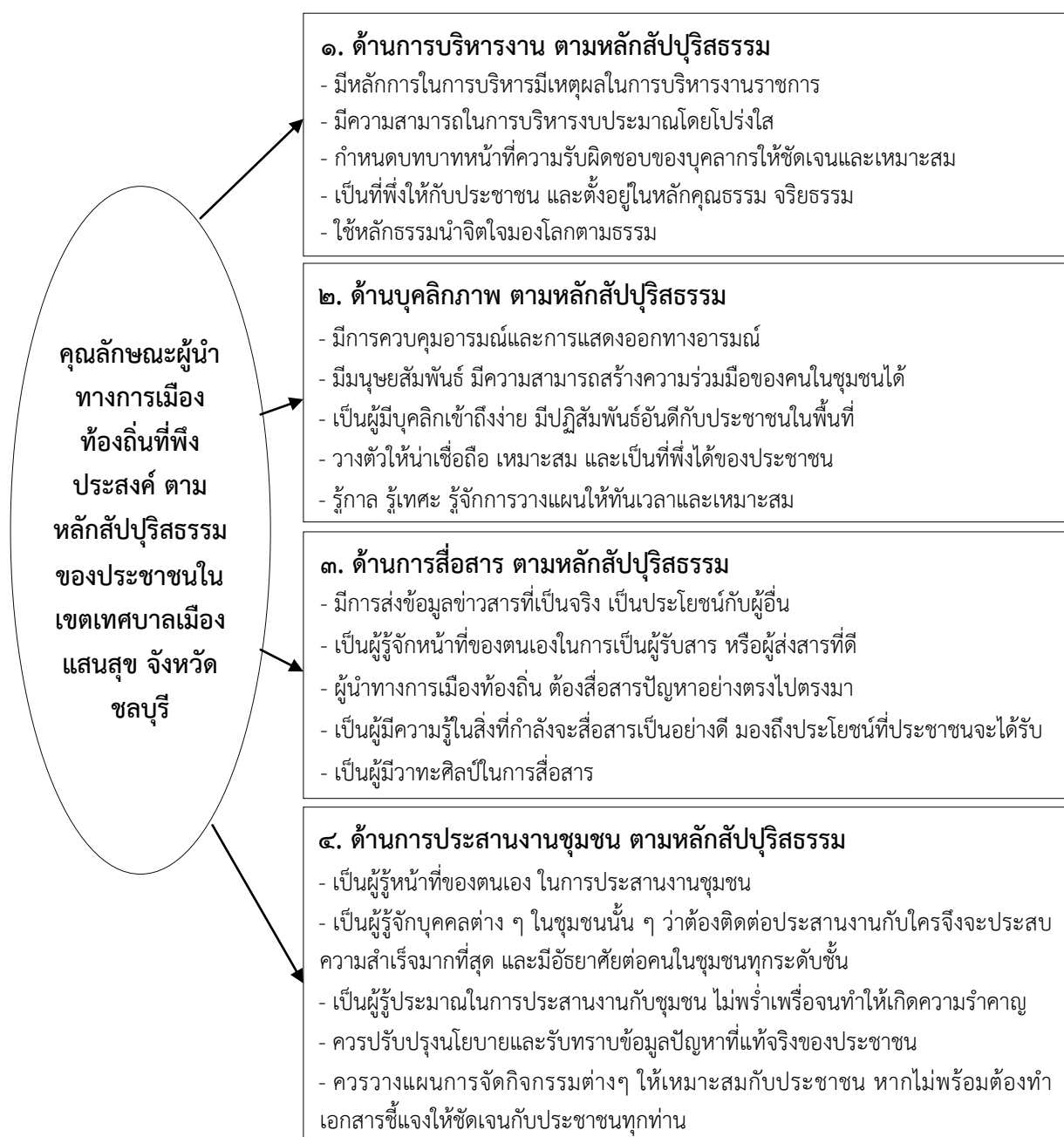
^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสมทรง แสงจันทร์, ประธานชุมชนหาดวอนนภา, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางโสภา จันทรศรีมี, ประธานชุมชนมณีแก้ว, ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษา เรื่องคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ในลักษณะแผนภาพที่แสดงแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า

๑) **ด้านการบริหารงาน ตามหลักสัปปุริสธรรม** มีข้อที่มีความโดดเด่นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสม เป็นที่พึงให้กับประชาชน และตั้งอยู่ในหลักคุณธรรม จริยธรรม และประชาชนเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ เนื่องด้วยการบริหารงาน ตามหลักสัปปุริสธรรม คือการรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล ประชาชนคือปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานสำเร็จได้ เพราะหากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น หรือในชุมชนแล้วนั้น การบริหารงานก็จะเกิดความติดขัดล่าช้า แต่หากประชาชนให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันในเรื่องที่ทางผู้นำร้องขอ ก็จะทำให้การบริหารงานกิจการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อีกทั้งยังต้องเป็นที่พึงให้กับประชาชน มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ใช่เพียงแค่หลักสัปปุริสธรรมเพียงเท่านั้น การจะเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ยังต้องประยุกต์หลักธรรมอื่น ๆ เข้ามาอีกด้วย เช่น หลักอคติ ๔, หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักพรหมวิหาร ๔, หลักอิทธิบาท ๔, หลักอปปริหานิยธรรม ๗, หลักโยนิโสมนสิการ เป็นต้น โดยการบริหารงานที่ชัดเจน ต้องทำการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสม ผู้ใดมีความสามารถทางด้านใดให้หน้าที่ความรับผิดชอบเหมาะสมกับความสามารถดังกล่าว เพื่อประสิทธิผลอันสูงสุด และท้ายที่สุดคือ การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อทุกคนในองค์กรมีความเข้าใจนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงาน ตรงกันไม่เกิดความสับสน มองประเด็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขออกอย่างง่ายตาย ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาและความสำเร็จในระดับองค์กร ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และต่อไปในระดับชาติได้

๒) **ด้านบุคลิกภาพ ตามหลักสัปปุริสธรรม** มีข้อที่โดดเด่นที่สุดในด้านนี้คือ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดี เพื่อช่วยแก้ปัญหาของประชาชน วางตัวให้น่าเชื่อถือ เหมาะสม และเป็นที่พึ่งได้ของประชาชน และรู้กาล รู้เทศะ รู้จักการวางแผนให้ทันเวลาและเหมาะสม ตามหลักสัปปุริสธรรมแล้วนั้น การรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล เป็นหลักสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับประชาชน บุคลิกภาพเป็นหนึ่งในสิ่งที่ต้องพบเห็นเป็นอันดับแรก การพัฒนาบุคลิกภาพให้ดูน่าเชื่อถือเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ มีความน่าเกรงขามแต่ไม่ดูร้าย มีความเป็นกันเองกับประชาชน เข้าถึงง่าย เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน การวางตัวให้น่าเชื่อถือเหมาะสม เหล่านี้เป็นปัจจัยหลักในการเข้าถึงประชาชนได้ง่าย และพิสูจน์ให้ประชาชนเห็นด้วยการลงมือทำ การบริหารงานที่ชัดเจนโปร่งใส สร้างภาพให้ประชาชนเชื่อมั่นว่าเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่มีสะอาด ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน และพร้อมทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

๓) **ด้านการสื่อสาร ตามหลักสัปปุริสธรรม** มีข้อที่โดดเด่นที่สุดคือ ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา พัฒนาการติดต่อประสานงานให้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น เป็นผู้มีความรู้ในสิ่งที่กำลังจะสื่อสารเป็นอย่างดี มองถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ และเป็นผู้มีวาทีศิลป์ในการสื่อสาร

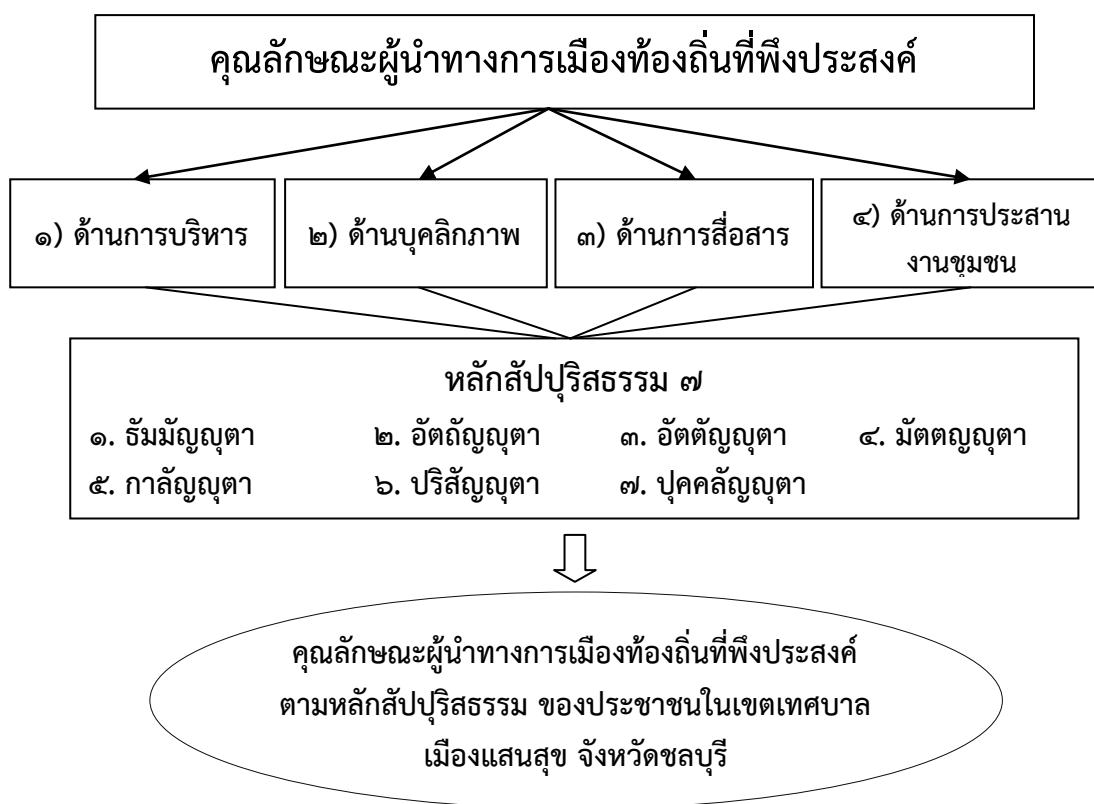
เพื่อให้ผู้รับสารสามารถปฏิบัติตามสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้โดยไม่ผิดพลาด การสื่อสารเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ด้อยเรื่องการสื่อสาร มักทำให้การบริหารงานมีปัญหาตามมาในภายหลังได้ การเป็นคนปากหนักไม่ติดต่อประสานงานกับทางชุมชน ส่งคนลงไปทำงานแทน อาจจะได้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้องตามกระบวนการ หรือความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชน สื่อสารกับประชาชนถึงข้อที่ยังต้องการความช่วยเหลือ และสื่อสารด้วยวาจา ศิลปะ มีศิลปะในการสื่อสารเจรจา และต่อรอง พูดจากับประชาชนอย่างเป็นมิตร การสื่อสารมีสองทางคือผู้ส่งและผู้รับ เมื่อส่งสารไปแล้วควรต้องรับสารด้วยความเข้าใจ พิจารณายกถ้อยคำ เพื่อประมวลวิธีการแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว รู้กาล รู้เวลาว่า เมื่อไรควรสื่อสารสิ่งใด แก่ประชาชน อีกทั้งการสื่อสารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่กำลังทำการสื่อสารอยู่นั้น และต้องสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ยกตัวอย่างเช่น รู้วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รู้วิธีการวางแผนนโยบายแก้ไขปัญหาที่ได้รับทราบ รู้ขั้นตอนกระบวนการในการแก้ปัญหา อีกทั้งการให้ความรู้กับประชาชนในด้านต่างๆ ควรต้องมีความรู้ในด้านนั้น ๆ เสียก่อน เช่น เมื่อเกิดโรคระบาดขึ้น ควรวางแผนแนวทางการป้องกันหรือแนวทางการควบคุมโรคระบาดอย่างไร หรือเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย ควรให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลการอพยพ การรองรับความเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างไร เหล่านี้เป็นความสำคัญของการสื่อสารทั้งสิ้น

๔) **ด้านการประสานงานชุมชน ตามหลักสัปปริสธรรม** มีข้อที่โดดเด่นที่สุด คือ ควรปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน อีกทั้งควรต้องวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับประชาชน หากไม่พร้อมต้องทำเอกสารชี้แจงให้ชัดเจนกับประชาชนทุกท่าน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ควรเป็นคนในพื้นที่ เพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริงของเขตปกครองที่ดูแลอยู่ และผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องกระจายอำนาจสู่ระดับผู้นำชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาจากระดับชุมชน แล้วนำมาหาวิธีการแก้ไขในภายหลัง ตามระเบียบของการบริหารงานแผ่นดิน ในส่วนการกระจายอำนาจนั้น ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งในระเบียบการบริหารงานดังกล่าวอยู่แล้ว การกระจายอำนาจให้เป็นลำดับขั้นเพื่อความสะดวกในการบริหารงาน การสั่งงาน การดูแล การช่วยเหลือ เป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะผู้นำหนึ่งคนคงไม่สามารถไปดูแลได้ทุกพื้นที่ เมื่อมีการกระจายอำนาจลงไปสู่ระดับชุมชน ทำให้มีผู้ร่วมงานหรือผู้ช่วยเหลืองานเพิ่มมากขึ้น ทำให้การบริหารงานทำได้สะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ได้ง่าย ในส่วนของการที่ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นควรเป็นคนในพื้นที่เพราะมีการถูกมองว่า คนในพื้นที่รู้ปัญหามากกว่าคนนอกพื้นที่ เพราะบริบทในการบริหารงาน การอยู่ร่วมกันของแต่ละชุมชน อาจจะไม่เหมือนกัน ปัญหาบางพื้นที่อาจจะน้อย อาจจะมาก มีการแบ่งออกไม่เหมือนกัน ดังนั้นคนที่รู้ปัญหาดีที่สุดคือคนที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ เอง อีกประการคือการเป็นคนในพื้นที่ทำให้สามารถสื่อสารและประสานงานกับคนในพื้นที่ของตนเองได้สะดวกกว่า การเข้าไปทำหน้าที่จากคนนอกพื้นที่ ซึ่งกว่าจะมีการปรับตัวเข้าหากัน ปัญหาอาจจะยังไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา การจัดทำกิจกรรม มีปัญหาความร่วมมือจากประชาชนเช่นกัน เนื่องด้วยการต้องทำมาอาชีพ

เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุม การทำประชาพิจารณ์ การรับทราบข้อมูลนโยบาย หรือการขอความร่วมมือรักษาความสะอาด บางครั้งอาจจะไม่สะดวกเข้าร่วมทำให้ไม่ทราบรายละเอียดในจุดนั้น ๆ และไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว ทางผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น มีหน้าที่ชี้แจงโดยการทำเอกสารการประชุม เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าร่วมในครั้งต่อไปเมื่อมีโอกาส และสุดท้ายคือต้องรับทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และวางนโยบายแก้ไขปัญหานั้นให้ได้ หากลงไปแก้ไขปัญหาดตรงส่วนนั้นได้แล้ว ความเชื่อมั่นว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นคือผู้แก้ปัญหาให้ประชาชนได้ ประชาชนก็ให้ความร่วมมือและสนับสนุนผู้นำทางการเมืองด้วย เมื่อร้องขอก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีนั่นเอง ซึ่งตรงกับหลักสัปปุริสธรรมที่ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล นั่นเอง

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ในลักษณะแผนภาพที่แสดงแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงใน แผนภาพที่ ๔.๒

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๒ สรุปได้ว่า ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย พบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ของประชาชนทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านบุคลิกภาพ ๓) ด้านการสื่อสาร และ ๔) ด้านการประสานงานชุมชน ที่ได้ผ่านการพิจารณาโดยผ่านตัวกรองคือหลักสัปปุริสธรรม ๗ เพื่อพิจารณาคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพราะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการบริหารงาน พัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้เกิดการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพราะหลักสัปปุริสธรรมคือหลักธรรมของสัปปบุรุษ สัตตบุรุษ ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้จักเหตุ รู้จักผลจุดมุ่งหมาย รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานในการบริหารงาน เพราะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องรู้จักวางนโยบาย รู้จักผลของนโยบายนั้นว่าจะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างไร รู้จักตนว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านใด และมีหน้าที่อย่างไรในขณะนั้น รู้จักประมาณในการวางแผนงบประมาณ และจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสม รู้จักกาล เวลาใดควรทำการใด และไม่ควรกระทำการใด รู้กาลเทศะ รู้จักชุมชน คือรู้จักประชาชนในท้องถิ่น ว่ามีวัฒนธรรมองค์กรแบบใด ควรเข้าหาเพื่อรับฟังปัญหาอย่างไร และพัฒนารูปแบบกระบวนการทำงานให้เหมาะสม และสุดท้าย รู้จักบุคคล คือ รู้ว่าบุคคลากรในองค์กรของตน เหมาะสมกับงานด้านใด และมอบหมายงานให้ถูกต้องตามความสามารถ และรู้จักว่าการเข้าหาชุมชน ควรติดต่อบุคคลใดเพื่อทราบปัญหาที่แท้จริง และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่นเหล่านั้น ไม่ถูกมองว่าอยู่คนละฝ่ายกัน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง "คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี" มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยแบ่งได้ดังนี้

๑) **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)** ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๖,๒๓๐ คน^๑ ซึ่งมี ๓ ตำบล และใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน ๓๙๖ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance)

๒) **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)** ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลการวิจัย จำนวน ๘ รูป/คน ผลการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔๐ ส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ ส่วนมากมีอาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน ๑๐๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗ ตามลำดับ

^๑เทศบาลเมืองแสนสุข, สถิติประชากร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://saensukcity.go.th/news/population-statistics.html>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชน ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านการบริหารงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือด้านการบริหารงาน คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ และที่น้อยที่สุดคือด้านการประสานงานชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ตามลำดับ

๒) ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๐ รองลงมาได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ และน้อยที่สุดคือ มีความกล้าแสดงออกตามเหตุอันควร เวลาใดควรแสดง ออกในรูปแบบใด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ ตามลำดับ

๓) ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นประโยชน์กับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ รองลงมาได้แก่ เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้รับสาร เป็นผู้รับฟังประชาชน หรือผู้ส่งสาร ที่ดี เมื่ออยู่ในระหว่างรับสาร และผู้ส่งสารที่ดี เมื่อต้องเป็นผู้ส่งสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ และน้อยที่สุดคือ รู้วิธีสื่อสารกับบุคคลต่างๆ รู้ว่าใครควรสื่อสารด้วยวิธีไหน มีศาสตร์แห่งการเป็นผู้สื่อสารที่ดี มีอริยาไยที่ดีในการสื่อสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒ ตามลำดับ

๔) ด้านการประสานงานชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ เป็นผู้รู้หน้าที่ของตนเอง ในการประสานงานชุมชน และ เป็นผู้รู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ว่าต้องติดต่อประสานงานกับใครจึงจะประสบความสำเร็จมากที่สุด และมีอริยาไยต่อกันในชุมชนทุกระดับชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ ทั้งสองข้อ รองลงมาได้แก่ เป็นผู้รู้ประมาณในการประสานงานกับชุมชน ไม่พริ้วเพ้อจนทำให้เกิดความรำคาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๗ และน้อยที่สุดคือ เป็นผู้รู้กาลเทศะ รู้ช่วงเวลาในการประสานงานชุมชน ว่าช่วงไหนควร และช่วงไหนไม่ควร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

ผลของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ พบว่าโดยภาพรวม มีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วนั้น พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน มีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า ระดับ ๐.๐๕

พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวม มีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วนั้นพบว่า ทั้ง ๔ ด้าน มีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า ระดับ ๐.๐๕

พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยภาพรวม มีค่านัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วนั้น พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน มีค่านัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า ระดับ ๐.๐๕

พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าโดยภาพรวม มีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วนั้นพบว่า ทั้ง ๔ ด้าน มีค่านัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี สรุปได้ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรค คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดง ความถี่ มีดังต่อไปนี้

๑) ปัญหา อุปสรรค ด้านการบริหารงาน

ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ การกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อาจจะเพราะนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับ หรือการสั่งการจากส่วนกลาง ทำให้การบริหารงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและวางแผนการปฏิบัติงานใหม่ให้เหมาะสมกับพื้นที่เขตการปกครองของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรยังไม่ชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งเกิดจากบุคลากรที่อาจจะไม่มีความรู้ความสามารถในด้านที่ให้งานทำ หรือการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานที่ไม่คุ้นเคยอาจจะเกิดปัญหาและความล่าช้าได้ ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมและชัดเจน เพราะส่วนใหญ่ การปฏิบัติงานโดยมาจากคำสั่งจะทำให้รวดเร็วมากกว่าการให้แนวคิดวิธีการเอง ระบบอุปถัมภ์ ทำให้การกำหนดนโยบาย และการสั่งการมีปัญหา ต้องลดบทบาท และยกเลิกระบบอุปถัมภ์ที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารงานออกให้มากที่สุด และในท้ายที่สุดต้องไม่มีการเข้ามาก้าวล่วงหน้าที่การบริหารงาน จากกลุ่มบุคคล กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติงานตามกฎระเบียบทำให้ไม่มีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน เพราะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ในปัจจุบันมีการตรวจสอบจากส่วนกลางอย่างแน่นหนา ทำให้การปฏิบัติงานหรือการบริหารงานบางขั้นตอนเกิดความล่าช้าขึ้น อาจจะมีปัญหาในด้านการตรวจสอบเอกสาร การรอเอกสารดำเนินการตามขั้นตอนกว่าจะเวียนกลับขึ้นหาปลายทางอาจจะต้องใช้เวลาในส่วนนี้มากขึ้น

๒) ปัญหา อุปสรรค ด้านบุคลิกภาพ

ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ ประชาชนมองว่าบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก เพราะเรื่องของการปลูกฝังค่านิยมว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้มีอิทธิพล มีบารมี คนในชุมชนเกิดความเกรงกลัว เกรงใจ การแสดงออกทางสีหน้า การแสดงอารมณ์ มีความสำคัญต่อประชาชนในการติดต่อประสานงาน การพบปะประชาชนความประทับใจแรกเป็นเรื่องสำคัญ หากดูแลสง่างามเป็นมิตร นำเข้าหา ประชาชนพร้อมที่จะเปิดใจรับและให้โอกาสในการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ การเป็นผู้นำทางการเมืองต้องเป็นบุคคลผู้กระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา บุคลิกภาพดูแล้วเป็นคนกระฉับกระเฉง พร้อมทำหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่เสมอ หากผู้นำทางการเมืองบางท่านดูแล้วไม่ค่อยกระตือรือร้นกับการทำงาน เอื่อยเฉื่อย ทำงานแบบขอไปที รับฟังปัญหาแบบขอไปที ย่อมไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น และชุมชน ด้วยนั่นเอง

๓) ปัญหา อุปสรรค ด้านการสื่อสาร

ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่คือ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ไม่ครบถ้วน ขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับประชาชน ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือ ผู้ร่วมงานทั้งหลาย รองลงมาคือ การติดต่อประสานงานกับทางผู้นำ

ทางการเมือง เป็นเรื่องที่ยังทำได้ยาก เพราะประชาชนยังมีความเชื่อว่าการผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น คือผู้มีอิทธิพล การติดต่อประสานงาน จึงเป็นไปได้ยาก เมื่อมีปัญหาจึงไม่กล้ามาติดต่อด้วยตนเอง และสุดท้าย มีการสื่อสารทางเดียว และขาดการมีส่วนร่วม จึงเกิดปัญหาด้านการไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่มีการขอความคิดเห็นจากประชาชน การมีส่วนร่วมทำได้ยาก จึงเกิดภาวะเผด็จการทางความคิด และไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

๔) ปัญหา อุปสรรค ด้านการประสานงานชุมชน

ปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดการประสานงานกับชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นบางพื้นที่ยังขาดการคลุกคลีกับประชาชน กับชุมชน เพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริงที่ต้องการการแก้ไข และอาจขาดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ทำให้บางปัญหาที่ยังไม่สำคัญแต่ได้รับการแก้ไขก่อน บางปัญหาสำคัญแต่ได้รับการแก้ไขล่าช้า รองลงมาคือ การประสานงานกับชุมชน บางครั้งทำได้ยากเพราะประชาชนไม่ค่อยมีเวลา ปัญหาจากการต้องประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงชีพ หาเลี้ยงครอบครัว การเสียสละเวลาเพื่อมาประชุมกันทำได้ยาก ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จึงต้องเข้าใจในสถานการณ์เหล่านี้และวางแผนในการชี้แจงข้อมูล ประชาสัมพันธ์สิ่งที่ต้องรับทราบหากไม่สามารถเข้าร่วมได้ ก็ต้องจัดทำเอกสารเพื่อชี้แจงให้รับทราบข้อมูล น้อยที่สุดคือ โครงการของทางราชการมักมาขอความร่วมมือกับประชาชน แต่ประชาชนไม่ค่อยมีโอกาสได้ร้องขออะไรจากทางราชการ เป็นเพราะประชาชนมองว่าการติดต่อประสานกับทางผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ยุ่งยาก ทำให้ไม่ค่อยร้องขอสิ่งใดจากทางราชการ เมื่อราชการมาร้องขอต้องเสียเวลาในการเดินทางไปเข้าร่วม ต้องเสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด เลยเกิดความเบื่อหน่ายในการประสานงานกับทางราชการด้วยนั่นเอง

จากผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดง ความถี่ มีดังต่อไปนี้

๑) ข้อเสนอแนะ ด้านการบริหารงาน ตามหลักสัปปุริสธรรม

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการบริหารงาน การเพิ่มความเข้าใจให้กับบุคลากรในองค์กรเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ตามหลักสัปปุริสธรรมแล้วนั้นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล ในการกำหนดเป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติ มีการเรียกประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลจากบุคลากร เป็นการรู้จักบุคคล และรู้ประมาณ รู้เวลา เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี รองลงมาคือ ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรให้ชัดเจนและเหมาะสมตามหลักสัปปุริสธรรม การรู้จักบุคคล ก็มีความสำคัญ รู้ว่าบุคคลใดมีความสามารถอย่างไร มีทัศนคติในการทำงานเป็นเช่นไร แล้วมอบหมายหน้าที่และเนื้องานความรับผิดชอบที่บุคลากรถนัด ลงไปเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการบริหาร ต้องยกเลิกการบริหารงาน โดยอิงระบบอุปถัมภ์ เพราะจะก่อให้เกิดช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชัน และไม่เป็นธรรมต่อบุคคลทั่วไป และน้อยที่สุดคือ ควรปรับปรุงกฎระเบียบ รูปแบบระบบราชการ ให้มีความยืดหยุ่น รวดเร็ว เข้าใจได้ง่าย และสะดวกในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น

๒) ข้อเสนอแนะ ด้านบุคลิกภาพ ตามหลักสัปปุริสธรรม

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน ความประทับใจแรกเป็นสิ่งสำคัญ การเข้าหาประชาชนต้องมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตรกับประชาชน และพร้อมรับฟังปัญหาข้อเรียกร้องอยู่เสมอ ตามหลักสัปปุริสธรรม คือรู้ตนว่าตนเองมีอหิชาตัณหาอย่างไร มีแนวความคิดอย่างไร แล้วปรับเข้าหาประชาชน รองลงมาคือ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพในการแสดงออกทางสีหน้า เพื่อประชาชนสะดวกในการติดต่อประสานงาน หรือแสดงความคิดเห็น การแสดงออกทางสีหน้าเป็นสิ่งที่ประชาชนจะมองเห็นได้เป็นอันดับต่อไป ประชาชนจะรับทราบได้ทันทีว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นคนนี้มีอุปนิสัยอย่างไร พร้อมจะเข้าหาหรือไม่ ซึ่งถ้าไม่มีการปรับเปลี่ยนในอนาคตประชาชนจะมองว่าเป็นผู้เข้าถึงยาก เมื่อจะปรึกษาก็ไม่กล้าเพราะกลัวว่าจะโดนดุโดนบ่น และน้อยที่สุดคือ ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นคนต้นตัวอย่างอยู่เสมอ พร้อมรับฟังปัญหาจากประชาชนอยู่เสมอ

๓) ข้อเสนอแนะ ด้านการสื่อสาร ตามหลักสัปปุริสธรรม

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ตามหลักสัปปุริสธรรมข้อที่ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเทศะ รู้ชุมชน รู้บุคคล ซึ่งถ้าการสื่อสารเป็นไปได้ดีด้วยดี การแก้ไขปัญหา รวมถึงการบริหารงานก็จะสะดวกมากยิ่งขึ้น รองลงมาคือ ควรพัฒนาการติดต่อประสานงานให้เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายขึ้น เพราะหากยากเกินไปประชาชนก็ไม่พร้อมเข้ามาใช้บริการหรือเข้ามาเป็นกำลังในการขับเคลื่อนกระบวนการต่างๆ ในด้านการบริหาร การปกครอง และสุดท้าย ควรพัฒนาการสื่อสารให้มีการปฏิสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน กับทั้งประชาชน ทั้งองค์กร และมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน

๔) ข้อเสนอแนะ ด้านการประสานงานชุมชน ตามหลักสัปปุริสธรรม

ควรปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ลงพบปะประชาชนเลย คือผู้ล้มเหลวในการปฏิบัติงาน การรับฟังข้อมูลจากในห้องแอร์ แล้วสรุปเอาเองจากการฟังรายงาน ไม่ทำให้เป็นผู้นำที่ดีได้ เราจำได้หรือไม่ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ พระองค์ทรงเสด็จลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบปัญหาอยู่เสมอ ๆ เพื่อจะได้ทรงนำมาวางแผนในการแก้ไขปัญหา รองลงมาคือ ควรวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับประชาชน หากไม่พร้อมต้องทำเอกสารชี้แจงให้ชัดเจนกับประชาชนทุกท่าน และน้อยที่สุดคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียกร้องสิ่งที่ต้องการ หรือแจ้งปัญหาที่ต้องการให้แก้ไขได้อย่างสะดวกสบาย และปลอดภัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมทั้ง ๔ ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัย รายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๒.๑ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๑) ด้านการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรม จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี มีหลักการ มีเหตุผลในการบริหารงานราชการ มีความสามารถในการบริหารงบประมาณให้โปร่งใส เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ^๒ ได้วิจัยเรื่อง "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" จากการวิจัยพบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดี จะต้องประกอบไปด้วย ๑) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ๒) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี ๓) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและอดทน ๔) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ๕) ผู้บริหารต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ๖) ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี ๗) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๘) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ๙) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ๑๐) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ ๑๑) ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากภาวะผู้นำแล้ว ผู้นำต้องบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๒) ด้านบุคลิกภาพตามหลักสัปปุริสธรรม จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีมีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ ได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัน แสนบัวคำ^๓ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพตามลำดับ

๓) ด้านการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีมีการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นประโยชน์กับผู้อื่น อีกทั้งเป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้รับสาร เป็นผู้รับฟังประชาชน หรือผู้ส่งสารที่ดี เมื่ออยู่ในระหว่างรับสาร และผู้ส่งสารที่ดี เมื่อต้องเป็นผู้

^๒สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ, "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น", *บทความวิจัย*, วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๒, (พฤษภาคม-สิงหาคม, ๒๕๕๕).

^๓นันทวัน แสนบัวคำ, "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์", *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ส่งสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิริกโสมณ**^๔ ได้วิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนมีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำ โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ (จักขุมา) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการบริหาร (วิธโร) ส่วนด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสยสัมปันโน) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเนื่อง ต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำ คือ จัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และเพิ่มประสบการณ์ในการบริหารงานให้แก่ผู้บริหาร อยากให้มีการกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการทำงานมากกว่านี้ เอาจริงเอาจังกับการทำงาน และทำงานเพื่อประชาชนจริงๆ

๔) ด้านการประสานงานชุมชนตามหลักสัปปุริสธรรม จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีเป็นผู้รู้หน้าที่ของตนเอง ในการประสานงานชุมชน และ เป็นผู้รู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ว่าต้องติดต่อประสานงานกับใครจึงจะประสบความสำเร็จมากที่สุด มีอริยาศัยต่อคนในชุมชนทุกระดับชั้น อีกทั้งเป็นผู้รู้ประมาณในการประสานงานกับชุมชน ไม่พรั้งหรือจนทำให้เกิดความรำคาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์)**^๕ ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี และด้านความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเนื่อง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเนื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มักไม่ยอมรับความคิดเห็นจากประชาชน แนวทางแก้ไข ควรมีการวางตนให้เกิดความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับควมไว้วางใจจากประชาชน

^๔พระครูวิริกโสมณ, "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช", *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^๕พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์), "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี", *วิทยานิพนธ์ปริญญาสาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๕.๒.๒ การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสมมติฐาน มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

๑) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรมในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า เพศ ที่แตกต่างกันไม่มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นันทวัน แสนบัวคำ**^๖ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาได้แก่ ให้ความเสมอภาคกับประชาชน ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาแก่ประชาชนทั่วไป ฝึกทักษะด้านความคิดให้มีความหลากหลายอยู่ตลอดเวลา เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระไพศาล อภัสสโร (หมายเหตุจาริณศรี)**^๗ ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาททางการเมืองการปกครองกำนัน ผู้ใหญ่ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก" ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ๔ ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

๒) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองพบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๘ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม

^๖นันทวัน แสนบัวคำ, "คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์", วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^๗พระไพศาล อภัสสโร (หมายเหตุจาริณศรี), "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาททางการเมืองการปกครองของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก", สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี , ๔๑-๕๐ ปี , ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป ส่วนประชาชนที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป และประชาชนที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑-๖๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อามาสีนา มะสาเมาะ**^๙ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน จังหวัดยะลา" ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิริกิจโสภณ**^{๑๐} ได้วิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน โดยภาพรวม อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับ อนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ) ปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภาณุวัฒน์ เล็งสกุล และคณะ**^{๑๑} ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา" ผลการวิจัย ผลการ

^๙อามาสีนา มะสาเมาะ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน ยะลา จังหวัดยะลา", สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ๒๕๕๘).

^{๑๐}พระครูวิริกิจโสภณ, "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช", วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๑๑}ภาณุวัฒน์ เล็งสกุล และคณะ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา", บทความงานวิจัย, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙): ๑๔๓-๑๕๒.

เปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชน พบว่า อายุ ระดับการศึกษาของประชาชนที่มีต่างกัน มีความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และขัดแย้งกับงานวิจัยของ **พิพัฒน์ สงพลอด**^{๑๑} ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน โดยภาพรวมอภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๑๒ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และเกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าความคิดเห็นมากกว่า พนักงานบริษัท พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... ส่วนประชาชนที่มีอาชีพพนักงานบริษัท และพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าความคิดเห็นน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกร/ประมง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมง มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รับราชการ และอื่นๆ (ระบุ)... นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชนิดาภา งามตระกูลชล**^{๑๒} ได้ทำวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ" ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

^{๑๑}พิพัฒน์ สงพลอด, "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช", สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๑๒}ชนิดาภา งามตระกูลชล, "ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ", สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๕) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน โดยภาพรวม อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าระดับ ๐.๐๑ จำนวน ๗ คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท, ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีค่าความคิดเห็นมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท และ ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด)**^{๑๓} ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ" ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน และขัดแย้งกับงานวิจัยของ **พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์)**^{๑๔} ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี" ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี" ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชน คือผู้นำที่นั่งอยู่ในใจคน ไม่ใช่ผู้นำที่นั่งอยู่เหนือหัวของผู้อื่น ต้องเป็นผู้มีความรู้ เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล

^{๑๓}พระทัน ธมมสโร (แฝงสะโด), "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ", วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๑).

^{๑๔}พระไพศาล ปิยธมโม (ช่วยทุกข์), "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี", วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖).

รู้ชุมชน และรู้บุคคล หากมีทั้ง ๗ ข้อนี้ถือเป็นสัตบุรุษ คือผู้เยี่ยมยอดในการบริหารงานและปกครองคน หรือหากไม่ครบก็ต้องมีให้มากที่สุด

๒. การบริหารงานราชการ การปกครอง ไม่เพียงแต่คุณลักษณะส่วนบุคคลเท่านั้น ปัจจัยรอบข้างก็มีความจำเป็นเช่นกัน ทั้งบุคลากรรอบตัว ทั้งประชาชน รวมถึงนโยบาย กฎระเบียบทางราชการที่กำหนดไว้ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ได้ทั้งสิ้น

๓. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น รู้หน้าที่ รู้บทบาท และรู้ภาระว่า สิ่งที่ตนเองกำลังแบกรับอยู่ คือ ปัญหาปากท้อง ชีวิต ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง หรือชุมชนของตนเอง ประชาชนจะมีความอยู่ดีกินดี อดอยาก หรือแร้นแค้น อยู่ที่ตัวผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ต้องลงมือเลือกแนวทางเอง หากปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ประชาชนก็จะมั่นใจและให้ใจ กับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นกลับมาด้วยนั่นเอง

๔. วางแผนนโยบายที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ และแก้ปัญหาของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ และชุมชน

๕. รับทราบปัญหาของประชาชนในพื้นที่ แล้วจัดทำนโยบายโดยผ่านการปรึกษาหารือถึงสิ่งที่ขาดและต้องการแก้ไขเร่งด่วนก่อน

๕.๓.๒ ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

๑. พัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในอนาคต ให้ปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยี เพื่อการบริหารงานที่สะดวกรวดเร็ว และโปร่งใส และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั่วไปได้

๒. กระจายอำนาจ และมอบหมายหน้าที่ให้ถูกต้องกับบุคลากรต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับงานหน้าที่เหล่านั้นอย่างเท่าเทียมกัน

๓. พัฒนาศักยภาพทีมงานผู้ประสานงานชุมชนรวมถึงบุคลากรในองค์กรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ไม่ปฏิบัติงานแบบเช้าชามเย็นชาม

๔. ผู้นำที่ดีต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ลงมือปฏิบัติให้เห็นดีกว่าใช้คำสั่ง เพราะการสั่งงานที่ดีที่สุด คือการลงมือทำให้เห็นจริง และลงไปพบผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อสอบถามปัญหาอยู่เสมอ

๕. ลงพื้นที่พบปะประชาชนเมื่อมีโอกาส ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ต้องพบปะประชาชนอยู่เสมอ เพื่อสอบถามปัญหาที่ต้องการการประสานงาน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

๑. คุณลักษณะนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๒. บทบาทของผู้นำชุมชน ในการสนับสนุนโครงการ "หมู่บ้านศีล ๕" ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๓. บทบาทของผู้นำชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

๔. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ตามหลักสาราณียธรรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์.. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กวี วงศ์พุ่ม. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๕.

กัลยาณี สูงสมบัติ. **เทคนิคการจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๕๐.

ชัยเสถียร พรหมศรี. **การบริหารจัดการแบบมีอาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: บิ๊กแบงค์, ๒๕๔๘.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. **การปกครองท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์เนต พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, ๒๕๓๙.

ทัศนาศ แสงศักดิ์. **ภาวะผู้นำในการบริหารงาน**. ใน จักรพรรดิ วัฒนา บรรณาธิการ. **หลักวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง, ๒๕๕๖.

ธรรมา สุนทรายุทธ. **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๕๑.

เนตรพัฒน์ ยาวีราช. **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, ๒๕๕๒.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหวิทยาการ, ๒๕๓๕.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. **การปกครองท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕.

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์, ๒๕๓๘.

_____. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. **ธรรมญูชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. ชำระเพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/ยุดิ. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มัลลิกา ต้นสอน. **การจัดการยุคใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๕.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๕๔.
- รัตนะ บัวสนธิ์. **การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงปริมาณ**. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคทพริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๐.
- วิเชียร วิทยาอุดม. **พฤติกรรมกรรมการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- วิทยากร เชียงกุล. **บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม: รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๑/๒๕๕๒**. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวเคชั่น, ๒๕๕๓.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็น เพื่อการบริหารทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๕.
- วุฒิสาร ตันไชย. **การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๘.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. **ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๗.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. **การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. กรุงเทพมหานคร: อาทิตยโปรดักส์ กรุป, ๒๕๔๕.
- สมชาย เทพแสง และ อรจิรา เทพแสง. **ผู้นำยุคใหม่ หัวใจของการปฏิรูป**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. นนทบุรี: อัลฟ่า มิเลเนียม, ๒๕๔๙.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช อุดมฺมสุทฺธิ. **สัปบุริสธรรม หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานฌาปนกิจศพ นายชัย**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๐๙.
- สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิง จำกัด, ๒๕๔๗.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ: ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**. ฉบับที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: วิวัฒน์ เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๘.
- สุรพล สุษะพรหม. **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **ภาวะผู้นำ**. ประมวลสาระชุดวิชาและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ ๕. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖.
- อรทัย กิกผล. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: จริยสนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒.
- อุดม ทุมโฆษิต. **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว**. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. **แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) สื่อที่ได้ตีพิมพ์ :

- พระปลัดสมชาย ปโยโค ดำเนิน. การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑. มกราคม-เมษายน ๒๕๕๖.
- พระมหาดนัย อุปาทมโน ศรีจันทร์ และ อำนาจ บัวศิริ. รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุข: ศึกษากรณีวัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒. มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘.
- พิชญ์นา พวรรณศิลป์ และคณะ. บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ ๒๑. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒. มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘.
- ภาณุวัฒน์ เส็งสกุล และคณะ. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา. **บทความงานวิจัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.** ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑. มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙.
- สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ. ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **บทความงานวิจัย. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๒. พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๕.
- สัญญา เคนาภูมิ. การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการคิดเชิงเหตุผล. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร.** ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑. เมษายน ๒๕๕๗.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

- ชนิดาภา งามตระกูลชล. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ. **สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย** , ๒๕๕๘.
- ชลธน วรรณศรียพงษ์. คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๓.**
- นันทวัน แสนบัวคำ. คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.**
- พระครูวิริกจิโสภณ. ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระณัฏ วฑฒโน บุตรสวัสดิ์. การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปติธรรม. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระทัน ธมมสโร แฝงสะโด. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระไพศาล ปิยธมโม ช่วยทุกข์. ทศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระไพศาล อาภสโร หมายเจริญศรี. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาททางการปกครองของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. **สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระสามารถ อานนโท. ภาวะผู้นำตามหลักสัปติธรรม. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- พิพัฒน์ สงปลอด. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักการเมืองท้องถิ่น ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. **สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- สุภัทรมาศ จริยเวชชีวัฒนา. การบริหารการจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง. **ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.
- สุรศักดิ์ ม่วงทอง. พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.
- อามาลีนา มะสาเมาะ. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. **สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ๒๕๕๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

- กัลยาณี สูงสมบัติ, **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L4/4-1-1.htm>. [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].
- เทศบาลเมืองแสนสุข, **สถิติประชากร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://saensukcity.go.th/news/population-statistics.html>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].
- บุหงา วชิระศักดิ์มงคล, **ภาวะผู้นำทางวิชาการ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://office.nu.ac.th/edu_teach/ASS/Download/vchk-B1. [๑๘ เมษายน ๒๕๖๒].
- สถาบันพระปกเกล้า, **นักการเมืองท้องถิ่น**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นักการเมืองท้องถิ่น#_ftn1, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].
- อภิชัย วัฒนทรัพย์, **การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้นำทั้ง ๓ แบบ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://gotoknow.org/blog/oodapichai/201638>, [๑๖ เมษายน ๒๕๖๒].

๒. ภาษาอังกฤษ

- Den Hartog. D.N.. & Koopman. P.L. **Leadership in Organization. Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology**. Volume 2. London: Sage, 2001.
- Dubrin. A.J. **Principles of Leadership**. 6th ed. Toronto: Houghton Mifflin Company, 2010.
- Fiedler. Fred. E. **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York: McGraw-Hill, 1967.
- G.A. Yukl. **Leadership in Organization**. 2nd ed. New Jersey: Prentice Hall, 1989.
- Greenberg. Jerald and Baron. Robert A. **Behavior in Organizations: Understanding and Managing the Human Side of Work**. 8th ed. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall, 2003.
- Halpin. Andrew W. **Theory and Research in Administrators**. New York: Macmillan, 1966.
- Murray G.Ross and Charles E Hendry. **Reading in Social Psychology**. 3rd ed.. New York: Henry Holt, 1958.
- Ordway Tead. **The Art of Leadership**. 7th ed. New York: McGraw Hill Book, 1934.
- Ralph M. Stogdill. **Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research**. New York: the Free Press, 1981.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๗ ๐๓๗

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

เนื่องด้วย นายณนทชนันท์กรณ นามสกุล ฝ่ายเทศ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ทราบแล้ว

ผู้ประสานงาน : นายณนทชนันท์กรณ ฝ่ายเทศ

โทร: ๐๘๓-๔๑๔๔๖๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๓๘

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

เนื่องด้วย นายนนท์ชนันท์กรณ์ นามสกุล ฝ่ายเทศ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๒๔๑/๑๖
๒๕๖๒.๑.๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน : นายนนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

โทร.-๐๘๓-๔๑๔๖๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๓๘

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช

เนื่องด้วย นายธนัทชนันท์กรณ นามสกุล ฝ่ายเทศ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายธนัทชนันท์กรณ ฝ่ายเทศ

โทร. ๐๘๓-๔๑๔๖๕๕

๓๓/๑๐/๖๒
๑๕/๑๐/๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๐๓๕

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล

เนื่องด้วย นายณนทชนันท์กรณ งามสกุล ฝ่ายเทศ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ใน450๗
ปฐกษ
24 ต.ค. 62

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายณนทชนันท์กรณ ฝ่ายเทศ
โทร. ๐๘๓-๔๑๔๔๖๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๐๓๕

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.พรรษา พุดผายกร

เนื่องด้วย นายณนทชนันท์กรณ์ นามสกุล ฝ่ายเทศ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายณนทชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

โทร. ๐๘๓-๔๑๔๙๖๕๕

ดร. สุรพล
รศ.ดร.พรรษา พุดผายกร
๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

ภาคผนวก ข
ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม
ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ที่พึงประสงค์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปผลและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑) ด้านการบริหารงาน								
๑. มีหลักการในการบริหารมีเหตุผลในการบริหารงานราชการ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. มีจุดหมายในการบริหารงานให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมในการบริหารงานท้องถิ่น	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔. มีความสามารถในการบริหารงบประมาณโดยโปร่งใส	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕. มีความสามารถในการบริหารเวลา และระยะเวลาที่ต้องดำเนินงานต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖. รู้จักการบริหารงานในชุมชนว่าต้องประสานงานอย่างไร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๗. มีการวางแผนบริหารงานบุคคล รู้ความสามารถของบุคคล และสั่งงานที่เหมาะสมที่ได้รับมอบหมาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) ด้านบุคลิกภาพ								
๑. มีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. มีการแต่งกายเหมาะสม รู้กาลเทศะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. มีความกล้าแสดงออกตามเหตุอันควร เวลาใดควรแสดงออกในรูปแบบใด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. เป็นผู้ตรงต่อเวลา และให้ความสำคัญต่อการตรงต่อเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖. เป็นผู้ที่มีบุคลิกเข้าถึงง่าย มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๗. มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ที่พึงประสงค์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปผลและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๓) ด้านการสื่อสาร								
๑. มีการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นประโยชน์กับผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. มีความเข้าใจหลักแห่งการสื่อสาร รู้ความหมายในสิ่งที่ต้องการสื่อกับประชาชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้รับสาร เป็นผู้รับฟังประชาชน หรือผู้ส่งสาร ที่ดีเมื่ออยู่ในระหว่างรับสาร และผู้ส่งสารที่ดี เมื่อต้องเป็นผู้ส่งสาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. เป็นผู้รู้ประมาณในการพูด พูดแต่สิ่งที่ดี สิ่งที่เกิดประโยชน์กับองค์กร ไม่พูดเพื่อจ้อ หรือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. เป็นผู้มีกาลเทศะ รู้ว่าเวลาไหนควรพูด ควรแจ้ง ควรบอก และรู้ว่าเวลาไหนไม่ควรพูดสิ่งใด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖. รู้วิธีสื่อสารกับชุมชน และวางตัวให้เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้นๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๗. รู้วิธีสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ รู้ว่าใครควรสื่อสารด้วยวิธีไหน มีศาสตร์แห่งการเป็นผู้สื่อสารที่ดี และมีอริยาไยที่ดีในการสื่อสาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) ด้านการประสานงานชุมชน								
๑. เป็นผู้รู้หลักการในการประสานงานกับชุมชนเป็นอย่างดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. เป็นผู้มีการพิจารณาต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับการประสานงานกับชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. เป็นผู้รู้หน้าที่ของตนเอง ในการประสานงานชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. เป็นผู้รู้ประมาณในการประสานงานกับชุมชน ไม่พรั้งเพ้อจนทำให้เกิดความรำคาญ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. เป็นผู้รู้กาลเทศะ รู้ช่วงเวลาในการประสานงานชุมชน ว่าช่วงไหนควร และช่วงไหนไม่สมควร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ที่พึงประสงค์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปผลและแปรผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปรผล
๖. เป็นผู้รู้หน้าที่ในการประสานงานชุมชน และ รู้บริบทชุมชนนั้น ๆ ว่าการเข้าไปหาต้องปฏิบัติ อย่างไร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๗. เป็นผู้รู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ว่า ต้องติดต่อประสานงานกับใครจึงจะประสบ ความสำเร็จมากที่สุด และมีอัยยาศัยต่อคนใน ชุมชนทุกระดับชั้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”

โดย นายนนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all
variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.976	28

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านการบริหารงาน	109.366	225.344	.782	.976
ด้านการบริหารงาน	109.200	226.579	.723	.976
ด้านการบริหารงาน	109.200	224.786	.756	.976
ด้านการบริหารงาน	109.200	224.786	.756	.976
ด้านการบริหารงาน	109.333	223.195	.862	.975
ด้านการบริหารงาน	109.266	229.651	.665	.976
ด้านการบริหารงาน	109.400	221.903	.923	.975
ด้านบุคลิกภาพ	109.333	222.506	.897	.975
ด้านบุคลิกภาพ	109.400	221.972	.857	.975
ด้านบุคลิกภาพ	109.366	224.516	.825	.975
ด้านบุคลิกภาพ	109.266	224.823	.793	.975
ด้านบุคลิกภาพ	109.300	226.631	.724	.976
ด้านบุคลิกภาพ	109.366	219.757	.933	.975

ด้านบุคลิกภาพ	109.400	221.972	.857	.975
ด้านการสื่อสาร	109.566	225.495	.647	.976
ด้านการสื่อสาร	109.366	219.757	.933	.975
ด้านการสื่อสาร	109.266	231.857	.535	.977
ด้านการสื่อสาร	109.266	226.202	.723	.976
ด้านการสื่อสาร	109.200	229.062	.727	.976
ด้านการสื่อสาร	109.366	227.689	.613	.977
ด้านการสื่อสาร	109.566	225.495	.647	.976
ด้านการประสานงานชุมชน	109.433	228.116	.493	.978
ด้านการประสานงานชุมชน	109.566	225.495	.647	.976
ด้านการประสานงานชุมชน	109.433	221.771	.897	.975
ด้านการประสานงานชุมชน	109.300	222.700	.860	.975
ด้านการประสานงานชุมชน	109.366	222.033	.828	.975
ด้านการประสานงานชุมชน	109.266	226.961	.685	.976
ด้านการประสานงานชุมชน	109.433	221.771	.897	.975

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
113.400	241.490	15.540	28

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๓๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสาร พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมืองชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายนนท์ชนันท์กรณ ฝายเทศ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระคุณท่าน จึงขออนุญาตจาก
พระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
ณ โอกาสนี้

จึงนมีสารมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสารด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: นายนนท์ชนันท์กรณ ฝายเทศ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๓-๔๑๔๙๖๕๕

(นาย นนท์ชนันท์กรณ ฝายเทศ)
๑๑. ๑๑. ๑๑. ๑๑.

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๐๓๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกมลนทร์ เงินวณิชยานนท์ ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายนนท์ชนันทกรณ์ ฝ่ายเทศ รหัสนประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายไพศาล สีนาคล้วน)

ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข

ผู้ประสานงาน: นายนนท์ชนันทกรณ์ ฝ่ายเทศ

โทรติดต่อ. ๐๘๓-๔๑๔๔๖๕๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๓๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุนทร สิริภักดิ์นันท์ ประธานชุมชนบางเป้ง ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายนนท์ชนนัทกรณ์ ฝ่ายเทศ รหัสนิติ ๖๑๐๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

นายสุนทร สิริภักดิ์นันท์

3 ก.พ. 63

ผู้ประสานงาน: นายนนท์ชนนัทกรณ์ ฝ่ายเทศ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๓-๔๑๔๖๕๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๓๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายไพฑูรย์ สุชีชล ประธานชุมชนวัดแสนสุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายณนทชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

3 กพ 63

ผู้ประสานงาน: นายณนทชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๓-๔๑๔๔๖๕๕

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๐๓๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางโสภา จันทรัมย์ ประธานชุมชนนิแก้ว ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายนนท์ชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ได้ออมไว้เพื่อผลิต

 (นายณัฐ ชนกันต์)

ผู้ประสานงาน: นายนนท์ชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๓-๔๑๔๙๖๕๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๓๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางผ่องศรี ชาวเหลือง ประธานชุมชนวัดกลางดอน ตำบลแสนสุข อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายนนท์ชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

นาง น.พ. ๓๑/๑๖/๖๓

3 ก.พ. 63

ผู้ประสานงาน: นายนนท์ชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ
โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๓-๔๑๔๔๖๕๕

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๓๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๓๑ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวทรง แสงจันทร์ ประธานชุมชนหาดวอนนภา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายพนธ์ชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๐๒๕ นิสิตหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำ
ทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม หลักปรัชญาธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตจากท่านเพื่อ
โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๒ กย ๖3

สมทรง แสงจันทร์

ไพรัชพร สมภาพษ์

ผู้ประสานงาน: นายพนธ์ชนันท์กรณ ฝ้ายเทศ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๓-๔๑๔๔๖๕๕

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี" อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และพัฒนาการคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

"ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด"

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการพัฒนาการคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นายพนธ์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

นิสิตหลักสูตรปริญญาตรีสาขาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ หญิง☐ ชาย

๒. อายุ

☐ ๒๐-๓๐ ปี☐ ๓๑-๔๐ ปี☐ ๔๑-๕๐ ปี☐ ๕๑-๖๐ ปี☐ ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา☐ มัธยมศึกษา☐ อนุปริญญา (ปวช/ปวส/เทียบอื่นๆ)☐ ปริญญาตรี☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ ค้าขาย☐ รับจ้างทั่วไป☐ พนักงานบริษัท☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ☐ เกษตรกร/ประมง☐ ธุรกิจส่วนตัว☐ รับราชการ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

๕. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท☐ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท☐ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท☐ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท☐ ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท☐ ๒๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ต้องการ

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑) ด้านการบริหารงาน					
๑. มีหลักการในการบริหารมีเหตุผลในการบริหารงานราชการ					
๒. มีจุดหมายในการบริหารงานให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด					
๓. มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมในการบริหารงานท้องถิ่น					
๔. มีความสามารถในการบริหารงบประมาณโดยโปร่งใส					
๕. มีความสามารถในการบริหารเวลา และระยะเวลาที่ต้องดำเนินงานต่างๆ					
๖. รู้จักการบริหารงานในชุมชนว่าต้องประสานงานอย่างไร					
๗. มีการวางแผนบริหารงานบุคคล รู้ความสามารถของบุคคล และ สั่งงานที่เหมาะสมที่ได้รับมอบหมาย					
๒) ด้านบุคลิกภาพ					
๑. มีการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์					
๒. มีการแต่งกายเหมาะสม รู้กาลเทศะ					
๓. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน					
๔. มีความกล้าแสดงออกตามเหตุอันควร เวลาใดควรแสดงออกใน รูปแบบใด					
๕. เป็นผู้ตรงต่อเวลา และให้ความสำคัญต่อการตรงต่อเวลา					
๖. เป็นผู้ที่มีบุคลิกเข้าถึงง่าย มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่					
๗. มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถสร้างความร่วมมือของคนใน ชุมชนได้					
๓) ด้านการสื่อสาร					
๑. มีการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นประโยชน์กับผู้อื่น					
๒. มีความเข้าใจหลักแห่งการสื่อสาร รู้ความหมายในสิ่งที่ต้องการ สื่อกับประชาชน					

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. เป็นผู้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้รับสาร เป็นผู้รับฟังประชาชน หรือผู้ส่งสาร ที่ดี เมื่ออยู่ในระหว่างรับสาร และผู้ส่งสารที่ดี เมื่อต้องเป็นผู้ส่งสาร					
๔. เป็นผู้รู้ประมาณในการพูด พูดแต่สิ่งที่ดี สิ่งที่เกิดประโยชน์กับองค์กร ไม่พูดเพ้อเจ้อ หรือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์					
๕. เป็นผู้มีกาลเทศะ รู้ว่าเวลาไหนควรพูด ควรแจ้ง ควรบอก และรู้ว่าเวลาไหนไม่ควรพูดสิ่งใด					
๖. รู้วิธีสื่อสารกับชุมชน และวางตัวให้เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้นๆ					
๗. รู้วิธีสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ รู้ว่าใครควรสื่อสารด้วยวิธีไหน มีศาสตร์แห่งการเป็นผู้สื่อสารที่ดี และมีอภัยภัยที่ดีในการสื่อสาร					
๔) ด้านการประสานงานชุมชน					
๑. เป็นผู้รู้หลักการในการประสานงานกับชุมชนเป็นอย่างดี					
๒. เป็นผู้มีการพิจารณาญานต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับการประสานงานกับชุมชน					
๓. เป็นผู้รู้หน้าที่ของตนเอง ในการประสานงานชุมชน					
๔. เป็นผู้รู้ประมาณในการประสานงานกับชุมชน ไม่พร่ำเพรื่อจนทำให้เกิดความรำคาญ					
๕. เป็นผู้รู้กาลเทศะ รู้ช่วงเวลาในการประสานงานชุมชน ว่าช่วงไหนควร และช่วงไหนไม่ควร					
๖. เป็นผู้รู้หน้าที่ในการประสานงานชุมชน และรู้บริบทชุมชนนั้น ๆ ว่าการเข้าไปหาต้องปฏิบัติอย่างไร					
๗. เป็นผู้รู้จักบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ว่าต้องติดต่อประสานงานกับใครจึงจะประสบความสำเร็จมากที่สุด และมีอภัยภัยต่อคนในชุมชนทุกระดับชั้น					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

๑. ด้านการบริหารงาน

๑.๑ ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

๑.๒ ข้อเสนอแนะ.....

.....

๒. ด้านบุคลิกภาพ

๒.๑ ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

๒.๒ ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓. ด้านการสื่อสาร

๓.๑ และอุปสรรค.....

.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะ.....

.....

๔. ด้านการประสานงานชุมชน

๓.๑ และอุปสรรค.....

.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอพระขอบคุณทุกท่าน ที่ร่วมตอบแบบสอบถามฉบับนี้
นายณรงค์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขต
เทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

ผู้สัมภาษณ์..... วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่.....

เวลาที่ใช้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามสัมภาษณ์

๒.๑ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

๒.๒ ปัญหาของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

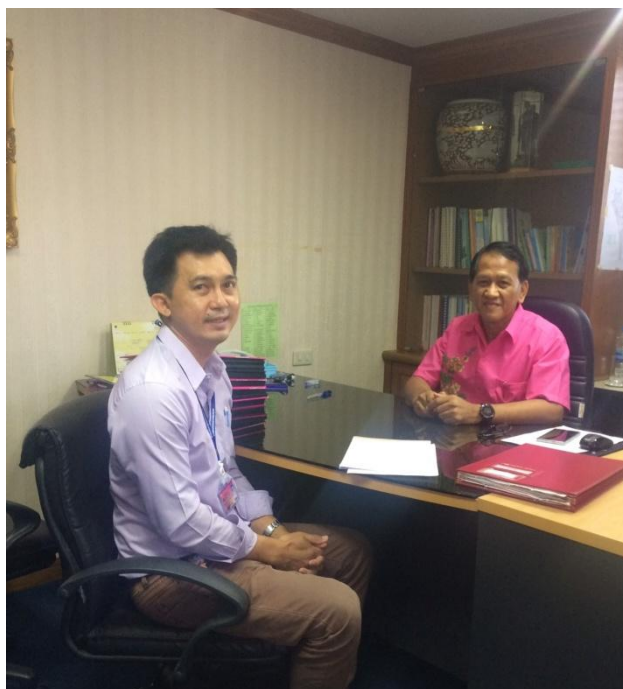
๒.๓ สิ่งที่เป็นผลกระทบหลักในคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

๒.๔ ข้อเสนอแนะ ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ของประชาชนใน
เขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการสัมภาษณ์งานวิจัย

สัมภาษณ์พระมหาสมพงษ์ กิตติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมืองชลบุรี (๗ ก.พ. ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ปลัดไพศาล สีนาคล้วน ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
(๗ ก.พ. ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ สุนทร ลีรักษ์นันท์ ประธานชุมชนบางเป้ง (๓ ก.พ. ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ โสกา จันทรัมย์ ประธานชุมชนมณีแก้ว (๓ ก.พ. ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ ผ่องศรี ขาวเหลือง ประธานชุมชนวัดกลางดอน (๓ ก.พ. ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ สุชีชล ประธานชุมชนวัดแสนสุข (๓ ก.พ. ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ สมทรง แสงจันทร์ ประธานชุมชนหาดวอนนภา (๓ ก.พ. ๒๕๖๓)

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : นายนนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ
- เกิด : วันจันทร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓
- ภูมิลำเนาเดิม : ๕๐๕/๗๖ ซอยสวนพลู แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร
- ประวัติการศึกษา : ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการจัดการ
ระดับปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
- ประวัติการทำงาน : บริษัท เสริมสุข จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ ๑๒ พ.ค. ๒๕๔๖ - ๐๔ ส.ค. ๒๕๖๑
ตำแหน่ง หัวหน้าภาค บริษัท เสริมสุข จำกัด (มหาชน) สาขาศรีราชา จังหวัด
ชลบุรี
- ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๒ ทำงาน บริษัท โอสสกาเบฟเวอเรจ จำกัด
สำนักงานใหญ่ หัวหมาก ตำแหน่ง New Channel Executive Catering
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๑/๑๔ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๑๒๑๒๐